HET MISSIEWERK

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT
VOOR
MISSIEWETENSCHAP

UITGEGEVEN DOOR
DE PRIESTERMISSIEBOND
IN NEDERLAND

onder hoofdredactie van
MGR. DR. ALPH. MULDERS
directeur van het Missiologisch Instituut
van de R. K. Universiteit
te Nijmegen

★

Vier en dertigste jaargang
1955

GRADUATE THEOLOGICAL UNION
1962
5 mr 35 K
BIBLIOTHEEK ARNHEM MISSIEHUIS

ADMINISTRATIE:
Laan Copes van Cattenburch 127, 's-Gravenhage

DRUK EN EXPEDITIE:
Teulings' Grafisch Bedrijf N.V., 's-Hertogenbosch

v. 34-35 1955-56

DR. ALPH. MULDERS

ROMEINSE DOCUMENTEN EN BESTUURSMAATREGELEN BETREFFENDE DE MISSIE UIT HET JAAR 1954

In onze jaarlijkse bijdrage tot de missiographie, welke thans voor de vierde maal verschijnt, hebben we wederom op de eerste plaats een chronologische lijst samengesteld van officiële documenten van Rome betreffende de missie uit het jaar 1954, ingedeeld in verschillende categorieën; we voegen hieraan telkens de vindplaats in de Acta Apostolicae Sedis toe.

In verband met het feit, dat dit „Commentarium officiale" de documenten gewoonlijk pas geruime tijd na datum en niet in chronologische volgorde publiceert, werden in deze lijst ook nog enkele documenten uit vorige jaren opgenomen, voor zover deze de vorige maal (H.M. 1953, blz. 2-15) nog niet konden vermeld worden.

Op de tweede plaats geven we een overzicht van de oprichting, resp. afsplitsing van nieuwe kerkelijke territoria, van de verheffing van bepaalde missiegebieden tot een hogere rang, van de benoemingen van kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders (apostolische internuntii en delegaten, apostolische vicarissen, prefecten en administratoren enz.), van de naamsveranderingen en grenswijzigingen der missiegebieden, enz.

ACTA PII P.P. XII

EPISTULA ENCYCLICA

5 Junii 1954. — *Ecclesiae fastos.* — Ad Venerabiles Fratres Britanniae, Germaniae, Austriae, Galliae, Belgicae et Hollandiae Archiepiscopos, Episcopos aliosque locorum Ordinarios, pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes: duodecimo exeunte saeculo a piissimo S. Bonifatii Episcopi et Martyris obitu. A.A.S. 46 (1954) 337-356.

7 Octobris 1954. — *Ad Sinarum Gentem.* — Ad Venerabiles Fratres ac dilectos filios Archiepiscopos, Episcopos aliosque locorum Ordinarios ceterumque clerum ac populum Sinarum pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes: paterna impertiuntur hortamenta in praesentibus rerum angustiis. Osservatore Romano d.d. 23 Dic. 1954.

CONSTITUTIONES APOSTOLICAE

7 Maii 1953. — De Meru (Meruensis). *Progreditur continenter.* — Apostolica Praefectura de Meru, in Africa Orientali Britannica, ad dignitatem provehitur dioecesis, „Meruensis" appellandae. A.A.S. 46 (1954) 33.

4 Junii 1953. — Aleppensis (Berytensis). *Solent caeli.* — Ex territorio Apostolici Vicariatus Aleppensis certa pars detrahitur quae in Vicariatum Apostolicum redigitur, „Berytensis" nomine appelandum. A.A.S. 46 (1954) 36.

29 Junii 1953. — Leopoldopolitani (Inongiënsis). *Uti sollerti.* — E Vicariatu Apostolico Leopoldopolitano quaedam territoria separantur, quibus novus Apostolicus Vicariatus efficitur nomine „Inonguënsis". A.A.S. 45 (1935) 833.

29 Junii 1953. — Arabiae (De Kuwait). *Quemadmodum dispensator.* — Ab Apostolico Arabiae Vicariatu quaedam territorii pars separatur, ex qua nova efficitur Praefectura Apostolica, „De Kuwait" nuncupanda. A.A.S. 45 (1953) 835.

29 Junii 1953. — Josensis. *Praeclara Christi.* — Apostolica Praefectura de Jos ad dignitatem dioecesis evehitur mutatis finibus et nomine. A.A.S. 46 (1954) 38.

29 Junii 1953. — Sueciae (Holmiae). *Profecit valde.* — Apostolicus Vicariatus Sueciae ad dignitatem provehitur dioecesis, cui nomen inditum „Holmia". A.A.S. 46 (1954) 40.

29 Junii 1953. — Kadunaënsis. *Magno gaudio.* — Apostolica Praefectura de Kaduna ad Dioecesis dignitatem evehitur mutatis finibus. A.A.S. 46 (1954) 81.

29 Junii 1953. — Kisumuensis (Eldoretensis). *Quae ad christifidelium.* — Kisumuensis dioecesis diviso territorio, nova Praefectura Apostolica „Eldoretensis" constituitur. A.A.S. 46 (1954) 241.

19 Septembris 1953. — De India. *Mutant res.* — Novus Ecclesiasticarum Provinciarum status in Indica regione definitur, A.A.S. 46 (1954) 83-88.

19 Septembris 1953. — Goanae et Damanensis-Poonensis (Belgaumensis). *Summa illa.* Ex distractis territoriis a Goana et Damanensi Archidioecesi atque a Poonensi Dioecesi, nova constituitur Cathedralis Sedes, „Belgaumensis" appellanda, quae saeculari indico clero committitur A.A.S. 46 (1954) 129-132.

16 Novembris 1953. — De Napo (de Aguarico). *Ex quo tempore.* — Ab Apostolico Vicariatu de Napo ea regio distrahitur quae vulgo Canton

342360

Aguarico nominatur, exque ea nova Apostolica Praefectura fit, „de Aguarico" appellanda. A.A.S. 46 (1954) 243.

31 Decembris 1953. — Tellicherriensis. *Ad Christi Ecclesiam.* — In Malabarica regione nova erigitur dioecesis, nomine „Tellicherriensis," ritus Chaldaici Malabarensium, et metropolitanae ecclesiae Ernakulamensi suffraganea constituitur. A.A.S. 46 (1954) 385.

17 Januarii 1954. — Babylonensis Chaldaeorum (Basrensis Chaldaeorum). *Christi Ecclesia.* — E Babylonensis Chaldaeorum et patriarchali dioecesi quaedam territoria separantur quibus nova archidioecesis efficitur, Basrensis Chaldaeorum appellanda. A.A.S. 46 (1954) 388.

11 Februarii 1954. — Lingayensis (Lingayensis-Dagupanensis). *Exitiosum bellum.* — Sedes et cathedra Linguayensis ecclesiae ab urbe Lingayen ad Dagupan urbem transferuntur, cui ecclesiae nomen inditur „Lingayensis-Dagupanensis." A.A.S. 46 (1954) 392.

21 Februarii 1954. — Mariannhillensis (Umzimkuluensis). *Cum in Africa Meridionali.* — Ex dioecesi Mariannhillensi quaedam territoria distrahuntur, quibus nova dioecesis efficitur, Umzimkuluensis appellanda. A.A.S. 46 (1954) 465.

22 Februarii 1954. — Hieracensis (Hieracensis-Locrensis). *Urgente Christi voce.* — Sedes et cathedra episcopalis dioecesis Hieracensis in Locros urbem transferuntur; eodem dioecesis mutato nomine Hieracensis-Locrensis appellabitur. A.A.S. 46 (1954) 468.

5 Aprilis 1954. — Ouidahensis (Portus Novi). *Qui universum.* — Ab Apostolico Ouidahensis Vicariatu quaedam territorii pars sejungitur, ex qua novus efficitur Vicariatus Apostolicus „Portus Novi" nuncupandus. A.A.S. 46 (1954) 470.

5 Aprilis 1954. — De Tumaco (Guapiensis). *Quemadmodum providus.* — Ab Apostolica Praefectura de Tumaco quaedam separatur regio, ex qua nova efficitur Praefectura Apostolica, Guapiensis appellanda. A.A.S. 46 (1954) 472.

14 Junii 1954 — Hollandiae. *Sicuti sollers.* — Apostolica Praefectura Hollandiae in gradum et dignitatem Apostolici Vicariatus ejusdem nominis evehitur. A.A.S. 46 (1954) 474.

14 Junii 1954. — Ouhaigouyaënsis (Kuduguensis). *Quemadmodum.* — Apostolica Praefectura Ouhaigouyaënsis in gradum et dignitatem Apostolici Vicariatus evehitur, Kuduguensis posthac appellandi. A.A.S. 46 (1954) 518.

14 Junii 1954. — De Pontianak (de Ketapang). *Quandoquidem.* —

Ab Aposolico Vicariatu de Pontianak quaedam territoria separantur ex quibus nova Apostolica Praefectura de Ketapang conditur. A.A.S. 46 (1954) 520.

14 Junii 1954. — Banguensis (Bangassuensis). *Cum pro certo.* — Ab Apostolico Banguensis Vicariatu quaedam territorii pars separatur ex qua nova efficitur Praefectura Apostolica, „Bangassuensis" nuncupanda. A.A.S. 46 (1954) 646.

5 Julii 1954. — Jabalpurensis. *Qui genus hominum.* — Apostolica Praefectura Jabalpurensis, in Indica regione, ad gradum evehitur dioecesis, iisdem finibus ac nomine servatis. A.A.S. 46 (1954) 689.

5 Julii 1954. — De Jhansi (Ihansiensis). *In Apostolica Praefectura.* — Apostolica Praefectura de Jhansi ad dignitatem dioecesis evehitur, quibusdam territoriis additis. A.A.S. 46 (1954) 691.

5 Julii 1954. — Maroquiensis-Ghardaiensis in Sahara (De Sahara Hispanico et de Ifni). *Summa Dei voluntate.* — Ab Apostolicis Vicariatibus Maroquiensi et Ghardaiensi in Sahara quaedam separantur territoria, quibus nova efficitur Praefectura Apostolica „de Sahara Hispanico et de Ifni" nuncupanda. A.A.S. 46 (1954) 694.

LITTERAE APOSTOLICAE

26 Januarii 1951. — *In hujus aetatis.* — Beata Maria Virgo, titulo adjecto „Patrona Indiae", in Coelestem Patronam Nationis Indicae eligitur. A.A.S. 46 (1954) 398.

EPISTULAE

11 Novembris 1954. — *It is with a full heart.* — Ad Excm̃os Sacrorum Antistites et ad Missionales totius Nigeriae ob Marialem Conventum ab ipsis celebrandum, cui Legatus mittitur Em̃us P. D. Jacobus Franciscus tit. S. Anastasiae Presb. Cardinalis Mc Intyre, Archiepiscopus Angelorum in California. A.A.S. 46 (1954) 702.

18 Novembris 1954. — *In latissimis Indiae Orientalis.* — Ad Em̃um P.D. Valerianum tit. S. Mariae in via Lata S. R. E. Presb. Cardinalem Gracias, Archiepiscopum Bombayensem, Legatum delectum ad Marialem conventum e regionibus Indiae Orientalis in urbe Bombayensi celebrandum. A.A.S. 46 (1954) 706

NUNTIUS RADIOPHONICUS

8 Decembris 1954. — Christifidelibus ex India ob Conventum Marialem in urbe Bombayensi coadunatis. A.A.S. 46 (1954) 725.

DOCUMENTEN EN BESTUURSMAATREGELEN

ACTA SS. CONGREGATIONUM

DECRETA S. CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE

28 Octobris 1953. — *Cotabatensis et Suluensis.* — Decretum dismembrationis et erectionis Praefecturae Apostolicae Suluensis. A.A.S. 46 (1954) 66.

6 Januarii 1954. — *Costermanspolitan.* (*Bukavuensis*). — Vicariatus Apostolicus Costermanspolitanus deinceps „Bukavuensis" appellabitur. A.A.S. 46 (1954) 148.

26 Februarii 1954. — *Kabindaënsis-Luluaburgensis.* — Decretum de finium vicariatuum mutatione. A.A.S. 46 (1954) 421.

8 Aprilis 1954. — *Iericoënsis-Quibduani.* — Decretum de mutatione finium dioececis et vicariatus Apostolici. A.A.S. 46 (1954) 228.

4 Junii 1954. — *Portus Ayacuquensis-Bolivarensis.* — Decretum dismembrationis et unionis. A.A.S. 46 (1954) 461.

14 Junii 1954. — *Kandien.-Trincomalien.* — Decretum de mutatione finium dioecesuum. A.A.S. 46 (1954) 462.

27 Junii 1954. — Decretum laudis constitutionum Misioneras de Cristo Jesús, Javier (Navarra).

30 Julii 1954. — *Bolivar.-Caronen.* — Decretum de finium mutatione. A.A.S. 46 (1954) 550.

In de eerste plaats verdient hier vermelding, dat, na het plotseling overlijden van Z.H. Exc. Mgr. Ph. Bernardini op 25 Aug. 1954, tot zijn opvolger als secretaris van de S. Congregatio de Propaganda Fide werd benoemd Z.H.Exc. Mgr. P. Sigismondi, tit.- aartsbisschop van Neapolis in Pisidië, tot dusver apost. delegaat voor Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi.

Onder de organisatorische maatregelen, welke in 1954 door de S. Congregatio de Propaganda Fide werden getroffen of althans voorbereid — verschillende immers van de te noemen maatregelen geschieden niet door decreten van de Propaganda, maar krijgen haar beslag door apostolische constituties of brieven — noemen we vooreerst de oprichting, resp. afsplitsing, van *nieuwe kerkelijke territoria* in de gebieden, welke aan de rechtsmacht van de Propaganda zijn onderworpen.

Bisdommen: op 21 Febr. 1954 Umzinkulu, afgesplitst van het bisdom Mariannhill (Zuid-Afrikaanse Unie) en toevertrouwd aan

de seculiere clerus; op 12 Nov. 1954 Bunbury, afgesplitst van het aartsbisdom Perth (Australië) en toevertrouwd aan de seculiere clerus.

Apostolische vicariaten: op 5 April 1954 Porto-Novo, afgesplitst van het apost. vicariaat Ouidah (Dahomey, Fr. West-Afrika) en toevertrouwd aan de Sociëteit voor Afrikaanse Missiën; op 30 Juli 1954 Tucupita, afgesplitst van het apost. vicariaat Caroni (Venezuela) en toevertrouwd aan de Minderbroeders-Capucijnen.

Apostolische prefecturen: op 5 April 1954 Guapi, afgesplitst van de apost. prefectuur Tumaco (Columbia) en toevertrouwd aan de Orde der Minderbroeders; op 5 April Tumaco, tevoren toevertrouwd aan de Recollecten van de H. Antonius, na de vermelde afsplitsing aan de Ongeschoeide Carmelieten; op 14 Juni 1954 Ketapang, afgesplitst van het apost. vicariaat Pontianak (Borneo) en toevertrouwd aan de Passionisten; op 14 Juni 1954 Bangassu, afgesplitst van het apost. vicariaat Bangui (Frans Eq. Afrika) en toevertrouwd aan de Congregatie van de H. Geest; op 5 Juli 1954 Spaans Sahara en Ifni, gedeeltelijk afgesplitst van het apost. vicariaat Ghardaia (Sahara) en gedeeltelijk van het apost. vicariaat Rabat, en toevertrouwd aan de Oblaten der Onbevlekte Ontvangenis van Maria; op 28 Juli 1954 werd de apost. prefectuur Esmeraldas (Ecuador), tot dusver bediend door de Ongeschoeide Carmelieten, overgedragen aan de Sociëteit der Afrikaanse Missiën van Verona.

Tot de rang van bisdom werden verheven: op 5 Juli 1954 de apost. prefectuur Jubbulpore (India), hetwelk blijft toevertrouwd aan de Norbertijnen; op 5 Juli 1954 de Apost. prefectuur Jhansi (India), hetwelk blijft toevertrouwd aan de Minderbroeders-Capucijnen.

Tot apostolisch vicariaat werden verheven de apostolische prefecturen: op 14 Juni 1954 Hollandia (Nederlands Nieuw-Guinea), dat blijft toevertrouwd aan de Minderbroeders-Franciscanen; op 14 Juni 1954 Ouahigourja (Boven-Volta, Fr. West-Afrika), onder de benaming apost. vicariaat Kudugu, hetwelk blijft toevertrouwd aan de Witte Paters; op 2 Dec. 1954 Kuwait (Perzische Golf, Arabië), hetwelk blijft toevertrouwd aan de Ongeschoeide Carmelieten.

Behalve van de zoëven genoemde apost. prefectuur Ouahigourja, die tot apost. vicariaat verheven voortaan Kudugu zal heten, werd bij decreet van de Propaganda d.d. 6 Jan. 1954 nog de naam van het apost. vicariaat Costermansville veranderd in Bukavu.

Ook hadden verschillende *grenswijzigingen* plaats: op 26 Febr. 1954 tussen de apost. vicariaten Luluaburg en Kabinda (Belg. Congo); op 14

Juni 1954 tussen de bisdommen Kandy en Trincomalie (Ceylon), tussen de bisdommen Nyeri en Meru (Kenya, Br. Oost-Afrika), tussen het apost. vicariaat Porto Ayacucho en het bisdom Ciudad Bolivar (Venezuela); op 30 Juli 1954 tussen het apost. vicariaat Caroni en het bisdom Ciudad Bolivar (Venezuela); op 20 Dec. 1954 tussen het apost. vicariaat Boudewijnstad en de apost. prefectuur Moero-Meer (Belgisch Congo).

Op 1 September 1954 bedroeg het *aantal kerkelijke ressorten*, afhankelijk van de S. Congregatio de Propaganda Fide, 662 nl. 67 aartsbisdommen, 234 bisdommen, 6 abdijen „nullius", 224 apostolische vicariaten, 128 apostolische prefecturen en 3 missies „sui juris". Van deze kerkelijke ressorten liggen er 276 in Azië, 209 in Afrika, 75 in de beide Amerika's, 83 in Oceanië en 19 in Europa. Gedurende de laatste 15 jaren is het aantal kerkelijke ressorten onder de Propaganda toegenomen met 128, in de laatste 4 jaren met 66. Een vierde gedeelte van deze ressorten, nl. 166, staan tegenwoordig onder communistisch bewind (op de Balkan 11, in China 142, in Korea 3, in Vietnam 10).

Op 1 Januari 1954 waren in genoemde gebieden 57 Aziaten of Afrikanen met bisschoppelijke waardigheid bekleed; hierbij worden niet gerekend de Chinese bischoppen, in 1950 ten getale van 25. Van die 57 Ordinarissen verbleven er 6 in Afrika en 57 in Azië, nl. 25 in India, 3 op Ceylon, 2 in Siam, 7 in Vietnam, 3 op Korea, 7 in Japan, 1 op Formosa en 3 in Indonesië.

Op 30 Juni 1953 bedroeg het *aantal katholieken* in de missiegebieden, die onder de Propaganda ressorteren, 26.777.000. Hieronder zijn niet begrepen de katholieken, die overblijven in de gebieden, welke bezet zijn door de communisten in China, Vietnam, Korea en op de Balkan, omdat daar in de gegeven omstandigheden een telling onmogelijk is; vroeger beliep bedoeld aantal 4.763.000. Het totaal van 26.776.000 katholieken is als volgt verdeeld: Azië 4.996.500, Afrika 13.791.000, missiegebieden in de beide Amerika's 4.349.500, Oceanië 3.565.000 en missiegebieden in Europa 74.000. We vestigen de aandacht erop, dat Erythrea, Egypte, Tunesië, Algerië, Angola en Mozambique in Afrika, Goa en de Katholieken van de Oosterse ritus op de kust van Malabar in India, evenals Turkije, Syrië, Libanon, Irak, enz. niet ressorteren onder de Propaganda, zodat het aantal katholieken hiervan niet begrepen is onder de vermelde cijfers.

Met betrekking tot het kerkelijk bestuur in de missiegebieden hadden de volgende *benoemingen* plaats: op 12 December 1954

mgr. A. Bruniera tot tit.-aartsbisschop van Claudiopolis van Honoriade en apost. delegaat voor Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi.

Tot *bisschop* werden benoemd: op 26 Nov. 1953 mgr. Mich. Wasaburo Urawaka, tot dusver bisschop van Sendai (Japan), tot tit.-bisschop van Attaba in Pamphylië; op 12 Dec. 1953 mgr. B. Hilhorst C.S.Sp., tot dusver bisschop van Morogoro, tot tit.-bisschop van Assamosata in Mesopotamië, op 22 Dec. 1953 mgr. J. Vrakking M.S.C. tot dusver bisschop van Suriago (Philippijnen), tot tit.-bisschop van Cedamua; op 6 Jan. 1954 R.D.J. Caroll tot tit.-bisschop van Atenia en hulpbisschop van Z. Em. Kard. Norm. Thom. Gilroy, aartsbisschop van Sydney; op 6 Jan. 1954 mgr. Guilford Young, tit.-bisschop van Heliosebaste en hulpbisschop van mgr. T. B. McGuire, (vroeger aartsisschop van Canberra en Goulburn, thans tit.-aartsbisschop van Leontopolis van Augustamnica), tot hulpbisschop van mgr. E. Norman Mich. O'Brien, aartsbisschop van Canberra en Goulburn; op 21 Febr. 1954 R.D. P. Arikita Kobayashi, vic.-generaal van Osaka, tot bisschop van Sendai (Japan); op 21 Febr. 1954 R.P. Bon. Dlamini v. d. Franciscanen Huisgenoten van St. Joseph tot bisschop van het pas opgerichte bisdom Umzinkulu; op 21 Febr. 1954 R.P. Ant. Konings. S.M.A., apost. administrator van Keta (Goudkust en Br. Togo) tot bisschop van Keta; op 3 Maart 1954 R. P. L. Bessone I.M.C. tot bisschop van het pas opgerichte bisdom Meru (Kenya); op 10 April 1954 R. P. J. Redington S.M.A. tot bisschop van het pas opgerichte bisdom Jos (Nigeria); op 10 April 1954 R.P. J. McCarthy S.M.A., apost. prefect van Kaduna (Nigeria), tot bisschop van het onlangs opgerichte bisdom Kaduna; op 10 April 1954 R.D. J. J. Jean, wereldgeestelijke, tot tit.-bisschop van Leta en hulpbisschop van mgr. A. P. Falière, M.E.P., apost. vicaris van Mandalay (Birma); op 7 Mei mgr. J. G. Holland S.M.A., tot dusver bisschop van Keta, tot tit.-bisschop van Cynopolis in Egypte; op 25 Juni 1954 mgr. H. J. Meysing O.M.I., aartsbisschop van Bloemfontein (Zuid-Afrik. Unie) tot tit.-aartsbisschop van Dercos; op 18 Juli 1954 mgr. W. P. Whelan O.M.I., tot dusver bisschop van Johannesburg (Zuid-Afrik. Unie), tot aartsbisschop van Bloemfontein; op 18 Juli 1954 R.P. H. van Elswijk C.S.Sp. tot bisschop van Morogoro (Tanganyika, Br. Oost-Afrika); op 18 Juli 1954 mgr. C. Dubbelman O. Praem., tot dusver apost. prefect van Jubbulpore (India), tot bisschop van het onlangs opgerichte gelijknamige bisdom; op 18 Juli 1954 mgr. Jos. Fenech O.F.M.Cap. (in de Orde Franc. Xav. van Floriana), tot dusver apost.

prefect van Jhansi (India), tot bisschop van het onlangs opgerichte gelijknamige bisdom; op 18 Juli 1954 mgr. Hugo Boyle, tot dusver bisschop van Port Elisabeth, tot bisschop van Johannesburg (Zuid-Afrik. Unie); op 12 Nov. 1954 mgr. Lancelot Goody, tot dusver tit.-bisschop van Abydus en hulpbisschop van mgr. R. Pendiville, aartsbisschop van Perth, tot bisschop van het onlangs opgerichte bisdom Bunbury (Australië).

Tot *abt „nullius"* werden benoemd: op 23 Sept. 1953 R.P. Eberhard Spies O.S.B. tot tit.-bisschop van Cemerinia en abt „nullius" van Peramiho (Tanganyika); op 6 Jan. 1954 R.D. F. C. van Hoeck O.S.B. tot tit.-bisschop van Cissita en abt „nullius" van Pietersburg (Zuid-Afrik. Unie).

Tot *administrator apostolicus* werden benoemd: op 26 Febr. 1954 mgr. J. Dalton O.E.S.A., apost. prefect Yola, tot admin. apostolicus van het onlangs opgerichte apost. vicariaat Maiduguri (Nigeria); op 15 April 1954 mgr. G. Mongeau O.M.I., prelatus nullius van Cotabato, tot administrator apostolicus van de onlangs opgerichte apost. prefectuur Sulu (Philippijnen); op 18 Juni 1954 mgr. A. Cremers O.F.M., tot dusver apost. prefect van Hollandia, tot administrator apostolicus van het onlangs opgerichte gelijknamige apost. vicariaat (Nederl. Nieuw-Guinea); op 13 Dec. 1954 Mgr. Theophanes Stella, tot dusver apost. prefect van Kuwait (Arabië, Perzische golf) tot administrator apost. van het nieuwe gelijknamige apost. vicariaat; op 17 Dec. 1954 P. R. Angelo Barbisotti van de Zonen van het H. Hart van Jesus tot administrator apost. van de apost. prefectuur Esmeraldas (Ecuador).

Tot *apostolisch vicaris* werden benoemd: op 16 Nov. 1953 R.P. J. B. Dieter S.M. tot tit.-bisschop van Jerafi en apost. vicaris van de Schipperseilanden (Samoa-eilanden, Oceanië); op 6 Jan. 1954 R.P. J. van Cauwelaert C.I.C.M. tot tit.-bisschop van Metropolis in Azië en apost. vicaris van het onlangs opgerichte apost. vicariaat Inongo (Belg. Congo); op 6 Jan. 1954 R.P. W. Demarteau M.S.F. tot tit.-bisschop van Arsinoë op Cyprus en apost. vicaris van Bandjermasin (Borneo); op 21 Febr. 1954 R.P. J. David C.S.Sp. tot tit.-bisschop van Metellopolis en apost. vicaris van Majunga (Madagascar); op 21 Febr. 1954 R.P. Septimius Mari (Eusebius van Frasacco) O.F.M.Cap. tot tit.-bisschop van Pachnemunis en apost. vicaris van Riohacha (Columbia); op 10 April 1954 R.P. Alph. Baud (Basilius van Bellevaux) O.F.M.Cap. tot tit.-bisschop van Risinium en apost. vicaris van Berberati (Oubangi-Chari, Fr. Eq. Afrika); op 27 Juni

1954 mgr. Jos Bretault W.P., tot dusver apost. prefect van Ouahigouya, tot tit.-bisschop van Suffetula en apost. vicaris van het onlangs opgerichte apost. vicariaat Kudugu (Boven-Volta); op 18 Juli 1954 mgr. Mich. Bernard C.S.Sp., tit-bisschop van Aegroe, tot dusver apost. vicaris van Konakry (Fr. Guinea), tot apost. vicaris van Brazzaville (Fr. Eq. Afrika); op 8 Juli 1954 R.P. R. Lester Guilly P.J. tot tit.-bisschop van Adraa en apost. vicaris van Brits Guyana.

Bij decreet van de Propaganda werden „ad suum beneplacitum" tot *apostolisch prefect* benoemd: op 4 Dec. 1953 R.P. C.J. Duhart C.ss.R. tot apost. prefect van de onlangs opgerichte apost. prefectuur Udonthani (Thailand); op 15 Jan. 1954 R.P. Ed. Ph. Lauton O.P. tot apost. prefect van de onlangs opgerichte apost. prefectuur Sokoto (Nigeria, Br. West-Afrika); op 29 Jan. 1954 R.P. Jos. Houlihan v. d. Sociëteit van St. Patrick voor de vreemde missiën, tot apost. prefect van de onlangs opgerichte prefectuur Eldoret (Kenya); op 26 Febr. 1954 R.P. Jos. Dalton O.E.S.A. tot apost. prefect van Yola (Nigeria); op 23 April 1954 R.P. Jos. Arango O.F.M. tot apost. prefect van de onlangs opgerichte apost. prefectuur Guapi (Columbia); op 23 April 1954 R.P. A. F. Irizar Salazar O.C.D. tot apost. prefect van Tumaco (Columbia); op 30 April 1954 R.P. Mich. van Arruazu O.F.M. Cap. tot apost. prefect van Aguarico; op 7 Mei 1954 R.P. Rob. Dehler v. d. Congr. der Verrijzenis des Heren, tot apost. prefect van de Bermuda-eilanden; op 19 Juli 1954 R.P. Felix Erviti O.M.I. tot apost. prefect van de onlangs opgerichte apost. prefectuur Spaans Sahara en Ifni; op 25 Aug. 1954 R.P. Gabriël Sillekens C.P. tot apost. prefect van de onlangs opgerichte apost. prefectuur Ketapang (Borneo); op 3 Dec. 1954 R.P. Harold Henry S.S.C. tot apost. prefect van Kwang-ju (Korea).

Nijmegen

DE MISSIONARIS EN DE PRIESTERMISSIEBOND

1. *Wat is de P.M.B.?* — De Priestermissiebond is een vereniging van priesters, die zich heel bijzonder willen wijden aan de grote taak van de Kerk: Wereldapostolaat en Wereldbekering. Paus Pius XI gaf hieromtrent een korte, duidelijke uiteenzetting in zijn toespraak van 13 Nov. 1936 tot het tweede internationale congres van de P.M.B.: ,,Ons priesterschap is geen zwakke afspiegeling van Christus' priesterschap, maar het is de echte en volledige voortzetting ervan. Het priesterschap van Christus is van nature een *apostolisch priesterschap*. Er bestaat een direct verband tussen het uitzenden van de Apostelen en de goddelijke zending, die Jesus Christus van Zijn Vader ontving. Jesus is de eerste missionaris: Daarom is Zijn priesterschap een apostolisch priesterschap en Zijn arbeid het apostolaat van een Hogepriester in altijd voortdurende werkzaamheid en vitaliteit. Er is derhalve slechts één priesterschap in de Kerk en dit is van nature een apostolisch priesterschap. Elke priester moet daarom van deze waarheid ten volle overtuigd zijn". En alle priesters worden juist hierom gevraagd lid te worden van de P.M.B.: om deze overtuiging in zich wakker te roepen, zich ten volle van hun apostolisch priesterschap bewust te worden en dit in daden om te zetten. De Priestermissiebond stelt zich ten doel (Stat. 4): ,,De priester tot een brandende geestdrift te brengen voor de bekering van de heidenen, zodat door zijn ijver alle katholieken een grote liefde opvatten voor de missie en op deze wijze de hele Kerk mag medewerken aan de uitbreiding van Christus' Rijk over de hele wereld".

De P.M.B. is dus *geen* nieuwe missievereniging (Stat. 4) met het doel geld en goed in te zamelen of het bestuur en de leiding van ander missiewerk op zich te nemen, maar zijn *enig* doel is: missiekennis en missieijver in zijn leden te vermeerderen en aan te wakkeren en dit ook aan anderen mee te delen. Juist doordat de priester deel heeft aan het priesterschap van Christus, deelt hij in Zijn apostolisch priesterschap. Om dit ideaal meer welbewust te beleven en ijver en belangstelling voor de missie bij hun gelovigen op te wekken, wordt tot alle priesters de uitnodiging gericht zich aan te sluiten bij de P.M.B. ,,Waarom staan niet alle priesters ingeschreven in de P.M.B.? Zij allen immers hebben niet alleen de gave van het geloof ontvangen, maar ook de genade van het H. Priesterschap". (Paus Pius XI, Nov. 1936)

Alle seculiere en reguliere geestelijken, benevens studenten in de theologie (na het ontvangen van de kruinschering), kunnen lid worden van de P.M.B., waardoor zij de verplichting op zich nemen de belangen van de missie te dienen en het missiewerk grotere bekendheid te geven. Er is natuurlijk geen betere manier om de belangen van de missie te behartigen dan door zelf uit te trekken naar de missievelden en zich geheel en al te geven aan het bekeringswerk: dit is het beste bewijs van missiegeest en missieliefde. Ofschoon, derhalve, missionarissen geen deel uitmaken van de P.M.B. als *leden*, doen zij in werkelijkheid zelfs meer dan gevraagd wordt van de leden van de Bond. De belangrijkheid van dit punt zal in het verdere verloop van ons artikel duidelijk worden.

2. *Historisch overzicht.* — Op 31 October 1916 verkreeg pater Manna, lid van de Missiecongregatie van Milaan, de goedkeuring van paus Benedictus XV voor zijn eerste ontwerp van een reeks statuten voor een Priestermissiebond. De paus liet deze instemming bovendien van een warme aanbeveling vergezeld gaan. Het ledenaantal nam heel snel toe, waarover de H. Vader in 1918 zijn tevredenheid te kennen gaf door veel gunsten en voorrechten te verlenen aan de „Pia Unio Cleri pro Missionibus". 19 Dec. 1918 gaf hij aan Kard. van Rossum, prefect van Propaganda, als zijn verlangen te kennen, dat deze Pia Unio de enige missievereniging voor priesters moest zijn en zich over heel de wereld moest verbreiden. In zijn Encycliek „Maximum Illud" (30 Nov. 1919) werd de P.M.B. door paus Benedictus XV tot een officieel orgaan van de Kerk verklaard, waardoor onder leiding van de bisschoppen de geestelijken worden aangespoord en bijgestaan om hun missieplicht naar behoren te vervullen. Onmiddellijk nadat de H. Vader zo duidelijk uitdrukking had gegeven aan zijn verlangen, begon de Congregatie van Propaganda in 1919 met de oprichting van afdelingen van de P.M.B. in verschillende landen. In 1912 werden door deze Congregatie de voorlopige Statuten van de Pia Unio afgekondigd, welke vijf jaar later, in 1926, definitief goedgekeurd werden. De Congregatie tot voortplanting van het Geloof maakte een herziening van deze Statuten bekend op 14 April 1937[1].

3. *De Statuten van de P.M.B.* — Het behoeft ons niet te verwonderen wanneer we in het eerste Statuut van de P.M.B. lezen: „Pia Unio Cleri pro Missionibus . . . a S. Sede probata et favoribus aucta, a Sacra Congre-

[1] Cfr. AAS 29 (1937) 435-441; Sylloge, pp. 695-705.

gatione de Propaganda Fide omnino dependet". Dit is immers in overeenstemming met can. 252, par. 1 van de Codex: „De Congregatie van de Propaganda heeft de zorg voor de katholieke missiën, ter uitbreiding van het geloof, en belast zich met alles, dat verband houdt met en noodzakelijk is voor het beheer van de missiën". De leiding en de statuten van de P.M.B. zijn daarom afhankelijk van deze Congragatie [1], en derhalve hebben de Statuten de kracht van decreten [2].

4. *Lidmaatschap.* — Het tweede hoofdstuk (Titulus) van de herziene Statuten van 1937 heeft als opschrift: „De Sodalibus". Het bevat zeven Statuten (artikelen) genummerd 7-13.

Stat. 7 luidt: „Als leden van de P.M.B. kunnen aangenomen worden: alle seculiere en reguliere geestelijken, benevens theologie-studenten na het ontvangen van de tonsuur".

Stat. 8 geeft aan waar opname in de P.M.B. kan plaats vinden, nl. bij de diocesane of nationale Raad, of (waar deze ontbreekt) bij het internationaal secretariaat in Rome.

Stat. 9 maakt duidelijk, dat een priester bij zijn inschrijving de voorgeschreven verplichtingen op zich neemt en tegelijkertijd aanspraak maakt op de verscheidene gunsten en voorrechten, die door de H. Stoel aan de Pia Unio zijn verleend.

Stat. 10 toont aan, hoe de leden in verschillende groepen moeten worden ingedeeld: „*Gewoon lid* zijn zij, die de voorgeschreven verplichtingen jegens de Pia Unio nakomen en bovendien een jaarlijkse geldelijke bijdrage storten, die vastgesteld wordt door de Nationale Raad".

Stat. 11: „*Lid voor het leven* zijn zij, die niet alleen de verplichtingen aan hun lidmaatschap verbonden, getrouw nakomen, maar bovendien (i.p.v. de jaarlijkse bijdrage) eens en voor altijd een grotere som gelds aan de Bond doen toekomen, zoals is vastgesteld door de Nationale Raad".

Stat. 12: „*Erelid* zijn kardinalen en bisschoppen, die bij de P.M.B. staan ingeschreven".

5. *De missionaris.* — Na deze opsomming van de drie groepen, waarin de leden verdeeld worden, vangt het volgende statuut *niet* aan met: „Lid zijn zij", maar: Stat. 13: „Alle priesters, die momenteel in de

[1] Creyghton, in Periodica, 1938, pp. 71-76.
[2] cfr. Bouscaren, in Periodica, 1940, p. 194.

missie werkzaam zijn, of door ziekte, ouderdom of gehoorzaamheid genoodzaakt waren de missie te verlaten, genieten alle gunsten en voorrechten, die aan de P.M.B. zijn verleend".

We merken dus op, dat er sprake is van drieërlei leden, terwijl de missionaris tot geen van deze drie groepen behoort. Het zou gemakkelijk genoeg geweest zijn de missionaris als erelid te beschouwen, waardoor hij ook geen contributie zou behoeven te betalen. Het is dus duidelijk, dat de ontwerpers van de Statuten het juist geoordeeld hebben de missionaris niet te rekenen onder de leden van de P.M.B., juist omdat deze enkel en alleen opgericht is om de missionaris tot steun te zijn in geestelijk en stoffelijk opzicht. Toch zullen zij, terecht, de missionarissen laten delen in de voorrechten, welke de leden van de P.M.B. genieten; daarom laten zij, door een speciale toezegging (in Stat. 13) de missionaris deel hebben aan alle voorrechten en gunsten van de Pia Unio niet als lid, maar als missionaris.

Het is dus duidelijk, dat de Statuten de missionaris niet onder de leden rekenen en dat hij ook niet als zodanig beschouwd moet worden. Daarom geeft J. Creyghton S.J.[1] een beslist antwoord op de vraag: „*Utrum missionarii, de quibus art. 13 Statutorum, eo ipso sint membra Piae Unionis*"? — Resp.: „*Negative*". Bouscaren S.J.[2] is met hem dezelfde mening toegedaan, hierin nog gesterkt door G. Lunter O.F.M.[3]: „*Clarum mihi videtur Statuta missionarios non inter sodales numerare nec uti tales considerare*".[4]

[1] In Periodica, 1938, p. 117.
[2] In Periodica, 1940, p. 194.
[3] In Periodica, 1952, p. 53.
[4] Uit een mededeling van de Propaganda aan het Nationaal Secretariaat van de P.M.B. in Nederland is gebleken, dat ook de Propaganda reeds geruime tijd deze opvatting deelt. Zij trok daaruit echter niet de conclusie, dat een missionaris zich niet kan laten inschrijven als lid; integendeel, op deze wijze zal de missionaris zich immers nog inniger aansluiten bij de priesters, die zich in de P.M.B. verbinden de missiearbeid geestelijk en stoffelijk te steunen.

Uit deze inschrijving volgt natuurlijk niet, dat hij dan ook de privileges, waarover in no. 9 van dit artikel gehandeld wordt, zou moeten aanvragen; deze zijn hem onafhankelijk van zijn lidmaatschap door bemiddeling van de Propaganda *ad vitam* verleend.

Het huishoudelijk reglement van de P.M.B. in Nederland, opnieuw gewijzigd en vastgesteld d.d. 17 Juni 1946, bepaalt in no. II, 2 en 3, dat de missionarissen en oud-missionarissen, die zich laten inschrijven, zijn vrijgesteld van contributie; en in no. V, 11, dat zij op aanvrage de beide tijdschriften „Het Missiewerk" en „Missieactie", ontvangen tegen de verminderde prijs van f 3,— per jaar.

Op 31 December 1953 waren 3338 missionarissen en oud-missionarissen bij de Nederlandse P.B.M. als lid ingeschreven. (Noot van de Redactie.)

6. *Ook de inheemse geestelijkheid.* — Stat. 13: „Alle priesters, die momenteel in de missie werkzaam zijn . . . etc." maakt niet het minste onderscheid tussen missionarissen van *vreemde nationaliteit* en de *inheemse clerus.* Zulk een onderscheid zou bovendien aanstootgevend zijn en in tegenspraak met veel uitspraken van Rome (vooral van recente datum), die aan duidelijkheid niets te wensen overlaten. Het Statuut zegt: „Alle priesters . . .", en bedoelt daarmee ook *allen*, zonder verder onderscheid, zowel seculieren als regulieren, missionarissen uit het buitenland zowel als de inheemse clerus. Wanneer dus een inheemse geestelijke, in gehoorzaamheid aan zijn overste of wegens gezondheidsredenen, van het missiegebied naar een ander land gezonden zou worden, zou hij toch krachtens stat. 13 deze voorrechten en bevoegdheden behouden, want er staat duidelijk, dat alle priesters, „*Qui actu in missionibus degunt vel valetudinis, senectutis aut obedientiae causa eas relinquere coacti sunt, omnibus privilegiis et gratiis Piae Unionis concessis gaudent*" [1]. Zelfs als men aan deze uitleg van de concessie zou twijfelen, zou men krachtens cc. 68 en 50 toch de ruime interpretatie moeten volgen en de inheemse geestelijkheid moeten rekenen onder de algemene classificatie van: „*Omnes sacerdotes qui actu in missionibus degunt*".

7. *De term „missionaris" in beperkte zin.* — Wanneer we over missionarissen spreken, in de zin van Stat. 13, moeten wij voorzichtigheidshalve opmerken, dat hiermee alleen zij bedoeld worden, die momenteel in de missie zijn, of er eens werkzaam waren. Dit Statuut is daarom niet van toepassing op hen, die nooit in de missie geweest zijn, ofschoon zij lid zijn van een Congregatie of Orde, uitsluitend bestemd voor de missie, en ofschoon zij gewoonlijk missionaris genoemd en beschouwd worden. Deze priesters kunnen delen in de gunsten en voorrechten van de P.M.B., wanneer zij gewoon lid worden van de P.M.B. en alle voorwaarden vervullen, die voor het verkrijgen van de verschillende voorrechten gesteld worden. Dit geldt ook voor studenten in de theologie, die de kruinschering ontvangen hebben [2].

8. *Wat wordt bedoeld met „Missies"?* — Op 5 Juli 1937 berichtte de Congregatie van Propaganda aan mgr. Carminati, redacteur van het tijdschrift *Laboremus pro missionibus* als volgt:

[1] Cfr. Bouscaren, in Periodica, 1940, p. 193.
[2] Cfr. Het Missiewerk, Dec. 1938, p. 86.

„En réponse à votre lettre du 1er juillet 1937, qui nous demandait une interprétation officielle du mot MISSION contenu dans l'article XIII des statuts généraux de L'Union Missionaire du Clergé, la S. Congregation de la Propagande déclare:

On doit considérer comme terres de missions aux effets de la jouissance des privilèges de facultés de l'article XIII des statuts généraux de l'Union Missionaire du Clergé, tous les pays ou un prêtre, ayant reçu un mandat d'autorité légitime, exerce son ministère apostolique et réligieux parmi les non-chrétiens ou les Chrétiens dissidents.

Cette interprétation ne vise le mot MISSION de l'article cité qu'en fonction des privilèges qui en dérivent[1].

9. *Van wie ontvangt de missionaris deze privileges*? — Als de missionaris geen lid is van de Pia Unio, vanwaar ontvangt hij dan de voorrechten en gunsten, die aan de P.M.B. zijn verleend? Zeker niet van de Bond, want de missionaris is geen lid, en de Bond kan slechts aan haar eigen leden privileges verlenen. De mening van Bouscaren[2] gedeeld door Lunter[3], schijnt het enig juiste antwoord: Dat de missionaris krachtens een bijzondere bevoorrechting deelt in de gunsten, die aan de Pia Unio zijn toegestaan: „*Non ut membra Piae Unionis sed ut missionarii, nec vi adscriptionis Piae Unioni, sed vi concessionis ab ipsa S. Congregatione factae et Pontificis auctoritate confirmatae*".

10. *Alle priviliges en gunsten.* — In stat. 13 moeten we nog even meer aandacht wijden aan de privileges en gunsten, die toegekend worden. Zonder onderscheid of beperking luidt het: „*Omnibus privilegiis en gratiis Piae Unioni concessis gaudent*".

De privileges zijn verdeeld in twee groepen: De eerste groep wordt onmiddellijk bij de inschrijving aan alle leden toegekend, zonder enige verdere aanvrage van hun kant. De voorrechten, omschreven in de tweede groep, worden genoten door allen, die reeds lid waren vóór 1 April 1933. Toen werd nl. door de S. Penitentiaria het decreet „*Consilium suum prosequens*" uitgevaardigd, waardoor aan de Pia Unio de bevoegdheid werd ontnomen de voorrechten van de tweede groep aan haar leden te verlenen. Van toen af aan kon de Bond aan *haar leden* de privileges, genoemd in de tweede groep, niet langer verlenen en

[1] Periodica, 1938, pp. 84, 142. Volgens deze uitleg is derhalve het woord „missie" in artikel 13 van toepassing op missiegebieden niet alleen in de stricte zin, als afhankelijk van en onderworpen aan S.C. de Prop. Fide, maar ook op die gebieden, die niet aan Propaganda onderworpen zijn, waar de missionarissen onder heidenen of dissidente christenen (andersdenkenden dus) arbeiden, zoals dat het geval is in Z. Amerika, Philippijnen enz.

[2] In Periodica, 1940, p. 195.

[3] In Periodica, 1952, p. 55.

bijgevolg kon geen van de leden, tot welk van de drie klassen hij ook behoort, krachtens zijn lidmaatschap deze voorrechten van de Pia Unio verkijgen. Het decreet van 1 April 1933 heeft dus te maken met de „leden als zodanig"; missionarissen daarentegen genoten alle voorrechten van de eerste en tweede groep niet als ingeschreven leden van de Pia Unio (want dit zijn ze niet) maar krachtens een bijzondere concessie, die hun gedaan werd door de Congregatie van Propaganda en bevestigd door de H. Stoel. Deze concessie stelt niet als voorwaarde, dat zij ingeschreven moeten staan bij de Bond, dus zeker niet, dat zij reeds lid moesten zijn vóór 1 April 1933[1].

Daarom genieten alle missionarissen, onverschillig of zij vóór of na het genoemde decreet gewijd en naar de missie gezonden werden, door stat. 13 alle privileges en gunsten, die ooit aan de Pia Unio zijn toebedeeld, als ook die welke, krachtens decreet van 1 April 1933, niet langer door de Pia Unio aan haar leden geschonken kunnen worden.

De S. Penitentiaria besloot op 10 Mei 1943[2] aan de *leden* van de P.M.B. vier van de zes bevoegdheden van de tweede groep toe te staan, op voorwaarde:

a) dat een aanvrage ernaar zou worden ingediend door middel van het Internationale Secretariaat van de Pia Unio;

b) dat elke priester zijn aanvrage vergezeld liet gaan van een aanbeveling van zijn ordinarius;

c) dat deze privileges voor zeven jaar verleend worden en dan onder dezelfde voorwaarden hernieuwd kunnen worden.

Uit de voorgaande discussie is het reeds duidelijk, dat ook dit niet van toepassing is op de missionaris, maar het heeft wel betrekking op missionarissen, die nog niet in de missie geweest zijn en toch graag de tweede serie privileges willen bezitten.

De hierboven gegeven uitleg schijnt de juiste te zijn, maar, omdat zij nog niet door een officiële verklaring bevestigd is, moet men ze op zijn minst het predicaat van „*probabilis*" toekennen en men kan ze daarom met een gerust geweten volgen, overeenkomstig can. 209: „*In errore communi aut in dubio positivo et probabili sive iuris sive facti, iurisdictionem supplet Ecclesia pro foro tum externo tum interno*"[3].

[1] Cfr. Bouscaren, in Periodica, 1940, p. 194.
[2] Cfr. Outlook, Aug. 1943, p. 1.
[3] Cfr. Lunter, O.F.M., in Periodica, 1952, p. 55.

11. *De Privileges.* — De twee groepen, toegekend aan de leden, ingeschreven bij de P.M.B. en aan alle missionarissen:

Eerste groep, verleend aan alle leden: (1) Een volle aflaat op de volgende feestdagen: Driekoningen, de feesten van de apostelen, de aartsengel Michael en de H. Franciscus Xaverius; tevens eens per maand (de dag is naar keuze) en op het ogenblik van sterven, op de gewone voorwaarden. — (2) Een aflaat van 100 dagen voor elk godvruchtig werk ten bate van de missie. — De volgende drie bevoegdheden (3-4-5) kunnen slechts verkregen worden door priesters, die biecht mogen horen: (3) De bevoegdheid om de volgende scapulieren te wijden en volgens de voorgeschreven gebruiken op te leggen: De scapulieren van het H. Lijden, de Onbevlekte Ontvangenis, de Allerheiligste Drieëenheid, de Zeven Smarten en van Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel. — (4) De bevoegdheid deze scapulieren met dezelfde formule te wijden en op te leggen. — (5) De bevoegdheid om deze scapulieren op te leggen zonder verplicht te zijn dit op te doen tekenen bij de Broederschap. — (6) Alle ingeschreven leden mogen Metten en Lauden anticiperen vanaf de middag van de voorafgaande dag, mits zij het breviergebed van die dag beëindigd hebben.

Tweede groep, behouden door leden, die priester waren gewijd en ingeschreven vóór 1 April 1933, maar bovendien door de S. Penitentiaria toegestaan aan andere leden na een persoonlijke aanvrage (zie n. 10). Alle nu volgende privileges en bevoegdheden (behavle n. 6) kunnen alleen genoten en uitgeoefend worden door leden en missionarissen, die biecht mogen horen. — (1) Het voorecht om de volgende voorwerpen door een enkel kruisteken te wijden, alsook om daaraan een apostolische aflaat te verbinden: rozenkransen, kruisbeelden, kruisen, medailles en kleine beelden. — (2) Het privilege om rozenkransen van de H. Maagd door een enkel kruisteken te wijden en daaraan de Kruisherenaflaat te verbinden. — (3) Het privilege om rozenkransen van O.L.V. van Zeven Smarten te wijden en daaraan alle aflaten te verbinden, die de pausen voor deze rozenkransen hebben verleend. — (4) Het privilege om kruisbeelden te wijden door een enkel kruisteken en daaraan de aflaten van de Kruisweg te verbinden ten behoeve van hen, die wettig verhinderd zijn de Kruisweg op de gewone wijze te doen. — (5) Het privilege om kruisbeelden te wijden door een enkel kruisteken en daaraan een volle aflaat te verbinden, die verdiend kan worden in het uur van sterven door hen, die de voorgeschreven voor-

waarden vervuld hebben en dan zulk een kruisbeeld kussen of tenminste aanraken. — (6) Vier keer per week de persoonlijke indult van het geprivilegieerd altaar, mits zij geen gelijke indult voor een andere dag hebben.

Opgemerkt zij, dat het grootste deel van deze voorrechten en bevoegdheden tot de Apostolische Faculteiten behoort, die gewoonlijk aan een missionaris toegekend worden. Voor een meer volledige verklaring van elke faculteit verwijzen we naar „A Missionary Companion" door J. de Reeper, uitgegeven door Browne & Nolan, Dublin.

Missionarissen, die dezelfde bevoegdheden bezitten krachtens de Apostolische Faculteiten, die zij van hun Ordinarius ontvangen hebben, bezitten deze dus onder een tweevoudige titel. Dit is niet altijd het geval, want er zijn veel priesters, die missiewerk verrichten onder gedoopte of ongedoopte niet-katholieken, maar toch niet onder de S. Congr. de Prop. Fide staan en de Apostolische Faculteiten niet genieten. Om toch bevoegd te zijn rozenkransen, kruisen etc. te wijden behoeven deze priesters niet als lid ingeschreven te staan bij de P.M.B. (met alle verplichtingen aan zulk een lidmaatschap verbonden) maar zij kunnen van al deze priviliges gebruik maken krachtens stat. 13, omdat zij in de „Missie" werkzaam zijn. (Als dit niet zo was, zouden we voor het absurde geval komen te staan, dat missionarissen om de zeven jaar een bedrag aan geld zouden moeten storten bij de H. Penitentiarie, benevens hun contributiegeld bij de P.M.B., die juist ingesteld is om de missionarissen in geestelijk en stoffelijk opzicht bij te staan.)

12. *Op voorwaarde, dat zij biecht mogen horen.* — De bevoegdheden 3-4-5 van de eerste serie (het wijden en opleggen van scapulieren) en de faculteiten 1-2-3-4-5 van de tweede serie (dit zijn ze alle, behalve het indult van het geprivilegieerd altaar) kunnen alleen aangewend worden door priesters, die biecht mogen horen. Deze voorwaarde geldt ook voor missionarissen natuurlijk, ofschoon dit niet betekent, dat zij deze bevoegdheden alleen mogen gebruiken in de plaats, waar zij biecht mogen horen. Als zij eenmaal biecht mogen horen, kunnen zij deze privileges *overal* geldig en wettig benutten[1]. Zij hoeven deze niet te tonen aan hun Ordinarius of zijn toestemming te vragen om ze te gebruiken[2].

[1] Cfr. Wernz, Ius Decretalium, I³, no. 161; Hecht, in Periodica, 1938, p. 143.
[2] Decr. Auth. n. 286 ad 2.

13. *Het persoonlijk indult van het geprivilegiëerd altaar.* — Voor dit laatste privilege van de tweede groep (De persoonlijke indult van het geprivilegieerd altaar vier maal per week) is de faculteit van biechthoren niet vereist als noodzakelijke voorwaarde. Omdat het een persoonlijk indult is, kan de priester aan elk altaar, zelfs aan een reisaltaar, bij het opdragen van de mis een volle aflaat verdienen voor een ziel in het vagevuur. Van dit indult en een soortgelijk privilege, ergens anders aan ontleend, kan men geen cumulatief gebruik maken. Dit voorrecht is bovendien beperkt tot vier keer per week en het is aan te raden door middel van een „intentio habitualis" dit privilege de eerste vier dagen van de week ten nutte te maken, zodat het vrijgevig aanbod van de Kerk om een volle aflaat te verdienen niet onbenut blijft, wanneer de priester de mis zou opdragen zonder de intentie deze aflaat voor een bepaalde overledene te verdienen [1].

Mill Hill

[1] Cfr. Hecht, in Periodica, 1938, p. 258.

DRS. R. DIJKER S.M.M.

KALENDARIUM IN DE MISSIE

Dat de Liturgie, na moeizaam tot in de linies der pastoraal-theologie te zijn doorgedrongen, vandaaruit ook haar recht van bestaan en haar noodzaak zelfs voor het missiewerk begint op te eisen, [1] mag een reden zijn, om in het bestek van een artikel te wijzen op de ordening van de eredienst volgens het kalendarium in de missiegebieden.

Zoals nog wel een en ander in de missiën geschiedt met de breedheid en de „goede trouw", die als een vanzelfsprekende kwalificatie zijn geworden, maar daarmede juridisch nog niet goed gepraat is, — is ook het volgen van het kalendarium veelal een aangelegenheid, welke niet voldoende is getoetst aan de voorschriften en richtlijnen van de S.C.P.F.

Toch heeft de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs bij verschillende gelegenheden hieromtrent richtlijnen gegeven, welke duidelijk erop wijzen, welk kalendarium in de missiegebieden, waar de hiërarchie nog niet is opgericht, moet gevolgd worden.

Waar de hiërarchie reeds is ingesteld door de H. Stoel en met continuering van de missietoestand de indeling in diocesen tot stand gekomen is, is ten aanzien van de kerkelijke kalender dezelfde regel te volgen, als in 1913 door de S.R.C. als norm werd bepaald: „Privilegium, quo nonnullae Dioeceses vel Instituta gaudent, sese scilicet confirmandi Kalendario Cleri Romani aut alicuius Ordinis seu Congregationis, et alia huiusmodi, penitus aboletur". [2]

De grondslag voor deze norm is, dat het autonome karakter van een diocees in de ordening van zijn eredienst niet afhankelijk moet zijn van een andere kerk of kerkelijk instituut. De kalender van een diocees of hiertoe in aanmerking komend instituut is het kalendarium van de algemene Kerk, zoals we die vinden in Brevier en Missale, met daaraan toegevoegd de feesten, die voor het Proprium van diocees of instituut in aanmerking komen. [3]

[1] Cfr. hiertoe de verslagen over het Lit. Congres te Lugano in Tijdschr. v. Lit. jg. 37 (1953), n. 6, pag. 311-313; J. Hofinger S.J. Mission und liturg. Erneuerung, N.Z.M. jg. 9. Hft 4, p. 314-316; *vooral* het degelijk bewerkte verslag van pater Hofinger in La Maison Dieu, 37.

[2] A.A.S. vol. V (1913) p. 463.

[3] A.A.S. vol. XVIII (1926) p. 23, geeft de normen van decr. n. 3926 d.d. 13 julii 1896, waarin het opnemen van festa particularia aan bepaalde normen werd gebonden. Het

Waar diocees zowel als instituut hun eigen kalendarium hebben, is er een collisio iurium dààr, waar een desbetreffend instituut met eigen kalendarium in dienst staat van het diocees. Ter oplossing van dergelijke collisio iurium heeft de S.R.C. in 1910 reeds een declaratio uitgevaardigd. [1]

Eén uitzondering werd door de S.R.C. echter nog gemaakt op bedoelde declaratio van 22 April 1910 en wel, dat deze declaratio *niet* betrekking heeft op metropolitane of kathedrale kerken, die op welke titel dan ook aan een instituut zijn toevertrouwd. [2] In dit geval wijkt dus altijd het bonum particulare van het desbetreffende instituut voor het bonum van de Kerk, die in de kathedrale kerk haar belichaming vindt in de persoon van de opperpriester temidden van zijn gelovigen [3].

Als nu echter niet een parochie, zoals hierboven, maar het diocees in zijn geheel aan een instituut is toevertrouwd? — Dit komt de laatste tijd immers nog al eens voor in die missiegebieden, waar de hiërarchie wordt opgericht en het nieuwe diocees, „ad nutum tamen Sanctae Sedis" aan het missionerende instituut toevertrouwd. — Hier prevaleert zeer zeker de diocesane Kerk boven het instituut, dat zich ten dienste stelt van die Kerk. Dit diocees mag niet gebruik maken van het privilegium dat in 1913 is herroepen; en alle kerken van dat instituut, die in parochiedienst gebruikt worden, hebben dan ook het diocesaan kalendarium te volgen, tenzij waar in dergelijk missiediocees een parochie aan het religieus huis [4] zou zijn toevertrouwd. Andere instituten, die in dergelijk bedoeld missiediocees werken, hebben natuurlijk het kalen-

decreet van S.R.C. d.d. 20 Febr. 1926 verklaart, dat de uitbreiding van Officie en Mis door speciaal privilegie aan sommige plaatsen of instituten toegestaan, voor andere postulatores slechts inhoudt het toestaan van Officie en Mis van het betreffende Commune, met uitzondering van de oratie en de lessen van de tweede nocturn voor het Officie en de oraties voor de Mis (A.A.S. XVIII (1926) p. 93).

[1] „Si paroecia sit monasterio vel domui religiosae incorporata aut eiusdem monasterii seu domus curae in perpetuum vel indefinitum tempus concredita, vel Communitas apud ipsam parochialem ecclesiam divina peragat Officia, in Missis Kalendarium religiosorum semper adhibeatur; secus item in Missis Kalendarium dioecesanum semper servetur; iuxta decreta num. 4051 Urbis, 15 Dec. 1890, et Can. Regul. Lateran. Congr. Austriae, 11 Febr. 1910 (A.A.S. vol. II (1910) p. 296).

[2] A.A.S. VII (1915) p. 150 „decreta in medium allata non respiciunt ecclesias Cathedrales aut Metropolitanas".

[3] Voor de positief-theologische beschouwing van diocees: J. Colsen pr.: „Qu'est-ce qu'un diocèse?" N. Rev. Th. 85 (1953) vooral de paragraaf „Les laics" pp. 486 vv.

Men lette erop, dat in de missiegebieden, de residenties der missionarissen meestal eigendom zijn van de Kerk en niet „domus religionis" cfr. cn. 488, 5 C.J.C.

darium te volgen volgens de aangegeven normen: is de parochie in het monasterium of het religieuze huis geïncorporeerd of voor onbepaalde tijd daaraan toevertrouwd, ofwel verricht de Communiteit in die parochiekerk het goddelijk Officie (uit de samenhang blijkt dat het hier betreft een Communiteit die krachtens de regel tot het koorgebed is verplicht), dan worde in die kerk het kalendarium van het instituut gevolgd.

Hoe is echter deze kwestie te bezien met betrekking tot de Apostolische Vicariaten, Prefecturen en Missiones sui iuris? Wat deze laatste vorm van missie-zelfstandigheid betreft, is er geen verschil tussen bestuursmacht en -verplichtingen van een Superior Missionis sui iuris vergeleken met de jurisdictie van een Apostolisch Vicaris of -Prefect. Vroeger moesten de missionarissen, die geen eigen kalendarium hadden, het kalendarium van het diocees Rome gebruiken. In een algemeen decreet echter, dat het Motu Proprio „Abhinc duos annos" vergezelde, beval de S.R.C. op 28 October 1913, dat alle Ordinarii een verzoekschrift zouden indienen volgens de Instructie van de S.R.C. gedateerd op 12 December 1912, om een eigen kalendarium op te stellen.[1]

Dat de H. Stoel nog niet van zienswijze veranderd is, getuigen de volgende documenten, welke de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs heeft uitgegeven naar aanleiding van tot Haar gerichte vragen. — Volledigheidshalve laten we deze in extenso volgen. Het eerste document is gedateerd op 18 Mei 1932 en gericht tot de toenmalige Apostolische Delegaat in China.

„Nel Suo rapporto N. 376-32, inviato a questa S. Congregazione il giorno 11 aprile corr., V.E. Revma esponeva alcuni dubbi relativi al calendario da usarsi nelle Missioni della Cina:

1. Il primo è il seguente: Se nelle Missioni confidate ad un Ordine o ad una Congregazione religiosa l'Ordinario (religioso) può adottare pel Clero secolare il calendario del proprio Istituto, oppure deve attenersi al decreto della S.C. dei Riti del 28 Ottobre 1913 e determinare un calendario proprio per es. quello della Chiesa Universale, aggiungendo le feste speciali del luogo, le feste del B. Odorico da Pordenone e dei Beati Martiri Cinesi e quella dei Patroni principali: S. Francesco Saverio e Santa Teresa del Bambino Gesù.

R. N e g a t i v e ad primam partem, a f f i r m a t i v e ad secundam.

2. Se i missionari religiosi che per l'ufficio privato seguono il proprio calendario, possono celebrare la Messa segnata dal calendario del loro Istituto anche nelle chiese del Vicariato o Prefettura le quali non appartengono d e i u r e al loro ordine o congregazione: o se invece debbono anch'essi celebrare in queste chiese

[1] A.A.S. vol. V (1913) p. 463; VROMANT: Ius missionariorum ed. altera (1935), n. 403.

la Messa segnata dal calendario proprio della Missione in cui si trovano.

R. Negative ad primam partem, affirmative ad sec.

3. Se i missionari religiosi, pur avendo un calendario proprio, sono tenuti a celebrare ovunque in Cina la Messa ed a recitare l'ufficio dei Beati Martiri Cinesi e del Beato Odorico da Pordenone, secondo la prescrizioni dei Decreti della S.C. dei Riti; e se devono celebrare anch'essi le feste dei Patroni Principali S. Francesco Saverio e S. Teresa del Bambino Gesù col rito doppio di prima classe?

R. Affirmative in omnibus et ad mentem.

Le mente è che essendo questi Religiosi dotati della qualifica di Missionarii presso gl'infideli, debbono perciò stesso sentire la convenienza di celebra re sia le feste dei Protettori delle Missioni come quelle dei santi missionarii della Nazione in cui essi „pro Christi legatione funguntur". Saranno quindi da interessare i vari Ordini, affinchè aggiungano come supplemento all'Ufficio dei proprii Missionarii le feste proprie fissate dalla Chiesa Cinese . . ."[1]

De eerste vraag heeft dus ten doel een uitspraak te krijgen van de S.C.P.F., welke de kalender is, die door seculiere clerus moet worden gevolgd in een gebied, dat ter missionering aan een bepaalde orde of congregatie is toevertrouwd. In de vraag was uitdrukkelijk verwezen naar het decreet van 28 October 1913. Het antwoord verklaart dit decreet ook van kracht voor de missies van China, waar toen nog niet de hiërarchie was opgericht.

De tweede vraag heeft betrekking op het vraagstuk, welk kalendarium de missionarissen moeten volgen voor het celebreren van de Mis in kerken van het missiegebied, die hun niet „de iure" toebehoren, ofschoon ze voor het privaat reciteren van het Officie hun eigen kalender volgen. — Het antwoord luidt, dat deze missionarissen, — het eigenlijke missiepersoneel dus —, het kalendarium van het missiedistrict moeten volgen in bedoelde kerken.

Het spreekt echter vanzelf, dat, zo deze missionerende instituten kerken of oratoria de iure propria bezitten, ze in deze plaatsen de eigen kalender van het instituut volgen.

In het antwoord op de derde vraag wordt medegedeeld, dat bedoelde missionarissen in het missiegebied overal, dus ook in hun eigen kerken, die geen statiekerk of quasi-parochiekerk of parochiekerk zijn, in hun publieke en semi-publieke oratoria[2] gehouden zijn de feesten te vieren zowel met Officie als Mis van die heiligen (zaligen) die als algemeen Patroon voor de missies zijn verheven, of die voor een speciaal gebied, zoals hier het geval is, als bijzondere plaatselijke patroon door

[1] Sylloge, n. 165.
[2] C.J.C. cn. 1162, par. 4; cn. 1188.

de S.R.C. zijn voorgeschreven ter viering. In bedoelde eigen kerken en oratoria van het instituut worden die feesten gevierd zonder octaaf, maar in dezelfde ritus als ze voorkomen in het kalendarium van de missie. Buiten deze kerken en oratoria de iure propria echter altijd met octaaf, zo ze octaaf hebben in het kalendarium Missionis. Dit is dus een afwijking op de regeling in de gevestigde Kerk, waar de instituten met eigen kalendarium slechts de feesten vieren van de Kerkwijding van de kathedraal en dezer Titularis en van de Patroon van de plaats.

De „bedoeling" waarover bovenstaand antwoord sub 3° had gesproken en ook had uitgeweid, vinden we toegelicht in het schrijven van de Kardinaal-Prefect der S.C.P.F. aan de Apostolisch Prefect van Shikoku en gedateerd 21 October 1936, dat we hieronder eveneens in extenso weergeven.[1]

„Accepit et consideravit haec S. Congregatio litteras ex Shikoku missas (absque indicatione diei) a Revmo Superiore Regulari Aemiliano Dominguez, quibus petebatur, Te probante et commendante, ut in omnibus Praefecturae Apostolicae ecclesiis commissis fratribus Ordinis Praedicatorum permitteretur religiosis eiusdem Ordinis usus proprii kalendarii et proprii missalis.

Similes petitiones non semel iam factae sunt ad hanc S. Congregationem a nonnullis religiosis Ordinibus. Quamvis vero haec eadem S. Congregatio agnosceret rationes, quibus moverentur oratores, esse laudabiles, quippe quae manifestarent desiderium utendi omnibus subsidiis ad alendum sensum amoris filialis erga Ordinem et fraterni erga consocios, tamen censuit huiusmodi bonum praeponendum non esse generaliori bono operis missionalis, quod, suo iudicio, periculo alicuius detrimenti obiiceretur ex auditis petitionibus. Ut clarius innotescat quaenam sit mens S. Congregationis, adnecto exscriptum responsionis datae super hac re Excmo Vicario Apostolico de Funing, ex eodem vestro Ordine.

Precibus ergo Rvmi Superioris Regularis Tuae Praefecturae non duco esse opportunum annuere. Nullum autem mihi dubium est de vestra volenti obedientia quae in vos et in vestram apostolicam operam copiosas a Deo gratias conciliabit.

Petrus Card. Fumasoni Biondi, Praefectus
Celsus Costantini, Secretarius

Uit beide aangehaalde documenten blijkt meer dan duidelijk, dat elk missiegebied, ook al is de hiërarchie daar nog niet opgericht, een kalendarium proprium moet hebben, — m.a.w. dat de beginselen, door de S.R.C. in haar decreet van 28 October 1913 gegeven, alle Ordinariaten betreffen van de latijnse ritus.

[1] Sylloge, n. 202.

Het kalendarium proprium, dat elk missiegebied hebben moet, is verplichtend voor de seculiere clerus in dat gebied zowel voor het Officie als voor de Mis. — Dit kalendarium is dan ook proprium voor de kerken van het missiegebied, die niet de iure eigendom zijn van een religieus instituut, dat het recht van eigen kalendarium heeft, en voor de oratoria publica en semipublica van instituten, die geen eigen kalendarium bezitten (zoals bijv. de Congregaties van Broeders en Zusters in de Missiën werkzaam). In al deze kerken en oratoria is het kalendarium van het missiegebied verplichtend voor het celebreren der Mis en voor het plechtig zingen van het Officie of een gedeelte ervan (de Vespers bijv.). [1]

De eigen kalender van een religieus instituut, dat het recht van eigen kalender heeft, wordt alleen gevolgd in de kerken, die volgens de normen van het Recht „in perpetuum vel indefinitum tempus" aan een domus religiosa, — zoals hierboven verwezen: „domus alicuius religionis" — zijn toevertrouwd. Praktisch gesproken zijn de huizen, waar missionarissen wonen in de missiegebieden, eigendom van de missie en dus niet domus religionis. — In de eigen oratoria publica en semipublica van het missionerende instituut volgen de sodales en alle priesters, die daar celebreren het kalendarium van het instituut, met dien verstande echter, dat ook voor hen de feesten waarover in de brief aan de Apost. Delegaat van China d.d. 18 Mei 1932 volgens de gewone regels van het kalendarium verplicht te vieren zijn. [2]

Het is me dan ook niet duidelijk, hoe Vromant kan schrijven, dat de „sacerdotes religiosi proprium kalendarium sequuntur in recitando breviario atque, quoad Missam celebrandam in ecclesiis missionum, etiam paroecialibus aut quasi-paroecialibus . . ."[3] Deze sententie heeft na het schrijven van de kardinaalprefect der S.C.P.F. elke probabiliteit verloren. Ik kan me moeilijk aan de indruk onttrekken, dat de eminente commentator op het missierecht, in deze kwestie de documenten, het kalendarium betreffende, in hun betekenis verwringt om zodoende het privilegium, in deze aangelegenheid aan de Congregatie van Scheut geschonken, nog in overeenstemming te brengen met het algemeen missierecht. Terecht heeft Vermeersch dan ook deze sententie verworpen reeds voordat het schrijven der S.C.P.F. aan de apostolisch prefect van Shikoku was gepubliceerd [4].

[1] Syll. n. 165 ad 2, coll. Missale Rom. Add. et variationes, IV, 6.
[2] Miss. Rom. ibid.
[3] VROMANT: o.c., n. 404 ad 2.
[4] id., in de voetnoot, waar VROMANT deze verwerping door VERMEERSCH beoordeelt met „iure meritoque". Ik vraag me dan wel af, hoe VROMANT in de tekst zelf de boven aangehaalde sententie als de te volgen norm kan aangeven.

Welke kalender echter dient de missionaris te volgen, zo hij celebreert sub diu of in loco profano? Hoewel hierover niet uitdrukkelijk in de aangehaalde documenten wordt gesproken, lijkt het me toch meer in de geest van de wetgever, dat ook in dit geval de kalender van het kerkelijk gebied worde gevolgd, hoewel met een verwijzing naar can. 19 van het kerkelijk Wetboek men gerust de eigen kalender in dergelijke gevallen zou kunnen volgen.

Waar in een kerkelijk gebied, dat aan de zorg van een bepaald instituut is toevertrouwd, ook andere instituten arbeiden, zouden deze niet onder de beperkende bepalingen van de S.C.P.F. vallen en zich in hun kerken kunnen regelen naar de algemene wetgeving in deze.

Een der aangehaalde documenten maakt onderscheid tussen het privaat bidden van het Officie en het celebreren der Mis.[1] Omtrent de celebratie der Mis zijn voorschriften gegeven; voor het privaat bidden van het Officie echter volgen de missionarissen de kalender van het eigen instituut met de uitzonderingen, die in het document zijn aangegeven. Ze zijn dus niet verplicht zich voor het Officie, zo dit privatim wordt gebeden, te voegen naar de kalender van het kerkelijk gebied.

We mogen echter de vraag stellen: zijn bedoelde missionarissen verplicht een *Officie* te bidden, dat afwijkt van de voor hen voorgeschreven Mis? — Deze vraag is niet zozeer van juridische of moraal-theologische aard maar veel eerder van *liturgische* aard.

Officie en Mis beide vormen de cultus, die de Kerk dagelijks God aanbiedt door het ministerie van de door Haar tot die taak afgevaardigden. Is het Eucharistisch Offer het goddelijk en essentiële deel van de cultus van het volk Gods, het Officie behoort in het plan der liturgie tot de voortzetting in de zin van voltooiing ervan. Het is dan ook in de bedoeling der Kerk, dat beide aan het liturgisch schema of kalender beantwoorden, volgens de hiertoe opgestelde regels. Als groot principe in deze onderlinge harmonie is dan ook vastgesteld: „Missa quotidie dicitur secundum ordinem Officii"[2]; „Quoad fieri potest Missa cum Officio conveniat".[3] Nu zijn deze regels wel opgesteld met de bedoeling om het celebreren van votiefmissen in te perken, maar het positieve doel, dat trouwens uit de rubricae generales en uit de additiones et

[1] Syll. ibid. ad 2.
[2] Missale Rom. Rubricae gen., introductio.
[3] ibid. IV, 3.

variationes in rubricis Missalis Romani overduidelijk blijkt, is, te komen tot een conformiteit tussen Officie en Mis.

Dit doel voor ogen houdend als leidend beginsel, komen we tot de conclusie, dat het niet in de bedoeling van de Kerk kan liggen, dat priesters, die door hun zielzorg aan een bepaald kerkelijk gebied zijn gebonden, — en op die titel dan ook in de Missie voor de celebratie der Mis zich aan de kalender van dat kerkelijk gebied moeten houden — voor het bidden van het Officie verplicht zouden zijn van deze kalender af te wijken. — Bovendien de priesters, die in dat kerkelijk gebied werken, zijn aan dat kerkelijk gebied verbonden, zolang ze daar qualitate qua verblijven. Het lijkt me dan ook conform aan de geest van wetgever en de liturgie, zo de clerici-religiosi van het instituut aan wie de zorg van het kerkelijk gebied is toevertrouwd en op titel van de hogere wijdingen tot het Officie gehouden zijn, ook in het bidden van het Officie zich conformeren aan de kalender van hun gebied. — Zij echter, die daar verblijven niet op titel van zielzorg moeten echter de kalender van het eigen instituut volgen.

Ongetwijfeld is het voor de betreffende clericale instituten een offer te meer, het recht op een eigen kalender prijs te geven, zoals het schrijven van de Kardinaal-Prefect van de S.C.P.F. ook opmerkt.[1] Men verlieze echter niet uit het oog, dat bij het indienen van het kalendarium aan de S.R.C. transmittente S.C.P.F., de Ordinarius van het missiegebied zeer gevoegelijk die feesten kan aanbrengen op zijn ontwerp-kalender, welke aan het instituut, dat de Kerk daar plant, bijzonder eigen zijn, zoals het feest van de heilige of zalige Stichter van dit instituut, alsmede van die instituten, die hoewel niet in de zielzorg werkzaam, toch op caritatief terrein apostolisch werken, zo althans die feesten nog niet in de kalender van de algemene Kerk zijn opgenomen, — alsmede de Titularis van dezelfde instituten. De invoering van deze feesten heeft voor de kerk in opbouw een diepe zin, omdat de daar werkende instituten op een organische wijze met de vestiging van de Kerk aldaar verbonden zijn en zodoende een liturgische viering van deze feesten in de traditie een dankbare herinnering aan de apostolische arbeid levendig houdt. De opstelling van het kalendarium is gebonden aan de normen door de S.R.C. vastgesteld in haar decreet van 20 Febr. 1926.[2]

[1] Syll. 202.
[2] A.A.S. vol. XVIII (1926) p. 93.

Voor de praktijk samenvattend komen we dan tot de volgende conclusies:

1) Elk missiegebied, ook al is er nog geen diocesane clerus, moet zijn eigen kalender hebben, nl. die van de algemene Kerk;
2) Feesten, die bijzonder eigen zijn aan de instituten, werkzaam in het gebied, worden ter invoeging in de kalender aan de S.C.P.F. voorgedragen naar het oordeel van de Ordinarius en zijn missieraad [1];
3) Dit kalendarium is verplichtend voor het celebreren der Mis in het gehele betreffende gebied met uitzondering van de oratoria publica en semipublica, die aan een instituut behoren, dat recht heeft van eigen kalender;
4) In het gehele gebied worden gevierd sub ritu duplicis primae classis cum octava de feesten der beide Patronen van de Missie, St. Franciscus Xaverius en St. Theresia van het Kindje Jesus, waarvan echter het octaaf niet gevierd wordt in de oratoria publica en semipublica met eigen kalender als hierboven sub 3). Verder worden in het hele gebied gevierd de feesten die door de S.R.C. als propria territorio zijn voorgeschreven.
De viering van al deze feesten omvat zowel Mis als Officie in de voorgeschreven ritus;
5) Gezien het liturgisch verband tussen Mis en Officie is het in de geest der liturgie, zo de leden van het clericaal instituut, aan wie de missionering van het gebied is toevertrouwd, hun Officie bidden volgens de kalender van het gebied, zo ze daar verblijven op titel van missionaris;
6) Ordinarius en quasi-pastoor zijn verplicht ex officio in het bidden van het Officie het kalendarium van het missiegebied te volgen. [2]

LEERSTELLIGE GRONDSLAG

Aan deze juridische bepalingen van de Congr. voor de Voortpl. des Geloofs ligt toch ook weer de leer, de Doctrina Sacra ten grondslag. De ratio dezer bepalingen doet ons het perspectief hierin beter onderkennen.

[1] „In exhibendis precibus Episcopus etiam, si exquiratur, sui capituli cathedralis consensum allegabit", S.R.C. decr. 3926, d.d. 13 julii 1896. In de missiegebieden echter neemt de missieraad bevoegdheden en taken van het kathedraal kapittel over.

[2] Wat betreft de Apostolische Vicarissen en Prefecten cfr. R. Wybrands O.F.M.: „de statu juridico religiosi promoti ad dignitatem Vicarii vel Praefecti Apostolici durante munere" (Roma 1952) p. 64 ssqq. Schr. spreekt zich positief enkel uit voor die verplichting in de pro-kathedraal. — Als echter de quasi-parochus in cn. 451, par. 2, gelijkgesteld wordt met de parochus „cum omnibus iuribus et obligationibus" en in cn. 467,

De taak der missionering immers berust op de Kerk in haar geheel en de H. Stoel geeft hierin alleen de leiding.

Missioneren is in de bedoeling van Christus, zoals we die kennen uit de H. Schrift en de geschiedenis der Kerk een Godsvolk kweken. Hierover is in dit tijdschrift reeds bij herhaling geschreven. Zolang echter in de missie de hiërarchie niet is opgericht, is naar het oordeel van de Opperherder, de tijd nog niet aangebroken om de daar wonende christenen als een zelfstandige Kerk een eigen autonomie te geven. Echter moet van meet af aan in het missiegebied reeds deze schets gelegd worden in het werk. Wie zal durven ontkennen, dat de eredienst de voornaamste plaats inneemt in het werk der kerstening, het aanbidden van God in geest en waarheid? Ook tot die eredienst als onderdeel van het autonome karakter dat de Kerk daar in de toekomst zal moeten dragen moeten de christenen in gemeenschap worden opgevoed.[1] Missioneren is werken aan de opbouw van een zelfstandige Kerk binnen de „Katholikè".

Alles wat dus enigszins zweemt naar een meer particulier karakter, moet in het werk naar buiten ondergeschikt worden gemaakt aan het eerste doel: de missionering. — Het instituut immers, aan wie de missionering van een bepaald gebied is toevertrouwd „non iure proprio ac perpetuo, sed ad Apostolicae Sedis nutum"[2] „(institutum autem hanc laboris Ecclesiae participationem acceptans) ipsam Ecclesiae missionem arcte complectitur atque omnino suam facit. Unde revera in assumpta evangelizanda regione nihil aliud prosequi debet quam quod Ecclesiae missio habet, scilicet Jesum Christum annuntiare, populos ad veritatis agnitionem adducere, viam ad aeternam beatitudinem edocere, Dei regnum propagare . . . Omnis qui in hoc opere adiutricem suam operam praebet, totus ac unice evangelico mandato Ecclesiae inserviat oportet".[3]

De Vicarius of Praefectus Apostolicus als de pro-Pastor van het missiegebied hebbe met zijn cooperatores als het pro-collegium presbyterorum niets anders voor ogen dan de bouw van het Lichaam van Christus in een zichtbare Kerk daar ter plaatse, die ook in het vieren van de Mysteriën der Verlossing haar Levensbron moet vinden.

Bika-Nazareth (Kalimantan Barat).

par. 1 ook het celebreren van de officia divina onder die verplichtingen wordt gerekend, is a fortiori de Ordinarius in het missiegebied aan zijn kerkelijk gebied in dezen gebonden.

[1] Zie het speciaal nummer van het Tijdschrift voor Liturgie (October 1954), gewijd aan de missie in de Liturgie.

[2] Pius XI: Litt. enc. „Rerum Ecclesiae" circa finem.

[3] Instr. S.C.P.F. d.d. 8 Dec. 1929, A.A.S. vol. XXII (1930) p. 111-115.

FR. LICINIUS O.F.M.CAP.

HET SOCIALE PROBLEEM IN AZIË EN AFRIKA

Voor het eerst in de geschiedenis der mensheid leeft de gehele wereld in een crisisperiode. Twee grote wereldoorlogen waren er de uiting van. De moderne techniek heeft met machtige hand de gehele wereld opengelegd en alle volkeren deelachtig gemaakt aan de wereldeconomie, bekend gemaakt met de moderne grote geestesstromingen en opgenomen in de wereldpolitiek. Het gevolg hiervan is het ontwaken der oude oosterse cultuurvolkeren en de primitieve volkeren van Afrika, die zich bewust gaan worden van hun grootse reserve aan mensen,[1] aan godsdienstig-zedelijke krachten, aan grondstoffen en van hun door niemand te stuiten geweld, wanneer zij gaan streven naar de wereldheerschappij. Het koloniale tijdperk, dat Azië en Afrika in contact heeft gebracht met de grote wereld is ten einde. Het wereldbeeld gaat veranderen. Het zwaartepunt wordt verlegd. De inheemse volkeren willen zich een eigen nationaal bestaan veroveren en mede een belangrijke stem hebben bij het bepalen van de wereldpolitiek, terwijl het oude Europa na een eeuwenlange hegemonie over de wereld de speelbal dreigt te worden van de andere continenten. Men spreekt zelfs van de ondergang van het Avondland.

Daarmee is in enkele trekken de plaats getekend, die Azië en Afrika in de hedendaagse wereldsituatie innemen. Inderdaad de wereld leeft in een „interregnum", in een revolutionair tijdperk, waarin de grote wereldbeschouwingen elkaar de hegemonie betwisten, waarbij het gevechtsterrein steeds meer verlegd wordt naar Azië en Afrika, omdat deze werelddelen een beslissende rol zullen spelen in de wereld van morgen. Vanuit *sociaal en maatschappelijk* standpunt willen wij hier deze ideeënstrijd van de moderne ideologieën in Azië en Afrika gadeslaan en wij willen achtereenvolgens bespreken: het internationale sociale probleem en de grote wereldbeschouwingen; de sociale nood in Azië en Afrika; de katholieke oplossing van de sociale kwestie in het licht van „Evangelii Praecones".

[1] Volgens statistieken van 1953 heeft Azië ruim 1.400.000.000 inwoners.

I. HET INTERNATIONALE SOCIALE PROBLEEM EN DE GROTE WERELDBESCHOUWINGEN

HET *sociale probleem* geniet tegenwoordig een internationale belangstelling, vooral sedert men tot oprichting kwam van de grote nevenorganisaties van de „Verenigde Naties" nl. de „Voedings- en Landbouworganisatie" en de „Wereldorganisatie voor Gezondheid".[1] Men wil een goed geleide internationale politiek om ieder volk voldoende basisgoederen[2] te verschaffen en ieder mens een menswaardig leven te bezorgen. Goed gedocumenteerde publicaties hebben aangetoond, dat in 1948 ongeveer de heft van de wereldbevolking vooral van Azië en Afrika beschikte over een voedingsniveau, onvoldoende om een goede gezondheid te bewaren.[3]
Een groeiproces en zeker een wereldcrisis zoals wij die kennen, brengt altijd noodzakelijk met zich mee — naast ideologische verwarringen — maatschappelijke en sociale revoluties. De oude, traditionele, totaal onvoldoende staathuishoudkunde van vele inheemse volkeren moest wel failliet gaan door de enorme technische vooruitgang en de koloniale expansie van de grote mogendheden. De economische goederen zijn daarom onvoldoende verdeeld en de z.g. basisgoederen ontbreken aan 1128 millioen mensen, voornamelijk wonend in China, India, Indonesië en Pakistan, alle missielanden.

Volgens deskundigen van de Voedings-landbouworganisatie is twee derde van de wereldbevolking ondervoed en is het voedingsprobleem voor ongeveer de helft zeer urgent.[4] Is de gemiddelde levensduur in de meer ontwikkelde landen 65 jaar, in China en India nog geen 30[5]. Nauw hiermee samenhangend is het probleem van de overbevolking. China met zijn grote bergen en woestijnen heeft meer dan 500 millioen inwoners, meer dan er katholieken zijn op de gehele wereld. Japan met zijn bijna 100 millioen mensen is na de oorlog weer op zijn eilanden-

[1] De eerste werd opgericht te Quebec in 1945; de laatste te Genève in 1946.
[2] Basisgoederen omvatten de fundamentele eisen van elk menselijk leven nl. gebruik van de onmisbare stoffelijke goederen, wetenschappelijk mogelijke bescherming van de gezondheid, de ontwikkeling van de persoonlijke talenten. Cfr. L. JANSSENS: Moraal en wereldbevolking, K.C.T., jrg. VII, 1953, pag. 97.
[3] Zie ALB. VAN HOUTTE; K.C.T., jrg. V, 1952, pag. 224.
[4] Zie JANSSENS: o.c. 98.
[5] De vele ziekten, die men in de onontwikkelde landen tegenkomt, zijn te wijten niet zozeer aan het klimaat als wel aan een tekort aan vitaminen. Cfr. De studie van de voorzitter van de F.A.O., J. DE CASTRO: „Geopolitique de la faim", Parijs 1952.

rijk teruggedrongen, terwijl statistieken zeggen, dat rond 2000 India en Pakistan 800 millioen inwoners zullen tellen.[1]

Ziedaar, het grote probleem waarvoor wij vandaag staan: het sociale probleem op internationaal plan en dat vooral gelegen is in Azië en Afrika, toegespitst en opgedreven tot ongekende verhoudingen door wereldoorlogen en politiek.[2] De sociale nood is universeel en de jonge revolutionaire volkeren eisen een totalitaire oplossing.[3] „Das soziale Problem", schrijft Freitag, „ist das Tagesprogramm der ganzen Welt".[4]

Met deze sociale en economische achtergrond willen wij hier de gigantische geestesstrijd, die de grote *wereldbeschouwingen* voeren om zich de heerschappij te verzekeren over de wereld, speciaal ook over de opkomende werelddelen, beschouwen. En dan wordt het begrijpelijk, dat zij Azië en Afrika tegemoet treden in haar materiële en sociale nood, dat zij strijden voor een maatschappelijke welvaart van deze volkeren volgens hun eigen beginselen, om zo hun sympathie te veroveren en de juiste voorwaarden te scheppen om de aanvaarding van hun beginselen te vergemakkelijken.

Het is immers een uitgemaakt ervaringsgegeven, dat de materiële omstandigheden mede de doorslag kunnen geven bij het aanvaarden of verwerpen van ideologieën, die zelfs van meer geestelijke aard zijn. Pater Lombardi brengt in zijn boek „Voor een Nieuwe Wereld" deze idee sterk naar voren.[5] Het humanistisch Liberalisme, het Communisme en het Christendom[6] streven naar de wereldhegemonie en daarom

[1] De laatste 20 jaar is de bevolking van India en Pakistan met 100 millioen gestegen. Hier trouwt dan ook 50% van de vrouwen beneden de 15 jaar. Chronische honger, zegt DE CASTRO, waaronder millioenen lijden, verhoogt bovendien het geboortecijfer (cfr. de naam proletarii: de vruchtbaren).

[2] Cfr. AL. LE ROY S.J.: Le problème social dans les pays de Mission, in: Documentazione Ag. Fides van 19 Juli 1947, geciteerd door A. FREITAG S.V.D.: Die neue Missionsära, Kaldenkirchen 1953, p. 115 en 117.

[3] „Die Völker . . . wollen auch zu einer wirtschaftlichen und sozialen Umformung gelangen, die das Los jedes einzelnen erleichtert und allen einen gerechten Anteil an den Früchten des Fortschrittes zusichert." FREITAG: o.c. pag. 116.

[4] FREITAG: o.c. pag. 116.

[5] P. LOMBARDI: Voor een nieuwe wereld, deel I, hfst. 2, pag. 40–48. „Dit is het goede, zegt hij, dat Marx en Lenin gebracht hebben — al hebben ze daarin overdreven door alles van de materie afhankelijk te maken — dat een ideologie, die overeenstemt met het algemeen belang (alle mogelijk aards voordeel), hierdoor wordt bevorderd. Het belang, dat de massa heeft, is een voornaam substraat, dat de aanvaarding van godsdiensten kan begunstigen."

[6] Hoewel wij van mening zijn, dat ook het Mohammedanisme onder de grote wereldbeschouwingen moet gerekend worden, laten wij het hier buiten beschouwing, omdat

— nu Azië en Afrika een revolutionaire metamorphose ondergaan — hebben zij zich ingezet om mede de maatschappelijke verhoudingen van deze landen te bepalen om daardoor hen hun eigen levensbeschouwing en geest te kunnen opdringen. Het is algemeen bekend immers, dat de inheemse levensbeschouwingen en godsdiensten zelf veelal het sociaal probleem niet kunnen oplossen. Zij staan er vreemd tegenover. We willen nu de drie grote wereldbeschouwingen aan een korte bespreking onderwerpen.

Het *humanistisch Liberalisme*, voortgekomen en steunend op een rationalistische ideologie, die de mens de autonomie tegenover God leerde, heeft het liberalistisch Humanisme, dat het individu wilde bevrijden, in feite de massa overgeleverd aan de harteloze uitbuiting van een minderheid.[1] Door de grote materialistische philosophen en sociologen van het Westen geleerd, worden deze ideeën reeds een eeuw lang over de wereld uitgedragen en zijn hun vruchten overal te plukken. Het moderne Atheïsme met zijn sociologische onderbouw: het liberale Kapitalisme heeft chaotische toestanden geschapen, millioenen mensen uitgebuit en geestelijk gedood. Door de politieke verwikkelingen der laatste jaren gaat het westers Kapitalisme in Azië en Afrika verdwijnen. Het koloniale tijdperk heeft afgedaan. Maar zijn geest zal blijven bestaan en — in andere vormen — in het economische en maatschappelijke leven tot uiting komen. Vanuit het Westen worden nu Liberalisme en Atheïsme in meer gematigde vorm gepropageerd: men spreekt van humanisme en neutraliteit, maar de grondideeën zijn dezelfde gebleven. De invloed van deze stromingen in Azië en Afrika is zeer sterk. Het sluit goed aan bij het autocratisch systeem van de oude aziatische heersers, terwijl de idee van de almachtige staat zeer sterk leeft bij de huidige bestuurders van de jonge naties, die geheel doordrenkt zijn van het Laïcisme[2]. Langs UNO en UNESCO, waar de kapitalistische staten

wij hier de grote ideologieën vanuit hun sociale waarde benaderen. De Islam bezit geen constructieve sociale ideeën. Voortgekomen uit een volk met patriarchale levensvormen en nog vaak verstard in een traditioneel conservatisme is het niet opgewassen tegen de moderne wantoestanden en het moderne proletariaat.

[1] P. Lombardi zegt: „Er is als het ware een wisselwerking: van de ene kant heeft het rationalisme de liberale ordening geïnspireerd, maar van de andere kant heeft het aldus ontstane liberalisme het rationalisme ten zeerste begunstigd", o.c. pag. 45.

[2] Het laïcisme wil er niet van horen, dat de staat alleen een aanvullende functie heeft en slechts daar moet optreden, waar de natuurlijke gemeenschappen te kort schieten. Cfr. Jos Peters: K.M., 74 (1954) 267.

zo sterk vertegenwoordigd zijn, tracht dit heidens Humanisme zijn invloedssfeer steeds verder uit te breiden [1]. Een zeer sterk voorbeeld van invloed kan men opmerken bij zijn pogingen de aziatische volkeren op neomalthusiaanse wijze op te voeden en de druk op de verschillende regeringen is zeer groot o.a. in India en Japan.

Naast dit systeem staat als felle mededinger het *Communisme*. Het Communisme, dat steeds verder doordringt in de aziatische wereld en de afrikaanse gemeenschap, [2] dat stormenderhand China heeft genomen en dat zich nu opmaakt — politiek en militair — om Achter-Indië neer te slaan en dat reeds zijn cellen heeft in de grote eilandenreeksen van de Stille Oceaan. De rode invloed wordt steeds dreigender. Wij vragen ons af, hoe dat toch mogelijk is. Uit een zuiver systeem van dwang en concentratiekampen is dit niet te verklaren. Neen, het antwoord moet dieper gezocht worden. Het *succes der communisten* ligt in de grote *sociale nood*. Het belooft rijst voor de naaste toekomst aan de millioenen hongerigen. Het predikt een nieuwe wereld, een aards paradijs, waar zij, de verdrukten, gelukkig zullen zijn. En deze mystiek bezit een machtige aantrekkingskracht. De millioenen, die een menswaardig bestaan moeten leiden, worden door het Communisme bezield met het geloof in een nieuwe socialistische maatschappij, met het geloof in de revolutie, [3] een geloof, dat ook gevoed wordt door de vele sociale verbeteringen, die het Communisme gebracht heeft b.v. in China. Zo bezit dit communistisch Messianisme een machtige aantrekkingskracht en een grote werfkracht. Het geeft weer zin en betekenis aan het leven hier op aarde. Het bezit honderden idealistische cellen, die hun leven hebben ingezet voor de communistische levensbeschouwingen en de stichting van de totalitaire wereldheilstaat van het proletariaat.

En als derde staat *de Kerk* [4] om al deze volkeren in zich op te nemen. Krachtens haar wezen katholiek, *een wereldkerk*, heeft zij alle eeuwen door haar missionarissen uitgezonden om alle volkeren en mensen in zich op te nemen. Het doel van de Kerk is immers de voortzetting van

[1] Cfr. T. HERMANS: Humanisme van de UNESCO, Linie 8 Mei 1954, pag. 4.

[2] Men zegt, dat jaarlijks 3000 negers in Moskou worden opgeleid in de leer en de werkwijze van het communistisch systeem.

[3] Cfr. N. BROECKART O.F.M.: De mystiek van het Communisme, Antwerpen, 1949, pag. 72-89.

[4] Wij spreken hier alleen over de Katholieke Kerk. Toch willen wij geenszins het Protestantisme uitsluiten, want ook dit heeft een voorname taak mede de sociale nood in de missielanden te lenigen.

de taak van Christus, die kwam om allen te verlossen: gaat en onderwijst alle volkeren.

De Kerk moet daarom geplant worden over de gehele aarde, geïncarneerd worden bij alle volkeren, gegrondvest worden in alle culturen. Zij moet overal een katholieke levenssfeer scheppen om elke mens het christen-worden mogelijk te maken. Is dit dan het doel, dat de Kerk wil bereiken, de christianisering, zij zal dit telkens met andere middelen, op andere wijzen moeten doen, aangepast aan tijden en omstandigheden. Zo ook nu: wil de Kerk deze volkeren in zich opnemen, dan zal zij haar als een moeder tegemoet moeten treden, haar nood lenigend, door de hongerigen te verzadigen, de naakten te kleden, de vreemdelingen op te nemen en de zieken te bezoeken.[1]

Zeker, het is de primaire taak van de Kerk niet de menselijke natuur te verbeteren, maar ze te verlossen. Maar het is een uitgemaakte zaak, dat niet-menswaardige levensverhoudingen bij de massa de toegang tot God ten zeerste bemoeilijken. Als de zedelijke persoonlijkheid van de mens niet tot haar recht kan komen ten gevolge van de maatschappelijke wantoestanden, kan van een christelijk leven geen sprake zijn. Hier moet dan ook de diepste fundering gezocht worden voor de sociale activiteit van de Kerk: katholieke sociale actie is niet te scheiden van het Mystieke Lichaam.[2] De strijd tegen de gevolgen van de zonde is een rechtstreekse taak van de Kerk: van paus, priesters en leken, ieder op hun eigen terrein. De taak van de Kerk de gehele mens en alle menselijke betrekkingen aan de verlossing deelachtig te maken, sluit noodzakelijk de strijd in tegen de levensomstandigheden, die een menswaardig leven uitsluiten. De overwinning van de Verlossing moet zichtbaar worden over geheel de aarde en daarom moet de Kerk zo geïnteresseerd zijn bij de sociale nood in de wereld.

II. DE SOCIALE NOOD IN AZIË EN AFRIKA

ALVORENS de taak der Kerk nader te bepalen, willen we eerst de sociale nood in Azië en Afrika enigszins meer concreet aangeven, om zo des

[1] PIUS XII legt in Evangelii Praecones zonder meer het bevel op zich toe te leggen op de oplossing van de sociale kwestie: „Het is volstrekt noodzakelijk, dat de zuivere beginselen, die de Kerk op dit gebied leert, met alle ijver en energie worden doorgevoerd. Het is volstrekt noodzakelijk alle volkeren voor die verderfelijke dwalingen te behoeden (van het Communisme)". Cfr. Eccl. Doc. no. 49.

[2] Cfr. P. MASSON S.J.: Mission und soziale Frage, referaat gehouden op het Internationaal Academisch Missiecongres te Aachen (Cfr. Herders Correspondenz, 6 (1951-52) 467-471).

te beter het verkeerde in het Liberalisme en Communisme te doen aanvoelen en des te scherper de taak der Kerk te kunnen omschrijven.

Om een goed begrip van de situatie te krijgen, moet men onderscheiden het landproletariaat, dat reeds eeuwen bestaat en verreweg het grootste is en het proletariaat in de steden, dat vooral dateert van de laatste eeuw, een vrucht van de westerse beschaving.

Het *landproletariaat*, waarvan bijna de gehele plattelandsbevolking deel uitmaakt, is enorm groot.[1] Een concrete beschrijving van de levenswijze van deze ongecultiveerde, primitieve en arme mensen zou boekdelen eisen. Zij zijn volledig afhankelijk van de natuurelementen: de zon, de moessons, die vaak vanwege de geringe landbouwcultuur en de minieme organisatie gehele oogsten doen mislukken. Natuurrampen, overstromingen maken grote landbouwgebieden onbruikbaar. Epidemieën en hongersnoden treffen grote bevolkingsgroepen.[2] De grond is gewoonlijk in bezit van de vorsten en de grootgrondbezitters.[3] De pachtsommen zijn enorm hoog en vele armen vallen zo in de handen van de woekeraars.

Ten gevolge van de industrialisatie, het westers kapitalisme en de opdringende westerse ideeën is in de laatste vijftig jaar de toestand nog erger geworden. De oorspronkelijke, primitieve, sociale banden, waardoor deze mensen gebonden werden, zijn verbroken; de duizenden jaren oude culturen dreigen verdrongen te worden door de westerse materialistische beschaving. Het Hindoeïsme, dat het gedrag van 400 millioen mensen regelde, geeft voor de actuele problemen geen oplossing. In Afrika brokkelen de z.g. clans — de verwantschapsgroepen in de gesloten dorpsgemeenschappen — steeds meer af. In één woord: de gehele traditionele huishoudkunde van deze volkeren gaat verdwijnen. Door de opkomende industrie is er bovendien een enorme trek naar de stad ontstaan. De stad kreeg een geweldige aantrekkingskracht voor deze arme boeren. En juist de arbeidskrachten — de mannen tussen de 25 en 40 jaar — trokken weg. Een grote ontvolking van het land is het gevolg.[1] Bovendien hebben de blanken de vruchtbaarste gebieden vaak

[1] In China leeft 80% van de bevolking van landbouw; in India 95%; in Afrika 62%
[2] De hongersnood in India van 1942 en 1951 eiste millioenen slachtoffers. Slechts 40% van de bevolking heeft hier — normaal gesproken — voldoende te eten.
[3] In China en Japan 50%; in India plm. 90%.

in bezit genomen voor hun plantages, waarop de inlander dan voor een minimum aan loon kan of moet komen werken.[2]

De gevolgen van dit alles zijn bijna niet te beschrijven. De landbouw, die juist op gang moet komen om de steden te voeden, wordt bedreigd. De arbeidskrachten zijn weg. De inheemse levensverhoudingen en de maatschappelijke structuur verdwijnen. In volle werkelijkheid kan van deze mensen gezegd worden, dat ze een proletariaat zijn d.w.z. feitelijk bezitloos, levend in bestaansonzekerheid en afhankelijk van anderen.

Hiernaast staan dan het pauperisme en de sociale wantoestanden van de *industriecentra*. Met behulp van de moderne techniek heeft zich werkelijk in de steden een verandering voltrokken, die aan het ongelofelijke grenst. In Azië en ook in Afrika schieten de steden — die voor de europese niet onderdoen — als paddestoelen uit de grond.[3] En de aantrekkingskracht van deze steden neemt nog dagelijks toe. Hoe het de eenvoudige mensen van het land in de stad vergaat tart elke beschrijving. Weggehaald uit hun milieu, dat steeds hun gehele leven tot in bijzonderheden bepaalde, komen ze terecht in een moderne wereldstad. Zij zijn aan niets meer gebonden, worden vrij beïnvloed door de materialistische geest van de blanken. Zij zijn overgeleverd aan de kapitalisten en kunnen geen weerstand bieden aan het Communisme. Als dommekracht worden ze te werk gesteld op onhygiënische fabrieken, terwijl ze eerst vrij leefden op het open veld. De arbeidsvoorwaarden zijn slecht, lage lonen, weinig sociale voorzieningen. Zij leven in huurkazernes, werkkampen of zelfgemaakte hutten. Op allerlei wijzen worden ze aangemoedigd om het enige wat ze verdienen nog te verbrassen aan immorele genoegens. Van een normaal huwelijksleven komt weinig terecht, als de vrouw op het land is achtergebleven.

Hier is in een woord de voedingsbodem aanwezig voor het zuivere revolutionaire proletariaat. De godsdienst is verloren, de materialistische

[1] In Belgisch Congo is het geboortecijfer in meer dan de helft van de 117 gewesten onvoldoende. 400.000 mensen hebben hier in enkele jaren de streek verlaten. In Nyassaland emigreerden 130.000 mensen naar Rhodesia en Transvaal.

[2] In Kenya kan negen tiende van de bevolking niet voldoende in haar levensbehoeften voorzien, omdat de beste gronden in handen van de blanken zijn. Ook de opstand op Madagascar in 1947 is voor een groot deel het gevolg van de uitbuiting en onderdrukking van de inheemsen en de vordering van hun arbeidskrachten.

[3] Calcutta 4 millioen; Shanghai 5 millioen; Osaka 6 millioen; Johannesburg 1 millioen; Kaapstad 500.000; Leopoldville 250.000; in Hongkong wonen op elke vierkante kilometer 2221 mensen.

geest ingedronken, de ellende aan den lijve ondervonden. De vorming van dit proletariaat is de doodzonde, die wij bedreven hebben.

III. DE KATHOLIEKE OPLOSSING IN HET LICHT VAN „EVANGELII PRAECONES"

De Kerk staat voor de zware opdracht het sociale leven van de volkeren in Azië en Afrika mede te ordenen. Wij zullen hier uitgaande van de encycliek „Evangelii praecones" in grote lijnen de taak van de Kerk in dezen aangeven.

De katholieke oplossing kan men vooreerst benaderen vanuit het *transcendent karakter* van de Kerk. Theoretisch is het voor eenieder duidelijk, dat de leden van de Kerk de bovennatuurlijke kracht, die achter de zichtbare gestalte van de Kerk schuilgaat, niet moeten afdijken door eigen werkzaamheden. Maar in de practijk kan de kracht van de H. Geest, die „alles kan herscheppen en het aanschijn der aarde vernieuwen" vaak zo moeilijk tot volle ontplooiing komen. Ook juist bij een ordening van een maatschappij, moet voor ogen staan, dat Gods kracht uit de woeste chaos een geordende kosmos heeft geschapen en dat zoals de Paus zegt, juist wanneer hij spreekt over de sociale kwestie in de missielanden, „Christus alleen de rechtvaardigheid waarborgt onder de mensen".[1]

Het is zo waar, wat mgr. Fulton Sheen zegt: „De eerste taak van de Kerk is niet een sociale orde op te bouwen in een nog onverloste mensheid, maar de mensen het nieuwe leven te geven en zo een sociale orde te vestigen". Zonder rechtvaardigheid en liefde is de wereld een chaos al hebben we nog zo veel sociale voorzieningen. De Kerk moet daarom bij haar prediking het eschatologisch aspect van het christendom sterk benadrukken. De Paus wijst hier met klem op.[2] Voor de religieuze oosterling heeft dit eschatologische karakter van de Kerk trouwens nog een bijzondere klank.[3]

[1] Ev. Praec. Eccl. Doc. no. 49.

[2] „Het is volstrekt noodzakelijk in persoonlijk gesprek en in het openbaar aan allen te leren, dat wij ballingen zijn op weg naar een vaderland, waar men niet sterft en dat wij bestemd zijn voor een eeuwig geluk, dat wij door het volgen van de waarheid moeten bereiken". O.c. no. 49.

[3] De reïncarnatieleer van het Hindoeïsme bij voorbeeld heeft een heilzame invloed gehad op het morele leven en de maatschappij. Zou dit niet gesublimeerd kunnen worden en verheven in de christelijke opvatting van het leven hiernamaals?

Maar de Kerk heeft ook te ijveren voor en te werken aan de *positieve* rechtstreekse *opbouw* van een nieuwe maatschappelijke orde in de missielanden. De H. Vader schrijft: „De Evangeliepredikers moeten zich in het bevorderen van de sociale belangen onderscheiden en hierin allen overtreffen. Want dan zullen zij er zeker van zijn, dat op hen niet van toepassing is: de kinderen dezer wereld behartigen hun belangen met meer overleg dan de kinderen van het licht[1].

Hoe moet nu de Kerk aan de oplossing van het sociale vraagstuk meewerken? [2] In de eerste plaats zal de Kerk in de missielanden hechter moeten *georganiseerd* worden. De Kerk is een wereldkerk. Dat moet practische consequenties met zich meebrengen. Alle missiegebieden moeten met elkaar in contact gebracht worden via de organisaties en de leidende persoonlijkheden. Door de kracht van een gezamenlijke beweging zullen de vijftig millioen christenen in de missielanden zich gesteund en geholpen voelen. Een bundeling van alle krachten is een feitelijke en psychologische kracht. [3] Een grote samenwerking is b.v. nodig in een zo bont samengesteld land als India. Het is vooral de taak der bisschoppen om leiding te geven. De paus noemt het een eis van hun herderlijk ambt[4]. Verschillende bisschoppenconferenties zijn er reeds gehouden over het sociale probleem[5].

Maar er moet nog een nauwere band gevlochten worden en dan bedoelen wij die met het *katholieke achterland*. De christenen in de missie leven geïsoleerd, wat betekenen 40 tot 50 millioen verspreide katholieken op anderhalf milliard heidenen. De organisatie met de wereldkerk moet hiervoor een tegenwicht vormen. Er moet contact zijn met het Westen. België geeft in dezen een bemoedigend voorbeeld[6].

Het sociaal probleem is een wereldprobleem, dat enkel op wereldbasis kan opgelost worden. Het is trouwens noodzakelijk, dat tegenover een

[1] Ev. Praec. no. 54.

[2] Cfr. XXIIIe Semaine de Missiologie de Louvain, Problèmes du travail dans un monde qui change", ZAÏRE, vol. VIII-2 (Febr. 1954) 206-209.

[3] Jos PETERS: Het sociale vraagstuk in de missielanden, K.M. 72 (1952) 83.

[4] „Rekening houdend met de bijzondere omstandigheden en na gemeenschappelijk overleg in bisschopsconferenties, synoden en andere bijeenkomsten moet gij met alle kracht er naar streven, die nuttige organisaties, verenigingen en instellingen op economisch en sociaal gebied in het leven roepen, die onze tijd vorderen". Ev. Praec. no. 54.

[5] Bijv. in India, Zuid Afrika, Tanganyika, Congo.

[6] De katholieke sociale organisatie in België is de grote steunpilaar van de sociale Beweging in Belgisch Congo. Leuven richtte in Congo een hogeschool op voor handel en landbouw. Mgr. Cardijn heeft zijn K.A.J. reeds overgebracht naar de missielanden b.v. naar India en Japan.

georganiseerd wereldcommunisme een sociaal geordende wereldkerk staat. Langs UNO en UNESCO moet de Kerk trachten mee te werken aan de sociale opbouw van de missielanden en er de christelijke beginselen door te voeren. Hier ligt een groot werkterrein voor onze katholieke leken. Wij moeten b.v. zitting nemen in de „Missions d'éducateur", die de UNESCO uitzendt naar de onderontwikkelde landen om de regeringen voor te lichten op sociaal en economisch terrein en om er ook practisch te werken.[1]

De taak, waar de paus in zijn encycliek wel de meeste nadruk op legt is de strijd voor de *sociale rechtvaardigheid* in de vorm van het privaateigendom. De charitas is een belangrijke factor in het missiewerk, maar door haar kunnen de sociale misstanden niet verholpen worden. „Op de eerste plaats moet de rechtvaardigheid tot bloei komen, heersen en metterdaad in practijk gebracht worden". En dan vervolgt de H. Vader: „De waardigheid van de menselijke persoon vordert dus als regel en als natuurlijke grondslag voor het leven: het recht op het gebruik der goederen der aarde. Aan dit recht beantwoordt de fundamentele plicht om naar mogelijkheid aan allen een eigen bezit toe te staan. De positieve rechtsregels moeten beletten, dat de arbeider gedoemd wordt tot een afhankelijkheid en een economische slavernij, die onverenigbaar zijn met zijn persoonlijkheidsrechten".[2] Hier legt de paus inderdaad de vinger op de wonde in de missielanden. Wij hebben dit reeds voldoende uiteengezet. De taak is bovenmenselijk en uiterst precair, maar met idealistische durf toegepast kan ze kostbare vruchten afwerpen.[3]

Op deze basis van het natuurrecht is ook samenwerking mogelijk met andere groeperingen en met verschillende regeringen. Het fundament immers van de christelijke sociale leer is de natuurwet. Dit is zeer belangrijk, omdat het christendom in alle missielanden nog een minderheid vormt, wier stem bijna niet vernomen wordt.[4]

Op grond van deze samenwerking kan men ook komen tot een

[1] G. H. L. Zeegers: De UNESCO en de Missie, H.M. 32 (1953) 144.

[2] Ev. Praec. no. 52.

[3] P. Lievens S.J. is er een klassiek voorbeeld van. Zijn program was: de grond redden voor de boeren; de boeren redden uit de handen van de woekeraars; opheffing van het volk uit zijn onwetendheid. Met eigen hand heeft hij — na onder de kastelozen een betrekkelijke welvaart geschapen te hebben — er 27.000 gedoopt en bij zijn heengaan telde de Ranchi-missie 100.000 catechumenen.

[4] De arbeid van mgr. Yupin in China, die veel gedaan heeft voor een goede sociale wetgeving en van P. d'Souza S.J. in India, directeur van het instituut voor sociale orde en lid van het parlement, dienen hier met eer vermeld te worden.

gemeenschappelijke strijd tegen het Communisme, waar de paus zo met nadruk op wijst.[1]

Ten slotte een enkel woord over *de taak van de leek* in de missie. De H. Vader zegt: „Er is niets op tegen, dat de leden van de Katholieke Actie toetreden tot verenigingen, die tot doel hebben het sociale en politieke leven in overeenstemming te brengen met de beginselen van het Evangelie. Ja, zij hebben het recht en de plicht dit te doen, niet alleen als burgers, maar ook als katholieken". [2] De leek heeft immers ook een taak, een zending in de Kerk. [3] Hij is als het ware de schakel tussen Kerk en wereld. Door hem is de Kerk het levensbeginsel van de mensengemeenschap.

Overgebracht op sociaal plan brengt dit voor de leek mee, dat hij, gevormd door de priester, als een zuurdeeg de maatschappelijke instellingen met de christelijke geest moet doordesemen, de sociale oplossing in eigen milieu moet tonen en de sociale ideeën in elke gewettigde vorm moet bekend maken door middel van de pers, congressen, [4] sociale instituten en vooral door middel van vakbonden van arbeiders en boeren.[5]

De woorden van de paus, wanneer hij begint te spreken over de sociale nood in de missielanden: misereor super turbam, zijn inderdaad gerechtvaardigd. De Kerk staat voor een reuzentaak. Algemene organisatie en mobilisatie van de gehele katholieke wereld is harde noodzaak. De Kerk heeft een zending. Zij heeft de opdracht aan de wereld liefde en rechtvaardigheid te brengen. Mocht iedere christen voelen, dat ook hij hier, als lid van de Kerk, aan heeft mee te werken.

Udenhout

[1] „Het is volstrekt noodzakelijk alle volkeren voor de verderfelijke dwaling van het Communisme te behoeden, of als ze er reeds mee besmet zijn, van deze gevaarlijke leer te bevrijden". Ev. Praec. no. 49.

[2] Ev. Praec. no. 40.

[3] Als men Missie definieert als „vestiging van de Kerk", dan is de leek er wezenlijk mee verbonden. Moet de priester het volk dopen, de leek moet de cultuur, de maatschappij „dopen". Op terreinen, waar de priester niet competent is of nooit kan komen, moet de leek de christelijke beginselen uitdragen.

[4] Een prachtig voorbeeld van de activiteit van de leek is het onlangs gehouden internationaal congres voor leken in Uganda, waar door prominente figuren als dr. L. Aujoulat, dr. Hyde, dr. J. Conombo gesproken werd over opvoeding, kadervorming, gezin, arbeid en maatschappelijke verheffing. Het grondpatroon van dit congres was een brief van de H. Stoel.

[5] Een gelukkig begin is gemaakt met de eerste vakbonden: in India tellen de 20 vakbonden 13.000 leden. In Afrika zijn er opgericht in Congo, Frans Afrika, Kameroen, Nigeria, Zuid Afrika en Madagascar.

DR. G. VAN HALL M.H.F.

SCHOOL EN MISSIE

In de laatste decenniën, en vooral na de tweede wereldoorlog, heeft in sterke mate de overtuiging veld gewonnen dat de mens, om volwaardig mens te zijn, zijn belangstelling niet mag beperken binnen de grenzen van eigen stam, ras of volk, maar ze moet uitstrekken tot de verrichtingen en noden van alle mensen. Een universele gemeenschapszin en saamhorigheidsgevoel is onmisbaar, wil de mens de fundamentele mogelijkheden en aspiraties van zijn menselijke natuur volledig tot haar recht doen komen. Op een verheven wijze leeft deze gedachte in meerdere toespraken van paus Pius XII, die haar ook ten grondslag heeft gelegd aan zijn recente Kerstboodschap over de voorwaarden van een ware wereldvrede, maar men vindt ze evenzeer in de aanbevelingen en bemoeiingen van staatshoofden en van de acties van de Verenigde Naties.

Het zal onmiddellijk duidelijk zijn dat deze overtuiging haar invloed zal doen gelden op de opvoeding van de jeugd in het algemeen, en op de katholieke opvoeding in het bijzonder. Daaraan zijn ook praktische consequenties verbonden voor het vloedrijke opvoedingsmiddel: de school. Tot de specifieke opvoedingstaken van de huidige school, waarop de aansporingen en de programma's van de Verenigde Naties in haar onderafdelingen, zoals de UNESCO, zijn gericht, zal moeten behoren: het aankweken van een gemeenschapszin met alle mensen, die de beperkingen van vaderland, ras en godsdienst doorbreekt en alle medemensen omvat in een boven-nationaal saamhorigheidsbesef. De katholieke opvoeding en school kan, bij het vervullen van deze taken, putten uit een rijker potentieel. Zij is immers geheel doordrongen door het godsdienstig element, dat er niet slechts een programmapunt, maar de ziel van is. Daardoor komt de integrale werkelijkheid van 's mensen leven, in aanleg en doelstelling, voor de opvoeding beschikbaar: de Goddelijke Openbaring onthult namelijk het ware beeld van de mens, en voegt aan de eenheidsgrondslag van de menselijke natuur de dynamiek toe van zijn hoge waardigheid als bovennatuurlijk wezen, als kind van God en lidmaat van een verheven Mystiek Lichaam. Voor de opvoeding ligt hierin een hechter fundament voor universele en wereldwijde belangstelling, omdat een bewuste beleving van de Openbaringswerkelijkheid aan de katholiek de verantwoordelijkheid van de Liefde ontvouwt ten opzichte van al zijn medemensen.

In dit verband is het van uitermate groot gewicht dat deze moderne gedachte en stroming opgevangen kan worden, vooral in de katholieke wereld (ofschoon niet uitsluitend daar), binnen een andere levensuiting, die zich op verheugende wijze doet gelden: de belangstelling voor het missiewerk van de Kerk. De missie-encyclieken van de drie laatste pausen hebben op beslissende wijze bijgedragen tot de overtuiging dat die warme belangstelling voor de missiearbeid van de Kerk een integraal bestanddeel vormt van een ware katholieke mentaliteit. Dat het aankweken van deze mentaliteit bij de jeugd een van de opgaven is van een katholieke opvoeding is zonder meer duidelijk. De katholieke missies hebben daaruit onmiddellijk een praktische conclusie getrokken. Niet alleen kan aan de

steeds groeiende vraag om meer missie-personeel — priesters, broeders en zusters — pas worden voldaan, als het zaad van de roeping in de schooljeugd in ruimere mate tot ontkieming wordt gebracht, maar ook is de school voor de katholieke missies het meest universele middel tot het wekken van een echt missiebewustzijn.

Daarmee zijn echter de mogelijkheden niet uitgeput. Het voordeel van de inschakeling van de missieidee in het onderwijs ligt niet alleen aan de kant van de missies: zij kan ook een hoogst waardevolle bijdrage leveren voor het vervullen van de specifieke opvoedingstaken, die in het huidig tijdsbestek aan de school worden opgelegd. Kunnen de missies de schoolorganisatie niet missen, het is ook waar dat de school behoefte heeft aan de drijfkracht van de missieidee. Alleen moet men, in dit geval, meer doen dan de missies slechts beschouwen als een factor, die een aanvullende en illustrerende functie kan hebben in het onderwijs: zij moeten worden gezien als een vereiste van een integrale katholieke opvoeding en het onderwijs doordringen in zijn gehele graduele ontplooiing; meer dus, dan een meewerken aan een ,,goed werk". Daartoe wordt vereist dat men zich bezint op de theologische grond van deze ,,missieopvoeding". Zij rust op de grote waarheden van de Openbaring: Gods Vaderschap, de Menswording, de universaliteit van de Blijde Boodschap, het lidmaatschap van het Mystieke Lichaam. De beleving van deze waarheden is de enige hechte basis voor die universele Liefde voor alle mensen, waartoe het kind moet worden opgevoed. Nu wordt het kind in de missiearbeid van de Kerk geconfronteerd met de praktijk van deze wereldwijde Liefde, een praktijk, waaraan de elementen van edelmoedigheid en zielegrootheid, met haar natuurlijke aantrekkingskracht op de kinderziel, zelden zullen ontbreken. Daarnaast brengt die missiearbeid bijna de gehele mensheid binnen de belangstellingssfeer van het kind, en kan daarmee die zin van internationaal begrip en waardering kweken, waarvoor de huidige mens zich wil openstellen.

Deze verdieping van de missieidee op theologische grondslag, en het inzicht in haar fundamenteel gewicht voor een integrale, katholieke en menselijke, opvoeding, opent mogelijkheden voor een ontmoeting tussen school en missie op een strikt didaktisch plan. Zonder een nieuwe onderwijsmethode in te voeren, of nieuw materiaal aan het reeds bestaande toe te voegen, is het slechts nodig een nieuwe geest op te wekken, die uit het wezen van de missiegedachte ontspringt en op natuurlijke wijze langs de gewone leerstof van de school wordt meegedeeld. Zo zal het onmiddellijk duidelijk zijn, hoe het godsdienstonderricht, dat trouwens zonder de missiegedachte niet volledig zou zijn, aan bezieling wint door het contact met en de opwekking tot de praktische beleving van de goddelijke deugd van liefde die het missiewerk ten toon spreidt. Het taalonderwijs kan uit de missielectuur rijk materiaal putten van hoog didaktisch gehalte (flora, fauna, klimaat, gebruiken enz.), terwijl het in de literatuur van andere volkeren een ontmoeting tot stand brengt met verschillende beschavingsvormen. Soortgelijke voordelen behaalt het geschiedenisonderricht en de aardrijkskunde, waarvoor de missieliteratuur een levendige en juiste informatiebron vormt, die de aspiraties en wederkerige afhankelijkheid van de volken op technisch, economisch en geestelijk gebied ter kennis brengt van de leerlingen. Eerbied en sympathie voor anderen, als grondslag voor waardering en medewerking, zijn de vruchten van dit onderwijs,

en op deze natuurlijke vriendschap kan een hogere en ware eenheid worden gebouwd, die zich openbaart in de christelijke Liefde.

Is deze „missieopvoeding" praktisch uitvoerbaar?

In 1942 richtten de missionarissen van St. Franciscus Xaverius (Parma) in Italië het C.E.M. op: Centro di Educazione Missionaria, dat bedoeld was als hulp bij het schoolonderwijs; het wilde kennis van en liefde voor het katholieke missiewerk verspreiden onder de schooljeugd. Van een bescheiden „schoolhulp" is dit werk van het Centrum in de loop van de jaren uitgegroeid tot een missie-didaktiek, waarin de boven uiteengezette beginselen en gedachten zijn verwerkt. Op het ogenblik bereikt het reeds meer dan 10,000 onderwijzers. Zonder zelf een nieuwe onderwijzersorganisatie te zijn, neemt het door middel van mannelijke en vrouwelijke vertegenwoordigers contact op met reeds bestaande organisaties. Het mag zich verheugen in de daadwerkelijke steun van de onderwijzers en missionarissen; bovendien is het erkend door het Ministerie van Onderwijs, en staat het onder de bescherming van de Nationale Directie van de Pauselijke Missie-Genootschappen. Op een nationaal Congres, gehouden te Parma in 1951, waren 150 afgevaardigden uit geheel Italië aanwezig.

De middelen die het C.E.M. gebruikt zijn betrekkelijk eenvoudig, maar afgestemd op moderne ideeën en methoden van onderwijs, zoals aanschouwelijkheid en zelfwerkzaamheid. Als basis dient de „Didattica Missionaria", een maandblad van bescheiden omvang (en uitvoering!), door onderwijzers geredageerd, die de bijdragen van de missionarissen omwerken voor schoolgebruik. Daarin vindt de onderwijzer aanwijzingen, lesontwikkelingen en praktische richtlijnen om de leerlingen in contact te brengen met de beschavingsvormen, gebruiken, godsdienst, literatuur van de volken, waaronder de missionarissen werken. Dit maandblad wordt aangevuld door een map: „busta didattica mensile", met fotomateriaal voor klasgebruik, aanwijzingen voor eenvoudige werkstukjes, beschrijvingen van land en volk, van gewoonten, kleding enz., legenden, voordrachtstukjes enz. Behalve filmstroken, verschaft het C.E.M. ook verscheidene kaartenseries („schede didattiche" met belangstellingsonderwerpen, zoals behuizing, werk, voeding; „schede filateliche" die gebruik maken van voorstellingen op postzegels), die speciaal bedoeld zijn om de zelfwerkzaamheid van de leerlingen te stimuleren. Tenslotte geeft het Centrum raad bij het aanleggen van een kleine klas-bibliotheek met (missie) lektuur.

Ongetwijfeld is het C.E.M. een weldoordachte, moedige en aantrekkelijke poging tot het bereiken van een nobel doel. Het doel draagt genoeg grootheid in zich om onderwijs en missie in wijde kring te begeesteren; het middel is, zonder overdrijving, de belangstelling overwaard.

Rome

P. DR. GREGORIUS O.F.M. CAP.

ENIGE BESCHOUWINGEN OVER HET AANPASSINGSVRAAGSTUK

De aanleiding tot deze bijdrage is de uitgave van een proefschrift over het verband tussen de godsdienstwetenschap en de missiologie [1]. We beperken ons in deze bespreking tot het missiologisch gedeelte, dat met het derde hoofdstuk begint. Ik wil wel hierbij opmerken, dat ik enig bezwaar heb tegen de op blz. 69 gegeven definitie van het missiewerk als „een kerkelijke activiteit van planting en stabilisering van particuliere kerken bij niet-katholieken": 1. vanwege het „planten van kerken" (vgl. mijn artikel in Z.M.R. 1953, 258 ff.), 2. om de ongemotiveerde beperking van „niet-katholieken"; trouwens: deze uitdrukking kan hoogstens betrekking hebben op het planten, doch niet op het stabiliseren van de Kerk; 3. om het planten van particuliere kerken; men plant immers de H. Kerk; het gevolg kan zijn, dat particuliere kerken (juridisch begrip) kunnen ontstaan. Is het niet eenvoudiger en duidelijker het missiewerk te omschrijven als de vestiging van de H. Kerk in gebieden, waar deze nog niet gevestigd is?

Een tweede bezwaar geldt de indeling van de missiewetenschap. Schr. onderscheidt een leerstellig, historisch en practisch gedeelte. Het leerstellig gedeelte wordt verdeeld in A. onderzoek van de bronnen, nl. de H. Schrift (Bijbelse missietheologie), de Vaders (Patristische missietheologie) en de kerkelijke documenten; maar waarom hierbij niet genoemd de geloofswaarheden (missiedogmatiek)? Onder B. wordt de „theologische natuur" van de missie onderzocht; hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een algemeen en een speciaal gedeelte, waarbij het algemeen gedeelte omvat a) het onderzoek van de leer der theologen en missiologen (sluiten beide categorieën elkaar uit? en waaromtrent wordt hun leer onderzocht: alleen omtrent het wezen van de missie?), b) bepaling van de missie volgens de theologische redenering en c) uitwerking van de natuur van de missie. Deze indeling is niet duidelijk, b.v. kan de „uitwerking van de natuur van de missie" geen theologische redenering zijn? Doch bovendien: waarom de missieleer beperken tot de „theologische natuur", waarmede waarschijnlijk het wezen van de missie bedoeld is? Wanneer men van missiedogmatiek spreekt, komt immers bijna heel de geloofsinhoud ter sprake, maar dan onder missionair aspect. Onder C. wordt de juridische structuur van de missie onderzocht. Men zou hier vermoeden, dat het wederom over het missiebegrip gaat, doch Schr. bedoelt hier geheel het missierecht. Volgens mijn mening valt het missierecht echter niet onder het leerstellige gedeelte, doch onder het normatieve; het is nl. missierecht, als het missiewerk bestudeerd wordt volgens positieve normen; het is missiemethode, als het bestudeerd wordt volgens speculatieve normen. Na het leerstellige gedeelte plaatst v. Winsen het historische gedeelte, waarbij hij A. het verleden en B. het heden (= missiographie) onderscheidt. Nu vind ik het niet juist om het heden al

[1] G. A. C. van Winsen, C.M.: Meelevend Begrijpen. Een studie over het verband tussen de godsdienstwetenschap en de missiologie, XII-129 blz., Lazaristen Studiehuis St. Vincentius à Paulo, Nijmegen 1954.

onder de historie te rekenen; hij zou dus beter kunnen spreken van het ,,feitelijk" gedeelte, waarbij dan de missiegeschiedenis de feiten en de ontwikkeling van het verleden en de missiographie de feiten, de toestand, de problemen van het heden weergeeft. Als derde deel van de missiewetenschap noemt v. Winsen het practisch gedeelte (een vaag begrip!); hij onderscheidt A. de missiespiritualiteit. Als men de missiemethode naar missie-subject en missie-object beschouwt, kan men deze ascetische vorming en spiritualiteit van de werkers ook tot de missiemethode rekenen; behandelt men de missiespiritualiteit meer fundamenteel, dan komt ze als conclusie na de missiedogmatiek. Verder rangschikt Schr. onder het practisch gedeelte B. de missiemethodiek; onder de methodiek verstaat men gewoonlijk de indeling, begripsbepaling, literatuur enz. van een vak; bij een werkzaamheid, zoals die van het missiewerk, spreekt men liever van methode. Een nieuwe indeling van een studievak is vanzelfsprekend voor de vakmensen een belangrijk feit; na inzage van de indeling van v. Winsen zullen de ervaren missiologen toch voorkeur blijven geven aan de klassieke indeling van de missiewetenschap in missieleer, missierecht, missiemethode, missiegeschiedenis en missiographie.

Belangrijker is echter de kern van het boek: het meelevend begrijpen van de missionaris tegenover het godsdienstig-zedelijk leven van de volken, waaronder hij werkt, m.a.w. de kwestie van de religieus-ethische aanpassing. Dit probleem wordt besproken op blz. 87 vv. en blz. 107 vv. Het is m.i. een kwestie van missiemethode, ofschoon de motieven ontleend kunnen worden aan de missiedogmatiek (het Kerkbegrip, de leer van de Incarnatie enz.). Ofschoon de Schr. op gebied van de aanpassing een ruim standpunt inneemt, vind ik een aanleiding om hieraan een korte beschouwing te wijden. In zijn algemene richtlijnen (blz. 111) attendeert hij nl. alleen op de overname, de ,,servatio", desnoods het dulden van inheemse gebruiken; hierop kan men zijn richtlijnen toepassen, ofschoon ik nog niet al datgene, wat in zijn concrete vorm in strijd is met het katholicisme, b.v. de voorouderverering, zondermeer ,,slecht" (blz. 112) zou noemen. Schr. raakt hier echter een belangrijk en interessant missiologisch vraagstuk aan, dat enige toelichting verdient. Er zijn bij vele primitieve stammen nl. ook vele gewoonten, die ,,op onverbreekbare wijze met het heidendom of met slechte zeden in verband staan", die dus zo niet gehandhaafd kunnen worden, doch die desondanks wel bestudeerd moeten worden, en dit niet om ze te ,,servare", maar om ze voorzichtig en tactvol te ,,mutare"; en zelfs al zou dit om hun totaal verkeerde vorm niet mogelijk zijn, dan zal de missioloog-ethnoloog deze gewoonten van de stam toch moeten bestuderen om daarin de psyche, de gedachtengang, de grondhouding van dat volk te ontdekken met de bedoeling om deze vitale elementen van de geestelijke beschaving door andere, zedelijk wel verantwoorde elementen te vervangen. Dan zullen deze nieuwe elementen, b.v. een christelijk ritueel, een sacramentale, een dans, door de stam met graagte aanvaard worden, omdat ze in het vlak van een analoge grondhouding liggen. Het grote voordeel is, dat hierdoor vele elementen van het christendom niet als vreemde, heterogene beschavingselementen van buitenaf tot deze primitieve stammen komen, doch als een innerlijke verrijking van hun geestelijke beschaving worden beschouwd.

Als voorbeeld mag ik wijzen op het ,,Ezam-Uzum"-ritueel van Zuid Nieuw Guinea, zoals P. Dr. J. Boelaars in zijn boek ,,Nieuw Guinea" (Bussum 1953,

blz. 68 vv.) dit beschrijft. Bij dit ritueel werden een man en vrouw uit twee verschillende stamhelften op het ogenblik van hun sexuele omgang gedood en daarna opgegeten. Dit was dus immoreel en toch verdient dit gebruik onder het aspect van de zedelijk-godsdienstige accommodatie nadere bestudering, want het was een mysterie-viering, waarbij de levenskracht door de symbolische verbinding van zon en aarde (hier man en vrouw) opnieuw tot vruchtbaarheid werd opgewekt; de rituele maaltijd daarna was een deelname aan dit cosmisch gebeuren, een deelname aan de vruchtbaarheid door het nuttigen van de godheid; vandaar moest dit ritueel (zij 't dan niet steeds in dezelfde grove vorm) gevierd worden na elke nieuwe menstruatie van de vrouw na de bevalling. P. Boelaars stelt nu voor in de volgende trant tot zijn christenen te spreken: ,,Gij allen hebt het grote mysterie der vruchtbaarheid steeds zo intens beleefd, maar ook enkel zo lichamelijk! Luistert, gij waart er van overtuigd, dat tijdens uw groot ritueel de kracht van de vruchtbaarheid van uw volk werd versterkt door de lichamelijke samenkomst van mannen en vrouwen (in een zekere promiscuiteit, P. Greg.), vlees tegen vlees: een bereidwillig openstaan en een volledige overgave van allen aan allen binnen vastgestelde grenzen. Gij hebt toen niet kunnen vermoeden, hoe datgene wat gij thans als niet door God bedoeld hebt leren verwerpen(op aandringen van de regering en de missie, P. Greg.), toch de zwakke voorafbeelding was van die geoorloofde, ja verplichte bereidwilligheid en overgave, waarin Christenmensen niet lichamelijk maar geestelijk elkander ontmoeten tot een gemeenschap van heiligen, welke voor en met elkander de hoogste vruchtbaarheid tot stand brengt in de kracht, welke elk van de leden ontleent aan het eten en drinken van de geslachtofferde God onder de twee gedaanten . . . Uw ritueel, mensen aan de Bian (rivier in het Marind-anim-gebied van Zuid Nieuw Guinea, P. Greg.), ging niet verloren. Het wordt telkens gevierd, wanneer te midden van u Christus zich offert en gij ter H. Tafel gaat. Speelt uw spel, maar speelt het als de zwakke voorafbeelding van wat thans onder u tot volkomen werkelijkheid is geworden. Beleef uw vruchtbaarheid, maar op het plan, waarop gij thans in deze nieuwe religie zijt herboren." Excuseer dit lang citaat, maar het is een frappant voorbeeld van meelevend begrijpen! Een tegenovergesteld voorbeeld las ik dezer dagen in een belangrijk artikel van mgr. W. van Bekkum S.V.D., in: Tijdschr. voor Liturgie, 1954, blz. 276: ,,Pater J. Kerstens vertelde mij het volgende, het is misschien een tikje overdreven, maar bevat toch wel enige waarheid: hij vroeg onder het godsdienstonderricht aan zijn christenen: ,,hebben de heidenen een offer?" Een langgerekt — zo sympathiek klinkend — ,,Jààààà . . ." was het antwoord. ,,Hebben de christenen een offer?" Een spontaan langgerekt ,,Nèèèèè . . ." ,,Wat hebben de christenen dan wèl?" ,,De Mis en het lof" . . . !!

Nog een ander aspect valt hier te bespreken. De Schr. verwerpt bij de godsdienstige aanpassing het onderscheid tussen de gestalte en het gewaad van de Kerk (blz. 114). Laten we deze beeldspraak eerst omzetten in de meer zinvolle terminologie van organische en bijkomstige bestanddelen. Zeker, beide bestanddelen van de Kerk zijn niet-wezenlijke elementen en wanneer men alleen een radicale verdeling wil maken tussen wat wezenlijk en niet-wezenlijk is, heeft deze distinctie van organische en bijkomstige bestanddelen inderdaad geen zin. Toch zou ik dit onderscheid willen handhaven, niet ,,alleen op grond van de geschiedkundige

praktijk van de Kerk" (blz. 115), doch ook voor een vruchtbare discussie omtrent de practische toelaatbaarheid van sommige elementen in de Kerk al of niet prijs te geven. Het gaat daarbij immers niet alleen over de kwestie of een element al of niet wezenlijk is, maar ook over de kwestie of een element een functie en welke functie vervult in het kerkelijk en godsdienstig leven en of dus dit element al of niet te handhaven is. Organische bestanddelen zijn die, welke ,,op de innigste wijze met het levend organisme van de Kerk zijn vergroeid en aan haar uitwendige verschijning een zekere eenheid verlenen" en bijkomstige bestanddelen zijn ,,alle overige uiterlijke dingen, waardoor de Kerk in betrekking treedt met de omgeving, waarin zij zich bevindt" (Tangelder). Om de prudentie-richtlijnen (blz. 114) concreet aan te geven lijkt mij het onderscheid tussen organische en bijkomstige bestanddelen nog altijd waardevol. Laat dan in het boek van Väth, ,,Das Bild der Weltkirche", deze distinctie gemotiveerd zijn in zijn ,,overschatting van het feit, dat de Kerk in het Westen is gegroeid" (blz. 115); van de andere kant onderschat de Schr. enigszins dit laatste feit, doordat hij de feitelijke historische vormgeving van de Kerk tè gemakkelijk losmaakt van Gods voorzienigheid. De formulering van de geloofswaarheden heeft plaats gehad in een bepaalde tekst, ontleend aan een bepaalde cultuur: dat is een feitelijke gegevenheid, waardoor deze formulering in deze vorm een zekere sanctie heeft gekregen, zoals alleen de originele Hebreeuwse en Griekse tekst van de Bijbel geïnspireerd is. Deze feitelijke culturele vormgeving van de Kerk mag men wel degelijk in het licht van Gods voorzienigheid en niet alleen van Zijn ,,toelating" beschouwen. Zo heeft St. Paulus, de grondlegger van deze Westerse vormgeving, bij een positief ingrijpen van God, nl. op een droomgezicht te Troas, zijn overtocht naar Europa ondernomen. Dat dit ,,alleen door God is toegelaten, al kon Hij daaruit dan ook iets goeds trekken" (Tangelder) vind ik beslist te zwak uitgedrukt. Ik mag in dit verband wel wijzen op mijn artikel over het acculturatieproces bij de missionering, in: Sticusa Jaarboek, 1953, blz. 103-115. Zeker, het kerkelijk gezag kan theoretisch niet-wezenlijke elementen laten vervallen, maar terecht wijst M. van den Bercken in zijn bezonnen artikel van H.M. (1952, vooral blz. 62-67, een artikel overigens, dat de Schr. wel kent, maar hier niet citeert) erop, dat ,,misschien sommige trekken der Westerse cultuur, die als specifiek Westers beschouwd worden, specifiek christelijk zijn en in de Oosterse culturen ontbreken, *omdat* deze zich buiten het christendom ontwikkeld hebben." Trouwens Schr. komt hierop nog enigszins terug op blz. 124.

Over het probleem van de aanpassing — en hierbij is het probleem van de godsdienstig-zedelijke aanpassing het belangrijkst — zal wel nooit het laatste woord gesproken worden, omdat de Kerk nu eenmaal voortdurend met nieuwe volken en culturen in aanraking komt en zij zelf uit bestaande culturen een bepaalde vormgeving heeft ontvangen. Omtrent het standpunt, dat men hierbij moet innemen, zullen de meningen uiteen lopen. Een discussie omtrent dit vraagstuk zal steeds verhelderend werken. Het is de verdienste van de Schr. dat hij opnieuw dit probleem aan de orde heeft gesteld en met ,,meelevend begrijpen" zich erin heeft verdiept. Het is de bedoeling van dit artikel, dat vele lezers zijn boek zelf ter hand zullen nemen.

Tilburg

Miscellanea

Nederlandse Missiologische Week. — Van 19-21 April 1955 zal te Nijmegen wederom een Nederlandse Missiologische Week worden gehouden. Als algemeen onderwerp zal worden behandeld: *„de moderne eisen van de missionaire vorming"*. De vergaderingen worden gehouden in het Parochiehuis, van Slichtenhorststraat 81, Nijmegen, en zijn gratis toegankelijk.

Hier volgt een overzicht van het programma, waarvan exemplaren op aanvrage gratis verkrijgbaar zijn bij de penningmeester van het comité, pater C. Moerel W.P., Burgakker 17, Boxtel.

Dinsdag 19 April 1955

15.00 uur.	Opening door de voorzitter, mgr. prof. dr. Alph. Mulders, directeur van het Missiologisch Instituut der R.K. Universiteit
15.15 uur.	P. drs. Ed. Loffeld C.S.Sp.: De missionarisroeping als basis voor de missionaire vorming
16.00 uur.	Pauze
16.15 uur.	P. A. Munsters M.S.C.: Wezen en waarde van de missionaire spiritualiteit
17.00 uur.	Pauze
17.15 uur.	Gedachtenwisseling

Woensdag 20 April 1955

9.30 uur.	Mgr. prof. dr. Alph. Mulders: Missiologische scholing
10.15 uur.	Pauze
10.30 uur.	P. dr. Gregorius O.F.M.Cap.: Godsdienstwetenschappelijke, ethnologische en linguistische scholing
11.15 uur.	Pauze
11,30 uur.	Gedachtenwisseling
15.00 uur.	Prof. dr. J. J. Houben S.J.: Theologie en „Cultural Anthropology"
15.45 uur.	Pauze
16.00 uur.	Prof. dr. J. Wils: Missie en moderne research
16.45 uur.	Pauze
17.00 uur.	Gedachtenwisseling.

Donderdag 21 April 1955

9.30 uur.	P. G. Neven C.S.Sp.: Catechetische opleiding van de missionarissen
10.15 uur.	Pauze
10.30 uur.	Father J. Mous M.H.F.: Technische opleiding van de broeders
10.50 uur.	C. A. A. Minderop, arts: Physieke training van de missionarissen
11.10 uur.	Pauze
11.25 uur.	Gedachtenwisseling
15.00 uur.	Th. Bours, pr.: Missionaire vorming van de leiders der missieactie
15.45 uur.	Pauze
16.00 uur.	J. Busé O.S.Cr.: Bevordering van de missiegedachte bij de gelovigen
16.45 uur.	Pauze
17.00 uur.	Gedachtenwisseling — Sluiting

Institut d'ethnologie et de sociologie religieuse. — Als onderafdeling van de theologische faculteit van het Institut Catholique van Parijs werd genoemd instituut opgericht, dat in Januari 1955 in werking is getreden. De cursus zal twee jaar omvatten met gemiddeld één wekelijks college. Gedurende het eerste jaar zal er college worden gegeven over de maatschappelijke volkenkunde (de mens in zijn cultureel milieu) en zal er een inventarisatie worden opgemaakt over de verschillende niet-christelijke godsdiensten. Gedurende het tweede jaar, dat in November 1955 begint, zal de cursus in twee gedeelten worden gesplitst, waarvan het ene meer aandacht zal schenken aan godsdienstwetenschappelijke vraagstukken en het andere de studenten zal vertrouwd maken met sociologisch, met name godsdienst-sociologisch onderzoek.

De Katholieke Kerk in de Indonesische Archipel. — Blijkens de statistieken per Augustus 1954, ons verstrekt door de apostolische internuntiatuur te Djakarta, omvat de Kerkelijk indeling in de Indonesische Archipel 23 apostolische vicariaten, 5 apostolische prefecturen en 1 bisdom, met een totaal van 1.088.488 katholieken op 81.023.000 inwoners; in het laatste jaar beliep het aantal gedoopte volwassenen 30849.

In het volgend overzicht van de kerkelijke indeling worden vooreerst status en benaming van het kerkelijk ressort, vervolgens jaar van oprichting, verder de religieuze congregatie, waaraan het werd toevertrouwd, en ten slotte het aantal katholieken vermeld.

Borneo
- A. V. Bandjarmasin, 1949, M.S.F., 7063
- A. V. Jesselton, 1952, M.H.F., 19142
- A. V. Kuching, 1952, M.H.F., 19434
- A. V. Pontianak, 1918, O.F.M.Cap., 17581
- A. V. Sintang, 1948, S.M.M., 4442
- A. V. Ketapang, 1954, C.P.

Celebes
- A. V. Makassar, 1948, C.I.C.M., 10252
- A. V. Manado, 1919, M.S.C., 37768

Kl. Soenda-Eilanden
- A. V. Endeh, 1951, S.V.D., 276439
- A. V. Larantuka, 1951, S.V.D., 103938
- A. V. Kuteng, 1951, S.V.D., 131260
- A. V. Denpasar, 1950, S.V.D., 2076

Java
- A. V. Bandung, 1941, O.S.C., 12892
- A. V. Djakarta, 1841, S.J., 25974
- A. V. Malang, 1939, O.Carm., 7523
- A. V. Purwokerto, 1941, M.S.C., 6137
- A. V. Semarang, 1940, S.J., 53278
- A. V. Surabaja, 1941, C.M., 21500
- A. V. Sukabumi, 1949, O.F.M., 766

Molukken
A. V. Amboina, 1920, M.S.C., 35358
Nieuw-Guinea (W)
A. V. Merauke, 1950, M.S.C., 29011
A. V. Hollandia, 1954, O.F.M., 16566
Sumatra en bijbeh. eilanden
A. V. Medan, 1932, O.F.M.Cap. 63448
A. V. Palembang, 1939, S.C.J., 4860
A. P. Padang, 1952, S.X., 4128
A. P. Tandjungkarang, 1952, S.C.J., 3286
A. V. Pangkalpinang, 1951, S.S.C.C. 2926
Timor
A. V. Atambua, 1936, S.V.D., 111375
Bisd. Dili, 1940, Saecul., 59341

Onder de 28 Ordinarii (22 apostolische vicarissen, 5 apostolische prefecten en 1 bisschop: het apostolisch vicariaat Hollandia wordt momenteel beheerd door een apostolisch administrator) zijn 23 Nederlanders, 3 Indonesiërs, 1 Italiaan en 1 Portugees. Van de 1094 priesters zijn er 140 inheemsen (56 seculieren en 84 regulieren). Onder de 566 broeders zijn 83 inheemse, onder de 2394 zusters zijn 696 inheemse. De 7 Groot-Seminaries tellen 106, de 21 Klein-Seminaries 1170 leerlingen. Lagere scholen telt de missie 1612, middelbare scholen 346, kweekscholen 60, ambachtscholen 93, avondscholen 37, ziekenhuizen 60, weeshuizen 55, drukkerijen 4.

Nederlandse Missieprelaten. — Tot opvolger van Z. H. Exc. Mgr. M. L. F. Brans O.F.M.Cap. als apostolisch vicaris van Medan (Sumatra) en tit.-bisschop van Felbes (Noord-Egypte) werd benoemd de Hoogeerw. Pater Dr. Ferrerius O.F.M.Cap. (Antonius Henricus van den Hurk), tot dusver superior regularis van de missionarissen in het vicariaat Medan.

Missienieuws der Nederlandse Jezuïeten. — Het tijdschrift van de St. Claverbond is reeds enige malen van naam veranderd. Waren het aanvankelijk „Berichten uit Nederlands Oost-Indië", in 1920 werd het „St. Claverbond", vanaf 1947 heette het „Berichten uit Java", voortaan zal het tijdschrift „Missienieuws der Nederlandse Jezuïeten" worden genoemd en om de twee maanden verschijnen.

Missiologische Week in Spanje. — Van 7-13 Augustus 1955 zal te Burgos voor de achtste maal een Missiologische Week worden gehouden, georganiseerd door het Instituto Español de San Francisco Javier para Misiones Extranjeras, gewijd aan „*La Vocación Missionera*".

Boekbespreking

Ramon Sugranyes de Franch: *Raymond Lulle, Docteur des Missions.* Avec un choix de textes traduits et annotés. (N.Z.M. Supplementa V), 152 pp. Nouvelle Revue de Science Missionnaire, Schöneck-Beckenried, Suisse 1954.

De schrijver, wiens moedertaal evenals die van Ramon Llull het Catalaans is en die zich reeds vroeger gewaagd had aan de vertaling van enkele gedichten van zijn meer geprezen dan gelezen middeleeuwse landgenoot, was wel de aangewezen man om ons deze welkome en verhelderende studie te schenken.

Het boek geeft in het eerste hoofdstuk (blz. 11-23) een interessant geschreven portret van Ramon Llull, met zijn verlatijnste naam Raymundus Lullus, in het Frans Raymond Lulle genaamd.

Het tweede hoofdstuk (blz. 24-50) brengt de eigenlijke levensbeschrijving van deze Islamoloog, missioloog, dichter, apostel in 1235 te Palma Mallorca op de Balearen — het eiland was in 1229 onder christelijke heerschappij gekomen, doch had toen nog een aanzienlijk percentage Mohammedaanse bevolking — en in 1316 in Noord-Afrika als martelaar gestorven.

In het derde hoofdstuk (blz. 51-89) leren we zijn missietheologische beginselen en zijn missiemethodische richtlijnen nader kennen. Hierbij komen de door hem vereiste kennis van de godsdiensten en missionaire vorming, de theologische disputen, de uitwisseling van personen en verplicht godsdienstonderwijs, de organisatie van het missiewerk ter sprake.

Wat zijn mening betreft, dat hij „rationes necessariae", apodictische, onweerlegbare argumenten aanvoerde voor de waarheid van de christelijk geloofsleer, merken we het volgende op, onder voorbehoud, dat deze kwestie een nieuw onderzoek zou verdienen, waarbij men zou dienen uit te gaan van de Mohammedaanse dialektiek. Men mag aannemen, dat het hier ging om een kwestie van tactiek: om te kunnen disputeren met de Mohammedaanse godsgeleerden, zocht Ramon Llull naar een gemeenschappelijk uitgangspunt. Ofschoon zijn formuleringen en argumenten niet altijd gelukkig waren, was zijn standpunt zakelijk correct, terwijl de schijn van rationalisme in zijn geschriften een keer te meer bewijst, hoezeer hij met de Mohammedaanse theologie vertrouwd was.

En wat zijn kruistocht-idee betreft: aanvankelijk dacht de Catalaanse apostel in Franciscaanse geest slechts aan prediking en martelaarschap; zijn edelmoedig hart wenste zich te houden aan vreedzame veroveringen. Pas later, geprikkeld door de moeilijkheden, die de missionarissen in de landen van de Islam ondervonden en door het langzame tempo van de vooruitgang, begon de missie-theoreticus herhaaldelijk aan te dringen op een kruistocht.

Intussen wordt bij Ramon Llull alles, zijn gewaagde en edelmoedige nieuwigheden en de tegenspraak met zich zelf, verklaard door zijn ideaal, dat hij zo hartstochtelijk nastreefde: alle ongelovigen te brengen tot de eenheid van geloof. Welke weifelingen of wijzigingen men ook in zijn ideeën moge aantreffen, hun definitieve bijdrage blijft.

Deze laatste bewering kan men gestaafd vinden in zijn thans door R. Sugranyes de Franch' vertaling gemakkelijk toegankelijk gemaakte geschriften, althans in enkele uittreksels. En dit gedeelte: Textes de Raymond Lulle (blz. 90-145), is misschien wel het meest leerzame van heel deze studie. Uit vier van zijn talrijke opschriften, uiteenlopend van vermaningen tot encyclopaedische werken, gesteld in het Catalaans, Latijn en Arabisch, handelend over apologie, theologie, philosophie, mystiek, kerkelijke en maatschappelijke hervorming, alles gezien onder de hoofdgedachte van de geloofsverbreiding, — worden hier enkele passages vertaald. De vertaler doet elk van die hier aangehaalde geschriften: Doctrina pueril (blz. 90-95), Blanquerna (blz. 95-115), Libre de contemplació en Déu (blz. 116-128), Tractatus de modo convertendi infideles (blz. 129-143), voorafgaan door een oriënterende inleiding en vergezeld gaan van enkele aantekeningen, welke het begrip van de teksten bevorderen.

Een selecte bibliographie van en over Ramon Llull (blz. 146-151) besluit deze oorspronkelijke en aanbevelenswaardige studie.

We besluiten met een opmerking van J. P. de Menasce O.P., die dit boek inspireerde en inleidde: ,,Lulle n'est pas le premier à avoir compris l'importance d'une préparation aux missions à base d'information théologique, mais il est peut-être celui qui l'a le mieux réalisée pour lui-même et qui a le plus héroïquement bataillé pour en faire pénétrer la notion dans le monde médiéval." Een reden te meer om sympathie te koesteren voor deze ,,docteur des missions" en van hem te leren.

Nijmegen — ALPH. MULDERS

Theologisch Woordenboek onder hoofdredactie van DR. H. BRINK O.P., aflevering 4, kol. 1241-1624, J. J. Romen en Zonen, Roermond en Maaseik 1954.

De vierde aflevering van het reeds alom gunstig bekend Theologisch Woordenboek opent met het vervolg van het uitvoerig artikel over de H. Drieëenheid (in de vorige aflevering kol. 1204-1240, in deze afl. kol. 1241-1252). Ook in deze aflevering komen enkele langere artikelen voor, nl. engel (1319-1333), epiclese (1347-1364), erfzonde (1371-1393), Eucharistie (1418-1455), evolutie (1465-1479), Filioque (1511-1522), Franciscaanse school (1537-1559), gebed (1593-1622), hetwelk tevens het slot van deze aflevering vormt. Enkele nieuwe medewerkers, resp. medewerksters, doen in deze aflevering hun intrede, o.a. zr. dr. S. Westra O.P., wier bijdrage over de Engelse spiritualiteit veel uitvoeriger dan die over de Duitse en Franse spiritualiteit. De bewerking van de verschillende bijdragen is degelijk en veelal gedocumenteerd, al is natuurlijk verschil van mening mogelijk over de opzet van de behandeling of de keuze van de aangehaalde literatuur; zo had bij Evagrius van Pontus verwezen kunnen worden naar de publicaties van I. Hausherr S.J., wel de meest deskundige op dit gebied, o.a.: ,,Le traité de l'Oraison d'Evagre le Pontique (Pseudo-Nil). I Authenticité Evagrienne. II. Traduction française et commentaire d'après les autres écrits d'Evagre. R.A.M. 1934 p. 34-93, 113-170. Le ,,de Oratione" d'Evagre le Pontique, O.C.P. 5 (1939) 7-71; enz. In de addenda aan de lijst van sigla en afkortingen wordt slechts O.C. en O.C.A. vermeld; het zou aanbeveling verdienen ook O.C.P. te vermelden, omdat de

aanvankelijke Orientalia Christiana later werden gesplitst in Orientalia Christiana Analecta en Orientalia Christiana Periodica.

Met deze vierde aflevering is de eerste band van het Theologisch Woordenboek voltooid; het ligt in de verwachting, dat de volgende banden op hetzelfde peil zullen staan en bij geregelde tussenpozen verschijnen.

Nijmegen A.M.

DR. MATTH. VAN STIPHOUT S.V.D.: ,,*De efformando clero indigena in terris missionum — Utrum secundum mentem Ecclesiae efformandi sint clerici saeculares an religiosi*". 63 pp. Pertjetakan ,,Arnoldus", Endeh Indonesia 1954.

Als men op een bijeenkomst van missionarissen een warm-lopende discussie wil uitlokken is een der dankbaarste (of moet ik liever zeggen: een der *on*dankbaarste) onderwerpen daarvoor: verdient het de voorkeur een reguliere of een seculiere inheemse geestelijkheid op te leiden? Dat bleek o.a. op de Missiologische Week in 1953 te Nijmegen gehouden. Als pater van Stiphout daar ook tegenwoordig geweest was, had hij ongetwijfeld wat materiaal voor zijn proefschrift op kunnen doen, dat nu ter bespreking voor ons ligt.

In dit proefschrift van 63 bladzijden, ter verkrijging van de graad van doctor in de theologie aan de Gregoriaansche Universiteit te Rome, stelt hij zich tot doel te onderzoeken wat nu eigenlijk de bedoeling en de wens der Kerk is in deze materie. Hij wil zich niet als voorstander van een der beide kampen opwerpen. ,,*Sed unice intenditur inquirere quaenam praecise sit mens Ecclesiae in hac materia et quid in praxi sit faciendum*", (p. 11, n. 4).

Daartoe schetst de schrijver in cap. II de oorsprong en de huidige positie dezer kwestie, in cap. III probeert hij uit de bestaande kerkelijke documenten de ,,*mens Ecclesiae*" vast te stellen. Vervolgens in cap. IV laat hij de voorstanders van een seculiere inheemse geestelijkheid aan het woord en weegt hun argumenten, terwijl hij hetzelfde doet in cap. V met de voorstanders van een reguliere geestelijkheid, om tenslotte in cap. VI alle gegevens in een synthese te verenigen en er zijn conclusies uit te trekken.

Zeer verdienstelijk verzamelde de schrijver de gegevens uit de documenten der Kerk. Als men die alle doorgelezen heeft, komt men tot de enigszins teleurstellende ontdekking, dat er uit geen enkel document een directe, concrete, algemene conclusie kan getrokken worden. Als de schrijver dan de auteurs, die hierover expliciet geschreven hebben, nagaat, behandelt hij zes schrijvers, nl. Arens, Freitag, Schmidlin, Costantini, Bartocetti en Paventi, die primair de opleiding van een seculiere inheemse geestelijkheid voorstaan, en twee, nl. Otto S.J. en Kowalski O.M.I., die primair de opleiding van een reguliere inheemse clerus verdedigen. Het komt mij voor dat schrijvers weerleggingen van de argumenten voor een seculiere inheemse geestelijkheid niet altijd steekhoudend zijn en mij dunkt dat we toch moeten aannemen dat zowel Costantini als Paventi de bedoelingen en de wens van Propaganda interpreteren, daar zij beiden zo innig jarenlang daarmede verbonden zijn geweest. Pater van Stiphouts opinie dat men bij de opleiding van een inheemse clerus niet primair op een seculiere clerus mag aansturen is dan ook duidelijk merkbaar door het gehele boek. Dat is zijn goed recht en hij komt er openlijk voor uit in zijn conclusies. Deze komen hierop neer: dat er geen algemene

wetten of voorschriften der Kerk bestaan, die primair de vorming van een seculiere inheemse clerus voorschrijven; de argumenten ‚*a priori*' die dit toch verdedigen hebben geen waarde, zegt hij (p. 58, 3a); de argumenten ‚*a posteriori*' met toepassing op missiegebieden, die aan missiegenootschappen zijn toevertrouwd, zijn minder sterk dan de argumenten die voor zulke gebieden de opleiding van een reguliere inheemse geestelijkheid bepleiten. En pater van Stiphout gaat verder met een zeer voorzichtige opmerking: men moet derhalve niet generaliseren, want men kan niet verdedigen dat voor de missies alleen maar een seculiere inheemse geestelijkheid moet gevormd worden: aan de candidaten moet vrijheid gelaten worden tot keuze tussen de seculiere en de reguliere roeping. Bij de opleiding moet men altijd en alleen maar in het oog houden de vorming van een hoogstaande inheemse clerus, wat dan van zelf een harmonische ontwikkeling van zowel seculiere als reguliere geestelijkheid naast elkaar tot gevolg zal hebben.

Het is een geruststellend boek uit degelijke studie en eigen ervaring gegroeid — de schrijver was vijftien jaar missionaris en leraar aan een inheems seminarie voordat hij deze thesis schreef — Het geeft een duidelijk inzicht in deze omstreden kwestie en de ‚*Promotores*' van deze thesis hebben er hun ‚*vidimus et approbamus*' aan gegeven. Wij kunnen niet anders doen. Wij zijn pater van Stiphout dankbaar voor zijn thesis, welke ongetwijfeld volop stof biedt voor een woord en wederwoord. Het zou interessant zijn en de moeite lonen dezelfde stof behandeld te zien door een voorstander van de opinie: dat de opleiding van een inheemse clerus op de eerste plaats moet streven naar de vorming van een seculiere inheemse clerus zonder de vrije keuze der candidaten naar een reguliere roeping te fnuiken. Ik maak mij sterk dat er een heel sterke verdediging van zo'n thesis kon opgebouwd worden: *ex doctrina et approbatione Ecclesiae*; *ex auctoribus*; *ex consuetudine praevalente in missionibus*; *ex hodierna constitutione cleri paroecialis in universa Ecclesia.*

Mill Hill J. DE REEPER M.H.F.

P. CYRILLUS B. PAPALI C.D.: *Hinduismus. Volumen primum*: *Aetas Vedarum, Aetas Scholarum, Jainismus et Buddhismus.* Roma, Libreria Gentes editrice, 1953. 8vo., Xv, 194 blz. „Missionalia. Dissertationes et textus ad utilitatem studentium exarata introductionibus variisque observationibus illustrata, vol. 1.

Als eerste deel van een nieuwe serie missiologische studies, verscheen dit werk van een indisch Carmeliet over het Hindoeisme. Het is de neerslag van een cursus gegeven aan het College de Propaganda Fide te Rome. Dit eerste deel handelt over het oudste hindoeisme en de latere ontwikkeling in de philosophische scholen. In beknopt gehouden hoofdstukken worden de afzonderlijke phasen van de hindoe-religiositeit beschreven, helder en scherp. De moeilijkheid om bij het verschil van bijna onherleidbare philosophische standpunten, in de gebruikelijke scholastieke terminologie aan de hindoe-philosophische concepten recht te doen, blijft ook in deze zorgvuldige uiteenzettingen merkbaar. Met des te meer belangstelling zien we uit naar het tweede deel, waarin de auteur de religieuze overlevering en praktijk van de verschillende religieuse secten zal bespreken, en waar bovendien nog de belangrijke theïstische Vedanta-leer zal behandeld worden. Intussen mogen we dit werk als een betrouwbare en zeer bruikbare gids in de geschiedenis en in de interpretatie van de Hindoe-gedachte waarderen. S.

Paul Arndt S.V.D.: *Gesellschaftliche Verhältnisse der Ngadha.* Studia Instituti Anthropos Vol. 8. XII + 548 pp., mit 1 Karte, Wien-Mödling 1954, Preis sFr. 50.—

Mit diesem repräsentativen Band setzt das Anthropos-Institut in Posieux (Schweiz) die Reihe der „Studia Instituti Anthropos" fort, die hiermit bereits acht bedeutende und wertvolle ethnologisch-religionswissenschaftliche Werke aufzuweisen hat.

Der Verfasser des vorliegenden Bandes, P. Paul Arndt S.V.D., ist bei Ethnologen und Religionsforschern längst kein Unbekannter mehr. Aus seiner Feder sind schon einige umfangreiche und bedeutende Arbeiten erschienen, die ihn unter die erfolgreichsten und fruchtbarsten Missionar-Feldforscher einreihen. Die meisten dieser Arbeiten beschäftigen sich, wie das vorliegende Buch, mit den religiösen und sozialen Verhältnissen der Ngadha, eines Stammes in Mittel-Flores, bei dem P. Arndt mit Unterbrechung seit 1924 als Missionar tätig ist. Wie er uns in der Einleitung zum vorliegenden Buche verrät, hat er noch eine ganze Anzahl von Arbeiten über sein Missionsgebiet in Vorbereitung.

Das Material über die gesellschaftlichen Verhältnisse der Ngadha sammelte P. Arndt seit Beginn seines dortigen missionarischen Wirkens im Jahre 1924. Es ist ein gewaltiges, und, man möchte fast sagen, so weit menschenmöglich, lückenloses Material in dieser langen Zeit zusammengekommen, dessen Wert noch dadurch erhöht wird, dass die geschilderten Verhältnisse zum Teil aus der Zeit vor der Christianisierung des Landes datieren. Die letzte Hand hat der Verfasser an sein Manuskript gelegt bei einem Aufenthalt im Anthropos-Institut in der Schweiz von Herbst 1952 bis zum Frühjahr 1953.

In der Einleitung gibt P. Arndt eine kurze Schilderung von Land und Leuten und von der Art und Weise, wie er methodisch gearbeitet und sein Material zusammengebracht hat. Der erste Teil handelt dann von der kleinsten sozialen Gemeinschaft, von der Familie, von Heirat, Eheleben und Kind. Der zweite Teil schildert die verschiedenen Verwandtschaftsbeziehungen und die darauf fussenden sozialen Gruppierungen, der dritte Teil die Vergesellungen auf territorialer Grundlage, das Dorf und den Dörferbund. Im vierten Teil erfahren wir etwas über die Berufe und die sozialen Unterscheidungen, die sich namentlich aus den Besitzverhältnissen ergeben. Schliesslich der fünfte und letzte Teil behandelt das Rechtswesen.

So werden also die gesellschaftlichen Verhältnisse im weitesten Sinne in die Betrachtung einbezogen. Es kommen bei den Ngadha die meisten überhaupt bekannten Vergesellungsformen vor, und P. Arndt beschreibt dieselben mit aller nur wünschenswerten Ausführlichkeit und Gründlichkeit. Besonders hebt er immer wieder die Unterschiede hervor, die in den einzelnen Landschaften bestehen. Über seine Zuverlässigkeit kann kein Zweifel bestehen. Und der lange Aufenthalt an Ort und Stelle mit seinem intensiven Zusammenleben mit der Bevölkerung hat ihm eine Einsicht in die Dinge verschafft, die ein vorübergehender Feldforscher unmöglich gewinnen kann. Trotzdem oder gerade deswegen ist er zurückhaltend in seinem Urteil und beschränkt sich im grossen und ganzen auf die Darstellung der Dinge, wie sie wirklich liegen. Es ist schwierig, eine Analyse der gesellschaftlichen Verhältnisse bei den Ngadha zu versuchen; denn all die verschiedenen Gesellungsformen sind so sehr in die gesamte Kultur integriert, dass man kaum

sagen kann, was ursprünglich und was später hinzugekommen ist, sei es durch eine Mischung von Völkerstämmen oder Kulturen, sei es durch Übernahme von gesellschaftlichen Formen anderer Völker, mit denen die Ngadha im Laufe ihrer Geschichte an Ort und Stelle in Berührung kamen. Wenn P. Arndt auch mit seinem eigenen Urteil zurückhält, so ist er doch immer wieder bemüht, von den Eingeborenen selbst eine Erklärung für ihre verschiedenen Bräuche zu bekommen und durch eine Untersuchung der eingeborenen Benennung dafür ihrer Bedeutung auf den Grund zu kommen.

Die Darstellungsweise des Verfassers ist konkret und plastisch, alles ist durchzogen von Erzählungen und Mythen der Eingeborenen und zwar in der ihnen eigenen drastischen Ausdrucksweise. Viele Texte sind in der Landessprache wiedergegeben. So entsteht nicht nur ein lebendiges Bild vom gesellschaftlichen Leben der Ngadha vor unseren Augen, sondern das Buch enthält neben den soziologischen Gegebenheiten auch eine Fülle von Beobachtungen, Bemerkungen und Schilderungen, die psychologisch von grossem Interesse sind und einen Einblick geben in die Denkungsart, die weltanschauliche und moralische Einstellung der Ngadha zu Welt und Leben, was alles für den Ethnologen von grosser Bedeutung ist.

So gehört dieses Werk zum Besten, was unsere Missionare und besonders die Missionare der Gesellschaft des Göttlichen Wortes, für die ethnologische Wissenschaft geleistet haben.

In dankenswerter Weise ist eine grosse Karte des Ngadha-Gebietes dem Buche beigefügt, dagegen ist das Fehlen eines Registers zu bedauern.

Nijmegen R. J. MOHR

JAN VAN EECHOUD, *Woudloper Gods*. 304 blz. Uitgeverij v/h C. De Boer Jr. Amsterdam 1954.

De Schr., bekend als een uitstekend kenner van land en volk van Nieuw Guinea, heeft de zakelijk gestelde rapporten van P. Misael Kammerer O.F.M. omgewerkt tot een spannend reisverhaal. P. Kammerer, pastoor aan de Wisselmeren, heeft meerdere gevaarvolle tochten ten Noorden en ten Zuiden van de Centrale bergketen ondernomen; op een van deze expedities is het gerucht verspreid, dat hij door Papoea's vermoord zou zijn. Het scheelde ook niet veel: hij was verlaten door zijn dragers, verdwaald en bijna verhongerd. Het spannend verloop van deze reizen vindt u in dit boek. Missiologisch of ethnologisch bevat het minder wetenswaardigheden; het is eigenlijk jammer, dat men daar zo licht over heen gaat. Het geeft echter een brok romantiek, die blijkbaar aan het missionarisleven nog niet ontbreekt, al zal ze meestal niet zo adembenemend zijn als bij de belevenissen van de „woudloper Gods", die hier beschreven zijn. De heer Meijer Ranneft heeft voor de publicatie een aantal mooie foto's beschikbaar gesteld. Voor de rijpere jeugd en als ontspanningslectuur sterk aanbevolen.

Tilburg P. DR. GREGORIUS O.F.M.CAP.

OTTO ZERRIES, *Wild- und Buschgeister in Südamerika. Eine Untersuchung jägerzeitlicher Phänomene im Kulturbild südamerikanischer Indianer*. Studien zur Kulturkunde Band XI. 414 S. mit 16. Abb., 1 Karte und 4 Kunstdrucktafeln, 14 × 21 cm, Wiesbaden 1954. Franz Steiner Verlag.

Er ist ein Kennzeichen der modernen Völkerkunde, dass sie in zunehmendem

Masse den grossen Einfluss erkennt, den religiöse Erscheinungen im weitesten Sinne auf das gesamte Kulturbild der Völker ausgeübt haben, und dass sie sich immer mehr der Untersuchung der hier aufscheinenden Probleme widmet. Ohne Zweifel hat die jüngste völkerkundliche Forschung dadurch einen viel tieferen Einblick in das Wesen der Kultur überhaupt gewonnen.

Einen ganz bestimmten Komplex solcher heute besonders aktueller weltanschaulicher Erscheinungen behandelt Otto Zerries im vorliegenden Buche, und zwar für Südamerika. Es sind die Vorstellungen von Geistern, die der Verfasser als Wildgeister und Buschgeister klassifiziert. Unter den Wildgeistern ragt hervor die Gestalt des Herrn der Tiere. Dieser ist durch eine doppelte Ambivalenz gekennzeichnet, einerseits schwankt er zwischen der Gestalt eines Menschen und der eines meist sehr grossen Tieres, anderseits schützt er bald die Tiere vor dem Jäger, bald führt er sie ihm zu. Wo sich Herren verschiedener Tierarten finden, da haben wir es — dieser Auffassung von Zerries kann man sich wohl anschliessen — mit einer späteren Wucherung der ursprünglichen Idee zu tun. Diese ursprüngliche Idee steht nun, wie schon P. Wilh. Schmidt annahm, auch nach Auffassung des Referenten mit dem Glauben an einen Hochgott irgendwie in Verbindung. Es handelt sich um eine Art Abspaltung vom Höchsten Wesen, um dessen Sohn oder dienenden Geist. Dabei ist dieses Wesen meist männlich, gelegentlich aber auch weiblich aufgefasst.

Was die Abgrenzung von Wildgeistern und Buschgeistern angeht, zo zeigt das Material, das Zerries vorlegt, wie schwer es ist festzustellen, in welchem Verhältnis die beiden zueinander stehen und wie weit bei all diesen Vorstellungen auch die Ideen vom Fortleben nach dem Tode hineinspielen, namentlich vom Fortleben derer, die den „schlimmen Tod" gestorben sind.

Die Frankfurter Schule, der Zerries angehört, betont in Fortsetzung der Ideen ihres Meisters Leo Frobenius stark den Unterschied zwischen jägerischer und pflanzerischer Weltanschauung. Auch Zerries setzt diese Bindung von Weltanschauung und Religion an die Wirtschaftsform als gegeben voraus. Dabei muss er allerdings oft genug feststellen, dass die Tatsachen eine solche Auffassung nicht rechtfertigen. Wenn das schon für Südamerika gilt, so noch mehr für die gesamte Erde. Es geht dann auch kaum noch an, das durchgehend mit der Überlagerung einer jägerischen Grundlage durch pflanzerische Kulturen zu erklären. Die gegebene Erklärung ist eher die, dass die Weltanschauung ihrem Wesen nach eben unabhängig von der Wirtschaftsform ist und durch die Wirtschaftsform nur unwesentlich in ihrem Erscheinungsbild geformt wird. Es scheint in der Tat, dass dieselbe religiöse Grundlage in allen Kulturen vorhanden ist, und dass es eigentlich diese religiöse Grundlage ist, auf der ursprünglich das Wirtschaftsleben sowohl um das Tier wie um die Pflanze aufgebaut ist. Eine wesentliche Umformung kommt erst zustande durch die Rationalisierung der Wirtschaft, die ihren Ausgang anscheinend vom magischen Denken her nimmt.

Der grösste Wert des Buches von Zerries liegt darin, dass es eine vorzügliche Materialsammlung darstellt, in der ein spröder und schwer zu bearbeitender Stoff gut geordnet und zur Darstellung gebracht ist. Eine solche Sammlung von Nachrichten über bestimmte Erscheinungen gewinnt allerdings ihren wahren Wert

erst, wenn sie durch entsprechende zusammenfassende Darstellungen aus anderen geographischen Räumen ergänzt wird. Aber auch die kulturhistorischen Ausblicke, die Zerries besonders im letzten zusammenfassenden Teil seines Werkes gibt, enthalten eine Fülle von wertvollen Anregungen für eine prinzipielle Bearbeitung der hier vorliegenden Probleme durch den Ethnologen und Religionshistoriker. Und nicht zuletzt zeigt dieses Buch dem Forscher, namentlich auch dem Missionarforscher, auf welche Erscheinungen er achten und nach welchen Gesichtspunkten er sie beobachten, erforschen und beschreiben muss.

R. J. Mohr

Werner Müller, *Die Blaue Hütte. Zum Sinnbild der Perle bei nordamerikanischen Indianern.* Studien zur Kulturkunde, zwölfter Band. 154 S. 7 Abb. Wiesbaden 1954. Franz Steiner Verlag G.m.b.H. Brosch. DM 14.— Ganzl. m. farb. Schutzumschlag DM 18.—

Die blaue Hütte ist die Midewiwin oder Midegesellschaft, eine geschlossene Vereinigung von Männern und Frauen, die sich in der Gegend der grossen nordamerikanischen Seen hauptsächlich bei den Algonkinstämmen, ausgehend von den Odjibwa, findet. Als ihr Ziel wird angegeben die Verlängerung des menschlichen Lebens und Vermittlung eines hohen Lebensalters an ihre Mitglieder.

Müller weist darüber hinaus nach, dass es sich bei der Midewiwin um einen religiösen Bund handelt, der ganz und gar in die Mythologie und das Weltbild dieser Indianer eingebettet ist und schlechtweg ihre Religion darstellt. Er zeigt, wie die Hütte ursprünglich ihren Ausgang genommen hat von einem Weltbilde, das auf einem Monotheismus beruhte, wie sie dann aber mehr und mehr in das Fahrwasser einer Weltanschauung geriet, in welcher der Hochgott ganz zurücktrat hinter einem sogenannten Heilbringer, der halb Trickster und halb göttliches Wesen ist.

Auch in den Zeremonien des Bundes zeigt sich immer wieder diese Zwiespältigkeit. Sie gehen teils auf ein religiöses, teils auf ein magisches Weltbild zurück. Dabei kommt das Religiöse in den Riten zum Ausdruck, bei denen es sich um eine Darstellung des Sterbens und Auferstehens an dem Initianden handelt und bei denen das Symbol des Kreuzes eine beherrschende Rolle spielt. Dieses Symbol ist die Bekrönung des Hüttenrituals und der Verfasser kann nachweisen, dass es sich dabei nicht um eine Übernahme aus dem Christentum handelt, wie man vielfach annahm, sondern dass dieses Symbol original und viel älter ist. Neuerdings hat Prof. D. Tj. Bertling aus Amsterdam auf die Bedeutung des nicht-christlichen Kreuzsymbols in Asien hingewiesen. Es ist das Symbol der Vier als des Inbegriffes des gesamten Kosmos. Das Magische kommt in den Hüttenriten mehr zum Ausdruck in der Zweizahl und im Symbol der Perle, bezw. der Muschel. Es handelt sich um die Darstellung der dynamischen, lebenschaffenden Vereinigung von zwei Prinzipien, letzten Endes des männlichen und weiblichen.

Müller hat das in Betracht kommende Material mit grossem Fleisse zusammengesucht, ausgezeichnet durchgearbeitet und überzeugend zusammengestellt. So gibt er ein eindrucksvolles Bild von weltanschaulichen Phänomenen, die heute immer mehr in den Mittelpunkt ethnologischer und religionswissenschaftlicher Forschung rücken, namentlich unter Führung der Frankfurter Schule mit ihrem

bahnbrechenden Leiter Ad. E. Jensen, der damit das Werk seines Vorgängers und Lehrers Leo Frobenius fortsetzt.

Die im Rahmen der Veröffentlichungen des Frankfurter Frobenius-Instituts erschienene vorliegende Studie wird nicht wenig dazu beitragen, die religiösen Erscheinungen auch bei nordamerikanischen Indianern im Lichte der neuen Erkenntnisse zu sehen und ganz anders als bisher zu würdigen. So ist sie ein beachtlicher Beitrag zu den neuen ethnologisch-religionsgeschichtlichen Forschungen, die für die Geschichte der Religionen, für die tiefere Erkenntnis von Mythos, Religion und Kult im allgemeinen und schliesslich auch innerhalb der Welt des Christentums von weittragender Bedeutung zu werden versprechen.

Zwei aus diesen neuen Forschungen zu gewinnende Ergebnisse scheinen mir dabei besonders wertvoll zu sein: zunächst die Einsicht, die sich immer mehr Bahn bricht, dass die gesamte Kultur der ethnologischen Völker letzten Endes auf deren Weltanschauung beruht und davon ihren Ausgang genommen hat, sei es, dass diese Weltanschauung mehr philosophisch-magischer oder rein religiöser Art ist. Und weiter, dass gewisse religiöse Formen, Symbole und Überlieferungen allgemein menschlich sind, eine Art Urreligion darstellen.

Für die missiologische Sicht ergeben sich daraus zwei praktische Konsequenzen: 1. Die Profanierung und Loslösung der Kultur vom weltanschaulichen Wurzelboden, die heute sowohl von kommunistischer wie kapitalistischer Seite erstrebt wird, ist eine widernatürliche Verirrung, und es muss als eine der wichtigsten und vordringlichsten Aufgaben der Missionierung bezeichnet werden, die aussereuropäischen Völker, deren Kultur den Zusammenhang mit der Weltanschauung noch nicht verloren hat, unbedingt davor zu bewahren. Es wäre höchst verkehrt, wollte man Menschen das Christentum bringen, nachdem man sie zuerst durch Rationalisierung ihrer Denkart von ihrer Weltanschauung losgelöst und der Verweltlichung in die Arme getrieben hat. 2. Religiöse Symbole und Riten müssen geachtet und gewürdigt und so weit als möglich nach Erfüllung mit dem ihnen entsprechenden christlichen Gedankengut beibehalten werden. Dazu gehört z.B. das Symbol des Kreuzes und der Ritus der religiösen Initiation, der, wie die Taufe, Sterben und Auferstehen zur Darstellung bringt und vermittelt. Nur so wird es möglich sein, diesen Völkern das Christentum nicht nur wie ein neues Kleid umzulegen, das sie nur von aussen verändert, sondern es organisch ins Innerste ihrer von den Vätern ererbten Gedankenwelt als die Vollendung ihres religiösen Weltbildes einzubauen.

Nijmegen R. J. Mohr

Jürg Klages, *Navrongo. Ein Afrikabuch mit 108 Aufnahmen.* Zürich 1953. Rotapfel Verlag. Grossformatiger Leinenband. Schw. Fr. 24,75.

Jürg Klages ist einer der bedeutendsten jungen Schweizer Photographen von internationalem Ruf. Im Jahre 1953 verbrachte er einen Aufenthalt von drei Monaten bei den Kassena-Nankanna im Norden der Goldküste im westlichen Sudan in engem Kontakt mit den Eingeborenen. In dieser Zeit hat er ausgezeichnete Bilddokumente gesammelt über die verschiedensten Seiten der Kultur dieses interessanten Stammes, über Hausbau, Wirtschaft und Gewerbe, Kinderleben,

Tänze, Religion, Bewaffnung und Kleidung, die der Rotapfel-Verlag in Zürich in zum Teil ganzseitigen Abbildungen hier vorlegt.

Das Buch zeigt die bedeutenden photographischen Qualitäten von Klages, aber auch in Druck und Ausstattung eine Sorgfalt und technische Vollendung, wie sie ein Kennzeichen des Schweizer Buchgewerbes sind.

Photographisches Material von ethnologischen Völkern hat heute eine besondere Bedeutung, da die ursprünglichen Kulturen mit einer erschreckenden Geschwindigkeit unter der Walze der europäisch-amerikanischen Zivilisation verschwinden. Aber nicht alle Bilder sind auch ohne weiteres schon wissenschaftlich wertvoll. Die 108 eindrucksvollen Bilder von ,,Navrongo" zeigen, wie man photographieren muss, um wertvolle Dokumente zu schaffen. Klages ist kein Ethnologe und hat doch den für den Ethnologen richtigen Blick für seine Aufnahmen. Dabei enthält auch der kurze Text, den er seinen Bildern beifügt, manche Beobachtung, die nicht ohne Wert ist. Der Laie sieht vielleicht manche Dinge — weil unbefangener-besser als der geschulte Ethnologe.

So ist dieses Afrikabuch ein schöner Beitrag zur Kenntnis der Sudanneger, und es könnte zugleich manchem photographierenden Missionar Vorbild und Anregung sein, wie er seine Aufnahmen gestalten muss, damit sie zugleich schön, lebendig und wissenschaftlich wertvoll werden.

Nijmegen R. J. Mohr

Ontmoeting met Maria. Maria in de ,,Nederlandse" missiegebieden, door de Missie-Academie van het Groot-Seminarie te Roermond, uitgegeven door het Diocesaan Missie-comité van het Bisdom Roermond, 1954, 146 blz. f 1,25.

Dit boekje plaatst de Maria-devotie in een missionair aspect; het is de vrucht van een studie, ondernomen door de Missie-Academie van de Groot-Seminaristen van Roermond. Het is wel niet de bedoeling van de schrijvers geweest een wetenschappelijk werk te leveren, toch zij 't mij vergund enige critiek erop te geven. De schrijvers willen hun stof alleen ontlenen aan de ,,Nederlandse" missiegebieden; nu is deze beperking alleen verantwoord, wanneer men een geographische indeling maakt, doch niet voor een theoretische uitzetting, dus niet voor hfst. I en II. Bovendien: laten we liever niet van ,,Nederlandse" missiegebieden spreken, omdat het een politiek begrip is, ook al staan er in de betreffende gebieden Nederlanders aan het hoofd van het missiewerk. Vooral moet men deze term niet in de titel van het boek opnemen; een enkel voetnootje, nl. dat men het materiaal hoofdzakelijk ontleende uit de gebieden, waar vooral Nederlandse missionarissen werkzaam zijn, was voldoende geweest om de titel van ,,Maria en de missie" te rechtvaardigen. De theologische fundering van het eerste hoofdstuk is erg kort uitgevallen. Verder heb ik nog enige ethnologische bezwaren: het is b.v. onjuist, dat de ,,hoofdbron" van de idee van ,,koningin-moeder" in Uganda is gelegen (8). Soms worden tegenstellingen gesuggereerd, die ethnologisch geen tegenstellingen zijn, b.v. dat het gezinsleven op de Molukken uitstekend is, maar dat het in Pakistan ontbreekt; dit komt, omdat de Schr. het op de Molukken functioneel en in Pakistan alleen uitwendig beschouwt (30-31). Het moederschap staat feitelijk in alle primitieve gemeenschappen in ere (32); ditzelfde geldt van de waardering voor het kind (34). Men kan aan de gegeven willekeurige voorbeeldjes nauwelijks enige

betekenis hechten (36) en daaruit totaal geen conclusies trekken. Veel beter daarentegen zijn de volgende hoofdstukken. Zorgzaam zijn de verschillende vormen van Mariaverering in de missie beschreven: de meimaand, de rozenkrans, scapulier en medaille. Daarna worden de voornaamste bedevaartplaatsen in de missiegebieden genoemd en tenslotte wordt de Mariacongregatie en heel uitvoerig het Maria-Legioen (91-135) besproken. Zo is de totale indruk van deze uitgave toch gunstig en stimulerend. Het is een vlot-geschreven en fris-uitgegeven boekje. Men geniet van de oprechte toewijding, waarmee het is samengesteld, want het is vooral deze toewijding, waarin we, al lezend en mediterend in dit werkje, Maria onze Moeder zullen ontmoeten. Van harte aanbevolen.

Tilburg P. Gregorius O.F.M.Cap.

Pierre Prénat, *Espérance pour les lépreux*. Le Rameau, 5, Rue Rousselet, Paris, VIIe, 1954.

Al is de melaatsheid grotendeels uit Europa verdwenen, in vele buiten-Europese gebieden — en dus in de missielanden — is deze afschrikwekkende ziekte nog een van de hevigste kwalen, zodat we de melaatsheid al in onze jeugd leerden kennen uit de vele missieverhalen, -conferenties en -lichtbeelden. Dsetijds gold ze nog als een ongeneeslijke kwaal; nu is er echter door het modern laboratorisch onderzoek hoop, dat men ook deze ziekte binnenkort met grote zekerheid zal kunnen genezen. In het gouvernementshospitaal voor melaatsen te Curaçao waren in 1947 nog 30 patiënten, in 1951 nog 17, ondanks dat men 10 nieuwe patiënten had opgenomen; van deze 17 patiënten waren er 12 reeds negatief (als ze twee jaar negatief blijven, mogen ze de inrichting verlaten). Dit is hoopvol. In dit enthousiast geschreven boek heeft de Schr. na moeizaam onderzoek en verzamelen de geschiedenis van de melaatsen-zorg geschreven. Hij behandelt de melaatsheid in de H. Schrift, de behandeling ervan in de middeleeuwen, de zorg voor de melaatsen in de 19e eeuw en de vooruitgang in de 20e eeuw. Het boek is sterk Frans georiënteerd, zodat de melaatsenverpleging in Indonesië niet ter sprake komt, wel wordt P. Damiaan uitvoerig besproken. Belangrijk werk heeft het laboratorium voor lepra-bestrijding — en met name zr. Marie Suzanne — te Lyon verricht. Het interessante boek eindigt met een medische beschouwing van de melaatsheid door twee medici uit Lyon.

Tilburg P. Gregorius O.F.M.Cap.

DRS. ED. LOFFELD C.S.SP.

DE MISSIONARIS-ROEPING ALS BASIS VOOR DE MISSIONAIRE VORMING*

In deze zesde Nijmeegse Missiologische Week wordt er naar gestreefd, een nog nergens volledig behandeld en toch absoluut primair onderwerp naar alle zijden te belichten: de specifieke vorming van missionarissen en missie-ijveraars; en deze vorming, gezien vanuit de huidige situatie der wereld-missionering. De eisen, welke de moderne tijd schijnt te stellen, zullen echter vooraf bezien moeten worden vanuit het boventijdelijke en het bovenruimtelijke; en een dergelijke beschouwing vanuit Gods eigen gezichtspunt, de theologische beschouwing, zal richtinggevend, zal „grundlegend" moeten zijn voor wat ieder tijdsgewricht eist.

Deze theologische fundering voor U en met U te leggen is mijn opdracht. Onze beschouwing gaat uit van het begrip „roeping": die onmiddellijke ingreep van God in een persoonlijk menselijk leven; ingreep, reeds voorbereid in de moederschoot, tot diepte komend tijdens de jeugd en voortgezet door heel de levensgang van de gegrepene. — „ . . . toen het Hem had behaagd, die mij van de moederschoot af door Zijn genade had *uitverkoren* en *geroepen* . . . opdat ik Hem onder de heidenen zou verkondigen . . .", schrijft Sint Paulus.[1] — En reeds lang vóór hem sprak de H. Geest door de pen van Isaïas: „ . . . Yahweh, die tot Zijn dienaar mij *vormde* van de moederschoot af . . . Hij spreekt . . .: Ik stel u tot licht voor de heidenen, om mijn heil te doen reiken tot de grenzen der aarde."[2]

De echo van deze woorden, die zich voortplant door de Schriften, die doorklinkt bij de kerkvaders, die is overgenomen door de levende organen van het Leergezag: deze echo zullen we voornamelijk gaan beluisteren in de uitspraken van hen, die Gods Geest *voor onze tijd* stelde over de universele Kerk.

De speculatief-theologische beschouwing van deze pauselijke uitspraken zal, naar ik hoop, voldoende licht werpen op deze drievoudige vraag: Wat is roeping? — Is er terecht sprake van een missionarisroeping? — In welke zin is deze roeping basis voor de missionaire vorming?

* Referaat op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen, 19 April 1955.

[1] Gal. I, 15-16.

[2] Is. 49, 5-6.

I

De eerste, inleidende kwestie kunnen we slechts schematisch behandelen. In het *Nieuwe Testament* komt de term roeping herhaalde malen voor, hetzij als werkwoord (καλέω, vocare), hetzij als zelfstandig naamwoord (κλῆσις, vocatio). Bij Sint Paulus duidt het woord meestal op de roeping tot het christelijk leven in het algemeen: „fratres sancti, vocationis coelestis participes.” [1] Zo ook bij Sint Petrus: „Broeders, beijvert u dus zoveel mogelijk, om uw roeping en uitverkiezing vast te doen staan.” [2] — Het woord wordt ook herhaalde malen gebruikt voor de uitverkiezing tot het apostolaat: „Paulus, apostel van Jezus Christus, geroepen door Gods wil . . .” [3] — Ten slotte is er sprake van een roeping op min of meer tijdelijk gebied: tot trouwen of niet trouwen, [4] tot stabiliteit in sommige huwelijken of tot scheiding, [5] tot besnijdenis of onbesnedenheid, [6] tot slavernij of vrijheid. [7]

Als de algemene betekenis van deze „paulinische en deutero-paulinische vakterm” geeft Kittel aan: een onverdiende uitnodiging, die van God komt, en die geschiedt door een „verbum efficax”, een roep die ook oordeel en genade met zich meebrengt. Ook in de profane en religieuze Griekse en in de oud-christelijke literatuur, zegt Kittel, heeft de term κλῆσις, vocatio, vooral de betekenis van uitnodiging, en wel bijna uitsluitend in religieuze zin. [8]

We treffen dus in het Nieuwe Testament de verschillende grondmomenten aan van deze woordbetekenis en dus van de zaak zelf: van Gods kant een uitnodiging, een uitverkiezing, die genadevol is, niet verdiend, en kracht met zich meebrengend. Van 's mensen kant: een zekere plicht bewerkend tot een blijvende levenshouding, levensstaat of levensfunctie, en wel: met betrekking tot de bovennatuurlijke orde. Dit laatste sluit niet in, dat de bedoelde levensstaat formeel en onmiddellijk tot de bovennatuurlijke orde behoort: hij kan ook gesitueerd zijn op

[1] Hebr. 3,1; cfr. Ephes. 4,1; 4,4; I Cor. 1,26; II Tim. 1,9.
[2] II Petr. 1,10.
[3] I Cor. 1,1; cfr. Philipp. 3,14; Gal. 1,15-16; Hebr. 5,4.
[4] I Cor. 7,7.
[5] Ibid. v. 17.
[6] Ibid. v. 20.
[7] Ibid. vv. 21-24.
[8] Gerhard Kittel, Theologisches Wörterbuch zum neuen Testament, III, Stuttgart 1938, 490, 493-495. — Vgl. Koenen-Endepols, Verkl. handwoordenboek der Ned. taal: Roeping, „Gods voornemen met de mens.”

het plan van het tijdelijke, maar wordt dan toch beschouwd in zijn gerichtheid op het boventijdelijke: huwelijk, staat van civiel-rechtelijke vrijheid, enz. — Vergeten we niet, dat het begrip „bovennatuurlijke orde" in feite een abstractie is: concreet is àlles, min of meer onmiddellijk, op het bovennatuurlijk einddoel gericht.

Beluisteren we de documenten van het *Leergezag* uit deze eeuw,[1] van Pius X tot Pius XII, dan vinden we alle genoemde elementen terug, met name de speciale tussenkomst van God bij de bepaling van een levensstaat die meer onmiddellijk en totaal op Hem betrokken is: het priesterschap, het apostolisch ambt, de kloosterstaat. —

Het lijkt echter onmiskenbaar, dat zich hier en bij de theologen een „Einklammerung" heeft voltrokken, een opmerking van het begrip „roeping" tot deze bovennatuurlijke levensstaten per excellentiam. Men spreekt niet gemakkelijk meer van roeping tot het christelijk huwelijk, tot de katholieke actie, tot de christelijke liefdadigheid, opvoeding, enz. Inderdaad zijn hier begripselementen als uitverkiezing en vol-bovennatuurlijk karakter niet in zo sterke mate aanwezig, maar toch zijn voor begripsverruiming sterke aanduidingen te vinden, b.v. in de encyclieken over de opvoeding en het huwelijk en vooral in „Mystici Corporis", waar levensstaten en functies van leken, als ziekenzorg, huwelijk, katholieke actie worden voorgesteld als behorend tot de „organische structuur" van de Kerk.[2]

Verder merk ik op, dat in de kerkelijke documenten sinds de H. Pius X een accent-verschuiving heeft plaats gehad wat de roepingskwestie betreft: werd door Pius X, naar aanleiding van de geschriften van kannunik Lahitton, sterk de nadruk gelegd op de tussenkomst van de bisschop als wezenlijk element in het roepingsproces: in de documenten vanaf Benedictus XV wordt weer zeer sterk gewezen op de noodzaak van een onmiddellijk-Goddelijke ingreep. Ik ben echter van mening, dat het hier inderdaad een accent-verschuiving geldt en geen breuk.[3] God

[1] In zake de leer van Lahitton: AAS IV (1912), 485; V (1913), 290. — Vergel. ibid., 388. Codex Iur. Can. 1353, 1357 par. 2; 538, 968.
Epist. Apostolica „Officiorum omnium" 1 Aug. 1922 (AAS XIV — 1922 — 449-458)
Litt. Encycl. „Mens nostra" 20 Dec. 1929 (AAS XXI -1929- 701)
Instruct. S. C. de Sacr. „Quam ingens" 27 Dec. 1930 (AAS XXIII -1931- 120/129)
Instruct. S.C. de Relig. „Quantum Religiones" 1 Dec. 1931 (AAS XXIV -1932- 74/81)
Litt. Encycl. „Ad catholici Sacerdotii" 20 Dec. 1935 (AAS XXVIII -1936- 5/53)
Adhortatio Apostolica „Menti Nostrae" 23 Sept. 1950 (AAS XXXXII -1950- 657/702)
De vier Missie-Encyclieken van deze eeuw, ofschoon tientallen malen de roepingskwestie rakend, zijn in dit verband weinig opgemerkt door de theologen. (Zie echter L. Sempé in D.T.C., „vocation", col. 3171-3172.)

[2] AAS XXXV (1943), 200-201.

[3] Aliter dr. H. van Zunderen, in „De roeping tot het priesterschap" (Verslagboek Stein), Utrecht 1952, 12,14. — Vergel. Act. Apost. 13, 2-3, waar precies dezelfde term wordt gebruikt voor het aandeel van de Kerk in de roeping, als in Gal. 1,15 voor de onmiddellijk-Goddelijke roeping. — Cfr. H. Schillebeeckx O.P., in „De Evangelische raden", Antwerpen 1953, blz. 8.

roept mede door tussenkomst van Zijn Kerk; deze moet men toch vooral niet te juridisch zien . . .

Na deze summiere aanduidingen uit de H. Schrift en uit de pauselijke documenten kom ik tot een korte *omschrijving* van wat roeping is: ROEPING IS FORMEEL EEN DAAD OF BEÏNVLOEDING VAN GOD, AL DAN NIET MET MENSELIJKE MEDEWERKING, WAARDOOR HIJ ZIJN GENADEVOLLE UITNODIGING EN UITVERKIEZING KENBAAR MAAKT AAN EEN MENSELIJK PERSOON, OM IN EDELMOEDIGHEID EN LIEFDE EEN BEPAALDE LEVENSTAAK OP ZICH TE NEMEN, ZICH ONMIDDELLIJK BEWEGEND IN DE BOVENNATUURLIJKE ORDE OF DAAROP GERICHT. — Naarmate het een meer bovennatuurlijke, belangrijke en omvangrijke taak geldt, in belangeloosheid en met overgave te vervullen: in die mate is er een meer speciale tussenkomst van God, en in die mate noemt men ook vanzelf en gemakkelijker de taak-op-zich een „roeping", in *objectieve* zin.

II

EN we komen aan de eigenlijke kwestie, waartoe deze introductie noodzakelijk was: kan men spreken van een missionaris-roeping, onderscheiden van de gewone priester- en kloosterroeping en van alle andere?

Raadplegen we eerst de *kerkelijke documenten* van deze eeuw. — Zowel „Maximum illud" van Benedictus XV, als „Rerum Ecclesiae" van Pius XI en „Saeculo exeunte octavo" van Paus Pius XII spreken uitdrukkelijk over de mogelijkheid en zelfs de wenselijkheid, dat seminaristen en priesters, resp. opgenomen in een diocesaan seminarie, geïncardineerd in een diocees, of reeds aangesteld in de zielzorg, alsnog geroepen worden tot het missie-apostolaat, en wel door God: door Hem, die hen reeds tevoren tot het priesterschap riep.

„Maximum illud": met zorg moeten de bisschoppen „èn onder de clerus èn in het diocesaan seminarie" de „apostolatus semina" begunstigen [1]: traditionele uitdrukking voor „ontluikende roeping", eerste begin van geschiktheid en persoonlijke wilsgesteldheid, in canon 1353 genoemd „divinae vocationis germen." Sprekend over de vorming der missionarissen, zegt nog Bened. XV: „alumni sacrorum, quos *Dominus* advocet." [2] Blijkens het onderwerp van dit hele apostolisch schrijven

[1] AAS XI (1919), 452; cfr. D.T.C., „vocation", col. 3172.
[2] AAS XI (1919), 448.

en de onmiddellijke contekst gaat het hier niet over de priesterroeping zonder meer, maar over de roeping van priestercandidaten en priesters tot missionaris; de paus voegt er overigens bij: „Ter vervanging van één die gij laat uittrekken, zal God bij U thuis verscheidene andere uitstekende priesters voor U verwekken." [1]

„Rerum Ecclesiae" poneert dezelfde stelling, maar nog sterker: „Indien bijgevolg in Uw respectieve diocesen, of jongemannen, of clerici, of priesters *van Godswege geroepen* blijken te zijn tot dat allerverhevenst apostolaat", dan moeten de bisschoppen wel onderzoeken of deze aspiratie werkelijk *van God* komt; oordelen zij, dat *God* de *bewerker* ervan is, (dan moeten ze zich niet alleen van verzet onthouden, maar ze moeten die roeping met hun welwillendheid en gezag steunen en geen enkel tekort aan eigen clerus noch welke behoefte ook van het eigen diocees mag er hen van weerhouden ze te laten gaan). [2]

In „Saeculo exeunte octavo" schrijft Pius XII: „Indien . . . krachtens een zeer *genadige wilsbeschikking van God* iemand onder hen (de seminaristen) wordt *geroepen* tot het missionarisleven (ad sacras suscipiendas expeditiones), dan mag geen enkel tekort aan priesters . . ." en dan komen de letterlijke woorden van Zijn Voorganger, zo juist aangehaald. [3]

Verder spreekt „Maximum illud" nog over het uitzenden van missionarissen door God zelf;[4] „Rerum Ecclesiae" over de „streving naar het missieapostolaat", die „onder Gods bescherming" reeds in het ontvankelijk kindergemoed kan worden opgewekt; en over de taak van de P.M.B., die degenen, in wie de „semina" van het missie-apostolaat worden opgewekt, moet opvangen om hun de weg te banen voor de vereiste vorming.[5]

In „Saeculo exeunte octavo" van 1940 komt de paus *elf maal* terug op de *Goddelijke roeping* tot het missie-apostolaat en Hij strekt deze roeping uit, niet alleen over priesters, maar ook over religieuze broeders en zusters, en over leke-katechisten: „Dat God . . . zich gewaardige zoveel mogelijk priesters, hulp-broeders, kloostervrouwen en ten slotte katechisten *door Zijn inblazing* tot dit apostolaatsambt te roepen." [6] — In de zusters-congregaties „moeten zij worden uitgezocht die *door*

[1] Ibid. 452.
[2] AAS XVIII (1926), 70.
[3] AAS XXXII (1940), 254.
[4] AAS XI (1919), 449.
[5] AAS XVIII (1926), 70, 71.
[6] AAS XXXII (1940), 252-253.

de Goddelijke genade zijn *geroepen* tot hulpverlening aan de Missies." [1] — De eerste gebedsintentie van de priesters moet zijn, Maria te vragen, dat zij „de *Goddelijke roeping* tot de missionaire taak voor zeer velen afsmeke." [2] En hun primaire taak, speciaal de taak der leden van de P.M.B., is het, door gebedsdagen, predikaties en verbreiding van missiekennis, te zorgen dat de voedingsbodem wordt gekweekt voor het ontluiken van missieroepingen, dat velen „*deze Goddelijke roeping*" gevoelen en dat ten slotte deze jonge loten, „die *Christus de Heer* in Zijn wijngaard laat opkomen", „met zorg worden bijeengezocht en gevormd." [3]

De jongste Missie-Encycliek, „Evangelii praecones" van 1951, spreekt *zeven* maal over de „geroepenen" tot het missie-apostolaat en drie maal wordt deze roeping expliciet op God teruggevoerd. [4] — Ook hier doet de paus de roepingskwestie weer gelden voor mannelijke en vrouwelijke religieuzen [5] en ook hier wordt weer als een der eerste taken van de „Unio Cleri", voedingsbron van de andere pauselijke genootschappen, voorgehouden: niet het inzamelen van missiegiften, maar, na het gebed, het wekken en tot rijpheid brengen van „apostolatus missionalis semina" en het verlenen van hulp aan „de *geroepenen* tot de missie-functies", de „hulp aan de *hemelse roepingen* tot het missionaris-ambt." [6]

De meest expliciete (en toch weinig opgemerkte) uitspraak doet paus Pius XII in „Saeculo exeunte octavo": dè Encycliek over de missie-actie en de missionaire vorming. — Een lange passage is daar gewijd aan de opleiding van het missie-personeel, in geestelijk, wetenschappelijk en pastoreel opzicht. De paus baseert Zijn uiteenzetting op het volgend inleidend beginsel, voorgehouden aan de bestuurders van missie-colleges en aan de oversten van religieuze instituten:

„LATEN ZIJ ZORGVULDIG OVERWEGEN, DAT NIEMAND DE MOEILIJKE EN ZWARE WEG VAN DIT APOSTOLAAT MAG OPGAAN, DIE HIERTOE NIET DOOR EEN SPECIALE GENADE VAN GOD GEROEPEN IS; EN EVENEENS, DAT NIEMAND ZIJN TOCHT OP DIE WEG MAG VERVOLGEN, DIE AAN DE GODDELIJKE INSPIRATIE EN AAN DE GODDELIJKE ROEPING NIET OP WAARDIGE WIJZE BEANTWOORDT." [7]

[1] Ibid., 257.
[2] Ibid., 253.
[3] Ibid.
[4] AAS XXXXIII (1951), 502, 506, 527.
[5] Ibid., 516.
[6] Ibid., resp. 526, 525-526, 527.
[7] AAS XXXII (1940), 256.

Dit zou de grondtekst kunnen zijn van mijn inleiding.

We gaan nu over tot een *theologische synthese.* — Merken we vooreerst op, dat niemand geroepen wordt tot een abstractie, b.v. tot het priesterschap als zodanig. God, en de Kerk met Hem, roept een persoon tot een concrete taak, waarvoor de priesterlijke macht al dan niet noodzakelijk is. De roeping houdt een *zending* in, vooral waar het gaat over een functie, die primair is gericht op de heiliging van de gemeenschap.

Nu zal men van een *bepaalde* roeping kunnen spreken, wanneer de taak, het object van de roeping (zelf ook roeping genoemd, in objectieve zin) enerzijds een *eigen* karakter heeft en die taak en taakvervulling anderzijds in hoge mate de verschillende elementen van het roepingsproces verwezenlijkt. Uit de verwezenlijking van alle roepingselementen, speciaal het vol-bovennatuurlijk karakter van de taak en zijn uitzonderlijk belang voor het hele verlossingswerk, volgt de speciale bemoeienis van God en het eigen karakter van de taak specificeert weer nader Gods roeping. De bemoeiïng Gods is voor sommige taken zó „speciaal", dat wij ze met een speciaal woord aanduiden: roeping.

Het is een typisch feit, dat men over het algemeen moeilijk spreekt over een roeping b.v. tot kapelaan of pastoor, maar dat iedereen, ook het kerkelijk Gezag, schrijft en spreekt over de missionarisroeping: toch gaat het in beide gevallen over een bepaalde concretisatie van de priesterroeping. Men kan dit wijten, en niet geheel ten onrechte, aan een gebrek aan inzicht, maar de oorzaak ligt toch ook wel dieper.

Laten we de onder I aangehaalde roepingselementen nagaan, daarbij ook vanzelf het eigen karakter van de missionaire functie besprekend. Ieder kan dan gemakkelijk zelf constateren, dat juist bij de missionaire functie de roepingsfactoren zeer sterk uitkomen.

De factor uitverkiezing en speciale genadevoorziening is sterker waar de taak hoger ligt. Wanneer juist Pius XI komt te spreken over roeping van Godswege tot het missionarisleven, noemt Hij dit: „apostolatum praecellentissimum."[1] Reeds drie jaar tevoren had Hij in een consistoriale toespraak het Missiewerk verklaard tot „hoogste en heiligste van alle katholieke werken".[2] — „De meest verhevene zaak van alle", lezen we in „Maximum illud"[3] en Pius XII herhaalt dit viermaal in

[1] AAS XVIII (1926), 70.
[2] AAS XV (1923), 248 (Alloc. consistorialis 23-5-1923).
[3] AAS XI (1919), 452.

„Evangelii praecones": „sanctissima causa", „munus altissimum, omnino grande, omnino excelsum."[1]

In wezen is dit apostolaat meer rechtstreeks gericht op de hele omvang van het heil en van het kerkelijk leven onder een bepaald volk. Niet op het verzorgen en uitbreiden van een bèpaalde sector, een parochie, een K.A.-groep, een arbeidersmilieu, maar: OP HET GODDELIJK-MENSELIJK VOORTBRENGEN EN GROOTBRENGEN ZELF VAN VOLLEDIGE, NIEUWE KERKGEMEENSCHAPPEN, NAAR DE INNERLIJKE EN UITERLIJKE STRUCTUUR, DIE CHRISTUS ZELF VERORDEND HEEFT.

Dit is de specifiek-missionaire taak; andere taken in de Kerk Gods zijn er in hogere of zwakkere mate analoog mee, zoals de werkzaamheid van de onlangs officiëel erkende „Mission de France"; welke werkzaamheid Pius XII in de betreffende Apost. Constitutie dan ook „quasi-missionair" noemt.[2] Dit „quasi" erkent de analogie, maar ontkent de identiteit.

Deze taak is meer-omvattend en meer universeel gericht, meer katholiek zou ik haast zeggen, dan de taak van de zielzorger in een wezenlijk-volgroeid diocees.[3]

Ofschoon men de activiteit van een volgroeid diocees ontologisch perfecter kan noemen, meer geadapteerd en gedifferentieerd en dichter het doel zelf van de Kerk benaderend[4]: de activiteit die dat niet heeft en die dáárom juist missionair is, is hierdoor van meer concreet belang en van meer onmiddellijke urgentie, en is hierin ook verhevener, dat zij de basis legt voor de hele toekomstige kerkelijke activiteit, van welke activiteit het heil van een volk afhangt in zijn huidige en toekomstige generaties.

Deze omvangrijke taak eist heel speciaal: verloochening aan gemakzucht en aan streving naar onmiddellijk succes, verbeeldingskracht en idealisme, edelmoedigheid en onbaatzuchtigheid. Het is de taak van een pionier, die uiteraard niet voldoende medewerkers en middelen heeft, die *zichzelf* helemaal moet geven. De taak van de eerste levenverwekker, wiens falen de proporties zou kunnen benaderen van een erfzonde ten opzichte van heel een volk, zegt de eerbw. pater Libermann.[5]

[1] AAS XXXXIII (1951), 497, 528, 503, 506.
[2] AAS XXXXVI (1954), 569.
[3] Cfr. Mgr. Jérôme Malenfant O.F.M.Cap., „La vocation missionnaire", Choix et préparation des candidats. Gorakhpur 1951, 56, 134, 138.
[4] Vgl. F. Jetté O.M.I., „Qu'est-ce que la Missiologie?", Ottawa 1950, p. 28, note 7.
[5] Notes et Documents relatifs à la Vie en à l'Oeuvre du Vén. Libermann, Vol. IX, Paris 1939, p. 325. — Thomas a Jesu, De procuranda salute omnium gentium, 1613, ed.

Dit alles geldt ook voor de *inheemse* apostolische werker. Maar de uitverkiezing, het uitzonderlijk karakter en de andere roepingsfactoren zijn sterker aanwezig wanneer het gaat over de eigenlijke „missionarissen". *Uiteraard* gaat dit werk primair van hen uit: van *uitheemse, uitgezonden* priesters, kloosterlingen en leken. Indien de pausen dit apostolaat zo verheven noemen, dan beschouwen zij niet alleen de structurele kerkuitbreiding op zich, maar daarbij: de bijzondere modaliteit, die deze taak krijgt door het feit dat zij primair in handen ligt van mensen, die daartoe hun eigen natuurlijk milieu verlaten en die gaan werken onder een „vreemd" volk; *zij* worden in de Missie-Encyclieken quasi-exclusief „missionarissen" genoemd.

Welnu, de missietaak stelt juist aan hen, en wel functioneel, zeer speciale eisen. Hun „ontheemding" is geen loutere emigratie, maar ze houdt wezenlijk in: een uitgroeien uit het eigen nationaal, kerkelijk en zelfs tot op zekere hoogte kloosterlijk milieu, èn het ingroeien in een heel àndere wereld.[1] Anders kan de missionaris niet de grondslagen leggen voor een werkelijk inheemse kerkgemeenschap en is zijn werk tot quasi-steriliteit gedoemd, schrijft kardinaal Costantini.[2] — Hier spreekt mgr. Malenfant over een drievoudige „transplantatie".[3] Pater Libermann's visie wordt door A. Rétif s.j. samengevat in de noodzaak van een persoonlijke, culturele en nationale zelf-onteigening (désappropriation).[4]

Daarom eist de taak van de missionaris functioneel een speciale graad van onthechting en zelfontlediging, een meer totale overgave, een verheviging van de algemeen-apostolische deugden, van de liefde tot de Verlosser, van de piëteit voor de Kerk.[5] Ze eist ook een grote liefde voor het „vreemde" volk, ze eist consequente catholiciteit, karakter en persoonlijkheidsvorming.

Pammolli, Romae 1940, p. 291. — „La vie missionnaire de l'Eglise fonde une vie embryonnaire: il faut qu'elle donne toute la puissance vitale du germe". (Paul Broutin S.J., „Mysterium Ecclesiae", Paris 1947, p. 193.)

[1] Van dit dubbele element der missieroeping gaat Mgr. M. Lucas S.V.D. (Ap. Internuntius te New-Delhi) uit in een schrijven aan de missionarissen van India (De Kath. Missiën, Jrg. 75 -1954- 99/101).

[2] Celso Costantini, „Va e annunzia il Regno di Dio", I, Brescia 1943, p. 265. — Cfr. Malenfant, op. cit., 81, 99, 139, 148, 153, 163. — Dr. H. van Straelen S.V.D., „Nieuwe visies op de Missie", Africa Christo, Jrg. 50 (1954), afl. vanaf Mei-Juni; Jrg. 51 (1955), Jan.-Febr. en Maart-April.

[3] Op. cit. p. 74.

[4] Les Missions catholiques (Paris-Lyon), 86e année (1954), 231-238.

[5] Ed. Loffeld C.S.Sp., „Het Missiewerk" XXIII (1942), 11-17; 29-36. — Mgr. Malenfant, op. cit., 68, 69, 71-73, 177, 179.

Ze eist ook theologisch en canoniek inzicht, en onderscheidingsvermogen in wat wezenlijk en bijkomstig is in de structuur van de universele en de particuliere Kerk en kennis van hetgeen het kerkelijk gezag in deze aan wetten en prudentiële richtlijnen voorhoudt. Ze eist de voorlichting van het verleden en vertrouwdheid met het heden, zoals ook met de belangrijkste resultaten van missiologische, volkenkundige, godsdienstwetenschappelijke, linguistische en sociographische onderzoekingen.

Al deze eisen, speciaal de geestelijke en morele, stempelen de taak van de missionaris mede tot een echte roeping. In het complex taak-uitheems persoon treffen wij in sterke mate alle roepingselementen (in objectieve zin); daarvandaan de speciale tussenkomst van God (roeping in subjectieve zin).

Het karakter van uitverkiezing krijgt nog een speciale accentuering hierdoor, dat de missionaris-functie uiteraard een provisorische is, een weg-bereidende: eerst inheemse krachten zullen volledig in alle noden kunnen voorzien. Dit brengt mee dat deze taak uiteraard aan minder personen is voorbehouden dan de taken der gewone zielzorg. [1]

Hier liggen dus de redenen waarom Pius XII plechtig verklaart „dat niemand de moeilijke en zware weg van dit apostolaat mag opgaan, die hiertoe niet door een speciale genade van God geroepen is."

Dat is de reden, waarom Benedictus XV de missionarissen noemt „electos milites Christi" [2] en waarom Hij de oversten der missionerende instituten toeroept: „Wij bidden en bezweren U, voor zulk een belangrijk werk uitsluitend eersterangsleden (sodalium lectissimos) te bestemmen, nl. hen die . . blijken uit te blinken"; [3] zoals de Propaganda reeds in 1893 schreef, dat de voor de heidenen bestemde missionarissen moesten zijn „prae ceteris spectabiles." [4]

„De missionaris", zegt Lahitton, „moet op de bodem van zijn hart die safier dragen, die de hoeksteen is en de grondtegel van alle sterke zielen." [5]

[1] Cfr. „Eglise vivante" VI (1954), 386.

[2] AAS XI (1919), 453.

[3] Ibid., 452-453.

[4] Instr. S.C.P.F. ad Episcopos Indiarum Orient. 19-3-1893 (Nouv. Revue théol. XXV-1893- 290) — Bartocetti verheft de missionarissen zelfs tot „een zekere aristocratie onder hun confraters"! (Jus constitutionale Missionum, Torino 1947, 148). — Men moet tòch geen overspannen roepingseisen stellen en alleen Übermenschen geschikt achten; wel is een speciale geschiktheid vereist en een speciale vorming: dit geeft de Propaganda zelf als reden op voor haar afwijzende houding in zake het uitzenden van seculiere priesters door Europese diocesen („Het Missiewerk" XXXI -1952- 130/134; „Eglise vivante" III -1951- 210/217; „Monitor Ecclesiasticus" 76 -1951- 449/455).

[5] L'Union missionnaire du Clergé de France, 10e année, nouv. série Tome II (Janvier 1934), p. 150.

De roepingselementen, die de bijzondere uitnodiging en genade Gods funderen, zijn aanwezig, of het gaat over priesters, religieuzen of leken; maar verschillende elementen, vooral de vol-bovennatuurlijke inhoud van de taak en de totale overgave van de persoon[1], doen zich in telkens verzwakte mate voor; hierin ligt de reden, waarom de vier Missie-Encyclieken, die samen 74 maal het substantief ,,Missionaris'' gebruiken, deze term slechts éénmaal aanwenden als verzamelnaam, ook broeders en zusters omvattend.[2] Zij worden steeds voorgesteld als *noodzakelijke deelgenoten* in het werk van de missionaris.

Wat hen betreft, die zich, in de volgroeide kerken zelf, volledig en blijvend en belangeloos inzetten voor de wezenlijk-noodzakelijke zendingen en zendelingen tot opbouw van nieuwe kerken, kan men ook spreken van een missionaire roeping, voor zover althans hun taak niet uitgroeit tot een soort kerkelijk beneficie of tot een burgelijke ,,baan''. Pius XII noemt hen dan ook ,,veluti missionales domi manentes.''[3]

Ik concludeer, dat er een speciale missionaris-roeping is; wat echter niet wil zeggen, dat deze roeping specifiek, in de volle wijsgerige zin van dit woord, is onderscheiden van de roeping tot andere kerkelijke taken en ambten. Tussen de kerk in embryonale toestand en de volwassen kerk bestaat alleen een zeer sterk modaal onderscheid, nog versterkt door het feit dat de voornaamste actieve bewerkers van de groei niet uit het volk zelf zijn voortgekomen.[4]

En hiermede schaar ik me, *wat dit betreft*, aan de zijde van de speciale studie-commissie van de Franse P.M.B. in 1933,[5] van kanunnik Lahitton in 1934[6], van Italo Paulon in 1948[7] en van André Seumois in 1952[8].

[1] Dr. A. Aujoulat, ,,Situation et perspectives du laïcat missionnaire'', Relation au congrès miss. international de Rome 1950: ,,Le laïcat missionnaire'', Milano 1951, 15-16.
[2] AAS XXXII (1940), 255-256.
[3] AAS XXXXII (1950), 728.
[4] In dit verband zij opgemerkt, dat de Franse Bisschoppen ook met betrekking tot de priesters van de ,,Mission de France'' uitvoerig spreken over de noodzaak van een speciale roepingsgenade, die ze verder zeer uitdrukkelijk onderscheiden van die tot andere apostolische werken in Frankrijk. (,,Lettre aux communautés de la Mission de France'', Octobre 1954, 3-14; gedeeltelijke vertaling in ,,Katholiek Archief'', X -1955- kol. 97/100).
[5] Le Conseil d'études de l'U.M.C., ,,La vocation missionnaire'', in: ,,L'Union missionnaire du Clergé de France'', 13 anneé, nouv. série Tome II, avril 1933, 43-45; juillet 1933, 72-75.
[6] Chanoine Lahitton, ,,La vocation missionnaire'', ibidem, 10e année, nouv. serie Tome II, janvier 1934, 144-151.
[7] I. Paulon, ,,Plantatio Ecclesiae'', Il fine specifico delle Missioni, Roma 1948, 261-264.
[8] A. Seumois O.M.I., ,,Vocation au Laïcat missionnaire'', Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft VIII (1952), 211-229; idem, ,,Notion du laïcat missionnaire'', Eglise vivante III (1951), 177-190.

In mijn uiteenzetting liggen alle elementen, die nodig zijn om te corrigeren wat in deze geschreven is door Ciarappa [1], Paventi [2], Neuhäusler, Pennisi, Pizzardo [3], ten slotte door André Rétif [4] en in ons land door P. Zeno Moors. [5]

III

In welke zin is nu de missionaris-roeping basis voor de missionaire vorming?

Waarom schreef reeds Thomas a Jesu in 1613, in zijn hoofdstuk „Over het selecteren en vormen van de bedienaars der uitbreiding van het katholiek geloof": „Voornamelijk moet de roeping beschouwd worden . . . of ze door een hemelse roeping geleid worden." [6]

Waarom schreef kardinaal Lavigerie in 1875 aan een Nederlandse seminarist: „Onderzoek eerst goed of God U inwendig tot het apostelambt roept. Dit is de eerste voorwaarde." [7]

Waarom schreef Schmidlin in zijn „Katholische Missionslehre", hoofdstuk over de „Ausbildung der Missionare": „Grundbedingung . . . ist . . . dasz man den Beruf dazu wirklich habe." [8]

Waarom zegt Paventi, dat de missionaris-roeping het substraat is van de missionaire vorming? [9]

Waarom schrijft de Apostolische Prefekt Malenfant: „Het motief om naar de Missie te gaan is dat men er de roeping toe heeft, in de volle en echte zin . . ." [10]

Waarom schrijft de Nederlandse missie-arts Maurice Dorren: „Dit

[1] P. Manna, „La vocazione missionaria", U.M.C., Roma 1940 (Introd. Ciarappa); cfr. Ciarappa, „Vocazione sacerdotale e vocazione missionaria", Euntes VIII (1947), 4-6.
[2] Mons. S. Paventi, „La Chiesa missionaria", I, Roma 1949, 311-313; cfr. p. 31).
[3] „Acta 3i Congressus internationalis", Unio Cleri pro Missionibus, Romae 1950, 51-52; 54,57; 105-106.
[4] A. Rétif S.J., „Introduction à la doctrine pontificale des missions", Paris 1953, 124-125.
[5] Zeno Moors O.F.M., „De Kloosterling" XXI (1953), Bijlage voor Bestuur en Vorming, Mei 1953, 32-33.
[6] Thomas a Jesu, „De procuranda salute omnium gentium", ed. nov. (Lib. I-IV), cura Pammolli, Romae 1940, 172.
[7] „Brief van Z. Em. Kard. Lavigerie aan een Seminarist in Nederland", 4 Mei 1875, Rotterdam, E. de Bont en Zoon, blz. 30.
[8] Dr. J. Schmidlin, „Katholische Missionslehre im Grundriss, 2e ed., Münster 1923, p. 173.
[9] Mons. S. Paventi, La Chiesa missionaria I, Roma 1949, 311.
[10] Mgr. Malenfant, op. cit., 61.

is de eerste vraag die elke Alma-aspirant . . . positief beantwoord moet hebben: heb ik roeping?"[1]

Waarom schrijft Roland Cluny in zijn prachtig recent werk ,,France, pays missionnaire?": ,,de missieroeping . . . bleef het fundamenteel element en de werkelijke bewegingszenuw" van de vervulling der apostolische taak van de Kerk.[2]

Waarom in één woord, ik herhaal het nog eens, de verklaring van Pius XII: ,,Niemand mag de moeilijke en zware weg van dit apostolaat opgaan, die hiertoe niet door een speciale genade van God geroepen is; en eveneens, niemand mag zijn tocht op die weg voortzetten, die aan de Goddelijke inspiratie en aan de Goddelijke roeping niet op waardige wijze beantwoordt."

Het *antwoord* is: het Missiewerk is in zijn volle omvang en diepte een werk van God zelf, een ,,res . . . supernaturalis prorsus ac divina", zei Pius de XI tot de kardinalen[3]: een volstrekt bovennatuurlijke en Goddelijke zaak. Het is de Christus die zich in de persoon van Zijn gezondenen neerbuigt over de volkeren om uit hen Zijn Lichaam te vormen; het is een effektief voortbrengen en grootbrengen van nieuwe vitale kerkgemeenschappen; een gedifferentiëerde en organisch-zelfstandige belichaming en incarnatie van de éne Kerk in afzonderlijke, eigen-geaarde mensengroepen: ,,une généalogie d'Eglises", zegt Duperray.[4]

De hele zichtbare missionering is niets anders dan de aardse projectie van een goddelijk werk: de hele planning en de hele stootkracht komt van Boven. Stootkracht die reikt tot concrete menselijke individuën, hetzij om hen te bewegen Zijn medewerkers te zijn, vooral bij het wekken en werven en vormen van roepingen, hetzij (en hier ligt de ,,temps fort" van Gods providentie in deze) om Zijn onmiddellijke uitvoerders te zijn bij het voltrekken van de Kerk-grondvesting, door het persoonlijk brengen van de woord- en werkelijkheidsopenbaring tot de volkeren. De energie, die hiervoor ontplooid moet worden, zal niet alleen psychologisch haar bron vinden in het menselijk bewustzijn dat men de wil van God volbrengt, maar vooral in een effectief en genadenrijk aandrijven van de kant van God.

Dit aandrijven begint bij de roeping. We moeten niet alleen spreken

[1] M. Dorren, ,,De roeping tot Almist", Alma-Contactblad III (1950-1951), 174.
[2] Roland Cluny, ,,France, pays missionnaire?", Paris 1954, 71.
[3] AAS XV (1923), 248.
[4] Edouard Duperray, Recherches et débats (Paris), Cahier 6, déc. 1953, 78.

van een betekenende roepingsgenade, maar ook van een vormende en leidende. Door de betekenende, de formele roepingsgenade, geeft God kennis van Zijn wil en uitnodiging: hierop ontstaat, ineens of geleidelijk, rechtstreeks of onrechtstreeks, het persoonlijk bewustzijn dat God roept. Maar hieraan gaat vooraf en hiermee gaat gepaard en hierop volgt de *vormende roepingsgenade* en ze wordt toegevoerd tijdens het hele actieve leven van de geroepene: de *leidende* roepingsgenade. Het is een persoonlijke terminologie, maar die toch wel de realiteit weergeeft. Als God Zijn wil aanzegt, geeft Hij ook de onontbeerlijke kracht om die wil te volgen en het licht om de inhoud van die wil te kennen, zowel rechtstreeks als door tussenpersonen. Zo is de roeping de basis, de kracht- en lichtbron, zowel voor de missionaire vorming als voor de missionaire activiteit. Roeping gebeurt door een „verbum efficax" zo hoorden we Kittel de zin van „roeping" in het Nieuwe Testament weergeven.

De kracht om Gods wil te beantwoorden en te blijven beantwoorden: de kracht tot het ja-woord, tot de *intentio*: intentio die zich ook langzaam moet verstevigen en geheel in God moet gefixeerd, „festgemauert" worden, met verwijdering of beheersing van alle in- en uitwendige invloeden, die de persoonlijke wil tot wankelen zouden kunnen brengen. En dit is reeds een genadewonder op zich, te meer omdat het zich veelal reeds voltrekt in het gemoed van een kind. Deze persoonlijke wilsakt zal zelfs zeer dikwijls op onmiskenbare wijze het genade-element demonstreren door een gedrevenheid, die de candidaat ondervindt, een gezonde onrust, een dwang zelfs, of, zoals geschreven is, een zekere grimmigheid [1] een bewustzijn dat men *moet*, ondanks het tegenstribbelen van de eigen natuur, een voortdurende impuls, waaraan men zich niet kàn ontworstelen.

De kracht en het licht, grondvoorwaarde ook tot de intentio *recta*, de volle gerichtheid van de menselijke wil op datgene wat God wil: het *consequent* „ja" zeggen. Deze genadenstroom is niet alleen gericht op het louter verbovennatuurlijken van de persoonlijke wilsakt, het voortdurend rectificeren en purificeren en verheffen van de persoonlijke streving, maar ook op het ontplooien, het expliciteren van de persoonlijke potenties op geestelijk, moreel, intellectueel, psychisch en lichamelijk gebied: door gebed en overweging, door zelfverloochening en deugdbeoefening, door studie en lectuur, door cultivering van persoonlijke aanleg op cultureel, technisch of ander gebied, en zelfs door physieke

[1] Alma-Contactblad III (1950-1951), 178.

training. Zonder deze bewerking van de effektieve „*idoneitas*" kan er geen sprake zijn van een intentio *recta*: wie oprecht het doel wil, wil ook de wezenlijke middelen. Dat noemt kardinaal Costantini: „de eigen mensheid verheffen . . . tot op het bovennatuurlijk niveau van de Goddelijke roeping." [1]

Maar de vormende roepingsgenade reikt verder: God roept de persoon tot een concrete taak; de intentio zal pas recta zijn wanneer ze concreet is gericht op de volle omvang van datgene wat God wil. [2]

Abstraktie makend van de speciale oriëntatie van een persoon of groep (priester, religieus, leek), van de eigen eisen ook van een bepaald missiegebied, vragen we ons af, waarop de intentie gericht zal moeten zijn om de qualificatie „recta" volledig te verdienen, en dat meer bijzonder in dit tijdsgewricht. Het is zeer belangrijk op dit punt de roep en de fluistering der genade te beluisteren: ook hier is zij de kracht- en lichtbron, eerste vereiste voor een werk van bovennatuurlijke aard.

De stem van God, versterkt door de stem der Pausen vooral, zal de toekomstige missionaris en zijn helpers voeren tot een algemene, missionaire geesteshouding, een vorming van hart en verstand, een spiritualiteit en intellectuele instelling, een élan en een openheid, een vlucht uit de verkalking van het gefixeerde en burgerlijke, een volle katholiciteit en een grote piëteit voor de Kerk: aspecten waarop de volgende referenten zich ten overstaan van U zullen bezinnen.

De vormende roepingsgenade is echter zeker niet tot deze algemeenheden beperkt. De missieroeping houdt een toekomstige of actuele zending in, ook komend van God door Zijn Kerk, en wel tot een specifieke taak: deze taak is zó nauw met de roeping verbonden, dat men er de term zonder meer over uitstrekt: „missioneren is een roeping." Deze taak vindt haar omschrijving reeds in de geïnspireerde boeken en in de praktijk der primitieve kerk; en voor de moderne tijd vindt zij de verheldering van haar wezen en wezenseigenschappen in de documenten van het leergezag, zoals ook de canonieke en speculatief-methodologische richtlijnen, die voortvloeien uit dat wezen, gezien in het licht van de eigentijdse problemen.

Indien God iemand roept tot deze omschreven kerkelijke taak, dan zal de vormende kracht van zijn genade er op gericht zijn (want zonder

[1] C. Costantini, „Va e annunzia il Regno di Dio", II, Brescia 1943, 99.
[2] Dr. H. van Zunderen, in „De roeping tot het priesterschap" (Verslagboek Stein), Utrecht 1952, 21.

deze gebeurt er niets deugdelijks) om de candidaat in alle opzichten voor *deze* taak uit te rusten. En de menselijke medewerking zal voornamelijk bestaan in het opnemen van Gods licht, dat door de dragers van het opperste leergezag wordt doorgegeven aan de Kerk, speciaal aan de geroepenen tot het missie-apostolaat.

De missionaris, zegt mgr. Malenfant, blijft die naam slechts verdienen „voor zover hij de termen van zijn mandaat kent en ten uitvoer brengt." [1] Anders is hij een avonturier, met grote passen maar: extra viam. Hij zal wel plaatselijk goede werken verrichten, maar niet datgene wat juist van hem gevraagd wordt. Hij zal misschien „geestelijke kolonies" vestigen, of nieuwe Ordes-Provincies, of zonder meer „Missies" stichten, maar niet: een nieuwe, blijvende gestalte geven aan Christus' Mystiek Lichaam.

De vormende genade zal de missie-candidaat er noodzakelijkerwijze toe brengen, als hij consequent „ja" blijft zeggen, kennis te nemen van dit mandaat en zich op de uitvoering ervan in alle opzichten voor te bereiden. Doet hij dit niet, in aanmerkelijke mate, dan beantwoordt hij niet aan de roepstem van God in deze tijd.

En dit geldt ook voor degenen, die geroepen zijn om hem die vorming te geven, priesters, zusters, broeders of leken, zoals voor alle anderen wier activiteit vanuit het moederland op de missionering gericht is; ook deze laatsten kunnen hun taak niet vervullen zonder theologisch inzicht in het wezen van de missionering en zonder een zeer reële missiographische kennis.

Ten slotte is er nog dat speciale aspect van de missie-activiteit, hierin liggend, dat de missiekerken wezenlijk afhankelijk zijn van de hulp der organisch-volgroeide particuliere kerken en dat op de eerste plaats daartoe vele mensen hun natuurlijk milieu moeten verlaten. Moet de inheemse clerus, met de inheemse religieuzen en leken-élite, al speciaal gevormd worden, veel meer geldt dit voor de uitheemse missionarissen. Deze worden geroepen, niet alleen tot een op zich speciale taak, maar daartoe tot een zo volledig mogelijke ontheemding en nieuwe inculturatie, waarover reeds gesproken is: een offer, dat wezenlijk verschilt van dat van de kolonist, de handelsagent, de militair of welke emigrant ook. „Hij moet dus dat land", zegt „Evangelii praecones", „als zijn tweede vaderland beschouwen en er van houden met de verschuldigde liefde." [2] — Wie

[1] Mgr. Malenfant, op. cit., 78, 79; cfr. Paventi, „Eglise vivante" III -1951- p. 216.
[2] AAS XXXXIII -1951- 506.

dat niet doet, voegt daar kardinaal Costantini bij, heeft zijn roeping verloren. [1]

Ook op deze concrete eis is immers de missionarisroeping gericht en het christelijk bewustzijn spreekt ook daarom instinctmatig van een speciale missieroeping. Ook vanuit dit concreet gegeven stelt de missionaire vorming, *complementair van de algemene*, weer haar eigen eisen.

*
* *

Gods roepingsgenade klinkt voortdurend door in de Kerk, onmiddellijk en tegelijk langs menselijke kanalen. Dat ze in hoge mate niet beantwoord wordt is een feit, door Pius XI in „Officiorum omnium" en in „Rerum Ecclesiae" geconstateerd. [2] Anders zouden er, in aantal en gehalte, voldoende missionarissen zijn, zoals ook voldoende priesters in onze diocesen. God eist menselijke medewerking. Hij eist deze normaal in het ter kennis brengen, het doen verstáán van die roep, in het verwekken van roepingen, hij eist deze in de vorming en leiding ervan. Deze medewerking wordt primair gevraagd van de geroepenen zelf, maar het is ook de grootste taak van al degenen die geroepen zijn om van nabij of van verre iets te doen voor werving en vorming: de opleiders van missionarissen, de opleiders van seculiere en reguliere priesters voor onze diocesen, de leiders der missie-actie, de religieuzen en leken in onderwijs, opvoeding en katholieke voorlichting, de leiders der katholieke actie, sociale actie, enz.

Tot hen, en tot alle katholieken, is de roepingsgenade gericht, opdat hun medewerking al datgene mogelijk make wat noodzakelijk is ter volledige realisatie van Gods roep: zij vormen het zichtbare, organisch opgebouwde leger, dat aan het Goddelijk roepingsproces gestalte geeft, vanaf het eerste ontluiken der roeping tot de volledige beleving ervan.

Moge meer speciaal door hun medewerking naar de kerkelijk on- of onderontwikkelde gebieden voldoende kerkbouwers worden uitgestuurd, die zelf geestelijk en anderszins over-ontwikkeld zijn: d.w.z. in wie de speciale roepingsgenade haar volle vruchten heeft afgeworpen en in wie die vruchten in de Missie tot volle rijpheid kunnen komen!

Kasteel Gemert, N.B.

[1] C. Costantini, op. cit., p. 108.
[2] AAS XIV (1922), 450 met 452; ibid. XVIII (1926), 76.

A. MUNSTERS M.S.C.

DE SPIRITUALITEIT VAN DE MISSIONARIS*

Als „stuurman aan de wal” kan ondergetekende zich veiliger tot de theorie beperken dan zich aan de gevaren der grote vaart te gaan wagen door leiding te geven voor de praktijk. Aan die verleiding zal ik niet weerstaan, te minder omdat de theorie met enige werkelijkheidszin beoefend toch altijd de grondslag blijft van ons handelen.

Tot mijn eigenlijk onderwerp overgaand bemerk ik, dat missiegeest iets anders is dan *missionaire spiritualiteit*. De eerste is in het algemeen de drijvende kracht van alle belangstelling voor of behartiging van alle belangen van de missie. De laatste heeft uitsluitend betrekking op het geestelijk leven.

Het woord spiritualiteit gebruiken we hier dus in een zedelijke zin, in betrekking tot het doel van de mens: zijn zorg voor de eeuwige zaligheid. Het geestelijk leven vraagt zelfs een bijzondere zorg om God te verheerlijken en in zijn liefde te groeien; het is meer dan gewoon christelijk leven, nl. een ijverige toewijding en toeleg op de christelijke volmaaktheid.

De spiritualiteit is niet het volmaaktheidsstreven kortweg, doch slechts een bijzondere vorm ervan. Het volmaaktheidsideaal van de christen is hetzelfde voor priesters, kloosterlingen en leken. Het is het evangelisch ideaal zoals Christus het ons heeft voorgehouden, nl. het bezit van de volmaakte liefde tot God en de naaste en het bezit van alle deugden. Dat ideaal kan nochtans bijzondere vormen aannemen, zich laten leiden door bijzondere motieven als de Godsverering of bijzondere middelen kiezen als de armoede en daardoor de volmaakte liefde trachten te bereiken. Op deze wijze spreken we in de geschiedenis van het geestelijk leven b.v. van een benedictijnse, een franciscaanse, een ignatiaanse spiritualiteit, enz. Elke heeft haar eigen manier om het levensideaal te verwezenlijken, zoals die door haar stichters is gezien. Dit is geen aftakelingsverschijnsel, zoals pater Plé ons wil doen geloven.[1] Het moge waar zijn dat geen van die stichters er speciaal op uit is geweest om iets eigens te hebben. Ze wilden slechts de christelijke volmaaktheid. Feitelijk echter hebben ze die allemaal gezien volgens de idealen en

* Referaat op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen, 19 April 1955.

[1] A. Plé O.P. „Le débat est ouvert”, in: Supplément de la Vie Spir. t. IV, 1950 blz. 416-422.

behoeften van hun tijd en dat heeft hun iets eigens gegeven: bij Franciscus weer anders als bij Dominicus.

Dit alles is vrij eenvoudig, doch de nieuwste tijd heeft daar een bedriegelijke complicatie in gebracht. Het begrip is gewijzigd niet door het rechtstreeks te veranderen, maar door er, tegen de uitdrukkelijke bewering in, een andere inhoud onder te schuiven en deze met de eerste te willen gelijkstellen. Men vroeg zich af, welk is het eigen geestelijk ideaal van de priester, de leek, enz.; hoe beleven deze als priester, leek, enz. hun betrekking tot God; hoe streven zij in en door hun priester- of lekentaak naar de christelijke volmaaktheid? Volgens de oude opvatting streefden zij niet als zodanig naar de christelijke volmaaktheid, maar naar de behartiging van het welzijn der zielen of het verwerven van een aards bestaan, al werd natuurlijk met Sint Paulus (I Cor. 10,31) volop erkend, dat zij daardoor God konden en moesten dienen en de hemel verdienen. Nu echter wordt de vraag gesteld: is die behartiging van hun eigen taak op de wereld voor hen niet het eigen volmaaktheidsideaal met de werken daarvan als speciale geestelijke middelen. Vandaar de vraag, hebben ook zij daarin geen eigen spiritualiteit?

Men ziet dus het onderscheid van het eerste met het tweede begrip. Eerst vroeg men zich af: welk is mijn volmaaktheidsideaal, en spiritualiteit was maar een modaliteit, een bijzondere vorm waarin men dat ideaal zou verwezenlijken. Thans veronderstelt men al een bepaalde (goddelijke)[1] roeping met een andere levensdoelmatigheid en wil daarin een geestelijk levensideaal zien. Het is dus een modaliteit van een levensroeping geworden, een idealisering in geestelijke zin van een bepaalde taak in de wereld. Bereik ik hierdoor niet op eigen wijze het grote menselijk levensdoel? Is dat geen eigen spiritualiteit? Is die spiritualiteit niet gelijkwaardig met eerder genoemde kloosterspiritualiteiten en worden deze laatste zelfs niet overbodig? In feite worden deze vragen door velen bevestigend beantwoord.

In wezen is deze uiteenzetting reeds een kritiek, want het genoemd begripsverschil wordt door de theologen van deze spiritualiteit niet aanvaard. We menen het te moeten handhaven en krijgen daardoor ook een totaal andere kijk op deze soort spiritualiteit als op die eerste.

[1] We gebruiken opzettelijk dit woord om bepaalde excessen, waarbij men aan elk beroep een eigen spiritualiteit wilde geven, uit te schakelen.

Een spiritualiteit in de eerste historische zin is louter streven naar het volmaaktheidsideaal en kan onbeperkt worden gezocht: ze leidt nooit van God af, want ze doet niet anders dan tot God leiden. Een spiritualiteit in de tweede moderne betekenis is veeleer een begeleidend verschijnsel en een zich werpen op een levenstaak is wel degelijk verstrooiend; de werken zijn ook niet louter middelen tot het geestelijk levensideaal, doch dienen ons aards bestaan of de opbouw der Kerk. Slechts een naief optimisme kan menen dat men door het volbrengen van de aardse taak tot de christelijke volmaaktheid zal geraken en dat het verrichten van die werken alleen voldoende middel is tot zuivering om de mens geestelijk tot rijpheid te brengen. Laat het waar zijn, dat een getrouwe plichtsvervulling in de wereld tot de christelijke volmaaktheid leidt, het probleem is juist die getrouwe plichtsvervulling te verkrijgen en bovendien haar geestelijke sfeer te bewaren, zonder dat zij ons aftrekt of meesleept. Onthechting is geen feit; daarvoor moet worden geofferd en gestreden. Niet alle krachten staan geconcentreerd op God; daarvoor is inspanning nodig en deze ligt buiten de eigenlijke doelmatigheid van de levenstaak.

Maar met deze kritiek kunnen we toch dit nieuwe probleem aan de orde stellen en ons afvragen: hoe moet het nu met de geestelijke volmaaktheid, wanneer men een wereldse taak en roeping heeft? Moet men God bereiken ondanks zijn roeping of wellicht in en door die roeping: biedt althans die taak geestelijke mogelijkheden? Deze vraag noemen wij het probleem der spiritualiteit zoals het thans onder ons leeft en ook voor de missie kan worden gesteld: de geestelijke zin onzer levenstaak, onze beroepsspiritualiteit, wanneer althans en in zoverre die taak een religieuze zin kan bezitten. Deze vraag is waardevol omdat zij de geestelijke mogelijkheden van ons leven uitbuit en in zekere zin zelfs verruimt.[1]

MISSIONAIRE MOTIVERING

Het wordt tijd over te gaan tot de toepassing van deze begrippen op de spiritualiteit van de missionaris. Het vraagstuk is theoretisch

[1] De literatuur over dit onderwerp is zeer uitgebreid. Vooral omdat zij een discussie bevatten over de begrippen, beperk ik mij tot: Priesterlijke Spiritualiteit: Verslagboek Priesterstudiedagen Stein 1947 (Uitg. Utrecht 1948); — Werkgenootschap van Katholieke Theologen in Nederland: Jaarboek 1949 bl. 26-50. Hier vindt men ook andere literatuur aangeduid en kritisch besproken.

nog weinig onderzocht, maar toch menen we beide bovengenoemde spiritualiteitsopvattingen ook daar reeds te ontdekken.

In de zuidelijke landen van Europa, Italië en Spanje, waar men zich van een tegenstelling tussen seculieren en regulieren gelukkig niet bewust is,[1] wordt het vraagstuk der spiritualiteit genomen in de eerste betekenis. Tragella, die voor de leden van de priestermissiebond in Italië een brochure aan dit onderwerp heeft gewijd,[2] beschouwt als missionaire spiritualiteit: in het geestelijk leven bekommerd te zijn om de belangen van Christus over geheel de wereld: verenigd te zijn met God („devozione") en tegelijk bekommerd om het heil van de naaste („dedizione") en dat alles in een geest van universalisme, van katholiciteit, want men is aan de Kerk gewijd en het begrip missie als een aparte sector van de Kerk waaraan de gewone zielzorger niet geïnteresseerd is, is fataal. De missie dat is de Kerk in opbouw. Ons inwendig leven kan niet oprecht zijn, wanneer we ons die belangen van Christus' mystiek lichaam niet aantrekken. Een aldus gespecialiseerd inwendig leven uit zich in gebedsactie en offers voor de missie en in een vurige ijver en bereidvaardige dienstbaarheid voor het heil der zielen. Dat heeft thans een bijzondere urgentie wegens de alarmtoestand, waarin zich de missies bevinden.

Ook in Spanje huldigt men deze opvatting van missionaire spiritualiteit, getuige het congres van Burgos in 1953,[3] waarop meerdere sprekers deze term kwamen verklaren. Ze sluiten allen aan bij het begrip spiritualiteit in historische zin en zien haar als een specialisering van het geestelijk leven, een gerichtheid op het heil der zielen. Pater Salaverri S.J. b.v. (blz. 63) zegt: „De missionaire spiritualiteit is geen soort of vorm van spiritualiteit die specifiek onderscheiden is van andere christelijke spiritualiteiten, maar is slechts een gerichtheid, een vorm, een stijl of karakter van inwendig leven en vereniging met Christus, aangepast aan het missie-ideaal. Dat ideaal is het universalistisch verlangen over geheel de wereld te verspreiden: de onuitsprekelijke schatten van

[1] Vgl. Il sacerdote e la spiritualità, Roma 1946, waarin aangegeven wordt hoe de seculiere priester met verschillende kloosterlijke spiritualiteiten zijn voordeel kan doen. Men bedenke dat de tertiaris-gedachte, die bij ons helaas overleefd schijnt, in het zuiden nog levendig is.

[2] G. N. Tragella: Per una spirirualità missionaria, Roma 1948.

[3] Espiritualidad Misionera, collección de trabajos presentados a la VI semana intensiva de orientaciones misioneras celebradas en Burgos, del 9 al 14 de agosto de 1953, Burgos 1954. Een bespreking hiervan zal nog volgen.

Christus' verlossingsgenade; het is de vurige ijver om de gehele verloste mensheid met Christus in zijn Kerk te verenigen". Op dezelfde wijze zegt pater Pio de Mondreganes O.F.M.Cap. (blz. 166) tot de kloosterlingen, dat hun godsvrucht niet egocentrisch beperkt moet zijn, maar in navolging van Christus universeel en op allen gericht: bij gebed en offer, eenzaamheid en stilte, enz. moet men heel de wereld omvatten.

Deze spiritualiteit is dus niet enkel voor de missionaris en het eigenlijke missiepersoneel, doch voor heel de Kerk, die zich aan de belangen van Christus moet interesseren omdat zij als geheel de opdracht gekregen heeft Christus' zending voort te zetten. Eenieder moet op eigen wijze en naar eigen mogelijkheden daaraan deelnemen en door de missionaire spiritualiteit wordt aan dat apostolaat een geestelijke grondslag gegeven. We kunnen deze geestelijke onderbouw van de missieactie en de missiearbeid nog nader onderzoeken en ons afvragen welke bijzondere motieven aanwezig zijn, die dit alles stimuleren en vergeestelijken. Het reeds genoemde congres van Burgos heeft een drietal breed ontwikkeld. Wij moeten hier met een korte vermelding van de voornaamste volstaan.

Vooreerst de liefde tot God. Deze immers is tweevoudig: affectief en effectief, hetgeen betekent, dat men God niet enkel zijn genegenheid schenkt, maar dat een daadwerkelijke liefde ook werkelijk bereid is zijn wil te doen en zijn belangen te behartigen. Naarmate deze liefde dus vuriger en oprechter is en toeneemt in de ziel, zal niet enkel hare innerlijke genegenheid tot God toenemen, maar ook haar bereidvaardigheid tot offeren en dienen. Gods belangen op aarde zijn de zielen; en nergens zijn die zozeer miskend en veronachtzaamd als in de harten van de zondaars en de ongelovigen. Vandaar dat oprechte en vurige liefde noodzakelijk en in steeds toenemende mate apostolisch zal zijn, naargelang onze levensomstandigheden en krachten dat veroorloven. — Hetzelfde volgt uit onze liefde tot Christus en vooral uit de beschouwing van Jesus' lijden en dood en de liefde die Hij ons daarin getoond heeft: een liefde voor alle mensen, die allen tot zich wil trekken en verlangt dat zijn lijden vrucht drage in de zielen. Ook deze beschouwing is niet enkel motief om zichzelf aan Jezus Christus te schenken, doch Hem ook zoveel mogelijk zielen te geven, die zijn liefde kennen en aan die heerlijke liefde beantwoorden. — Hetzelfde kunnen we nog ontlenen aan Gods algemene heilswil. Zoals immers alle mensen in Adam gezondigd hebben, zo wil Hij ook in de nieuwe Adam, Jesus Christus, weer barm-

hartigheid bewijzen en het goddelijk leven hergeven. Welnu de Kerk en de missie zijn het instrument in Gods hand om dit te bereiken. Gods algemene heilswil, krachtens welke niemand door eigen schuld verloren gaat, betekent dus niet dat de missie overbodig wordt. Integendeel: in de plannen van Gods voorzienigheid is zij juist het eigen en door God gewilde instrument om die plannen uit te voeren. Ieder die missionair voelt, zal zich gelukkig prijzen het instrument te zijn in Gods hand om dit heilsplan te verwezenlijken. — Op nog andere wijze kan ook de liefde tot de Kerk, Christus' mystiek lichaam, voor ons een motief zijn om missieijver te tonen en in gebed of werk de missie te steunen. Door Paus Pius XII[1] wordt deze liefde uitdrukkelijk als een missiemotief aangewezen. Hierbij kunnen wij de catholiciteit van de Kerk betrekken, die eist dat zij volgens Christus' bevel de gehele wereld door gevestigd worde: een catholiciteit die dynamisch is en dus een blijvende kracht totdat Christus' Kerk werkelijk alle volkeren omvat. Wie liefde heeft voor zijn Moeder zal gaarne ijveren om deze schone droom in vervulling te doen gaan.

Een geheel ander soort geestelijke missiemotieven vindt haar aanknopingspunt in de zielen zelf. Het besef nl. van de waarde ener ziel, de betekenis van het eeuwig geluk en de onvergelijkelijke ramp voor eeuwig verloren te gaan, kunnen ons doen huiveren bij de gedachte dat zo velen Christus niet kennen. We weten dat niemand buiten eigen schuld verloren gaat. We weten niet welke wegen Gods barmhartigheid open stelt voor hen die Christus buiten eigen schuld niet kennen en hoevelen uiteindelijk daarvan zullen profiteren. Wel echter weten we welk een betekenis de Kerk heeft in het verwerkelijken van ons heil, hoe zij ons het leven bemiddelt en door haar leergezag en haar sacramenten voortdurend leiding en krachten geeft om de eeuwige heerlijkheid te kunnen bereiken. En dat is voldoende om in oprechte liefde onze ongelukkige medebroeders deelachtig te maken aan dit heerlijke geluk, dat God ons geschonken heeft. — Nog op andere wijze kan dit motief tot ons spreken, wanneer we namelijk in al zijn realiteit het ongeluk der heidenen zien: het egoisme, het beginsel van het „oog om oog" en „tand om tand", de hardvochtigheid voor ongelukkigen, misvormden of ouden van dagen, de wanhoop tegenover ziekte en dood en andere „zegeningen", die de natuurstaat der mensheid in zich bevat; dan

[1] Encycl. De Corpore Christi mystico, 29 Juni 1943, Act. Apost. Sedis vol. 35, 1943 bl. 239, 242.

gaan onze ogen open voor de heerlijkheden der christelijke liefde en der christelijke levensvreugde, zijn toekomstverwachting. Overal waar het heidendom, beschaafd zowel als onbeschaafd, in de naaktheid van zijn tekorten zich zo aan ons openbaart, zal de nood der zielen aan het christendom ons duidelijk worden. Het zijn vooral de missionarissen die hiervan kunnen getuigen en ook daarin aanleiding kunnen vinden tot groter overtuiging in hun zending.

Deze motieven, die we ter wille van predikatie en overweging over de missionaire spiritualiteit hier in het kort samenbrachten (er zijn nog andere mogelijk), zullen, wanneer we ze diep doorleven, een machtige bron zijn tot gebed en offer voor de missie en onszelf tegelijk tot echte heldhaftigheid voeren (we kunnen denken aan de H. kleine Theresia, of aan Marie de l'Incarnation reeds voor haar missiearbeid in Canada); bovendien zullen zij roepingen wekken en versterken en de missionarissen zelf een steun zijn tot de algehele toewijding aan de belangen der zielen. Een geestelijk leven dat hieruit leeft, draagt onmiskenbaar een missionair karakter.

De studie der theologie kan en moet voor de toekomstige missionaris een hechte basis zijn voor zijn missieovertuiging. We denken daarbij speciaal aan de tractaten over de Verlossing en de Kerk. Het spreekt vanzelf, dat deze studie dan niet als een examennoodzakelijkheid mag worden beoefend, dat men niet mag volstaan met een registratie van theologische meningen of formalistische scherpslijperij, doch zich moet doordringen van de levensrealiteit en de duizelingwekkende mysteries, die ons ter overweging en doordringing worden voorgesteld. Theologiestudie is geen omgaan met boeken en menselijke uitvindingen of hobbies van professoren, doch een omgaan met de allerhoogste werkelijkheden en bijzonder met God zelf, die voor de echte theologant de allerhoogste Waarheid èn Werkelijkheid is.

Men kan zich ten slotte de vraag stellen in hoeverre deze vorm van spiritualiteit typisch missionair is. Immers het merendeel der aangehaalde motieven geldt evenzeer voor het gewone priesterlijk apostolaat; ook buiten de missie en ook voor de bekering der zondaars offeren religieuzen zich op om dezelfde beweegredenen. Toch kan men zeggen dat het missiewerk bij het beleven van deze levenswaarden een bijzondere aandacht verkrijgt, in zoverre dat de liefde tot God en Christus en de Kerk een pijnlijker tekort ontdekt. Weliswaar vindt men in vele geeste-

lijke geschriften, dat het beter is een ziel tot volmaaktheid te brengen dan velen tot lauwheid, doch de kracht der besproken motieven berust hier niet op hetgeen ons gebed of ons werk kan uitwerken, maar op de objectieve verhoudingen tussen God, Christus en de Kerk enerzijds en de gelovigen of de ongelovigen anderzijds. In dit geval moeten we zeggen, dat de noodtoestand in de missies het grootst is. — Sommige motieven bezielen speciaal tot het eigenlijke missiewerk: de universaliteit van de verlossing, de catholiciteit der Kerk, de nood der zielen. Men kan ze als de meer eigen motieven van de missionaire spiritualiteit beschouwen, al behoeven ze daarom nog niet de voornaamste te zijn.

VERGEESTELIJKENDE MISSIEARBEID

De geschetste opvatting van missionaire spiritualiteit is zeer waardevol. Ze kan van de missionaris een ware toewijding verkrijgen aan zijn apostolische taak en ook het thuisfront kan erdoor bezield worden voor het missiewerk. Nochtans zijn wij er niet door voldaan. Ze beantwoordt niet de vraag, die in onze kringen leeft. Dit is er een van het missiepersoneel zelf nl. de geestelijke en vergeestelijkende waarde van de missiearbeid. Universalisme en catholiciteit in geestelijk opzicht is een gesteltenis, waaruit de missionaris arbeidt en dienen wil, doch de arbeid zelf is concreet plaatselijk bepaald en beperkt als die van iedereen en bereikt slechts bepaalde zielen. Dat werk stelt hem bijzondere geestelijke problemen, die aan iemand, die in zijn geestelijk leven missionair gemotiveerd is, als zodanig voorbijgaan: die arbeid moet voor hem een geestelijke of althans vergeestelijkende waarde worden, hij heeft door zijn missietaak zijn persoonlijk geestelijk ideaal meer nabij te komen. Het gaat hier niet om het motief, maar om de aard van het werk. Aldus menen we het probleem der missionaire spiritualiteit gesteld te zien door vrijwel allen, die ten noorden der Alpen en Pyreneeën aan dit probleem aandacht geschonken hebben: Seumois, Naaijkens en anderen.[1] Het is in het bijzonder de vraag der missionarissen zelf, die voldoende apostolisch vuur bezitten om te arbeiden en zich te geven, doch helaas

[1] A. V. Seumois O.M.I. Introduction à la Missiologie, Schöneck-Beckenried 1952, blz. 357-362; — Dr. B. Naaijkens M.S.C. Het geestelijk leven en de arbeiders in de missie, Cuyk 1950. — Ook zij die zich in Frankrijk met de spiritualiteit van de binnenlandse „missie" bezighouden, vatten het begrip zo op, o.a. Abbé Michonneau: Rencontres nr 21-22: Conclusions de cinq ans d'expérience en milieu populaire, Parijs 1945 blz. 387-419 (in 1950 opnieuw in Rencontres 32 blz. 101-156).

niet altijd de wegen en middelen zien om de bovennatuurlijke geest daarbij te bewaren.

Om deze spiritualiteit te begrijpen en te beoordelen moeten we ons bezinnen op het wezen van de missieactiviteit. We willen er niet aan twijfelen dat de missiearbeid tot doel heeft de vestiging der Kerk in een gebied, waar zij tot nu toe nog niet of althans niet volledig gevestigd is. Dit neemt nochtans niet weg, dat dit een tussendoel en dus eigenlijk een middel is voor het heil der zielen. Wie de levensorde en de rang der levenswaarden bepaalt volgens de Summa Theologica, kan in de missiearbeid en de Kerk en alles ten slotte wat de tertia pars tot voorwerp heeft niet anders zien als een middel tot hetgeen de secunda pars beschrijft: onze terugkeer tot God. De missie is er dus in eerste instantie tot het heil der zielen kortweg: niet enkel voor de volheid van het leven, of zelfs maar alleen voor een grotere veiligheid van het heil, maar voor het heil zelf. Bovendien noemen we de missie noodzakelijk voor dat doel, omdat allen in en door de Kerk tot de zaligheid moeten komen. Alle „lapmiddelen” die er bestaan en die naar we hopen zeer velen van de honderden millioenen die Christus niet kennen tot de zaligheid zullen brengen, kunnen niets veranderen aan de gestelde orde en aan de beklemmende urgentie van de ons gestelde taak: te zorgen dat allen de toegang tot de Kerk geopend worde.[1]

We hebben dus als gegeven: de missionaris behartigt het geestelijk heil der ongelovigen en deze kunnen dat zonder zijn hulp (Rom. 10,14-15) niet bereiken. Is zijn werk dan niet een werk van barmhartigheid? We kunnen niet anders dan deze vraag beamen. De barmhartigheid is een zedelijke deugd, die op de schoonste wijze beoefend wordt, wanneer ze aan de uiterste geestelijke nood van de evenmens tegemoet komt. Nochtans achten we het voorbarig om de missiearbeid daarom maar kortweg als een werk van barmhartigheid te karakterizeren, althans die van de priester-missionaris.[2] Immers het is niet enkel zaak

[1] Een zeer helder en deskundig overzicht van de problematiek der laatste 30 jaar met literatuuropgave bij A. Seumois O.M.I. Vers une définition de l'activité missionnaire, Schöneck-Beckenried 1948. Hierbij vermelden we nog: M. Labourdette O.P. et Jos. Nicolas O.P. „Théologie de l'apostolat missionnaire” in: Revue thomiste t. 46, 1946 bl. 575-602; — Ant. Schellinckx M.S.C. „Katholieke Missie en Missieapostolaat” in: Bijdragen S.J. deel XII, 1951 bl. 363-386.

[2] Het christelijk priesterschap is een echt middelaarschap, dat in zover het namens de Kerk tot God gaat en allen vertegenwoordigt onmededeelbaar is. Vandaar dat het radicaal onderscheid in spiritualiteit tussen priester en leek-apostel, zoals Seumois (Introduction blz. 360) dat, zij het op andere titel, tot uitgangspunt wil nemen, niet zonder grond is.

de ongelovige Gods goederen mee te delen en zijn geestelijk heil te verzorgen, doch allereerst hemzelf de ware God te doen kennen en aanbidden en hem in Christus God te doen eren en verheerlijken. Uit dit gezichtspunt kan men besluiten, dat het bekeringswerk een theocentrische zin heeft en op God is gericht. Hieruit zou men verder kunnen afleiden, dat dit missiewerk uiteraard een beoefening van de zedelijke deugd van Godsverering zou zijn. Aldus is de opvatting van een uitstekend missioloog als pater Perbal O.M.I.[1] Deze mening kan ons nochtans niet bevallen en wel hierom, dat Gods verheerlijking en huldiging ook gevonden wordt in het eeuwig onheil en de verdoemenis van de vervloekten, waarin Gods rechtvaardigheid zal triomferen. Die deugd bereikt dus formeel niet wat het missiewerk toch wel degelijk zoekt: het heil van de ongelovige. Vandaar moet de missiearbeid noodzakelijk liefdebeoefening zijn. De eenheid en het geheel van de priesterlijke taak in de missie kunnen we slechts zien in de theologische liefde, die zowel God als de naaste omvat. Naastenliefde is Godsliefde. De grondslag van de naastenliefde is de roeping van de naaste tot deelachtigheid aan Gods natuur en uiteindelijk tot de zalige aanschouwing van God. Ons apostolaat is dus beoefening van deze liefde, want het bewerkt, dat de evenmens in God zal leven („ut in Deo sit" S.Th. II II 25,1). Pastorele liefde is dus Godsliefde en zoals het ongerijmd is zich in te zetten voor de zielen, wanneer men God niet bemint, zo moet anderzijds de beoefening dezer liefde tot gevolg hebben, dat wij zelf groeien in de liefde tot God: dat waar apostolaat vergeestelijkend is. En merk op dat het hier niet om een of ander motief gaat, maar om de natuur zelf van het missiewerk.[2]

Waar de volmaaktheid der liefde het wezen en de maatstaf is der christelijke volmaaktheid, daar zou het ons kunnen toeschijnen dat het verhevenste werk der naastenliefde, dat het missieapostolaat is, ook zonder meer en onbeperkt geestelijk en vergeestelijkend werkt. Immers wie de naaste bemint, heeft de wet volbracht (Rom. 13,8). Zo simplistisch is het verband tussen de persoonlijke volmaaktheid en de pastorele arbeid nochtans niet.

[1] A. Perbal O.M.I. Premières leçons de théologie missionaire, Parijs 1937. Ook Pater Charles zou deze mening zijn toegedaan.
[2] Vgl. „De priesterlijke geest" in: Ons Geest. Leven jrg. 30 blz. 141-146. Ook Ch. Journet in zijn missiologie vat het aldus op: „L'église du Verbe Incarné II blz. 1224, Parijs 1951.

Met overtuiging kunnen we handhaven, dat het door God gewilde en verplichte apostolaat niet louter een gevaar is en een beletsel van inwendig leven; ja zelfs dat het op de eerste plaats moet worden beschouwd als een Gode welgevallig, heiligend en verdienstelijk werk. De redenen daarvoor liggen allereerst in de natuur van het werk zelf, dat als zodanig, zoals we zagen, een caritasbeoefening is; vervolgens in de gewijde functies zoals het met overtuiging getuigen van Christus' blijde boodschap en de goddelijke waarheid die Hij ons heeft gebracht, waar ons eigen innerlijk leven niet kan buiten blijven; hetzelfde geldt voor de toediening der sacramenten; ten slotte in de zuiverende en onthechtende werking, die de inspannende en teleurstellende arbeid, waaronder we ons zo klein en onbeduidend kunnen voelen, met zich meebrengt. In het werk zelf liggen prachtige kansen om daardoor nader te komen tot God met Wie wij hier innig samenwerken en Wiens instrument wij zijn. — Evenmin echter kan men blind zijn voor de gevaren, die de arbeid met zich meebrengt: de eigen voldoening die een natuurlijke bedrijvigheid erin vindt, een naturalistisch afmeten van de waarde van de arbeid naargelang de opgebrachte inspanning of de verblinding door de uiterlijke resultaten of althans door de weerklank die hij in pers en spraak vinden kan, enz. Dit alles is een werkelijk en zeer verleidelijk gevaar en kan aanleiding geven tot de „ketterij der actie",[1] te meer omdat het werk door de aandacht die het vraagt natuurlijker wijze afleidend en verstrooiend is. Hier dus rijst voor ons op het beroemde probleem van contemplatie en actie, de verhouding der levensvormen.

U kent de theologie der levensvormen. Voor een goed begrip ervan kan men de oorsprong uit de Griekse wijsbegeerte niet goed voorbijgaan. Het christendom nochtans heeft het onderscheid tussen het beschouwend en het werkend leven verbonden met Maria en Martha (Lc. 10, 38–42): Martha vol toewijding en zorg om Jezus te dienen, beeld van het actieve of werkend leven; Maria zittend aan Jezus' voeten en luisterend naar zijn woord, beeld van het contemplatieve of beschouwend leven. Daarbij Jezus' oordeel: „Maria heeft het beste deel gekozen". De theologie heeft hieraan nog een derde levensvorm toegevoegd: die van het apostolisch leven, het zg. „gemengde" leven, waarin actie en

[1] Een woord van MGR. MERMILLOD, dat opgang heeft gemaakt en langs dom CHAUTARD thans ook de pauselijke documenten heeft bereikt, vgl. Act. Apost. Sedis vol. 36, 1944 blz. 239 en vooral in de bekende „Adhortatio" 23 Sept. 1950, ib. vol. 42, 1950 blz. 677.

beschouwing samen verenigd zijn. Dit wordt beschouwd als het leven van Christus zelf, het eigen leven der Kerk.[1] Sprekend over een apostolisch leven denken we vanzelf het eerst aan de priesters-zielzorgers, doch allerminst uitsluitend aan hen. Zelfs in onze streken wordt het waarlijk bovennatuurlijk caritatieve werk van Broeders en Zusters vooral in hun toewijding aan zieken en ongelukkigen, aan ouden van dagen en behoeftigen als een apostolisch werk, als een prediking en getuigenis beschouwd.[2] In het missiegebied zal het dat nog veel sterker zijn. De missionaris is immers in de onmogelijkheid om onmiddellijk met het eigenlijke priesterwerk te beginnen. Vandaar dat daar, zoals met zoveel nadruk Benedictus XV heeft betoogd,[3] op de eerste plaats heiligheid en voorbeeldigheid van levenswandel nodig is, dat daar meer dan elders de volkomen onbaatzuchtige toewijding van Broeders en Zusters aan de lichamelijke verzorging zelfs een waar apostolaat is en een getuigenis van het geloof der christelijke liefde.

Welk is nu de verhouding van beschouwing en actie in dat gemengde leven? De formule heeft in de loop der tijden enige verandering ondergaan. Al had Augustinus, de bisschop, „een volmaakter christelijke opvatting van het inwendig leven",[4] toch kon Augustinus, de schrijver, zijn oorspronkelijk verlangen naar de beschouwing nimmer vergeten. Vandaar in De civitate Dei (19:19) die prachtige tekst: „otium sanctum quaerit caritas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas caritatis". Augustinus' ideaal is de beschouwing; tot het werken komt hij slechts „uit noodzaak", omdat de liefde het eist. Het is de formule van de heiligheid „ondanks het werk". — Aan de leer van Sint Thomas van Aquino werd ontleend de bekende apostolaatsformule: „contemplata tradere": het getuigen uit de overvloed van de goddelijke beschouwing. Sint Bernardus brengt dit ideaal in beeld door zijn vergelijking met een waterbekken: een buis laat het water uitstromen zodra het erin komt, doch een vergaarbekken moet eerst vol zijn voor het overloopt; zo moet de goddelijke beschouwing ons eerst vervullen alvorens zij vruchten geeft voor anderen. Dit is ongetwijfeld een prachtig ideaal, doch behalve

[1] Vgl. Ch. Journet: „L'occupation dominante ou la „forme de vie" de l'Eglise" in: Etudes Carmélit. année 19 vol. I, 1934 blz. 1-17.
[2] Vgl. I. Mennessier O.P. „Vie active et vie contemplative", in: Vie Spir. Suppl. t. 47, 1936 blz. 142.
[3] Encycl. „Maximum illud", 30 Nov. 1919 in: Acta Apost. Sedis vol. 11, 1919 blz. 449.
[4] Vgl. Marie Comeau: Saint Augustin, exégète du quatrième Evangile, blz. 403-410, Parijs 1930.

dat het onwerkelijk is miskent het de eigen waarde van het apostolaat. Het is de formule van de heiliging „buiten het werk". — Men heeft aan de bezwaren tegemoet willen komen door een „onvolmaakt" voortkomen van de beschouwing te aanvaarden, doch ook dan blijft de miskenning van de heiligende waarde van de arbeid bestaan. Vandaar dat een radicaal andere formule opgang maakte, nl. „in actione contemplativus" ontleend aan de geschriften van een Spaanse Jezuïet Hieronymus Nadal (1507-1580). Deze formule „in en door het werk naar de beschouwing" beklemtoont de volle geestelijke en vergeestelijkende waarde van het werk, al stelt ze ook minder gelukkig het doel in de beschouwing in plaats van in de volmaakte liefde.[1]

Deze laatste formule geeft de juiste opvatting van het modern apostolaat en het missiewerk van onze tijd. Ze mag echter niet worden misverstaan. Ze betekent dat het werk zèlf heiligend is, maar geenszins dat het louter heiligend is en men zich dus maar ongeremd in een bedrijvigheidsroes moet storten. Ze aanvaardt dus arbeidsmatiging, niet enkel voor de lichamelijke of psychische gezondheid doch ook voor de spirituele. — Bovendien betekent ze geenszins, dat het werk alleen zaligmakend is en het gebed overbodig zou worden. Integendeel: ze eist een ruime gebedsdosis, zoals ons de kerkelijke wet en particuliere statuten dat voorschrijven. Dat gebed behoort dus tot onze taak als missionaris evenzeer als de zorg voor het geestelijk heil der ons toevertrouwde zielen. We kunnen dus geenszins instemmen met leuzen als die van de „oraison diffusive",[2] „mijn werk is mijn gebed". We dienen inderdaad ons werk tot een gebed te maken, doch dat vermogen we niet zonder uitdrukkelijk gebed, „louter gebed"; werken alleen laat nimmer voldoende contact met God, wiens opdracht wij vervullen. wiens inzichten wij moeten volgen.[3]

Ten slotte hebben we ons af te vragen in hoeverre deze spiritualiteit

[1] Vgl. L. Verny S.J.. „In actione contemplativus" in: Rev. d'Ascét. et de Myst. t. 26, 1950 bl. 60-78; — E. Coreth S.J. „In actions contemplativus", in: Zeitschr. f. Kath. Theologie Bd 76, 1954 blz. 55-82.

[2] Vgl. H. P. Pinard de la Boullaye S.J. in: Revue d'Ascét. et de Myst. t. 24, 1948 bl. 30-59; — Ons Geest. Leven jrg. 25 blz. 104-109.

[3] Het probleem actie en contemplatie veroorzaakte een overvloed aan literatuur. We vermelden slechts: Dom C. Butler O.S.B. Western Mysticism, Londen 1922, enz.; — Jacq. Maritain: „Action et contemplation", in: Revue thomiste t. 43, 1937 bl. 18-50; — Dom J. B. Chautard O.Cist. L'âme de tout apostolat, Parijs 1918, enz.; — F. Charmot S.J. La doctrine spirituelle des hommes d'action, Romainville 1938.

een eigen missionair karakter draagt. We mogen niet nalaten met nadruk te verklaren, dat het waardevoller is iets wezenlijks te bezitten, dan iets eigens te hebben. Vandaar dat een missionaris nimmer het inzicht kan missen in het algemeen christelijke, kloosterlijke en priesterlijke heiligheidsideaal en in wezen en waarde van het algemeen priesterlijk en apostolisch werk. Vandaar dat hij ook nimmer de algemene christelijke, kloosterlijke en priesterlijke heiligingsmiddelen en -methoden mag geringschatten, al kunnen ze voor hem een bepaalde nuancering of toepassing meebrengen. We kunnen er niet aan denken hier een en ander te gaan uitstippelen; dat zou eindeloos worden.

Het is overigens duidelijk, dat het geschetste apostolisch ideaal: in en door het werk naar de volmaaktheid der liefde, in wezen algemeen is. Het speciale is gelegen in de toepassingen. Dit konden we reeds zeggen van de motivering van de missiearbeid. De missionaris dient daarom zijn eigen geestelijke lectuur, meditatieboeken, heiligenlevens, enz. te bezitten.[1] We kunnen het ook zeggen van de beleving van het geestelijk ideaal in de missiearbeid. Vele voorwaarden zullen in wezen algemeen zijn. We denken aan de bovennatuurlijkheid, de geest van gebed, de nederigheid, het geduld, enz., die zeer bijzonder geaccentueerd moeten worden vanwege de omstandigheden van eenzaamheid en gemis aan steun van anderen ofwel vanwege dat ze op een bijzondere proef gesteld worden: het geduld b.v. op plaatsen waar geen begrip van tijd bestaat. De ene missie is de andere niet en vandaar kan ook vanwege de toestand der stoffelijke beschaving in de ene missie meer offervaardigheid geëist worden dan in de andere.

Er is nochtans één punt dat een geheel bijzondere nadruk krijgt in het leven van de missionaris van deze tijd en dat is de geheel eigen versterving, een „beroepsversterving", die van hem gevraagd wordt als „buitenlander". Een missiegebied immers is het eigen, dat daar de Kerk nog niet gevestigd is en dat die vestiging door missionarissen van elders zal moeten gebeuren. Dit zal van hem eisen een volkomen verloochening van zichzelf. Hij moet eigen huis, eigen vaderland, enz. verlaten, niet in stoffelijke maar in geestelijke zin: een ander mens worden, tot een ander

[1] We denken aan de meditatieboeken van pater CHARLES S.J. Pêcheurs d'hommes (Ned.: Visschers van Menschen, Leuven 1925); en: La prière missionnaire, Leuven 1935, enz. — Verder wijzen we op uitgaven als de geestelijke brieven van SINT FRANCISCUS XAVERIUS door pater BROU S.J.: Saint François Xavier: Lettres spirituelles, Parijs 1937. — Ook heiligenlevens van missionarissen of martelaarsakten, die in vele landen een hernieuwde actualiteit krijgen, zijn geschikt.

volk gaan behoren en daar thuis zijn uit bovennatuurlijke liefde voor de zielen. Met gevoel voor onderscheid tussen wezenlijke en bijkomstige elementen, zal hij toch zoveel mogelijk zichzelf moeten verlaten en dus vaarwel zeggen aan dierbare gewoonten en gebruiken, vooroordelen en denkwijzen zelfs, om de zielen beter te begrijpen en het geloof gemakkelijker ingang te doen vinden of zichzelf beter aan te passen aan een grotere doelmatigheid voor het missiewerk. Zulke dikwijls pijnlijke en grote zielskracht eisende offers gebracht uit liefde voor Christus het gehele leven door, zullen een zeer werkzaam aandeel hebben aan de actieve en passieve onteigening, die de ziel rijp moet maken voor de vereniging met God.[1]

Al is ten slotte het geestelijk ideaal in wezen overal gelijk en al vergt het in grote lijnen dezelfde toeleg, toch blijkt uit het gezegde voldoende dat ook een missiespiritualiteit haar geestelijke betekenis heeft, omdat zij het geestelijk leven verruimt en bezielt, en bovendien aan het geestelijk streven van de missionaris een grotere eenheid en vastheid geeft, terwijl anderzijds ook het missiewerk zelf erdoor bevrucht wordt.

Stein, L.

[1] In deze geest kan er, naar me toeschijnt, sprake zijn van een missionaire spiritualiteit in de beschouwingen van Dr. Max Bierbaum: „Missionarische Spiritualität”, in: Zeitschr. f. Missionswiss. und Relig. Jrg. 35, 1951 blz. 1-10.

N.B. In bovenstaande verhandeling is de bestaande literatuur zoveel mogelijk aangehaald en verwerkt. We voegen hier nog enkele titels aan toe, die ten dele tot hiertoe aan vele schrijvers ontgaan zijn en op dit onderwerp betrekking hebben. In Italië en Spanje bestaat nog andere literatuur.

Pius Maria a Mondreganes O.F.M.Cap. „Relationes inter vitam religiosam et ministeria missionalia”, in: Acta et documenta Congressus generalis de Statibus perfectionis Romae 1950, vol. III blz. 246-261 (Roma 1953).

Ferdinandus Jette O.M.I. „Ascèse religieuse et ministère missionnaire”, ib. blz. 263-276.

M. E. Taudière: „Esprit missionnaire”, in: Vie Spirit. t. 74, 1946 blz. 444-447.

D. M. Nothomb: „Aux sources d'une spiritualité missionnaire”, ib. t. 88, 1953 blz. 599-612.

M. Olphe-Galliard S.J. „Spiritualité missionnaire et mystère de la croix”, in: Revue d'Ascét. et de Myst. t. 23, 1947 blz. 201-221.

DR. ALPH. MULDERS

MISSIOLOGISCHE SCHOLING VAN DE MISSIONARISSEN *

Bij de opening van de Vaticaanse Missietentoonstelling in 1925 sprak Z.H. Paus Pius XI de behartenswaardige woorden: „Wij hebben gewenst, dat hierbij de wetenschappelijke belichting van het missiewerk zo'n gewichtige plaats innam, omdat de richtlijnen op het gebied van het handelen uit het gebied der ideeën stammen; wij leven trouwens in een tijd, waarin duidelijker dan ooit blijkt, dat alle heldenmoed en offer van het missiewerk goeddeels tevergeefs zijn, als men zich louter door de praktijk laat leiden. Wil men van de moeite en offers rijke vruchten oogsten, dan heeft men de wetenschap nodig, die de kortste wegen, de doeltreffendste middelen, de geschiktste methoden aanwijst. Dit constateren wij in handel en industrie en in heel het maatschappelijk leven en de missies mogen zich aan deze eis van de tijd niet onttrekken."

Onder de verschillende wetenschappen nu, die een taak te vervullen hebben in dienst van de missie, [1] bekleedt, zoals vanzelf spreekt, de eigenlijke missiewetenschap of missiologie de voornaamste plaats.[2] Hieromtrent schreef Z.Em. W. M. Kard. van Rossum, die van 1918 tot 1932 als Kardinaal-Prefect de leiding had van de S. Congregatio de Propaganda Fide, in een brief d.d. 19 Jan. 1923 aan de samensteller van het bibliographisch standaardwerk, de Bibliotheca Missionum: „La science des missions doit être le terrain sûr et solide, sur lequel repose l'activité entière des missionnaires et des missions, ainsi que celle des associations qui les organisent ou les soutiennent". [3] En al mogen nu de bezwaren van de zijde der missionarissen wel eens tegen de missiewetenschap ingebracht, als zou deze zich te zeer verdiepen in theoretische bespiegelin-

* Inleiding gehouden op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen op 20 April 1955.

[1] Scientia Missionum Ancilla. Doctori Alphonso Mulders Donum Natalicium. Nijmegen 1953.

[2] J. Beckmann S.M.B.: Forderungen der gegenwärtigen Missionslage an die Missionswissenschaft. N.Z.M. 8 (1952) 241-250. — Ed. Loffeld C.S.Sp.: La raison d'être de la Missiologie. In: Scientia Missionum Ancilla, 1953, p. 6-45. — Walbert Bühlmann O.F.M.Cap.: Science missionnaire et apostolat missionnaire. N.Z.M. 10 (1954) 81-95.

[3] Joh. Pietsch O.M.I.: P. Robert Streit O.M.I. Ein Pionier der katholischen Missionswissenschaft. Beckenried 1952, blz. 28.

gen,[1] niet altijd van alle grond ontbloot zijn geweest, ieder onbevooroordeelde zal toch moeten erkennen, dat de moderne missiewetenschap in de enkele decennia van haar bestaan reeds onmisbare fundamenten voor het missiewezen gelegd en kostbare richtlijnen voor het missiewerk opgesteld heeft. Uit de missie-encycliek Evangelii Praecones van Z.H. Paus Pius XII blijkt trouwens zonneklaar, hoezeer het kerkelijk leergezag de diensten van de missiewetenschap te waarderen weet; want de missiewetenschap is een dienende wetenschap, die met de middelen van haar eigensoortige wetenschappelijke methoden en onderzoek de missiepraktijk wil helpen.

Het ligt derhalve voor de hand, dat bij de bespreking van de moderne eisen der missionaire vorming ook en vooral de missiologische scholing ter sprake moet worden gebracht. We stellen ons voor in een kort bestek de betekenis van de missiewetenschap, zowel in het algemeen als in haar verschillende vertakkingen, voor de missiearbeid te schetsen; hieruit volgt dan meteen, dat enigerlei missiologische vooropleiding nuttig en nodig is voor al degenen, die aan de missionering gaan deelnemen, terwijl voor bepaalde categorieën van personen een meer diepgaande missiologische opleiding alle aanbeveling verdient.

MISSIEWETENSCHAP IN HET ALGEMEEN

De betekenis van de missiewetenschap in het algemeen kan men als volgt samenvatten: zij verrijkt de missiekennis, verruimt de blik en verlevendigt de missiegeest.

Vooreerst zal de missiewetenschap uiteraard de kennis van de missie verrijken; haar begripsomschrijving luidt immers als volgt: de methodische en systematische kennis en behandeling van de apostolische werkzaamheid der Kerk, die gericht is op haar grondvesting daar, waar zij nog niet blijvend gevestigd is, gezien zowel in haar leerstellige beginselen en in haar praktische normen alsook in haar geschiedkundig verloop en haar tegenwoordige toestand. Bij de verkenning van dit onafzienbaar en aantrekkelijk gebied zal een „inleiding tot de missiewetenschap", die inzicht tracht te geven in de taak en de stand van deze wetenschap, on-

[1] J. Schmidlin: Missionswissenschaft und Missionspraxis. Z.N. 10 (1920) 1-11. — Probleme und Aufgaben der Missionswissenschaft. Z.M. 15 (1925) 2-9. — Ist unsere Missionswissenschaft zu abstrakt und nebelhaft? Z.M. 23 (1933) 56-58 — Gonsalvus Walter O.F.M. Cap., Angewandte Missionswissenschaft. Z.M. 18 (1928) 255-261.

misbaar blijken.[1] Ook zal men enigermate spoorwijs moeten worden gemaakt in de missiewetenschappelijke literatuur; het desbetreffend bibliographisch overzicht, hetwelk telken jare in de laatste aflevering van „Het Missiewerk" verschijnt, zal hierbij goede diensten kunnen bewijzen, terwijl men voor de oudere missieliteratuur, met inbegrip van de gedrukte bronwerken, op het bio-bibliographisch standaardwerk, de Bibliotheca Missionum, waarvan thans 17 omvangrijke delen zijn verschenen, is aangewezen. Nog zal het goed zijn enkele werken van algemene aard in studie te nemen om althans een behoorlijk overzicht te krijgen van hetgeen de missiewetenschap te bieden heeft. Hoe vaak heb ik betreurd — schreef eens een missionaris —[2] niet beter op de hoogte te zijn gesteld omtrent verschillende kwesties alvorens naar de missie te vertrekken; hoevele desillusies zouden mij dan zijn bespaard gebleven; voor hoevele missievraagstukken heeft de missiewetenschap reeds getracht een oplossing te vinden, waarmede de missionarissen hun voordeel zouden kunnen doen. Dat de beoefening van de missiewetenschap onze kennis verrijkt, behoeft wel geen nader betoog.

De missiewetenschap in het algemeen verruimt ook onze blik. Met het oog op de bovenmenselijke taak van de moderne missiearbeid schreef de tegenwoordige Kardinaal-Prefect der S. Congregatio de Propaganda Fide, P. Fumasoni-Biondi, in 1951 aan de Algemene Overste van de Société des Auxiliaires des Missions: „La préparation des nouveaux héraults de l'Evangile doit être poussée au maximum tant dans le domaine intellectuel que spirituel. De plus les jeunes gens doivent être familiarisés avec une vision universelle des exigences de l'apostolat". Welnu, deze universele blik der eisen van het apostolaat kan met name door de missiewetenschap bevorderd worden. Deze wetenschap immers beoogt aan de toekomstige missionarissen die objectieve universele kijk, die echt katholieke gezindheid bij te brengen, welke hen in staat stelt, zowel de afzonderlijke onderdelen van de missiearbeid op hun juiste waarde te schatten, alsook hun bijzondere kennis en bekwaamheid in de gehele missiearbeid in te lassen en daaraan ondergeschikt te maken.

Bovendien zal juist de missiewetenschap — en hiermede raken we reeds het derde aspect — in de afzonderlijke personen subjectief de mis-

[1] J. Schmidlin: Einführung in die Missionswissenschaft, 2e Aufl. Münster 1925. Alph. Mulders: Inleiding tot de Missiewetenschap, 2e druk, Bussum 1950. — A. Seumois O.M.I., Introduction à la Missiologie. Beckenried 1952.

[2] Walbert Bühlmann, l.c. blz. 84 nota 9.

sionaire houding bevorderen en de ware missiegeest[1] verlevendigen, die nodig zijn om bij alle waardering van de détailarbeid toch het wezenlijke in het geheel nooit uit het oog te verliezen, m.a.w. te bewerkstelligen, dat eenieder, welke taak hij ook vervulle — missionaris in de rimboe, procurator, leraar, onderzoeker enz. — vóór alles werkelijk missionaris is en blijft. Dat zulks niet van zelf spreekt, blijkt uit de klacht, die in 1951 op de conferentie der bisschoppen van India werd geuit: „It is said that the average priest in India is not sufficiently mission-minded." [2] Hetzelfde geldt ook van andere landen, vooral van die, waar het hoofdaccent van de missiearbeid naar de onrechtstreekse missiemiddelen, met name naar de scholen, wordt verlegd. Als men daarbij nog bedenkt, dat de missionarissen somtijds, afgemat en ontmoedigd, van hun eigen werk een afkeer krijgen, dan zal men nog beter het belang van een missiologische vorming begrijpen, die niet alleen hun missionaire vorming helpt bepalen en stalen, maar hun ook een klare kijk geeft op het na te streven doel, tegelijk met vertrouwen op de kracht van Gods genade bij de vervulling van hun bovenmenselijke taak. Zo'n houding en zo'n kijk vallen niet in enkele lessen bij te brengen; hiervoor wordt een systematische scholing vereist. Het is dan ook onbegrijpelijk, dat nog altijd missionarissen worden uitgezonden zonder enige missiewetenschappelijke opleiding. Hetzelfde geldt tot op zekere hoogte van de missiebroeders, vooral van de schoolbroeders, en van de missiezusters. Het moest toch eigenlijk niet meer voorkomen, dat broeders en zusters in de missie te werk gesteld worden zonder iets van het missiewezen gehoord te hebben noch te weten, hoe hun werk in het kader van het geheel past.

Na hetgeen tot dusver gezegd werd over het belang van de missiewetenschap in het algemeen, willen we thans in het kort de betekenis van de verschillende onderdelen der missiewetenschap nagaan.

MISSIETHEOLOGIE

De *missietheologie* is èn in wetenschappelijk èn in praktisch opzicht van eminente betekenis. In wetenschappelijk opzicht beschouwd vormt zij niet alleen het fundament en de ziel van de gehele missiewetenschap,

[1] Hiervan te onderscheiden, ofschoon ermee verwant, is de missionaire spiritualiteit; omdat deze in een afzonderlijk referaat aan de orde is gesteld, zullen we haar bij de onderdelen van de missiewetenschap niet opnieuw behandelen.

[2] India Missionary Bulletin 1952, 3.

maar belicht en verrijkt zij ook verschillende vakken der godgeleerdheid, zoals de dogmatiek, de moraal, de pastoraal, het kerkelijk recht en andere aanverwante, ook meer profane vakken van kunde. Nog groter wellicht is haar betekenis voor de missiepraktijk, welke zij helpt funderen, stimuleren en richten, zoals blijkt uit de omschrijving van haar taak.

De missietheologie heeft tot taak de grondslagen van de missie bloot te leggen en beschouwingen over en in verband met de missie te houden. De onderscheiding van deze grondslagen en beschouwingen in bijbelse, overgeleverde, dogmatische en zedekundige, brengt een onderverdeling van de missietheologie met zich.

Bijbelse Missietheologie - Uit de H. Schrift kan de missiewetenschap putten als uit een onuitputtelijke bron. [1] De H. Schrift is het leerboek van het recht en van de plicht ener algemene zending; zij strekt de missionaris tot begeestering, voorlichting en troost; zij biedt aan de te bekeren volken lering en stichting; zij bevat opwekkingen voor de christenen om het missiewerk te steunen. [2] En hiermede hebben we tevens de omvang en de taak van de *bijbelse missietheologie* aangeduid.

Overgeleverde Missietheologie - Niet slechts de H. Schrift, maar ook de Traditie vormt een bron, waaruit men kan putten bij de motivering en beschouwing van de missie. De schriftelijke neerslag van de traditie vindt men vooreerst in de letterkundige nalatenschap van de H.H. Vaders en kerkelijke schrijvers, vervolgens in de werken van de middeleeuwse godgeleerden en in de missietheoretische beschouwingen van de latere eeuwen, alsmede bij het leerambt van de Kerk, zoals dit zich uit in pauselijke documenten, synodale bepalingen, bisschoppelijke instructies alsook in de liturgie. Al deze uitingen van de kerkelijke overlevering zal derhalve de *overgeleverde missietheologie* moeten nagaan om te zien of en in hoever de missie erin wordt betrokken.

Dogmatische Missietheologie - Tot de taak van de *dogmatische missietheologie* behoort vooreerst het leggen van de dogmatische grondslagen der missie, vervolgens het houden van dogmatische beschouwingen over de missie, eindelijk het behandelen van dogmatische vraagstukken in verband met de missie.

Wat het eerste gedeelte van deze drievoudige taak betreft, volstaan we met een enkel woord over het belang van de dogmatische missiemotivering, zonder zelfs over het begrip en de methode ervan te reppen.

[1] J. van der Ploeg O.P.: Missiegedachten in de H. Schrift. Hilversum 1949.
[2] M. Meinertz: Bibel und Mission. Z.M.R. 34 (1950) 14-23.

Op de vraag, hoe het feitelijk tot missionering kwam en waarin de missiearbeid nog altijd wortelt, geeft een verwijzing naar geschiedkundige, geografische, culturele en politieke verhoudingen nooit het laatste antwoord. Wat de mensen per slot van rekening voor de missiearbeid begeesterd heeft en nog begeestert, zijn bepaalde dogmen; op hetzelfde ogenblik, waarop deze dogmen aan het wankelen zouden worden gebracht, zou ook de vaste bodem aan het missiewerk ontzinken. Bij het nagaan van de dogmen, waardoor velen zich voelen aangespoord om zich aan de missiearbeid te wijden of deze te steunen, zal men constateren, dat het doorgaans dezelfde geloofswaarheden zijn, waaruit objectief het recht en de plicht tot missionering volgen. Maar men zal tevens ontdekken, dat naast die dogmen nog andere godsdienstige opvattingen en leerstellige overtuigingen, die onjuist of althans aanvechtbaar zijn, tot missiearbeid aansporen. Een onderzoek naar deze subjectieve missiegrondslagen, hetwelk tot dusver niet werd ingesteld, zou misschien bepaalde methoden en mislukkingen bij de praktische missiearbeid, althans ten dele, kunnen verklaren.

Als tweede taak van de dogmatische missietheologie noemen we het houden van theologische beschouwingen over de missie. Daar is vooreerst de vraag naar de wezensbestemming van de missie.[1] De uitbreiding van het missiebegrip, in de laatste jaren met veel ,,zelus, sed non secundum scientiam'' gepropageerd, bewijst, dat een theologische vaststelling van het eigenlijke missiebegrip allerminst overbodig is en praktische consequenties inhoudt.

Niet alleen het wezen van de missie moet theologisch worden belicht, maar ook haar waarde en betekenis zowel voor de niet-christelijke godsdiensten als voor de katholieke godsdienst zelf, waarop zij onmiskenbaar een terugwerking uitoefent.[2]

Om de beweegreden en het doel van de missie naar behoren uit te diepen, zal nog heel wat theologische arbeid moeten verricht worden.[3]

Nog zal de missietheologie de vraag moeten beantwoorden, of de

[1] ED. LOFFELD C.S.Sp.: Notre concept de mission. B.M. 25 (1951) 91-108. — J. A. OTTO S.J.: ,,Missionsland '' D.K.M. 70 (1951) 131-135 — J. THAUREN S.V.D.: Missionsbegriff und Missionsbegründung in der Sicht der Theologie der jüngsten Epoche. In: Theologische Fragen der Gegenwart, Wien 1952, S. 37-47.

[2] J. P. STEFFES: Die Mission als die immerwährende Selbstbezeugung des lebendigen Schöpfergeistes in der Kirche, Z.M. 24 (1934) 113-124.

[3] A. PERBAL O.M.I.: But et Motif de l'apostolat missionnaire. Rev. de l'Univ. d'Ottawa 8 (1938) 31-61.

bestaansreden en de noodzakelijkheid van de missie niet in het gedrang komen door de stelling, dat het bovennatuurlijk genade- en glorieleven binnen het bereik van iedere volwassene valt, ook als deze buiten de zichtbare Kerk leeft. [1] Is de missie een kwestie van leven of dood voor de heidenen dan wel een kwestie van volheid van christelijk leven? [2]

Ten slotte staat de missiegedachte met verschillende geloofswaarheden in innig verband: Godsleer en missie, [3] Menswording en missie, [4] Verlossing en missie, [5] Godsrijk en missie, [6] Christus' Mystiek Lichaam en missie, [7] Priesterschap en missie [8] enz. kunnen in hun wederzijdse betrekkingen worden bestudeerd; en deze bestudering reikt verder dan de dogmatische missiemotivering.

Uit het gezegde blijkt ongetwijfeld de betekenis van de dogmatiek voor de missie; maar ook omgekeerd is de missie van betekenis voor de dogmatiek. [9] In dit verband valt het intussen te verwonderen en te betreuren, dat zelfs dogmatische handboeken in missiegebieden geschreven en op seminaries voor inheemse geestelijken in gebruik weinig of geen missiologische inslag vertonen. [10]

Om het derde gedeelte van haar taak te vervullen moet de dogmatische missietheologie verschillende leerstellige vraagstukken behandelen, die in bijzonder verband staan met de missie. Wij denken hier op de eerste plaats aan het vraagstuk van de heilseconomie der heidense we-

[1] RICHARD E.A.: Nécessité des Missions. Thèses fondamentales de théologie missionaire. Actes du deuxième Congrès national de l'Union miss. du Clergé de France. Paris 1933.

[2] P. GLORIEUX: De la nécessité des Missions ou du problème du salut des infidèles. Suppl. à la Rev. miss. du Clergé de France 1933, p. 1-15 — ET. HUGUENY O.P.: Le scandale édifiant d'une exposition missionnaire. Rev. Thom 1933, p. 217-243, 533-568.

[3] J. GRENDEL S.V.D.: Die zentrale Stellung des Missionsgedankens im ewigen Heilsplane Gottes. Z.M. 1 (1911) 281-293.

[4] A. KAPPENBERG S.V.D.: Die Mission in der christlichen Heilsordnung. Z.M. 18 (1928) 197-217. — P. GREGORIUS O.F.M.Cap.: Der Missionsgedanke und die Menschwerdung Jesu Christi. Z.M.R. 37 (1953) 258-268.

[5] J. GRENDEL S.V.D.: Erlösung und Mission Z.M. 17 (1927) 81-93.

[6] A. FREITAG S.V.D.: Die Errichtung des Gottesreiches als leitende Missionsidee. M.R. 3 (1940) 97-109.

[7] O. DOMINGUEZ O.M.I.: De functione missionali in Corpore Christi Mystico secundum S. Thomam. Stud. Miss. 4 (1949) 65-117.

[8] J. WETERMAN: Priesterschap en missie. H.M. 21 (1940) 169-193.

[9] TH. OHM O.S.B.: Dogmatik und Mission. Z.M. 20 (1930) 1-24.

[10] H. KÖSTERS S.V.D.: Zur theologischen Ausbildung des chinesischen Klerus. Trierer theol. Zt. 1952 S. 289-316.

reld,[1] waaronder weer andere vraagstukken ressorteren, o.a. de algemeenheid van de goddelijke heilswil, de inhoud van het geloof, de noodzakelijkheid van het doopsel, de inlijving bij de Kerk, de buitengewone heilswegen enz. Vervolgens stelt het missiewerk problemen aan de orde, o.a. het aanpassingsvraagstuk,[2] het rassenvraagstuk,[3] het vraagstuk der bekering,[4] enz. die ook in dogmatisch licht moeten worden beschouwd en behandeld.

Zedekundige Missietheologie - Terwijl de leerstellige godgeleerdheid oorsprong en grondslag, wezen en waarde, voorwerp en aard, beweegreden en doel, betrekkingen van en vraagstukken in verband met de missie beschouwt, behandelt de *zedekundige missietheologie* zowel vraagstukken omtrent de plicht en het recht van het missiesubject als die omtrent de zedelijke en godsdienstige vorming van het missieobject.

Het bewijs voor het bestaan van de missieplicht van paus, bisschoppen, priesters en gelovigen, is vrij gemakkelijk te leveren; evenmin baart de bewijsvoering voor het recht tot missionering en de plicht tot bekering bijzondere moeilijkheden. Omtrent de fundering van de missieplicht bestaan verschillende opvattingen; terwijl het apostolisch schrijven Maximum illud (1919) en de encycliek Rerum Ecclesiae (1926) de individuele missieplicht afleiden uit het gebod der naastenliefde, herleidt de encycliek Evangelii Praecones (1951) deze plicht tot de betrokkenheid van elk afzonderlijk lid op de Kerk, het Mystiek Lichaam van Christus. De nadere uitwerking hiervan[5] evenals de nauwkeurige omschrijving en precisering van de missieplicht van paus, bisschoppen, priesters en gelovigen behoort tot de taak van de zedekundige missietheologie.

De zedelijke en godsdienstige vorming en opvoeding van het missieobject — de tweede taak van de zedekundige missietheologie, ook wel als de taak van de eigenlijke missiemoraal[6] beschouwd — zal verschil-

[1] TH. OHM O.S.B.: Die Stellung der Heiden zu Natur und Uebernatur nach dem hl. Thomas von Aquin. Eine missionstheoretische Untersuchung. Münster i.W. 1927 — L. CAPÉRAN: Le Problème du salut des infidèles, 2e ed. 2 vol. Toulouse 1934 — J. BRINKTRINE: Das Heil der Ungetauften als Missionsproblem. M.R. 4 (1941) 195-206.

[2] J. THAUREN S.V.D.: Die Akkommodation im katholischen Heidenapostolat. Eine missionstheoretische Studie. Münster i.W. 1927.

[3] Y. M. J. CONGAR O.P.: L'Eglise catholique devant la question raciale. Paris 1953.

[4] J. GEWIESZ: Die Bekehrung nach dem Neuen Testament. Jahrb. des Kath. Akad. Missionsbundes 1949/50 S. 7-21.

[5] L. KOCH S.V.D.: Die Lehre vom mystischen Leibe und die individuelle Missionspflicht. Z.M.R. 36 (1952) 7-12 — J. BAUER: Die Missionspflicht des einzelnen nach der Lehre vom mystischen Leibe Christi. Theol.-prakt. Q. 101 (1953) 269-275.

[6] J. TISCHLEDER: Mission und Moral. Z.M. 20 (1930) 26-35.

lend zijn naargelang van degenen, die gemissioneerd moeten worden. De kennis van de missiemoraal is voor de missiepraktijk van hoge betekenis, omdat zij de missionaris behoedt voor een al te strenge beoordeling van de zedelijke misstappen van niet- of nieuw-bekeerden, die door schuldeloze onwetendheid vaak geen formele zonden zijn, omdat zij de missionaris vrijwaart tegen een onpaedagogische, te harde en te ongeduldige behandeling van de heidenen, die nog heel wat meer mildheid en bezonnenheid vragen dan de in de christelijke atmosfeer en traditie opgegroeide katholieken, totdat zij de stompheid van zedelijk oordeel en de traagheid van zedelijk handelen enigszins te boven zijn. De tegemoetkoming en terughoudendheid van de missiemoraal [1] zal echter een grens vinden in de positieve goddelijke wet der Openbaring, die voor haar naast de zedelijke natuurwet de maatgevende norm van haar leer en beslissingen is. [2] Evenals het leerstellig onderricht zich niet beperken mag tot de voorstelling der waarheden van de natuurlijke godsdienst en zwijgen over de centrale geheimen van de bovennatuurlijke godsdienst, zoals Drieëenheid, Menswording, Verlossing, zo mag ook de missiemoraal zich niet tevreden stellen met de inscherping van de natuurlijke zedenwet. Zij mag derhalve geen polygamie noch ontucht toestaan, ofschoon genoemde zonden niet zo rechtstreeks met de natuurwet in strijd zijn als b.v. echtbreuk, polyandrie, bloedschande en homo-sexualiteit; zij mag zulks niet, omdat op deze punten, met het oog op de geslachtelijke zedelijkheid, Christus duidelijk de goddelijke wet in haar oorspronkelijke gestrengheid, reinheid en algemeenheid heeft hersteld. [3] Trouwens, de missiemoraal moet er rekening mee houden, dat het doel van de missie positief en verheven is, nl. de inlijving van de bekeerlingen in het Mystieke Lichaam van Christus en zulks niet slechts door sacramentele handelingen, maar ook door de opvoeding van de gedoopten tot een werkelijk christelijk leven.

[1] F. S. Schäppi O.F.M.Cap.: Moraltheologische Beleuchtung der (afrikanischen) Eingeborenen-Tänze. N.Z.M. 1 (1945) 204-216.

[2] V. Cathrein S.J.: Die Einheit des sittlichen Bewusztseins der Menschheit. Eine ethnographische Untersuchung 3 Bd. Freiburg I. Br., 1914 — R. Mohr: Die christliche Ethik im Lichte der Ethnologie. München 1954.

[3] J. Mausbach: Das sechste Gebot in der Missionsseelsorge. Z.M. 4 1914) 189-198.

Missiepastoraal - Hetgeen gezegd werd over de missiemoraal, geldt mutatis mutandis ook van de *missiepastoraal*, waarvan de betekenis voor de missiepraktijk in het oog springt.[1] Dat zich bij de missiepastoraal, die o.a. heel de praktijk van de toediening der Sacramenten omvat,[2] belangrijke en ingewikkelde vraagstukken voordoen, behoeft geen nader betoog; men denke slechts aan de huwelijkspastoraal, de verkondiging van de positieve geboden,[3] enz. Tot de missiepastoraal behoort ook de missionaire catechese, waarover op deze missiologische week een afzonderlijke inleiding zal worden gehouden.

De vervulling van de veelzijdige taak der missietheologie — de omvang ervan hebben we in een uiteraard dorre, maar hopelijk overzichtelijke en inzichtgevende opsomming geschetst — maakt slechts even langzaam als moeizaam vooruitgang. Geen wonder, als men bedenkt dat op dit gebied pioniersarbeid moet worden verricht in de echte zin van het woord. En dan spreken we nog niet over een vergelijking met de niet-katholieke opvattingen ten deze; immers ook de protestanten leggen de grondslagen van de zending bloot,[4] bestuderen de verhouding van godgeleerdheid en zending[5] en trachten een theologie van de zending op te bouwen.[6] Hoopvolle verwachtingen worden intussen gewekt door het missietheologisch onderwijs, hetwelk zich in de laatste jaren een plaats veroverd heeft op de lesrooster van enkele theologische faculteiten en door de publicaties van missietheologische studies, niet slechts in strikt-missiologische, maar ook in algemeen-theologische tijdschriften.[7]

[1] J. DE REEPER M.H.F.: The importance of Mission Pastoral Theology. In: Scientai Missionum Ancilla, Nijmegen 1953 blz. 102-109.

[2] A. BORER S.M.B.: Das Tagebuch André Ly's als Quelle der Missionspastoral. N.Z.M. 1 (1945) 194-204 — J. BECKMANN S.M.B.: Die Beichtbücher (Confessionaria) als Quelle der Missionspastoral. In: Missionswissenschaftliche Studien, Aachen 1951, S. 136-146.

[3] X. BÜRKLER S.M.B.: Die Sonn- und Festtagsfeier in der katholischen China-Mission. Eine geschichtlich-pastorale Untersuchung. Rom. 1942 — Die Fasten- und Abstinenzpraxis in der chinesischen Mission. N.Z.M. 1 (1945) 258-271.

[4] H. SCHÄRER: Die Begründung der Mission in der katholischen und evangelischen Missionswissenschaft. Zöllikon-Zürich 1944.

[5] KÜBLER: Mission und Theologie. Eine Untersuchung über den Missionsgedanken in der systematischen Theologie seit Schleiermacher. Leipzig 1930 — KOEBERLE: Die Neubesinnung auf den Missionsgedanken in der Theologie der Gegenwart. Leipzig 1930.

[6] H. KRAEMER: The Christian Message in a non-christian world. London 1938 — P. DE MENASCE O.P.: La Théologie de la mission selon M. Kraemer. N.Z.M. 1 (1945) 241-257.

[7] M. LABOURDETTE O.P. en M. J. NICOLAS O.P.: Théologie de l'apostolat missionnaire. Rev. Thom. 46 (1946) 575-602 — R. AUBERT: Théologie missionnaire et spiritualité missionnaire. Coll. Mechl. 32 (1947) 424-433.

MISSIERECHT

Sinds de codificatie van het canoniek recht heeft het *missierecht* d.w.z. het geheel van canonieke normen, waardoor het missiewerk wordt geregeld, een meer dan gewone ontwikkeling doorgemaakt [1] en aanleiding gegeven tot publicaties van betekenis. Het karakteristieke van deze jongste periode in de geschiedenis van het missierecht is, dat het missierecht met het algemeen kerkelijk recht organisch verbonden [2] en verder uitgebouwd wordt.

Wat het formeel karakter van de missierechtelijke bepalingen in de twintigste eeuw betreft, kan men de volgende categorieën onderscheiden. [3] Vooreerst verordeningen om de missiebepalingen van het kerkelijk wetboek ten uitvoer te leggen; deze worden gegeven in verschillende vorm en onder verschillende benamingen: instructio, declaratio, decretum, formula. Vervolgens aanvullende en wijzigende wetten, o.a. de bepaling omtrent de aanstelling van een vicarius delegatus in de missiegebieden. Verder vermanende decreten, die het onderhouden van bestaande voorschriften inscherpen, en leerbrieven die missieaangelegenheden behandelen ofwel in onderrichtende vorm ofwel onder toevoeging van rechtsnormen. Bovendien bestuursmaatregelen, [4] o.a. de oprichting van nieuwe apostolische delegaturen, vicariaten, prefecturen enz. Ten slotte overeenkomsten tussen Kerk en Staat, o.a. het Acôrdo Missionario van 7 Mei 1940 met Portugal betreffende missieaangelegenheden. Het aantal missiedocumenten met algemeen-verplichtend karakter, na het kerkelijk wetboek gepubliceerd, is niet gering en verschillende ervan zijn van zeer ingrijpende aard, [5] o.a. de instructie van 8 Dec. 1939, Quum

[1] M. Bierbaum: Die Entwicklung des Missionsrechts seit der Kodifikation im Jahre 1917. Miscellanea Vermeersch. I Roma 1935, p. 257.

[2] L. Buys S.J.: De adaptatione Juris canonici praesertim in missionibus. Stud. Miss. 7 (1953) 241-268.

[3] B. Hilling: Die Gesetzgebung des Hl. Stuhles seit der Kodifikation im Jahre 1917. Archiv. f. kath. Kirchenr. 112 (1932) 3-36.

[4] Sinds enkele jaren geeft „Het Missiewerk" telken jare een overzicht van de bestuursmaatregelen betreffende de missie in het afgelopen jaar.

[5] De voornaamste (vanaf 1907 tot 1939 verschenen) missiedocumenten vindt men bijeen in de Sylloge praecipuorum documentorum recentium Summorum Pontificum et S. Congregationis de Propaganda Fide necnon aliarum S.S. Congregationum Romanarum ad usum missionariorum, Typis Polyglottis Vaticanis 1939.

huic Sacrae Congregationi, over de machtsverhouding van de missieoversten en religieuze oversten.[1] Al deze en nog vele andere missierechtelijke bepalingen, o.a. over het beheer der tijdelijke goederen, de leiding der scholen enz. behoren tot het missierecht. In de toekomst zal de beoefening van het missierecht niet alleen de registratie der bepalingen van het vigerend recht beogen, maar ook aandacht dienen te schenken aan de eigen rechtsvorming, die zich in de nieuwe kerkelijke gebieden ongetwijfeld voltrekken gaat.

In dit verband worde terloops de aandacht gevestigd op een der wordingsbronnen van het missierecht, nl. het natuurrecht; dit heeft trouwens niet slechts betekenis voor de missie in het algemeen, maar ook voor de mens als afzonderlijk persoon en als sociaal wezen.[2] Ter illustratie van hetgeen we bedoelen zouden we met voorbeelden kunnen aantonen, dat en hoe natuurrechtelijke eisen op velerlei gebied van het privaat en openbaar leven in de missie zich kunnen doen gelden; denkt slechts aan het recht tot uitbreiding van het christelijk geloof van natuurrechtelijk standpunt bezien; om het recht van de mens op zijn bestaan, eer en goede naam, persoonlijke vrijheid; aan natuurrechtelijke huwelijksbeletselen en huwelijksgebreken, aan het recht van de ouders met betrekking tot de opvoeding van de kinderen, aan het recht op eigendom en loon, aan de verplichting van de missie, ook van natuurrechtelijk standpunt bezien, om de positieve waarden van het volkseigene te bewaren, te bevorderen, en van de andere kant schadelijke uitwassen te verwijderen enz. Het beroep op het natuurrecht vormt een aanknopingsmiddel aan de denk- en handelwijze ook van de ongedoopten, en tevens een bescherming voor de onderdrukte en uitgebuite inlanders, als de missie moet optreden tegen onrechtvaardige maatregelen van de burgerlijke overheid of van particuliere ondernemingen. Niet op de laatste plaats vormt zulks een wegwijzer voor de missie zelf om niet achteloos voorbij te gaan aan de natuurlijke rechten van de afzonderlijke mensen en van het volk in zijn geheel.

[1] C. Vromant C.I.C.M.: Over de machtsverhouding in de missielanden tusschen de Kerkelijke en religieuze Oversten. H.M. 14 (1932-1933) 78-95.
[2] M. Bierbaum: Mission und Naturrecht. In: Missionswissenschaftliche Studien, Aachen, 1951, S. 75-92.

MISSIEGESCHIEDENIS

Als volgens het woord van Cicero de „historia magistra vitae" is, geldt zulks zeker niet op de laatste plaats van de *missiegeschiedenis*, die ons zowel algemene beginselen en regels leert als bijzondere wenken en aanwijzingen bevat omtrent het missiesubject, het missieobject, het missiedoel en de missiemiddelen.[1]

Een eerste algemene les, die de missiegeschiedenis leert, is deze, dat, afgezien van de werking van Gods genade, elke missionaire werkzaamheid en elk succes van een gebezigde methode, per slot van rekening zaak is van de afzonderlijke missionaris en afhangt van hun missionaire persoonlijkheid. Deze missionaire persoonlijkheid resulteert uit verschillende componenten, natuurlijke en bovennatuurlijke, wetenschappelijke en godsdienstige, waarbij dan nog een moeilijk definieerbare factor moet komen, die alle vereiste elementen harmonisch verbindt en die men de missionaire houding of instelling zou kunnen noemen. Deze is voor de missionaris beslissend; zij verbindt geloof en wetenschap, vakopleiding en vroomheid tot die harmonische eenheid, welke de missionaris stempelt tot geloofsbode en apostel, zoals zijn roeping verlangt. De geponeerde stelling nu wordt bewezen door de missiegeschiedenis: de meest op de voorgrond tredende missionarissen vertoonden altijd en overal deze gemeenschappelijke trek, dat zij onder alle omstandigheden apostolisch dachten, baden en handelden.

Vervolgens legt de missiegeschiedenis een treffend getuigenis af voor de levenskracht van de Katholieke Kerk[2] en levert tevens een pleidooi voor de missie zelf, haar bestaansrecht en betekenis, haar mogelijkheid en noodzakelijkheid, haar waarde en verdienste. En zulks is niet overbodig. Al lijkt immers de missie aan de katholiek iets-van-zelf-sprekends, zij duidt toch een werkzaamheid aan, die moeilijke vraagstukken oproept, zodra men zich rekenschap tracht te geven van haar grondslagen en motieven en tevens de propagandistische werkzaamheid van andere wereldgodsdiensten beschouwt.

Ten slotte vertoont de missiegeschiedenis een zodanige wisselwerking tussen de missiegeest in de christelijke landen en het missiewerk in de

[1] J. SCHMIDLIN: Die Lehren der Missionsgeschichte. Z.M. 22 (1932) 217-224. — J. BECKMANN S.M.B.: Die Bedeutung der Missionsgeschichte für die praktische Missionsarbeit. In: Scientia Missionum Ancilla, Nijmegen 1953 blz. 124-137.

[2] L. KILGER O.S.B.: Die Missionsgeschichte als Zeugnis für die Lebenskräfte unserer Kirche. Z.M. 21 (1931) 18-32.

heidense gewesten, dat de eerste als levensvoorwaarde van het laatste moet worden beschouwd en gewekt.

Naast deze algemene beginselen en lessen bevat de missiegeschiedenis ook bijzondere lessen en wel vooreerst omtrent het *missiesubject*. Op grond van missiegeschiedkundige ervaring eisen positieve voorschriften van Propaganda-decreten, synoden en handboeken bepaalde eigenschappen in de dragers en uitvoerders van het missiewerk; niet alleen physieke eigenschappen wat de gezondheid betreft, die bestand moet zijn tegen het klimaat en het werk in de missies, maar ook intellectuele wat de wetenschappelijke vorming en de praktische wijsheid betreft, en zedelijk-godsdienstige, die zich weerspiegelen in de goddelijke en zedelijke deugden; omgekeerd waarschuwen zij voor de tegenovergestelde fouten en gebreken, die het missieleven bijzonder zwaar of gevaarlijk zouden maken. Diensvolgens verlangen zij een vorming en opleiding, die in ieder opzicht bij de missionarisroeping past, niet alleen in ascetisch, maar ook in wetenschappelijk opzicht. [1]

Iedere missionaris weet, dat hij volgens de parabel van Christus een zaaier is. Hoeveel levendiger zal hij zich echter hiervan bewust worden bij de bestudering van de missiegeschiedenis. Klassiek in dit opzicht is het voorbeeld der Kerk van Korea, waar zonder priesters en organisatie het zaad in de vorm van lectuur werd uitgestrooid en zo diep wortel schoot, dat de missie weldra martelaren voortbracht. De geschiedenis van onvruchtbare missiegebieden daarentegen zal de missionarissen psychologisch begrip bijbrengen voor de schijnbaar onoverkomelijke moeilijkheden; zo leert o.a. de missie in Japan [2] en die onder de Moslims, [3] dat het zonder geschiedkundige kennis onmogelijk is, een juist oordeel te vormen over de desbetreffende tegenwoordige toestand.

Ontgoochelingen beleeft de missionaris niet enkel bij de heidenen, die zich tegen de verkondiging van de blijde boodschap verzetten, maar ook bij de pasbekeerden, zelfs bij zijn medewerkers, catechisten enz. Enigszins ontmoedigd, is hij dan licht geneigd om vergelijkingen te maken met het christendom in zijn eigen land. Daarbij wordt dan soms over het hoofd gezien, dat een duizend- of tweeduizendjarig christen-

[1] Patrick O'Reilly S.M.: La formation professionnelle des aspirants aux missions. Etudes missionnaires 1 (1933) 4-20.

[2] H. Cieslik S.J.: Das Christen-Verbot in Japan unter dem Tokugawa-Regime. N.Z.M. 6 (1950) 175-192, 256-272; 7 (1951) 24-36.

[3] A. Perbal O.M.I.: Katholiken und Mohammedaner. Eine auffallende Erscheinung gegenseitigen Nichtverstehens. M.R. 3 (1941) 16-24.

dom heel andere vruchten van christelijk leven kan doen rijpen dan een christendom, hetwelk nog slechts enkele generaties telt. [1]

Eindelijk zal een zakelijke en critische beschrijving van het grootse missieverleden, met name ook degelijke monografieën van vooraanstaande missionarissen, ertoe bijdragen de onenigheid tussen de verschillende nationaliteiten, die ook aan de missie zoveel onheil heeft berokkend, op te heffen; de rivaliteit tussen de verschillende missionerende Orden en Congregaties ter zijde te stellen; de tegenstellingen tussen jong en oud te overbruggen.

Omtrent het *missieobject* leert de missiegeschiedenis vooral twee grote wetten: strategie en aanpassing. Ofschoon de strategie in de verdeling van arbeidsvelden en krachten bij de missionering minstens onbewust wel altijd heeft gegolden, vermaant toch de missiegeschiedenis tot bestudering van strategische beginselen en naleving van bepaalde richtlijnen naargelang het voorwerp en de tijdsomstandigheden. En wat de aanpassing betreft, zijn niet de vormen beslissend, maar de houding van de missionarissen, die vaak zonder meer een uitvloeisel van de Paulijnse instelling is om „alles voor allen te worden" (1 Cor. 9,22). Overigens dient de missionaris van de twintigste eeuw zich bij de beoordeling van de aanpassing in vroegere perioden van de missiegeschiedenis vrij te maken van eigentijdse opvattingen en ook op dit punt altijd het wezen en de kern van de zaak in het oog te vatten. Dan zal hij inzien, dat b.v. missionarissen van de 16e en 17e eeuw, zelfs bij theoretische afwijzing van de aanpassing, praktisch hierin zo ver gingen, dat hun moedig optreden ook thans nog bewondering wekt; en dit geldt niet alleen voor de missionarissen in de Spaans-Portugese koloniën, maar ook voor Japan, Indië en China. Wel zal men bij de beoordeling der aanpassing in de verschillende perioden der missiegeschiedenis, zowel met betrekking tot de houding der afzonderlijke missionarissen alsook wat de concrete toepassing betreft, meer rekening dienen te houden met hun vorming, resp. verbondenheid met het toenmalig christelijke culturele leven.

En niet slechts voor de algemene houding op het gebied van de aanpassing kan de missiegeschiedenis aan de missionarissen diensten bewijzen, maar ook voor de eigenlijke missiepraktijk opwekkingen aan de hand doen; zo is het verleden van de meeste missiegebieden rijk aan voorvallen en voorbeelden, waarvan een critisch-geschifte verzameling stof

[1] R. Kleine: Philosophisch-theologische Erwägungen zur Kirchengeschichte im missionswissenschaftlichen Gesichtsfeld. Z.M.R. 35 (1951) 10-26.

te over zou bieden voor treffende prediking en aanschouwelijk catechismus-onderricht. Dergelijke schatten liggen verborgen in de missiearchieven, de levensbeschrijvingen van grote geloofsboden en de onopgesmukte brieven van eenvoudige missionarissen.

Ook wat het *missiedoel* betreft, leert de missiegeschiedenis, dat de missiearbeid altijd en overal zakelijk dezelfde is gebleven, hetzij men, zoals vroeger, meer de nadruk legde op het zielenheil, hetzij men, zoals tegenwoordig, liever de vestiging van de Kerk naar voren schuift. Feitelijk en praktisch hadden de missionarissen altijd zowel het een als het ander op het oog. De op- en uitbouw van de Kerk voltrok zich altijd door de afzonderlijke mensen, aan wie de missionarissen hun zorg wijdden, en de redding van de afzonderlijke personen geschiedde door de Kerk, die aldaar in wording was. Als voorwaarden om het meer individuele missiedoel te bereiken scherpen ons de missiegeschiedkundige theorie en praktijk zorgvuldige voorbereidingen van de doopleerlingen in [1] en degelijke nazorg ter inleiding in het volle christelijke leven. En met het oog op het meer maatschappelijke missiedoel leert de missiegeschiedenis te streven naar de inschakeling van het inheems element en de vorming van een inheemse geestelijkheid om zo langzamerhand te geraken tot de inheemse hiërarchie. In dit verband is het interessant te constateren, dat indertijd niet alle missionarissen even enthousiast waren over de benoeming van de eerste zes Chinese bisschoppen en dat ook de roep van Rome om inheemse priesters en bisschoppen in Afrika aanvankelijk geen onverdeelde bijval vond. Van het standpunt der eigen beperkte ervaring beschouwd, valt het gemakkelijk tegen dergelijke procedures bezwaren in te brengen, maar de missiegeschiedenis rechtvaardigt dergelijke maatregelen volkomen en noopt ons ze te bevorderen.

Bijzonder leerrijk eindelijk is de missiegeschiedenis met betrekking tot de aan te wenden *missiemiddelen*. Als rechtstreekse en godsdienstige middelen prijst zij aan offer en gebed, prediking en catechumenaat. Daarnaast zien we uit de geschiedenis, hoe ook de onrechtstreekse, menselijke, natuurlijke, culturele middelen, zoals het onderwijs in al zijn vertakkingen, de pers in al haar onderdelen, de christelijke charitas in al haar schakeringen allerminst te versmaden zijn. Daarentegen leert ze met nadruk,

[1] G. Mensaert O.F.M.: La préparation des adultes au baptême en terre païenne. R.H.M. 16 (1939) 233-255, 402-419, 498-526; 17 (1940) 20-31. A. Rommelaere P.B.: La préparation au baptême dans les missions d'Afrique noire. N.Z.M. 6 (1950) 127-135, 161-174.

dat men elke vermenging van politiek en geweld met de missiearbeid als een verderfelijke pest moet vermijden.

Ofschoon nu de missiemiddelen en methoden van volk tot volk en van eeuw tot eeuw verschillen, blijven zij toch wederom wezenlijk gelijk, omdat ze alle gericht zijn op de bereiking van het grote doel. Juist daarom geeft de missiegeschiedenis zo kostbare lessen aan de missionarissen van tegenwoordig, niet omdat zij hen brengt tot het copiëren van bepaalde middelen en methoden uit vervlogen tijden, maar omdat zij hun de richting aanwijst, die onder alle omstandigheden altijd het wezenlijke beoogt. Deze blik op het wezenlijke stelt de missionarissen in staat, ook aan gebreken en fouten, die in alle missieperioden vallen aan te wijzen, voor hun persoonlijk optreden krachtige impulsen te ontlenen. Missiegebeurtenissen en methoden in Afrika en Oceanië hebben derhalve ook aan de missionarissen in China en Japan iets te zeggen en omgekeerd; eveneens zijn de brieven van de H. Franciscus Xaverius ook leerzaam voor de missionarissen van Afrika en de „Instructions aux missionnaires" van Kard. Lavigerie ook voor die van het Verre Oosten.

MISSIOGRAFIE

Bij de missiegeschiedenis sluit zich de *missiografie* [1] aan, d.w.z. de wetenschappelijk gefundeerde kennis en beschrijving, overeenkomstig de historische methode, van de tegenwoordige toestand, waarbij men zowel de werkzaamheid ten bate van de missie in de christelijke landen als de eigenlijke missiearbeid in de heidense gewesten in het oog vat, om de „tempora et momenta" zo goed mogelijk te onderkennen.

Een objectieve voorstelling van zaken, zoals de missiegrafie wil leveren, rukt menigeen een blinddoek van de ogen. Ofschoon het christendom zowel wat het aantal van zijn aanhangers als wat de doordeseming van de wereld met christelijke geest betreft, veel heeft bereikt, zijn er toch nog altijd 1500 millioen niet-christenen. De discrepantie tussen de toename der bevolking van de wereld en de groei van de Kerk wordt voortdurend groter, omdat de geboorten-aanwas van een sinds ongeveer twee eeuwen zich sterk vermeerderende wereldbevolking hoofdzakelijk aan de gekleurde rassen ten goede komt. De culturele weerstand van de niet-christelijke volken tegen het in een vreemd cultuurgewaad geïmporteerde

[1] Ant. Freitag S.V.D.: Katholische Missionskunde. In: Scientia Missionum Ancilla, Nijmegen 1953, blz. 138-152.

christendom is in dezelfde mate toegenomen als deze volkeren groeiden in aantal en zelfbewustzijn. De missionaire stootkracht van het christendom wordt geschaad door de afval en het slechte leven der christenen. Dit alles en nog veel meer leert de missiografie aan degenen, die belang stellen in de stand van zaken op missionair gebied. Bovendien scherpt de missiografie de blik van de missionarissen zelf voor de factoren, die hun werk begunstigen of belemmeren, wekt hen op tot nieuwe initiatieven en ondernemingen en verlevendigt hun moed door hen verder te doen zien dan hun eigen, somtijds onvruchtbaar missiegebied.

Als vereisten voor de beoefening van de missiografie kunnen gelden: vooreerst, dat zij put uit betrouwbare bronnen, waarbij men mondelinge, schriftelijke en zakelijke kan onderscheiden; vervolgens, dat zij van de bronnen een critisch gebruik maakt; eindelijk, dat zij het verzamelde materiaal systematisch rangschikt, genetisch beschrijft en oordeelkundig verklaart.

Bij de beschouwing van de werkzaamheden ten bate der missie in de christelijke landen valt te constateren, of de missiegeest vaardig is, in hoever paus, bisschoppen en priesters en gelovigen hun missieplicht vervullen, wat er feitelijk gepresteerd wordt in het belang van de wereldmissie.

Bij de beschrijving van de eigenlijke missiearbeid dient men rekening te houden met de aardrijkskundige toestand van het missiegebied, de godsdienstige, culturele en sociale verhoudingen, de kerkelijke structuur, de organisatie van het missiewerk, de ideologische inwerking hiervan op de heidense omgeving en de verschillende statistische gegevens.

De *missiestatistiek* [1] — deze becijfert het aantal bekeerlingen, doopleerlingen, aanhangers van andere godsdiensten en nog te bekeren personen in een missiegebied, waarvan zij tevens het personeel, de instellingen en de activiteiten registreert — moet intussen zorgvuldig, omzichtig en met kennis van zaken gehanteerd worden om van praktisch nut te zijn. Zonder een nauwkeurig overzicht van personen, zaken en werkzaamheden en zonder te letten op de verschillende verhoudingen is het onmogelijk de toestand te beoordelen; in menig opzicht leidt vergelijking van getallen pas tot juist begrip. Wat het verleden betreft, kan de missiestatistiek, die met tabellen, grafieken enz. werkt, de door de missie behaalde resultaten in het juiste licht stellen en verkeerde gevolgtrekkingen uit de

[1] E. Schorer: Standart, Natur, Arten, Nutzen und Hauptprobleme der Missionsstatistik. N.Z.M. 10 (1954) 161-179.

wereld helpen. Ook omtrent de tegenwoordige toestand verstrekt de missiestatistiek een nauwkeurig beeld; te weinigen realiseren zich b.v., dat de katholieken in Afrika nog slechts 8% van de bevolking uitmaken, dat er in India nog slechts 5.2 millioen katholieken en 280 millioen niet-christenen zijn enz. En voor de toekomst biedt de statistiek een gezonde basis voor planning; en deze vorm van de op zich enigszins dorre statistiek spreekt ook de massa aan, zoals de ervaring bewijst. Intussen worstelt de beoefening van de missiestatistiek, die nog pas in haar beginstadium verkeert, met tal van problemen: het opstellen van de vragenlijsten, het doorvoeren van de tellingen, het vervaardigen van de tabellen, de analyse van de gegevens enz.

MISSIEMETHODIEK

Zowel de missiegeschiedenis als de missiografie vormen voorname bronnen voor de *missiemethodiek*. Deze behoort niet alleen tot de theoretische volledigheid van de missiewetenschap, maar ook tot de praktische uitrusting van de missionaris, zoals uit missiemethodische richtlijnen van de Propaganda en bepalingen van missiesynoden ten overvloede blijkt. Omdat immers het missiewerk met zoveel verschillende factoren moet rekening houden en het over het algemeen ingewikkelder is dan de zielzorg in de christelijke landen, is een wetenschappelijk onderzoek naar de te volgen missiemethode onontbeerlijk voor de verdieping van de missiepraktijk. [1]

Methodische en doelbewuste missiearbeid met aanpassing van de handelwijze die op een gegeven ogenblik de beste is, aan de grote problemen van tijd en volk, en verder samenbundeling en samenwerking van alle ter beschikking staande krachten, is tegenwoordig meer dan ooit noodzakelijk. Zolang in een gebied het christendom nog slechts weinig naar buiten optreedt of vanwege de koloniale mogendheden een zekere bescherming geniet, kunnen de afzonderlijke missies nog min of meer vrij

[1] We bezitten reeds verschillende voortreffelijke modellen op dit gebied, o.a. J. Beckmann S.M.B.: Die katholische Missionsmethode in China in neuester Zeit (1842-1912). Geschichtliche Untersuchung über Arbeitsweisen, ihre Hindernisse und Erfolge. Immensee 1931. — A. Engel C.S.Sp.: Die Missionsmethode der Missionare vom Heiligen Geist auf dem Afrikanischen Festland. Knechtsteden 1932. — Fr. Rauscher W.V.: Die Mitarbeit der einheimischen Laien am Apostolat in den Missionen der Weissen Väter. Münster i.W. 1953. — J. Specker S.M.B.: Die Missionsmethode in Spanisch-Amerika im 16. Jahrhundert mit besonderer Berücksichtigung der Konzilien und Synoden. Beckenried 1953.

en volgens eigen plannen te werk gaan. Waar zij echter onafhankelijke inheemse volkeren tegenover zich vindt, of waar zij, zoals b.v. in Zuid-Afrika, alsook in de nog aanwezige grotere koloniale gebieden, o.a. Belgisch-Congo, Brits-Oost-Afrika, de Goudkust, Nigeria enz., langzamerhand een zeker aanzien gaat genieten, wordt een gemeenschappelijke strategie en samenwerking van de daarvoor in aanmerking komende missiegebieden noodzakelijk; en zulks niet alleen omdat nationale, politieke, economische, sociale en andere stromingen de missie ertoe dwingen energiek en als één geheel op te treden, maar ook omdat de missies zelf deze samenwerking eisen ter bereiking van het grote doel: de vestiging van een inheemse Kerk. [1]

Bovendien hebben zich tegenwoordig krachten tegen het missiewerk gebundeld, zoals nog nooit tevoren. De technische, in het Westen ontstane beschaving is in haar van het christendom vervreemde vorm wereldbeschaving geworden, die het praktische en ook het theoretische strijdbare materialisme verbreidt. Het praktische materialisme heeft zich in het secularisme een pseudo-religieuze vroomheid van en voor dit leven geschapen, die de plaats van de godsdienst wil innemen en voor het christendom meer gevaar oplevert dan de niet-christelijke godsdiensten. Nog gevaarlijker dan het secularisme is het antichristendom, hetwelk aan elke godsdienst doch met name aan het christendom vijandig is. [2]

In dit verband moge herinnerd worden aan de woorden van de toenmalige Secretaris der Propaganda, mgr. Ph. Bernardini, gesproken op het einde der studiedagen op initiatief van het verbindingscentrum tussen de Organisations internationales catholiques en de missie, van 24-26 Mei 1954 te Rome gehouden: ,,Sinds enkele jaren nl. zijn de economisch minder ontwikkelde gebieden het voorwerp van reusachtige, officiële, internationale ondernemingen, die ontegenzeggelijk ten doel hebben onmetelijke diensten te bewijzen, maar die toch van de missionarissen en de leken-apostelen in onze missiën een zekere waakzaamheid en voorzichtigheid en tevens een nieuwe organisatie nodig maken om de gevaren te vermijden en vooral om deze edelmoedige pogingen te doen dienen

[1] Ant. Freitag S.V.D.: Die neue Missionsära. Das Zeitalter der einheimischen Kirche. Kaldenkirchen 1953. — Kerk en missieproblemen van onze tijd. H.M. 29 (1950) 193-206. — Bepaling van de missiemethode naar haar geographische en ethnologische invloedssfeer. H.M. 33 (1954) 75-87, 141-152.

[2] Christen und Antichristen. Die Missionen in der religionsfeindlichen und widerchristlichen Welt von heute. Tagung für Missionare zu Münster (Westf.) 25-29 Mai 1953. Referate und Berichte, herausgegeben von P. Dr. L. Kilger O.S.B., Münster i. W. 1954.

tot het waarachtig heil van de inheemse bevolking". Uit het gezegde blijkt, dat Rome enerzijds de grote mogelijkheden van de gespecialiseerde organisaties erkent, doch anderzijds tot waakzaamheid en voorzichtigheid vermaant en een nieuwe organisatie nodig oordeelt.

Grote gevaren bedreigen de missie niet slechts van buiten af, maar ook van binnen uit, zodat men zelfs van een gevaar van verstikking [1] heeft durven spreken. Van de ene kant houdt de groei van het getal missionarissen geen gelijke tred met de aanwas der christenen en van de andere kant worden de beschikbare krachten zodanig met allerlei werkzaamheden overbelast, dat het eigenlijke bekeringswerk er onder dreigt te lijden. Dit geldt speciaal van die gebieden, waarin sedert de tweede wereldoorlog de regeringen in de missionarissen altijd meer medewerkers aan haar eigen culturele arbeid zien en hen dienovereenkomstig voor onderwijs en sociaal werk subsidiëren. En hoe groter die ondersteuning wordt, des te hogere eisen stellen de staten aan dergelijke werkzaamheden en des te meer worden op vele plaatsen de missionarissen in hun eigenlijke taak gehinderd. Daartegenover moet als voornaamste eis gelden: concentratie op het wezenlijke, zowel theoretisch als praktisch. En het wezenlijke is en blijft ook tegenwoordig de verkondiging van de blijde boodschap des heils of de bekering van de heidenen, resp. de verzorging van de bekeerde christenen. In verband hiermede moet het zwaartepunt van elke missiearbeid liggen op de rechtstreekse geloofsverkondiging in catechumenaat en prediking. [2] Toe te juichen valt het derhalve, dat in onze missietijdschriften aldoor meer beschouwingen van catechetische aard verschijnen. [3] Ook de behoefte aan hervorming van de liturgie wordt in de laatste tijd scherp gevoeld, zoals uit opmerkelijke publicaties blijkt.[4]

[1] A. TELLKAMP S.V.D.: Die Gefahr der Erstickung für die katholische Weltmission, Münster i.W. 1950.

[2] J. THAUREN S.V.D.: Die religiöse Unterweisung in den Heidenländern. Eine missionsmethodische Studie. Wien 1935. — J. L. MÖHLMANN S.V.D.: De munere et formatione missionarii ut catechetae, Romae 1950.

[3] Vooral J. HOFINGER S.J. heeft zich in dit opzicht reeds zeer verdienstelijk gemaakt. Zie o.a. Katechetik und Pädagogik im Dienste der Mission. In: Scientia Missionum Ancilla, Nijmegen 1953, blz. 110-123. — Um Wesen und Eigenart der Missionskatechese. N.Z.M. 10 (1954) 35-46. — Bausteine zu einer Missionskatechetik. Z.M.R. 38 (1954) 343-353. — M. GALM O.S.B.: Die katechetische Ausbildung des katholischen Missionspersonals. M. R. 4 (1941) 15-23. — J. THAUREN S.V.D.: Missionspädagogik und Missionskatechetik als Zweige der Missionswissenschaft. Z.M.R. 36 (1952) 23-28.

[4] Zo wijdde het Tijdschrift voor Liturgie in 1954 een afzonderlijk nummer aan het onderwerp: Missie en Liturgie, waarin vooral de artikelen van MGR. VAN BEKKUM S.V.D.

MISSIOLOGISCHE SCHOLING

Onze tijd vertoont de neiging om alles en nog wat tot een wetenschap op te schroeven. Het bestaansrecht van de missiewetenschap [1] staat intussen tegenwoordig wel vast. Wij wilden echter bij deze gelegenheid niet zozeer het wetenschappelijk karakter van de missiewetenschap bepalen [2] als wel u zelf uit ons betoog de conclusie laten trekken, dat voor allen, die aan de missiearbeid gaan deelnemen, enigerlei *missiologische* [3] scholing uitermate gewenst is.

Wij zeggen vooreerst: voor *allen*, die aan de missiearbeid gaan deelnemen. Hieronder vallen niet alleen de priester-missionarissen, die natuurlijk op de eerste plaats bedoeld zijn, maar ook hun medehelpers bij de missiearbeid: missiebroeders, missiezusters en leken. Evenmin als voor de priester-missionarissen de algemene philosophisch-theologische opleiding van de geestelijken, die bestemd zijn voor de zielzorg in de christelijke landen, voldoende is, zo dient ook de religieuze en vakkundige vorming van broeders en zusters, die voor de missie bestemd zijn, te worden aangevuld met een missiologische scholing, die hen voor de missiearbeid in de eigenlijke zin van het woord bekwaamt en niet slechts voor onderwijs of charitatief werk in de missie. [4] Het mag ons dan ook niet verwonderen, dat aan het instituut voor gewijde studies van vrouwelijke religieuzen, Regina Mundi, hetwelk op initiatief van de H. Congregatie voor de Religieuzen in 1954 te Rome werd geopend, onder de verplichte vakken ook missiewetenschap voorkomt. En omdat de missiewetenschap een voortreffelijk middel is om een wereldwijde instelling te bevorderen, de apostolische gezindheid te stimuleren en de houding

en J. Hofinger S.J. de aandacht trokken, omdat zij het vraagstuk allereerst van principiële zijde benaderen.

[1] Ed. Loffeld C.S.Sp.: La raison d'être de la missiologie. In: Scientia Missionum Ancilla. Nijmegen 1953, blz. 6-45.

[2] F. Jetté O.M.I.: Qu'est-ce que la Missiologie? De l'unité scientifique en missiologie. Ottawa 1950 — H. Köster S.V.D.: Wissenschaftstheoretisches zur sogenannten Missionswissenschaft. In: Vom Wesen und Aufbau katholischer Theologie, Kaldenkirchen 1954, blz. 65-122.

[3] Wij beperken onze uiteenzettingen tot de eigenlijk missiologische scholing, omdat een afzonderlijk referaat de ethnologische, godsdienstwetenschappelijke en linguistische scholing zal behandelen; bij deze scholing mag trouwens nooit de missiologische scholing, als zijnde het onmisbaar fundament en de ziel van de gehele missionaire scholing, ontbreken.

[4] J. Beckmann S.V.D.: Um die missionarische Schulung der Missionsschwestern. N.Z.M. 10 (1954) 47-55.

van aanpassing te leren, zullen ook leken-helpers en helpsters met missiologische scholing gebaat zijn.

Niet zonder reden hebben we de formulering gebezigd: ,,allen die aan de missiearbeid *gaan* deelnemen"; het komt er immers op aan reeds vóór het vertrek naar de missie een stevige basis te leggen. Zulks is trouwens geheel en al in overeenstemming met de encycliek Evangelii Praecones (1951), waarin we lezen: ,,Het is noodzakelijk dat zij, die tot dit apostolaat geroepen zijn, reeds in hun eigen vaderland niet enkel tot het verwerven der deugden en kerkelijke wetenschappen worden opgeleid en gevormd, maar ook, dat zij zich die kennis en vaardigheid eigen maken, welke hun later, wanneer zij eenmaal als verkondigers van het Evangelie in de verre landen werkzaam zijn, van zeer groot nut zullen zijn."

Vervolgens spraken we van: missiologische *scholing*. In het voorafgaande hebben we getracht U enig idee te geven van het veelomvattende der missiewetenschap en van de hoge eisen, die aan de beoefening ervan worden gesteld; de literatuur, waarnaar bij de publicatie van deze voordracht in ,,Het Missiewerk" zal worden verwezen, zal u hiervan nog meer kunnen overtuigen. De meesten zullen er dan ook niet in slagen om zonder de oriënterende leiding van een leermeester, zich door zelfstudie de nodige kennis op dit punt te verwerven, te minder omdat het niet enkel gaat om het verwerven van missiekennis, doch ook en vooral om het aankweken van de missiegeest. En nu wordt dezerzijds gaarne toegegeven, dat een missionaris niet met missiewetenschap alleen kan volstaan, mits men anderzijds bereid is te erkennen, dat een falen niet zelden geweten moet worden aan een manco in missiologische vorming en visie. Het lijkt mij onverantwoordelijk jeugdige missionarissen uit te zenden zonder dat deze een missiologische cursus, zij het dan ook van bescheiden opzet, hebben gevolgd. Een welhaast vijf-en-twintig-jarige ervaring heeft me geleerd, dat sommigen — en niet de minsten onder hen — de behoefte hieraan gevoelen en soms als in uiterste nood inlichtingen inwinnen omtrent missiewetenschappelijke literatuur; helaas, kan dergelijke literatuur, hoe voortreffelijk ook op zich, nooit systematische scholing vervangen.

De bewering, dat voor àl degenen die aan de missiearbeid gaan deelnemen, enigerlei missiologische scholing *uitermate gewenst* is, zegt misschien nog te weinig, zodat men zelfs zou moeten stellen: in zekere zin nodig. Dit geldt ook voor degenen, die met een andere dan missiologische

universitaire opleiding, naar de missie worden gezonden. Hoe paradoxaal het ook moge klinken, meer dan vroeger schijnt tegenwoordig voor de missionarissen het gevaar te dreigen, dat de missiegeest bij hen te kort schiet, zoals blijkt uit de reeds vermelde klacht, op de bisschoppen-conferentie van India in 1951 geuit: „It is said that the average priest in India is not sufficiently mission-minded". En al kan men nu wijzen op tal van verdienstelijke missionarissen van vroeger, die generlei missiologische scholing hebben genoten, de gewijzigde tijdsomstandigheden stellen nieuwe eisen, zodat nu de mogelijkheid van missiologische scholing bestaat, men hiervan dient te profiteren op straffe van niet meer voldoende berekend te zijn voor een even verantwoordelijke als moeilijke taak. Het bezwaar, als zou de missiewetenschap te theoretisch zijn, behoeft men niet te ernstig te nemen, omdat zij zich uiteraard in hoofdzaak zal moeten beperken tot algemene beginselen, die in de verschillende missiegebieden concrete toepassing vinden. Het zou trouwens onredelijk zijn te verlangen, dat men de wetenschappelijke behandeling van elk afzonderlijk vraagstuk aanstonds zou kunnen omzetten in praktische munt; op de duur zal echter ook op dit gebied blijken, dat „les idées gouvernent le monde". Ten slotte beelde men zich niet te gemakkelijk in, van de gecompliceerde problemen en moderne eisen der missionering reeds voldoende op de hoogte te zijn; de ervaring leert, helaas, dat zulks niet zelden veel te wensen overlaat. Het komt ons voor, dat met één wekelijkse missiologische les, waarbij speling voor voorkeur blijft, gedurende de gehele theologische cursus de toekomstige missionarissen ten zeerste gebaat zouden zijn.

Terwijl voor allen, die bij de missiearbeid betrokken zijn, enigerlei missiologische scholing nuttig en nodig is, komen bovendien bepaalde personen in aanmerking voor een meer diepgaande missiologische opleiding, waartoe het Missiologisch Instituut van onze eigen R.K. Universiteit de gelegenheid biedt.[1] Ik denk o.a., maar niet uitsluitend, aan degenen, die aan hun jeugdige medebroeders de missiologische cursus zullen moeten geven; het zou derhalve geen overbodige luxe zijn, als elk missionerende Orde of Congregatie voor dit doel althans

[1] Hieraan worden in een driejarige cursus door hoogleraren aan de universiteit o.a. missietheologie, missiegeschiedenis, missierecht, vergelijkende godsdienstwetenschap met inbegrip van de Islam, volkenkunde en algemene taalwetenschap gedoceerd, terwijl het aan de studenten vrij staat alle andere colleges, die aan de universiteit worden gegeven, te volgen. Nadere inlichtingen omtrent studieregeling, mogelijkheden enz. worden op aanvraag door ondergetekende gaarne verstrekt.

voorlopig over één all-round georiënteerde en academisch-gevormde leerkracht zou beschikken; ideaal zou daarbij natuurlijk zijn, als deze na zijn wetenschappelijke scholing ook nog enkele jaren in de missie zou hebben doorgebracht. Bovendien zou in de verschillende missiegebieden een missioloog van professie goede diensten kunnen bewijzen en bij de centrale kerkelijke instanties uitstekend op zijn plaats zijn. In dit verband veroorloof ik mij te vermelden, hetgeen een missiebisschop mij eens in alle nederigheid schreef: „Ik ben mij bewust voor dergelijk werk niet voldoende missiologisch geschoold te zijn". Een en ander zou ook ten goede komen aan de oprichting en instandhouding van een behoorlijk-geoutilleerde bibliotheek op missiologisch gebied, die toch onontbeerlijk is in de opleidingshuizen der toekomstige missionarissen en op de voornaamste missiestaties. Hoe vaak wordt in de missiehuizen de zorg hiervoor nog steeds aan de overigens prijzenswaardige ijver van de studenten overgelaten en hoe dikwijls ontbreken op voornamere missiestaties boeken, die men terecht er zou mogen verwachten.

Aan het einde van mijn betoog zou ik met nadruk willen verzekeren, dat de beoefenaars van de veelomvattende en in vele onderdelen gesplitste missiewetenschap niets anders en niets liever wensen dan de missionarissen naar best vermogen van dienst te zijn. Laten dezen van hun kant de moed opbrengen om deze dingen in een groot perspectief te zien, naar tijd en ook naar taak; zij zullen dan de kennismaking ermee ervaren als een verrijkende en verrukkende ontdekking. Medewerkers te zijn voor de waarheid — het woord is van Sint Jan — vraagt telkens opnieuw bezinning en aanpassing van de methodiek; zulks eist op dit tijdstip beslist het inbouwen van de wetenschap in het missiewerk. Met nimmer aflatende zorg zullen we dan ook blijven wijzen op het belang van missiologische scholing voor toekomstige missionarissen en anderen, die hiervoor in aanmerking komen, om later niet mede schuldig te staan aan de gemiste kansen van dit beslissend tijdsgewricht.

Nijmegen

DR. ALPH. MULDERS

DE NEDERLANDSE MISSIOLOGISCHE WEEK 1955

EEN NABESCHOUWING

De deelnemers aan de Nederlandse Missiologische Week, die van 19-22 April 1955 voor de zesde maal te Nijmegen werd gehouden, waren uitermate tevreden over het verloop; aldus werd ons van verschillende zijden tijdens en na dit missiecongres verzekerd, hetgeen uiteraard voor de leiding een voldoening is.

Inderdaad mag men de belangstelling zeer bevredigend noemen; uit de presentielijsten bleek, dat het aantal aanwezigen op de verschillende bijeenkomsten nooit minder dan 150 en somtijds omstreeks 200 bedroeg. Zij behoorden tot 25 verschillende Orden en Congregaties, 8 zuster-congregaties, 3 broeder-congregaties en 3 leken-instituten, nog afgezien van enkele seculiere geestelijken en leken. En niet alleen het aantal was groot; de deelnemers vormden ook een select gezelschap, waartoe behalve drie missiebisschoppen — Z.H. Exc. Mgr. Constans Kramer O.F.M., uitgewezen bisschop van Luanfu; Z.H. Exc. Mgr. J. van Sambeek, bisschop van Kigoma; Z.H. Exc. Mgr. N. van Velsen O.P., bisschop van Kroonstad; Z.H. Exc. Mgr. N. Verhoeven M.S.C., Apostolisch Vicaris van Manado had zich laten verontschuldigen — verschillende provinciale oversten van missionerende congregaties, universiteitsprofessoren, studieprefecten, missionarissen, missieprocuratoren, enz. behoorden; van de leiders der missieactie in Nederland had zich de Nationaal-directeur, wegens de vergadering van de Pauselijke Missiegenootschappen te Rome, verontschuldigd.

In zijn openingsrede vestigde de voorzitter de aandacht erop, dat het te behandelen onderwerp: *de moderne eisen van de missionaire vorming*, nog nooit op een missiecongres ex professo aan de orde was gesteld, ofschoon het even belangrijk als urgent moest genoemd worden. Belangrijk is dit onderwerp, omdat de missionaire vorming van missionarissen, broeders, zusters en leken haar invloed zal doen gelden op hun missiewerkzaamheid, terwijl ook bij de leiders van de missieactie in het vaderland veel zal afhangen van hun voorbereiding op deze taak en de bevordering van de missiegedachte bij de gelovigen voortdurende zorg vereist. Urgent is dit onderwerp, omdat men bij het moderne missiewerk de tekenen des tijds zal moeten verstaan, op straffe van anders voorbijgestreefd of uitgeschakeld te worden. Zo zullen althans enkele missionarissen in de afzonderlijke missiegebieden niet langer vakkundige scholing op missiologisch, ethnologisch, godsdienstwetenschappelijk en linguistisch gebied kunnen ontberen, om de missiemethoden, ook in het licht der activiteiten van grote intergouvernementele lichamen, zo doeltreffend mogelijk te maken. Zo zullen de missionarissen gesecondeerd moeten worden door medici, ingenieurs, technische werkers en leerkrachten van allerlei aard om de snelle ontwikkeling van de sociale structuur in hun missiegebieden op scheppende wijze te kunnen bijhouden.

De voorzitter herinnerde er verder aan, dat Z.H. Paus Pius XII in de missieencycliek „Evangelii Praecones" (1951), waar deze met voldoening gewaagt

van de vooruitgang gedurende de laatste 25 jaren, ook uitdrukkelijk het houden van missiecongressen vermeldt; men meende derhalve geheel te treden in de geest van onze Moeder de H. Kerk door de organisatie van deze Nederlandse Missiologische Week. In deze mening werden we treffend bevestigd door Z.H. Exc. Mgr. P. Sigismondi, Secretaris van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, die op de toezending van het program der Nederlandse Missiologische Week reageerde met een officieel schrijven, waaruit de voorzitter de volgende passage voorlas:

,,C'est avec un réel plaisir que j'ai lu votre lettre, dans laquelle Vous me communiquiez qu'une nouvelle Semaine de Missiologie, unissant missiologues et missionnaires, se tiendra à Nimègue, pour y discuter les questions vitales de l'activité apostolique, tirant ainsi des diverses expériences faites les conclusions et les lignes de conduite qui aideront l'oeuvre de l'évangélisation.

Le thème général du congrès ,,Exigences modernes de la formation missionnaire" est de toute actualité. En notre temps de spécialisation, une formation générique ne suffit plus au missionnaire. Certes, même dans les temps passés, les missionnaires avaient aussi leur formation spéciale; c'était toutefois au prix de grandes fatigues qu'ils avaient dû l'acquérir durant les premières années de leur apostolat, soit de par eux-mêmes, soit avec l'aide d'un missionnaire plus ancien. Mais, hélas, souvent des points, pourtant d'une importance capitale, n'étaient même pas touchés. Aujourd'hui au contraire, il faut que chacun consacre tous ses efforts à donner aux futurs apôtres la formation qui les rendra capables d'embrasser et de comprendre tous les grands problèmes qui se présenteront à eux.

Je suis particulièrement heureux de voir que la Semaine de Missiologie commence par des conférences sur la vocation et la spiritualité missionnaires, car il est indubitablement vrai que la partie la plus importante de la formation missionnaire est la formation morale: le missionnaire, bien convaincu de la grandeur de sa vocation et des graves devoirs qui en découlent, sera partout et toujours un digne témoin de Dieu au milieu du monde païen.

Et c'est pour que votre oeuvre soit couronnée du succès le plus complet, que je prie le Maître de la moisson de bénir la Semaine de Missiologie de Nimègue, afin que chaque participant et les Missions en général puissent en tirer le plus grand profit pour le salut des âmes".

Het met zorg samengestelde program, hetwelk een sluitend geheel vormde en eenheid in verscheidenheid bood, omvatte verschillende referaten; omdat het in de bedoeling ligt deze in ,,Het Missiewerk" te publiceren, volstaan we hier met de vermelding van de namen der sprekers en de door hen behandelde onderwerpen:

P. Drs. Ed. Loffeld C.S.Sp.: De missionaris-roeping als basis voor de missionaire vorming.
P. A. Munsters M.S.C.: Wezen en waarde van de missionaire spiritualiteit.
Prof. Dr. Alph. Mulders: Missiologische scholing van de missionarissen.
P. Dr. Gregorius O.F.M.Cap.: Godsdienstwetenschappelijke, ethnologische, linguistische scholing.
Prof. Dr. J. Houben S.J.: Theologie en ,,Cultural Anthropology".

PROF. DR. J. WILS: Missie en moderne research.
P. C. NEVEN C.S.Sp.: Katechetische opleiding van de missionaris.
FATHER J. MOUS M.H.F.: Technische opleiding van de broeders.
DR. J. STOLTE: Physieke training van de missionarissen.
TH. BOURS, pr.: Missionaire vorming van de leiders der missieactie.
P. J. BUSÉ O.S.C.: Bevordering van de missiegedachte bij de gelovigen.

Verschillende van deze inleidingen mag men voortreffelijk noemen en zij gaven aanleiding tot levendige gedachtenwisseling en nadere bespreking van de gereleveerde problemen, tot uitwisseling van inzichten en ervaringen, waaraan ook de missiebisschoppen deelnamen, zodat dan ook gestreefd werd naar wat de Nederlandse Missiologische Week zich voorstelt te zijn: een gemeenschappelijk beraad tussen missionarissen en beoefenaars van de wetenschap omtrent vraagstukken, die voor de missiearbeid van belang zijn.

In zijn slot- en dankwoord heeft de voorzitter er met nadruk op gewezen, dat aan de moderne eisen der missionaire vorming niet op dilettantische wijze kan worden voldaan en dat men daarbij geen enkele van de afzonderlijke sectoren mag verwaarlozen, met name niet de missiologische in heel zijn omvang, ofschoon men ook de godsdienstwetenschappelijke, de ethnologische en de linguistische tot zijn recht moet laten komen. Mission-minded te maken in de volle betekenis van het woord betekent interesse en begrip te kweken ook voor de moderne eisen van de missionaire vorming, mitsgaders bepaalde weerstanden en zekere apathie tactisch te doorbreken. Moge in de verantwoordelijke kringen breed begrip gevonden worden voor de problematiek van het tegenwoordige missiewerk, alsmede daadwerkelijk vertrouwen in de mogelijkheden, die Katholiek Nederland zelf biedt om een betere aanpassing aan de moderne eisen te realiseren.

Ten slotte heeft Z.H. EXC. MGR. C. KRAMER, die alle bijeenkomsten had bijgewoond, namens de talrijke aanwezigen oprechte dank betuigd aan het comité voor de uitmuntende organisatie en leiding van deze Nederlandse Missiologische Week; het imponderabele resultaat van dergelijke studiecongressen mag men niet onderschatten, zo zeide deze missiebisschop. En opdat het hier uitgestrooide zaad, de verruiming en verdieping van de ideeën, onder de zon van Gods genade te zijner tijd vruchten zou voortbrengen, gaf Z.H. EXC. aan de aanwezigen zijn bisschoppelijke zegen.

Nijmegen

Miscellanea

Nederlandse Missieprelaten. — Tot opvolger van Z.H. Exc. Mgr. J. Vrakking M.S.C., die op zijn verzoek eervol ontslag uit zijn ambt heeft verkregen, werd de tegenwoordige apostolisch administrator, P. CH. VAN DE OUWELANT M.S.C., geboortig uit Zundert (1911) en priester gewijd in 1936, benoemd tot bisschop van Surigao op de Philippijnen.

Pater M. H. M. BODEWES C.S.Sp., geboren te Pannerden (1914) en priester gewijd te Gemert in 1940, is benoemd tot apostolisch prefect van Bangassou in Frans Midden Afrika. De prefectuur Bangassou werd in 1954 opgericht door afscheiding van het vicariaat Bangui. In de nieuwe prefectuur zijn speciaal Nederlandse paters van de H. Geest werkzaam.

Uit de handen van zijn voorganger Z. H. Exc. Mathias L. T. Brans O.F.M.Cap. ontving Z.H. Exc. Mgr *Ferrerius A. H. van den Hurk O.F.M.Cap.*, die onlangs werd benoemd tot Apostolisch vicaris van Medan, op 14 April 1955 te Pamatangsiantar de H. Bisschopswijding. Mede-consecratoren waren Mgr. A. Soegyapranata S.J., Apostolisch Vicaris van Semarang, en Mgr. Tarcisius H. J. van Valenberg O.F.M.Cap., apostolisch vicaris van Pontianak.

Nieuw Vicariaat op Borneo. — De H. Stoel heeft op Borneo het apostolisch vicariaat van Samarinda opgericht, dat wordt afgescheiden van het apostolisch vicariaat van Bandjermasin. De zorg voor het nieuwe vicariaat werd toevertrouwd aan de Congregatie der Missionarissen van de H. Familie, die ook belast is met de zorg voor het vicariaat Bandjermasin.

Oprichting van het bisdom Helsinki. — Het apostolisch vicariaat van Helsinki (Finland) werd tot bisdom verheven en de apostolische vicaris Z.H. Exc. Mgr. H. Cobben S.C.J. tot bisschop van Helsinki benoemd.

P. dr. L. van Rijckevorsel S.J. †. — Op 71-jarige leeftijd overleed op 24 Maart 1955 in het ziekenhuis te Semarang, pater dr. L. van Rijckevorsel S.J., geboortig uit Vught, sedert 1946 leraar aan het klein-seminarie te Mertojudan in Midden-Java. Pater van Rijckevorsel kreeg vooral bekendheid door de publicatie van twee brochuren: „Missie en Missieactie" (1915) en „Missieactie in Nederland" (1916), die de aanleiding zijn geworden tot de organisatie van de missieactie in ons land. R.I.P.

Mgr. prof. dr. J. P. Steffes †. — Op 11 Maart 1955 overleed te Münster prelaat prof. dr. D. J. P. Steffes, oud-hoogleraar in de algemene godsdienstgeschiedenis, vergelijkende godsdienstwetenschap en fundamentele theologie aan de universiteit te Münster. Prof. Steffes, die bovendien een uitermate begaafd redenaar was, heeft ook gedurende vier jaren (1923-1927) aan de universiteit te Nijmegen, waar zijn herinnering nog steeds voortleeft, vergelijkende godsdienstwetenschap gedoceerd. In 1948 gaf hij te Nijmegen een drietal gastcolleges, waarvoor niet alleen grote belangstelling bestond, doch die ook bij de toehoorders een diepe indruk achtergelaten hebben. Voor het Donum Natalicium „Scientia Missionum Ancilla" leverde hij een bijdrage getiteld: „Die Religionwisssenschaft in Dienste der Mission". Terecht mochten rector en senaat van de universiteit te Münster in hun overlijdensbericht schrijven: „Durch seine ständige geistige Auseinandersetzung mit den Erscheinungen der Zeit wirkte er in seiner Fakultät und über diese hinaus in der gesamten Universität überaus anregend und befruchtend. Die Universität verliert in dem Dahingegangenen einen groszen und sehr geschätzten Gelehrten, der wegen seiner auszergewöhnlichen geistigen Prägung unvergessen bleiben wird". R.I.P.

Dr. John. R. Mott †. — In Februari 1955 overleed in Amerika op 89-jarige leeftijd dr. John. R. Mott, die voorzitter is geweest op de drie grote wereldzendingsconferenties te Edinburgh (1910), Jerusalem (1928) en Tambaram (1938). Tussen deze conferenties heeft John. Mott vrijwel alle landen van de wereld afgereisd om het zendingswerk in de practijk te stuwen en te stimuleren. Bekend is zijn verklaring: ,,The end of the planning is the beginning of the doing" en zijn oproep tot ,,the evangelisation of the world in this generation". R.I.P.

Missiologische Week te Leuven — Van 23 tot 26 Augustus 1955 zal te Leuven voor de 25ste maal een Missiologische week worden gehouden. Het algemeen thema is: L'enseignement religieux et les missions". Zij wordt ditmaal georganiseerd in samenwerking met het ,,Centre international de la formation religieuse" (Lumen Vitae).

Ethnologisch onderzoek in Afrika. — Prof. dr. R. Mohr, hoogleraar in de volkenkunde aan de R.K. Universiteit en bij het Missiologisch Instituut, zal na het beëindigen van zijn colleges in dit academisch jaar wederom voor wetenschappelijk onderzoek naar Afrika vertrekken. Ditmaal zal hij naar het binnenland van de Goudkust en Togo gaan, waar hij nog gave, oude stammen hoopt aan te treffen die in godsdienstig en sociologisch opzicht een interessant onderwerp van studie vormen.

,,*Ethnologie et Chrétienté.* — Van 27 Juni tot 2 Juli 1955 zullen in het Institut Catholique te Parijs wederom studiedagen worden gehouden ,,Ethnologie et Chrétienté", ditmaal gewijd aan het onderwerp: L'attitude devant le temps dans le christianisme et les autres religions".

Boekbespreking

Bibliotheca Missionum. Begonnen von P. Robert Streit O.M.I., fortgeführt von P. Johannes Dindinger O.M.I.
Neunzehnter Band: *Afrikanische Missionsliteratur* 1910–1940. Erster Teil, no 9754–9843. Veröffentlichungen des Instituts für Missionswissenschaftliche Forschung, 19* + 995 S., Verlag Herder, Freiburg 1954.
Zwanzigster Band: *Afrikanische Missionsliteratur* 1910–1940. Zweiter Teil, no 9844–10818. Veröffentlichungen des Instituts für Missionswissenschaftliche Forschung, 19* + 874 S., Verlag Herder, Freiburg 1954.

De twee nieuwste delen van de Bibliotheca Missionum, welke met een tussenpoos van nog geen drie maanden zijn verschenen, behoren ook wat de inhoud betreft bij elkaar; zij bevatten nl. de Afrikaanse missieliteratuur die tussen de jaren 1910 en 1940 het licht zag.

Terwijl vanaf het achtste deel van dit bibliographisch standaardwerk de meer belangrijke missieliteratuur na 1909 in een afzonderlijk aanhangsel werd vermeld, zijn de samenstellers er thans toe overgegaan om een overzicht van de gehele

missieliteratuur sinds die tijd te publiceren. Zij wijken echter hierbij af van hun vroegere methode om nl. de literatuur in chronologische volgorde te vermelden; zij zijn nl. van mening, dat de redenen, welke P. Streit in het woord vooraf bij het eerste deel ter rechtvaardiging van deze methode heeft ontwikkeld, door de opgang van het missiewerk en de daarmede samenhangende toename van de missieliteratuur intussen veel aan betekenis hebben ingeboet. De samenstellers hebben thans — en zulks zal oók in het vervolg geschieden — de voornaamste missieliteratuur, die de verschillende missionerende Orden en Congregaties sinds 1910 omtrent Afrika publiceerden, onder de resp. Orden en Congregaties gerubriceerd. Zulks biedt het voordeel, dat men op deze wijze gemakkelijk een vergelijkende studie kan maken. Om deze literatuur te achterhalen hebben de samenstellers de voornaamste missietijdschriften, zowel die van algemene aard als die van de desbetreffende Orden en Congregaties, nagezocht; om het aantal bladzijden van de toch al omvangrijke delen niet nog te vergroten, heeft de drukker meestal van kleinere letters gebruik gemaakt.

In het negentiende deel komen, na een alfabetisch register van bibliographische hulpbronnen (blz. 11*-17*), achtereenvolgens de volgende 22 Orden en Congregaties aan de orde: Assumptionisten (A.A.), blz. 1-3; Augustijnen (O.E.S.A.), blz. 3; Benedictijnen (O.S.B.), blz. 3-33; Missionarissen van Bethlehem (S.M.B.), blz. 34-35; Claretijnen (C.M.F.), blz. 35-53; Consolata-Missionarissen (I.M.C.), blz. 54-79; Dominicanen (O.P.), vlz. 79-102; Franciscanen (O.F.M.), blz. 102-195; Gezelschap van het Goddelijk Woord (S.V.D.), blz. 195-206; Paters van de H. Geest (C.S.Sp.), blz. 206-391; Missionarissen van het H. Hart (M.S.C.), blz. 391-403; Priesters van het H. Hart (S.C.J.), blz. 403-447; Zonen van het Hart van Jesus (F.d.S.C.), blz. 447-528; Paters van de H.H. Harten (S.S.C.C.), blz. 528-532; Jezuïeten (S.J.), blz. 533-648; Jozefieten (C.J.), blz. 648-651; Capucijnen (O.M.Cap.), blz. 651-735; Conventuelen (O.F.M.Conv.), blz. 735-736; Kruisheren (O.S.Cr.), blz. 736-745; Missionarissen van La Salette (M.S.), blz. 745-751; Lazaristen (C.M.), blz. 752-769; Missionarissen van Afrika van Lyon (S.M.A.), blz. 769-833.

Het twintigste deel behelst de jongste missieliteratuur van nog 18 andere missionerende Orden en Congregaties, nl. Milaanse Missieseminarie (P.I.M.E.), blz. 1-2; Missionarissen van Mariannhill (R.M.M.), blz. 2-24; Fathers van Mill Hill (S.S.J.), blz. 24-51; Montfortanen (S.M.M.), blz. 51-61; Oblaten van de H. Franciscus van Sales (O.S.F.S.), blz. 61-66; Oblaten van Maria Onbevlekt Ontvangen (O.M.I.), blz. 66-127; Pallottijnen (P.S.M.), blz. 127-137; Passionisten (C.P.), blz. 137-142; Portugees Missieseminarie, blz. 142-150; Praemonstratensen (O. Praem.), blz. 150-157; Redemptoristen (C.SS.R.), blz. 157-169; Gezelschap van St. Patrick (St.P.M.S.), blz. 169-171; Salesianen van Don Bosco (S.S.), blz. 171-178; Scheutisten (C.I.C.M.), blz. 178-236; Servieten (O.S.M.), blz. 236-242; Trappisten (O.C.R.), blz. 243-245; Trinitariërs (O.SS.Tr.), blz. 245-248; Witte Paters (M.A.), blz. 248-475, waaraan een afzonderlijke rubriek wordt toegevoegd over Charles de Foucauld (blz. 475-471).

Na de Priester- Orden en Congregaties volgen in chronologische orde, d.w.z. naargelang het tijdstip, waarop ze aan de missiearbeid gingen deelnemen, de

Broeders-Congregaties (blz. 491-500) en de Zusters-Congregaties (blz. 506-590), beide met inbegrip van de inheemse. Ten slotte zijn er afzonderlijke rubrieken over de Petrus-Claver-Sodaliteit (blz. 590-603), de medische missiebeweging (blz. 603-607) en de anti-slavernijbeweging (blz. 607-609). Alles wat niet onder genoemde rubrieken te rangschikken viel, wordt daarna in chronologische volgorde samengesteld (blz. 610-716), waarna nog een overzicht wordt geboden der bladen en tijdschriften van en over Afrika (blz. 716-749).

Beide delen worden besloten met vijf uitvoerige en uitstekende registers: schrijvers, personen, zaken, plaatsen, landen en volken, talen, die bij de studie van de Afrikaanse missiegeschiedenis onmisbare en onschatbare diensten kunnen bewijzen.

Het negentiende deel werd opgedragen aan de intussen al te vroeg overleden secretaris van de Propaganda, Z. H. Exc. Mgr. Filippo (de tweede l in deze voornaam zal wel een drukfout zijn) Bernardini; het twintigste deel aan de Duitse provincie der Oblaten van Maria Onbevlekt Ontvangen, die altijd de nodige mensen ter beschikking bleef stellen voor het eenmaal opgezet en aanvankelijk in zijn consequenties onoverzienbaar plan. In beide delen dankt de bejaarde P. Joh. Dindinger O.M.I. eveneens op hoffelijke wijze zijn trouwe en kundige medewerkers, P. Joh. Rommerskirchen O.M.I. en P. Nik. Kowalsky O.M.I.

Het ligt voor de hand, dat bij zo'n reuzenwerk hier en daar drukfouten zijn ingeslopen, die overigens merendeels persoons- en plaatsnamen betreffen (XIX, blz. 307: Osterhout; blz. 347: Naalelidijk; Valkenswaan); dat men hier en daar ten onrechte een artikel vermeld vindt (b.v. XIX, blz. 299: de controverse over de missieplicht), hetwelk in de Afrikaanse missieliteratuur niet thuis hoort; dat men omgekeerd somtijds een belangrijk artikel over het hoofd heeft gezien (b.v. naar aanleiding van het bekende boek van Plac. Tempels O.F.M., Bantoe-philosophie, XIX, 173, het artikel van J. Peters CssR., Philosopheren met de Baloeba's, H. M. 27 (1948) 1-15). Wel zou het verwondering kunnen wekken, dat men bekende missionarissen, wier voornaamste schrijversarbeid tussen de jaren 1910 en 1948 valt, o.a. L. Bittremieux C.I.C.M., Dr. B. Zuure W.P., hier niet vermeld vindt; de reden hiervan is, dat bedoelde geschriften reeds in het vorig deel werden aangehaald; toch zou het m.i. aanbeveling hebben verdiend bij dergelijke gelegenheden naar het vorig deel te verwijzen.

Doch dit alles doet niet de minste afbreuk aan onze oprechte en dankbare waardering voor de onvermoeide samenstellers, die in deze delen wederom een ontzaglijk materiaal aan bronnen en literatuur hebben opgestapeld. Naast een menigte interessante gegevens treft men herhaaldelijk ook een critische beoordeling en een korte biographische aanduiding aan — helaas, hebben niet alle missionerende Orden en Congregaties op de desbetreffende vragen geantwoord — die uiterst waardevol zijn. Onnodig hieraan toe te voegen, dat de uitgever met de samenstellers heeft gewedijverd om van de onmetelijke stof een even keurig als nauwkeurig geheel te maken.

Het voorbeeld van de Centrale van het pauselijk Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, waaraan de samensteller telkens opnieuw diepgevoelde en verdiende dank betuigt voor de milde financiële tegemoetkoming in de drukkosten, moge ook elders stimulerend werken.

Nijmegen Alph. Mulders

P. DR. GREGORIUS O.F.M. CAP.

DE ETHNOLOGISCHE, GODSDIENSTWETENSCHAPPELIJKE EN LINGUISTISCHE SCHOLING VAN DE MISSIONARISSEN*

In de missie-encycliek „Evangelii Praecones" van 2 Juni 1952 schreef paus Pius XII: „Vervolgens is het ook onontbeerlijk dat allen die tot het Missieapostolaat geroepen zijn, gedurende hun vormingstijd in hun vaderland, niet alleen opgeleid en gevormd worden tot alle deugden en tot alle kerkelijke wetenschappen, maar ook doordrongen worden van die bijzondere kennis en wetenschap die hun straks van het grootste nut zullen zijn wanneer zij bij vreemde volken hun rol van Evangelie-verkondigers zullen vervullen. Daartoe moeten zij eerst de talen leren en ze zich eigen maken, . . . verder moeten zij voldoende onderwezen zijn in de . . . volkenkunde, de geschiedenis, de aardrijkskunde en andere soortgelijke vakken."[1] De plaats van de volkenkunde, vgl. godsdienstwetenschap en taalkunde in de vormingstijd van onze missionarissen is het onderwerp dat ik te behandelen heb.

Bij de opening van het „Museo Missionario Etnologico" in Rome in 1927 beweerde de grootmeester onder de kath. beoefenaars van de volkenkunde, P. W. Schmidt S.V.D., dat met het onderzoek van de niet-christelijke godsdiensten en culturen de poorten voor het evangelie zich openen.[2] Hiermede is het bijzonder aspect aangeduid, waaronder genoemde vakken beschouwd zullen worden.

I. DE BELANGSTELLING VAN DE MISSIONARISSEN VOOR DE VOLKENKUNDE

De verdienste, die in het verloop van de eeuwen de missionarissen hebben gehad voor de beoefening van de volkenkunde, vgl. godsdienstwetenschap en linguistiek behoef ik hier niet nader te beschouwen. Op enige feiten wil ik echter wijzen, waardoor de belangstelling voor deze vakken en de beoefening ervan in deze eeuw opnieuw binnen de gezichtskring van de missionarissen is gebracht:

De beoefening van deze vakken op wetenschappelijke wijze vooral

* Referaat op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen, 20 April 1955.

1 Uitgave Priester-Missiebond van België, nr. 21; vgl. V. L. Grottanelli, Il missionario e lo studio dell'etnologia, in: In litteras encyclicas „Evangelii praecones" Pii PP. XII commentarium (Euntes docete, 1952, fasc. 1-2, 73-82.

2 Neue Zeitschr. f. Missionswiss. 1954, 296[12].

door de Congregatie van het Goddelijk Woord en met name de enorme werkkracht van de in 1954 overleden P. W. Schmidt. Aan zijn initiatief is ook de oprichting van het internationale volkenkundig tijdschrift Anthropos te danken; onder de 32 grotere bijdragen van de eerste jaargang waren 25 bijdragen van actieve missionarissen. Zeer vele missionarissen zijn door persoonlijke aansporing van P. W. Schmidt en door zijn publicaties tot volkenkundig onderzoek gestimuleerd.[1]

De organisatie van de „Semaine d'Ethnologie Religieuse", die sinds 1912 in meerdere landen is gehouden, heeft vele missionarissen op de studie van de volkenkunde geattendeerd.

Niet onbelangrijk in dit verband is de oprichting van een leerstoel voor missiologie aan meerdere universiteiten, waarbij bovengenoemde vakken ook op het programma werden geplaatst.

Op diverse Missiologische Weken werden dikwijls ethnologische onderwerpen behandeld, al geschiedde dit vaak ten koste van het eigenlijk missiologische thema.

Ditzelfde geldt trouwens van de populaire missie-tentoonstellingen, die zowel door het tentoongestelde materiaal als door het gesproken woord meer ethnographica als missiologica hebben opgedist.

Dit was ook het geval met de Vatikaanse missie-tentoonstelling van 1925 te Rome en van thet blijvend missie-museum; in Tilburg heeft men daarom de titel bedacht van „Volkenkundig Missie-Museum".

Voor publicatie van ethnologische studies staan de kansen nog niet gunstig; de drukkosten zijn te hoog en de fondsen ontbreken. Van groot belang is het initiatief van het Anthropos-Instituut (Posieux, Froideville, Kanton Freiburg, Schweiz) om belangrijke linguistische, godsdienstwetenschappelijke en ethnologische publicaties van missionarissen mogelijk te maken door ze in de Micro-Bibliotheca Anthropos op 35 mm. filmband op te nemen; een positieve copie is voor de prijs van 10-15 Zw. Frcs. beschikbaar. Speciaal-studies, die wegens hun omvang en hun geringe afzetmogelijkheid anders niet gepubliceerd kunnen worden, kunnen op deze wijze worden vastgelegd en gemultipleerd. Van deze Micro-Bibliotheca Anthropos bevatten b.v. de nos. 1, 2, 3, 5, 6, 9. 10, 11 en 12 linguistische studies van missionarissen; grotendeels hebben ze betrekking op talen, die slechts door een betrekkelijk klein aantal mensen worden gesproken en die binnenkort geheel zullen verdwijnen.[2]

[1] N.Z.M. 1954, 294.
[2] N.Z.M. 1953, 141; 1954, 303.

De vakwetenschappelijke beoefening van de volkenkunde en aanverwante vakken vindt echter bij de katholieken nog te weinig beoefenaars.

II.

DE VOORDELEN VAN EEN ETHNOLOGISCHE, GODSDIENSTWETENSCHAPPELIJKE EN LINGUISTISCHE SCHOLING VOOR DE MISSIONARISSEN

Elke inleiding tot de missiewetenschap behandelt de noodzaak van deze hulpwetenschappen voor de missiologie en de missionaris.[1] Luisteren we eerst naar enige goed-gemeende waarschuwingen. De onlangs overleden Prof. J. P. Steffes te Münster i.W. verklaarde: „Die vielbesprochene und vielbeklagte Tatsache, dass die harte und opfervolle Arbeit der Missionare oft nicht von entsprechendem Erfolg begleitet ist, hängt gewiss auch damit zusammen, dass dem Missionar nicht die geistige Ausrüstung vermittelt werden konnte, deren er zu erfolgreichem Wirken bedürft hätte."[2]

Met betrekking tot de volkenkunde schrijft Prof. R. Mohr van Nijmegen: „Eine Missionierung, die an den volkerkundlichen Tatsachen vorbei gehen wollte, ist darum unter normalem Ablauf der Dinge zur Erfolglosigkeit verurteilt."[3] En ten slotte nog de stem van de overleden zendeling-ethnoloog Hans Schärer van de Basler-Mission: „Manche Arbeiten von Missionaren verraten den Laien. Manche unrichtige Sicht in der Missionswissenschaft und Missionsmethodik kommt daher, dass die Missionsarbeiter zu wenig wissenschaftlich-ethnologisch unterlegt sind. Manche Fehler hätten sicherlich vermieden werden können, wenn die Ethnologie in den Missionsseminarien immer richtig eingeschätzt worden wäre."[4]

Geruggesteund door deze uitspraken willen we nu beschouwen:

A. *de omvang en inhoud van een dergelijke scholing*

1) *De psyche van het volk.* — De Culturele Anthropologie, zoals de

[1] J. SCHMIDLIN, Einführung in die Missionswissenschaft, 2 Aufl. 1925; ALPH. MULDERS, Inleiding tot de Missiewetenschap, 2e dr. 1950, 232 vv.; ANDRE SEUMOIS O.M.I., Introduction à la Missiologie. Schöneck-Beckenried 1952, 401-429.
[2] Die Religionswissenschaft im Dienste der Mission, in: Scientia Missionum Ancilla. Nijmegen 1953, 178.
[3] Die gegenwärtige Ethnologie in missionarischer Sicht, in: Scientia Missionum Ancilla, 199.
[4] Mission und Ethnologie, in: Acta Tropica, Vol. 2 (1945), 280.

volkenkunde tegenwoordig wordt genoemd, bestudeert de primitieve mens zoals deze zich beweegt, leeft en denkt in het milieu van zijn beschaving met al haar facetten van economische, sociale, artistieke, technische en godsdienstige geaardheid. Binnen het organische geheel van deze cultuur beleeft de primitieve mens de werkelijkheid van wereldse en bovenwereldse machten; binnen dit kader ontmoet hij vooral het numinose en vindt deze ontmoeting haar uitdrukkingsvormen in mythologie en cultus.[1] Als de missionaris bij zijn geloofsverkondiging begrip bij zijn toehoorders wil verwachten, dan moet hij ook begrip hebben voor de levensvormen, zeden en gewoonten van deze mensen, ja zelfs voor hun stoffelijke beschaving, waarin ze hun alledaagse leven leiden. Begrip van de zijde van de missionaris zal ook begrip van de zijde van de toehoorders teweeg brengen.[2]

De kennis van de psyche van een volk is een van de belangrijkste elementen in de missionaire geloofsverkondiging. Juist als buitenlanders met ons zo geheel verschillend volks- en cultuureigen moeten we hier anders fouten begaan; de bewijzen voor het Godsbestaan zoals we die in onze Theodicee aantreffen en die wellicht philosophisch op zich hun bewijskracht bezitten, zullen op de buiten-Europese mens veel minder indruk maken. Op het missiologisch congres van Münster i.W. van 25-29 Mei 1953 heeft de bekende P. Hofinger S.J. eerlijk toegegeven, dat we ons in psychologisch opzicht met de Oosterse volken nog steeds niet op een gemeenschappelijk vlak getroffen hebben. De inheemse clerus van het land zelf zal nog meer als tot heden op dit gebied de leiding moeten overnemen en wij zullen dan, bewust van onze tekorten, bescheiden naar hun adviezen moeten luisteren. Doch we mogen niet wachten totdat deze elite ter plaatse aanwezig is. Meer als tot nu toe, zeide P. Hofinger, zullen we aan onze toekomstige missionarissen behalve een taalkundige opleiding hen ook een psychologische inleiding en een inleiding in de beschaving van het land en het volk, waaronder ze werken, moeten verstrekken. „We kunnen het niet ontkennen: er zijn toch gevallen voorgekomen, dat missionarissen na slechts een half jaar voorbereiding reeds het binnenland zijn ingestuurd, . . . zonder een eigenlijke culturele opleiding."[3]

[1] J. P. Steffes, Die Religionswissenschaft im Dienste der Mission, l.c. 174.
[2] R. Mohr, Die gegenwärtige Ethnologie . . . l.c. 199.
[3] Die Auseinandersetzung mit der Gottlosigkeit und dem Widerchristentum in der missionarischen Verkündigung, in: Christen und Antichristen. Hiltrup o.J., 162.

2) *De taal van het volk.* — De noodzaak van een linguistische scholing verdedigt Prof. J. Wils om de volgende redenen: 1. Om practische motieven: de keuze van een verkeerstaal; de transcriptie van inheemse teksten; de erkenning van de taalstructuur en de vorming van een christelijke terminologie. 2. Om het belang van de taalstudie voor de kennis van de mentaliteit en van de culturele verhoudingen van het volk. 3. Uit eerbied voor de beschaving van deze volken, waarvan hun taal een belangrijk onderdeel vormt; belangstelling, studie en behartiging van hun taaleigen zijn bewijzen van de onbaatzuchtige genegenheid van de missionarissen.[1]

3) *De maatschappelijke verhoudingen.* — Zonder dat men de opvattingen van Lévy-Bruhl behoeft te delen mag men wel zeggen, dat de collectiviteit bij de primitieven een voornamere rol in hun cultureel leven speelt als in onze westerse samenleving. P. W. Schmidt heeft eens gezegd: „Elke beeldhouwer moet het materiaal kennen, waaraan hij werkt!" Dit geldt te meer, wanneer het niet om steen, doch om de broze substantie van een ziel gaat, en niet alleen om individuele zielen, doch om hele volken met hun eigen opvattingen en gebruiken zoals ze in verloop van vele eeuwen zijn gegroeid.

Laten we onmiddellijk enige practische voorbeelden aanhalen. Wat te doen, als de jongens zo tegen de puberteitsperiode voor een paar weken of maanden van school verdwijnen? Als ze terugkeren, kan men aan hun veranderde houding besluiten, dat ze de puberteitswijding hebben doorgemaakt. Nu is de zin van de puberteitswijding op zich natuurlijk niet slecht, doch hoe is het feitelijk ritueel? In Australisch Nieuw-Guinea worden de puberteitswijdingen met enige sexuele uitspattingen gevierd, waarbij aan de candidaten als teken van mannelijke volwassenheid een gordel van boombast wordt verleend. Een missionaris organiseerde voor zijn schooljeugd zelf een puberteitswijding met een godsdienstig-zedelijk karakter en schonk op het einde van het feest aan elke jongen een mooie nieuwe schaamgordel.[2] Wellicht was het nog

[1] De missionaris en de taalwetenschap, in: Het Missiewerk, 25e jrg. (1946), 32 vv.; vgl. P. V. van Bulck S.J., Praktisch nut der volkenkunde voor den missionaris, in: Exspectatio Gentium, verslagboek XIIIe Missiologische Week van Leuven, 264-265; H. Schärer, Mission und Ethnologie, l.c. 278-279; J. Wils, The Mission and Linguistics, in: Scientia Missionum Ancilla, l.c. 243-253.

[2] P. W. Schmidt S.V.D., Die Bedeutung der Ethnologie und Religionskunde für Missionstheorie und -praxis, in: Zeitschr. f. Missionswiss. und Religionswiss. XVIII (1928), 119-120.

zinvoller geweest, als de bisschop dan het sacrament van het Vormsel hen had toegediend en deze gordel gekomen was in plaats van de voor Papoea's onbegrijpelijke „kaakslag". Wat moeten we doen, als de ouders van hun schoolgaande kinderen eisen, dat hen de besnijdenis worde toegediend? Hoe is het standpunt van de missionaris tegenover een wellicht te hoge bruidsprijs? Zo is er in Nederlands Nieuw-Guinea de laatste tijd enig tumult ontstaan, omdat in enige dorpen de „kain timur", de oude van buiten geïmporteerde doek, die gewoonlijk tot de bruidsprijs behoorde, doch die steeds zeldzamer werd, waardoor meerdere jonge mannen pas laat konden trouwen, nu werd afgeschaft en zelfs publiek werd verbrand.[1] Wat is het belangrijk, dat men de structuur van het familieleven van de stam kent.De verhouding van de bruidgeversgroep, de hula-hula, tegenover de bruidnemersgroep, de boru, bij de Bataks en daarmee verbonden de afhankelijkheid van de afzonderlijke marga's gaf de sleutel voor de massabekering, die bij dit volk tot stand kwam. Wat kan men echter van deze familieverhoudingen in het Christendom handhaven, wat moet men veranderen?

Het nomadisch leven van meerdere stammen maakt de oprichting van missiestaties zeer bezwaarlijk. Men heeft op sommige plaatsen getracht om deze stammen een sedentair leven op te dringen door hen tot de economie van de landbouw te brengen; na vele tevergeefse moeiten en hoge kosten moest de poging toch weer worden opgegeven. Bij andere stammen trachtte men de gemeenschapswoningen te veranderen in ééngezinswoningen of verspreid wonende gezinnen samen te brengen in dorpsverband. Men kan dergelijke ingrijpende maatschappelijke veranderingen alleen bevorderen als men het juiste ethnologisch inzicht heeft. Bij sommige stammen bestaat een uitgesproken standenverschil dat een onoverkomelijke barrière tussen de verschillende maatschappelijke groepen opwerpt; dit standenverschil is innig met heel het sociaal, economisch en godsdienstig leven van de stam verbonden. Wat te doen bij de vorming van een inheemse clerus of oprichting van een inheemse congregatie, waar men dit standenverschil bezwaarlijk kan handhaven? Zo zijn er vele problemen, waarbij de ethnologie een woord mag meespreken.

[1] Voor de „lobola" van de zuidelijke Bantoe's: H. P. Junod, Anthropology and Missionary Education, in: The International Review of Missions, Vol. XXIV (1935), No 94, 218-221.

4) *De godsdienst.* — Wanneer volgens vele ethnologen de godsdienst de meest bepalende factor is van de culturele structuur van een volk, is het zonder meer duidelijk, dat een juiste typologie van het godsdienstig verschijnsel voor de missionaris onmisbaar is. De kern en daardoor ook de functie van het godsdienstig leven binnen een bepaald cultuurtype ligt niet aan de oppervlakte; het is daarom onvoldoende om b.v. alleen geesten- en dodenverering te onderscheiden. De moderne cultuurmorphologie graaft veel dieper en het is voor de jonge missionaris buitengewoon interessant en leerzaam om van deze theorieën kennis te nemen. [1] Bovendien eist de missionering een methodische kennis en waardering van de morele waarden, van de ethische grondhouding van de niet-christelijke volken; een simpele vergelijking met de christelijke moraal houdt geen rekening met de zin van hun zeden en gewoonten. De houding van vele missionarissen b.v. tegenover de vruchtbaarheidsriten, zoals deze bij vele stammen met primitieve landbouw worden gevonden, moet aan een revisie worden onderworpen. [2]

B. *Het voordeel van deze ethnologische kennis voor het missiewerk*

Nadat we de ethnologische, godsdienstwetenschappelijke en linguistische scholing van de missionarissen naar omvang en inhoud hebben besproken, willen we nu de voordelen ervan voor het missiewerk beschouwen.

1) *Voor de juiste gebiedskeuze.* — Bij de beslissing in welk gebied men strategisch gezien het best het bekeringswerk kan beginnen, zal een ethnographisch vóór-onderzoek van groot nut kunnen zijn. Men zal dan sociographisch een bepaald gebied aftasten naar de bevolkings-

[1] P. W. Grösser P.S.M., Die Beziehungen der Missionswissenschaft und Missionspraxis zur Völker-, Sprachen- und Religionskunde, in: Zeitschr. f. Missionswiss. III (1913), 42-43; J. P. Steffes, Geschichte, Stand und Aufgaben der allgemeinen Religionswissenschaft, in: Zeitschr. f. Missionswiss. und Religionswiss. XVIII (1928), 4 ff. Schr. behandelt de betekenis van de godsdienstgeschiedenis, -psychologie, -sociologie, -phaenomenologie en -philosophie voor de missionaris; vgl. G. A. C. van Winsen C.M., Meelevend begrijpen. Een studie over het verband tussen de godsdienstwetenschap en de missiologie. Nijmegen 1954, 102-107.

[2] P. Georg Höltker S.V.D., Bedeutung der Völkerkunde für Mission und Heimat, in: Priester und Mission, 12. Jhrg. (1928), 13; J. Kaelin, Perspectives théologiques sur les valeurs morales dans les diverses religions, in: Rythmes du Monde, 28me Année (1954), N.S.T. II, 210-222.

dichtheid, stabiliteit, ontvankelijkheid, godsdienstige en ethische geaardheid, naar de stam- en taalverdeling, naar de gezagsverhoudingen en de verwantschapsstructuur van de afzonderlijke stammen, — en dit niet alleen in het retrospectieve van de cultuurhistorie, doch veel meer in de concrete situatie of beter nog op grond van een nauwkeurig sociographisch en statistisch onderzoek met betrekking tot de problemen van de naaste toekomst.[1]

2. *Voor de geloofsverkondiging.* — We zouden open deuren inrennen, wanneer we nog eens uitvoerig terugkwamen op het nut van kennis omtrent de taal, godsdienst en beschaving van een volk voor de evangelieprediking; alleen op een bijzonder aspect, nl. van de aanpassing op gebied van geloofsverkondiging wil ik hier wijzen. Het is vooral de cultuurmorphologische richting van de school van Frobenius, die niet op de eerste plaats de maatschappelijke verhoudingen bestudeert zoals de Social Anthropology van A. R. Radcliffe-Brown het doet, en die evenmin de geschiedkundige ontwikkeling als studie-object neemt zoals de cultuurhistorische school dit doet, maar die vooral zich bezig houdt met het „Paideuma", het geestelijk gehalte van de beschaving. Dan komt deze richting tot een zeer merkwaardige typologie van de geestesstructuur van de menselijke beschavingsvormen.

Ad. E. Jensen, de meest op de voorgrond tredende vertegenwoordiger, beschouwt de geesteshouding, die hij evenals zijn leermeester Frobenius en vele anderen als mystisch òfwel als magisch kenmerkt, als het kernpunt van heel de beschaving van de primitieven. Deze geesteshouding heeft haar uitdrukking gevonden in hun mythologie en cultus, waarbij hij de phase van „uitdrukking en beleving" onderscheidt van de daarop volgende phase van „toepassing en doelmatigheid". Elke geesteshouding vertoont bepaalde grondvormen, die aanknopingspunten bieden voor de uiteenzetting van onze christelijke geloofswaarheden en liturgie.[2] Deze moderne ethnologische opvattingen zijn niet enkel instructief voor de uiteenzetting van de geloofswaarheden, doch zijn ook van belang

[1] Vgl. P. V. van Bulck S.J., l.c. 259-264; van prot. zijde: H. Schärer, l.c. 277-284 (voor Indonesië); voor Afrika: The Missionary and Anthropological Research, by Diedrich Westermann and Richard Thurnwald. London 1932.

[2] Ad. E. Jensen, Das religiöse Weltbild einer frühen Kultur. Stuttgart 1949; Mythos und Kult bei Naturvölkern. Wiesbaden 1951; vgl. R. Mohr, Neue Gesichtspunkte für die Ordnung kultureller Phänomene in Ethnologie und Religionswissenschaft, in: Z.M.R.W. 38. Jhrg. (1954), 266 ff.

voor het doen aanvaarden van de zedelijke verplichtingen; ook hier heeft men rekening te houden met de ethische opvattingen van de primitieve volken. De kwestie van hun sexuele verhoudingen en van hun schaamtegevoel is objectiever vanuit de ethnologie als vanuit onze christelijke moraal te beoordelen.[1]

3. *Voor de christelijke gemeenschapsvorming.* — Een ,,bekeringsgeval' wordt door meerdere missionarissen nog te sterk als een kwestie van individuele beslissing beschouwd; men is zich te weinig bewust, dat daardoor ook de gemeenschap, die bij de primitieven heel de cultuur schraagt — sterker als dit in onze westerse samenleving het geval is —, wordt aangetast, ja in zekere zin wordt uitgehold. Het bekeringsproces moet hier dus bestaan in een christelijke gemeenschapsvorming. Hiertoe is nodig:

1. dat men de gemeenschappelijke gebruiken en riten, die er in de primitieve samenleving bestaan, op hun merites weet te beoordelen.[2] Hier geldt niet het dilemma van ,,goed" of zonder meer ,,slecht", waaruit zou volgen, dat men ze ofwel zou kunnen behouden ofwel moet verwerpen. Er bestaat nl. ook dikwijls de mogelijkheid om ze te veranderen en zelfs al zouden sommige riten of vieringen van mysteries in hun tegenwoordige vormgeving te veroordelen zijn, dan zijn ze om hun verbondenheid met het beschavingspatroon de moeite waard om door de missionaris-ethnoloog te worden bestudeerd met de bedoeling om daarin de psyche, de gedachtengang, de grondhouding van het volk te ontdekken en deze vitale elementen van zijn geestelijke beschaving door andere, zedelijk wel verantwoorde elementen te vervangen.[3]

2. Doch dit heeft ook zijn positieve zijde, nl. het belang van de liturgische viering van de christelijke mysterie's voor deze gemeenschappen. Zij bezitten een natuurlijk begrip voor heilige symbolen, dat in onze westerse maatschappij grotendeels verloren is gegaan. De viering van een gemeenschappelijk ritueel spreekt voor hen veel duidelijker en

[1] RICHARD MOHR, Die gegenwärtige Ethnologie . . . l.c. 206-207; Ders., Die christliche Ethik im Lichte der Ethnologie. München 1954.

[2] Bij de studie van de volksgewoonte moet men rekening houden: 1. met de omstandigheden, waarin ze optreden; 2. met de zin en betekenis, die er achter schuilt; 3. met de functie, die ze in de beschaving en wereldbeschouwing van de stam vervullen (P. V. VAN BULCK, l.c. 268-270).

[3] Vgl. mijn artikel: Enige beschouwingen over het aanpassingsvraagstuk, in: Het Missiewerk, 34e jrg. (1955), 48; P. W. SCHMIDT, Die Bedeutung der Ethnologie und Religionskunde, l.c. 126-127.

ligt veel directer in de religieuze sfeer als de discursieve redenering en het onderricht. De gemeenschap moet hier dus sterker in de liturgie worden betrokken. Wie de missiologische literatuur van de laatste tijd heeft bijgehouden, weet, dat er vooral met betrekking tot de missiegebieden diep ingrijpende hervormingsplannen bestaan om in de missie door de liturgie wederom tot een werkelijke religieuze gemeenschapsdienst te komen. En als deze plannen niet zouden slagen, dan bestaat toch nog altijd de mogelijkheid van de z.g. para-liturgische plechtigheden en deze behoeven niet alleen te bestaan in de processies van bruidjes, die papiersnippers strooien en kussens dragen met een verguld kruis, met het anker van het geloof en een groot hart als symbool van de liefde! Er zijn hier andere para-liturgische plechtigheden mogelijk, die meer aanpassing vertonen aan de religieuze riten en aan de genius van het volk zelf.[1]

4) *Voor de juiste vorm van acculturatie en reïntegratie.* — Een mens, vooral een primitieve mens, losmaken uit zijn traditie en uit het organisch geheel van zijn beschaving betekent een psychische „choc", een precaire onderneming, vooral als dit gebeurt in het religieuze vlak. Het bekeringsproces is op zich niet enkel een kwestie van het winnen van onsterfelijke zielen voor het Christendom, doch betekent een doorbraak van de autochthone beschaving: een acculturatie. Hierop zal dus een integratie volgen, die met veel tact geleid moet worden. Wanneer elk christianiseringsproces een „Angriff" betekent op de beschaving als een organisch geheel, dan is dit alleen verantwoord, wanneer die elementen van de beschaving gespaard worden, die ook in een christelijke beschaving hun bestaansrecht behouden. Elk volk heeft een natuurlijk recht op het behoud van zijn cultuurbezit inzover dit niet in strijd is met geloof of goede zeden en de Kerk heeft de plicht de vitaliteit van het volk zoveel mogelijk te bewaren. Elk volk immers bezit zijn eigen specifieke dominerende goede eigenschappen.[2]

In de Encycliek „Summi Pontificatus" van 20 Oct. 1939 schrijft Pius XII: „De Kerk . . . denkt er in het geheel niet aan de karakteristiek eigen waarden, die ieder volk met naijverige gehechtheid en begrijpelijke trots

[1] Vgl. de nachtelijke „liturgie" van de Negrito's van N. Luzon zoals P. Vanoverbergh C.I.C.M. deze beschrijft in Anthropos, XX (1925), 148-199, 399-443; P. W. Schmidt, l.c. 127-129: deze geeft nog andere voorbeelden van Noord-Amerikaanse Indianen.
[2] Van Bulck, l.c. 273.

bewaart en als kostbaar erfgoed beschouwt, aan te tasten of gering te achten. Haar doel is de bovennatuurlijke eenheid in een allen omvattende liefde, niet de eenvormigheid, die slechts uiterlijk is en oppervlakkig en juist daarom de eigen kracht verzwakt . . . Alles, wat in zulke gebruiken en gewoonten niet onafscheidelijk verbonden is aan de godsdienstige dwalingen, zal altijd een welwillend onderzoek, en indien mogelijk bescherming en bevordering vinden."[1]

Het is dus een missionaire plicht om studie te maken van de beschaving van deze volken om de structuur te erkennen, die als basis kan dienen om aan het Christendom een eigen autochthoon karakter te kunnen verlenen.[2] De missionaris is de aangewezen man voor ethnographisch onderzoek, omdat hij jarenlang temidden van deze volken heeft geleefd, hun taal spreekt en hun vertrouwen heeft gewonnen.[3]

Een nog dieper ingrijpende acculturatie heeft er echter de laatste jaren plaats in vele eeuwenoude primitieve gemeenschappen: de doorbraak van het Westen in de underdeveloped countries, die practisch bijna alle missiegebieden zijn. Het is een doorbraak van het economisch leven, een verschuiving van de politieke machtssfeer, een verbetering van de volks-hygiëne, een technische rationalisatie, doch daardoor zijn deze primitieve gemeenschappen ook losgemaakt van de magisch- religieuze factoren, die tot nu toe de binding vormden van hun gemeenschappelijk cultureel bezit. Er ontstaat een brute ontmythologisering van heel hun geestelijke beschaving.

We moeten ons bewust worden, dat op het ogenblik tientallen primitieve culturen, vooral in Azië en Afrika, doch ook reeds in Polynesië en Zuid-Amerika, in een geweldige crisis-periode dreigen ten onder te gaan.[4]

[1] A.A.S. XXXI (1939), 428.

[2] P. W. Grösser, Die Beziehungen der Missionswissenschaft . . . l.c. 41 ff.; vgl. Smith, The Missionary and Anthropology. An Introduction of the study of primitive Man for Missionaries. Chicago 1943.

[3] Bij de ethnographische beschrijving van missionarissen waarschuwt Patrick O'Reilly: 1. voor sensatie; geen „sterke verhalen"; 2. het uitzonderlijke is van minder belang als het gewone, omdat alleen dit laatste het typerende is; 3. geen apologie in de berichtgeving, omdat het b.v. „heidense" gebruiken zijn; objectieve beschrijving!; 4. hij spoort aan tot scherpe observatie met nauwkeurige opgave van de stam, van omstandigheden van tijd en plaats (geen missie-scheurkalender-verhaaltjes!) en van de functie van het gebruik, van de persoon in kwestie enz.; 5. geen persoonlijke interpretatie; deze kan men meestal beter aan de vakman overlaten. Ce que l'ethnologie attend des missionaires, in: Etudes Missionaires, T. II (1934), 9-13.

[4] Patrick O'Reilly, l.c. 3 et suiv.

Bij deze ondergang mag de missionaris niet als neutrale toeschouwer blijven staan. Hij is trouwens niet enkel toeschouwer, want als de godsdienst van deze volken juist als het vormend element, als het paideuma van hun beschaving mag worden beschouwd, dan draagt hij in zekere zin ex professo bij tot deze ondergang en draagt hij dus ook mede de verantwoording om vakkundig het zijne bij te dragen tot het ontstaan van een nieuwe beschaving, waarvan de christelijke godsdienst een integraal deel moet vormen en niet enkel als een olievlek er bovenop mag drijven. [1]

Als missionaris moet men dit proces van acculturatie en reïntegratie volgen. Het is vooral de „Social Anthropology" in de volkenkunde, die zich met deze problemen bezig houdt en die door de invloed van de Amerikaanse ethnologen steeds meer de methode van de volkenkunde gaat beheersen. Het is eigenlijk een combinatie van psychologie (vooral psycho-analyse), sociologie, economie en ethnologie. Zij maakt gebruik van de moderne methode van enquêtering en peiling, van statistische en graphische procédé's, vragenlijsten voor demographisch onderzoek en analyse van de sociologische verschijnselen. Het is vooral researchwork, omdat men de concrete situatie en de actuele veranderingen ter plaatse wil nagaan. Deze maatschappelijke verschuivingen bepalen echter mede de naaste toekomst van de Kerk in deze gebieden en daarom is het sociographisch onderzoek ook voor de missionaris van uitzonderlijk belang. In Frankrijk is men in dit opzicht al verder gevorderd door de jaarlijkse congressen van „Ethnologie et missions" en van het bulletin „Ethnologie et Chrétienté". Aan het Institut Catholique te Parijs is dit jaar als sectie van de theologische faculteit een „Institut d'ethnologie et de sociologie religieuse" opgericht. Het stelt zich ten doel de moderne methode van godsdienstwetenschap en sociologie op de niet-christelijke godsdiensten toe te passen en hierin aan onderzoekers, ambtenaren en missionarissen een opleiding te geven. [2]

Alle koloniale regeringen houden zich op de dag van heden met de sociale structuurwijzingen bij de minder-ontwikkelde volken bezig;

[1] Mohr, Die gegenwärtige Ethnologie . . . l.c. 208-209.

[2] Het is een tweejarige cursus, met gemiddeld één wekelijks college, die met licentiaat afsluit; na een tijd veldonderzoek of bronnenstudie kan men promoveren (H. M. 34 (1955) 52; Z.M.R.W. 39. Jhrg. 1955, 143); vgl. G. Zeegers und C. Thoen, Soziographische Forschung in der Missionierung, in: Scientia Missionum Ancilla, l.c. 211-242; A. Leroi-Gourhan, Christianisme, Sociologie et Social, in: Rythmes du Monde, 28me Année (1954), N.S.T. II, A. Retif S.J., La sociologie religieuse au service de l'évangélisation, in: Union Missionnaire du Clergé de France, 1955, 28-31.

zij nodigen voortdurend ethnologen uit om deze problemen te bestuderen; overal worden instituten voor „Social Anthropology" tot dit doel opgericht. Wat heeft de South Pacific Commission voor de Zuidzeegebieden en de Unesco voor de „underdeveloped countries" geen geld en persoonlijke inspanning ervoor over om ethnologen in teamverband uit te zenden, de stromingen en veranderingen bij deze volken op het ogenblik na te gaan, te registreren en te interpreteren. [1] En toch, belangrijker als voor het bestuursbeleid van deze instanties is het voor de missionaris de sociale structuurwijzingen te kennen en er rekening mede te houden. Hij heeft weliswaar niet tot taak deze volken economisch te exploiteren, maar grootser en verantwoordelijker is zijn werk nl. om in deze concrete situatie een autochthone Kerk op te bouwen uit de stenen, d.w.z. uit de gemeenschapsvormen en de mensen, zoals hij ze nu in hun denken en doen aantreft. Met een aantal mensen te dopen, met kerken, ziekenhuizen en scholen te bouwen is het missieprobleem nauwelijks aangeraakt, laat staan: opgelost. Toen het vorig jaar de ethnoloog A. Köbben op de Vacantiecursus voor Geografen van het Instituut voor de Tropen te Amsterdam op 29 Dec. een uiteenzetting gaf over de maatschappelijke veranderingen, die er op het ogenblik aan de Ivoorkust onder invloed van de bevolkingslandbouw van koffie en cacao hier plaats hebben, moest hij getuigen, dat hij bij de missionarissen aldaar geen kennis en zelfs geen belangstelling voor deze problemen heeft aangetroffen.

III. WANNEER MOET DE ETHNOLOGISCHE, GODSDIENSTWETENSCHAPPELIJKE EN LINGUISTISCHE SCHOLING VAN DE MISSIONARISSEN PLAATS HEBBEN?

WANNEER deze scholing een voorwaarde is voor een vruchtbaar apostolaat, moet ze ook een voorbereiding zijn, d.w.z. ze moet plaats hebben voordat men naar het werkterrein vertrekt. Als men het beginsel huldigt: door schade wordt men wijs, zal het persoonlijk experimenteren onherstelbare verwoestingen aanrichten. Zeker een jarenlang verblijf ter

[1] Vgl. Société, traditions et technologie. Comptes rendus d'enquêtes dirigées par Margaret Mead sous les auspices de la Fédération mondiale pour la santé mentale. Paris, Unesco, 1953. Hierin wordt onderzocht, welke invloed de veranderingen op landbouwkundig, hygiënisch gebied, op gebied van volksvoeding en familieleven enz. hebben op de „sant mental" van de minder-ontwikkelde gebieden; EDW. H. SPICER, Human problems in technological change. New York 1952; C. TJ. BERTLING, Technische bijstand van het Westen en psychische afstand van het Oosten, in: Indonesië, VII (1954), 225-254.

plaatse kan de missionaris op de hoogte brengen van de cultuur van het volk, waaronder hij werkt.

Maar 1) hoe dikwijls heeft men in zijn opvatting en ook in zijn tactiek intussen al niet misgetast?

2) Het is niet economisch om zoveel jaren te besteden aan het verwerven van de nodige kennis, terwijl men in een goede opleiding deze korter en meer systematisch kan verwerven.[1]

3) De ervaring alleen geeft hoogstens een ethnographische, doch geen ethnologische kennis, die de sleutel biedt voor de juiste interpretatie van de gegevens en die een vergelijkend en synthetisch overzicht geeft.[2] Door jarenlange ervaring kan men b.v. een taal uitstekend spreken, doch de juiste taalconstructie erkent men door de vergl. taalkunde[3]. Vandaar geldt voor de linguistische scholing, dat men minstens het grammaticale gedeelte van de taal in de voorbereiding en niet pas in in de missie tracht aan te leren; in het laatste geval zal men zich meestal tot de omgangstaal beperken, doch nooit meer de taal goed leren.[4]

De practicus Mgr. Jérôme Malenfant O.F.M. Cap., Ap. Prefect van Gorakhpur (India) verwijst dan ook beslist de opleiding naar de vormingsjaren vóór de uitzending.[5]

[1] P. W. Schmidt, l.c. 119.

[2] „Hoe knapper ethnologisch geschoold voor zijn afreis, hoe beter de missionaris daarna als ethnograaf zal slagen; hij zal veel meer waarnemen; hij zal het des te vlugger ontdekken, en zal het des te fijner begrijpen." (P. V. v. Bulck, l.c. 253). Deze scholing moet in de jaren van voorbereiding plaats hebben. Het gebruik van een vragenlijst b.v. van de „Notes and Queries in Anthropology"[6] (Committee of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. London 1951) of van P. Ludwig Wolff S.C.J., De missionaris als onderzoeker (vert. door P. Patricius O.F.M.Cap. Rijswijk 1932), zijn zonder critische scholing onbruikbaar; vgl. Patrick O'Reilly. l.c. 14.

[3] Voor een goede observatie is nodig, dat men de typologie van de objecten en verschijnselen kent. Hoe kan men b.v. de boerderijen van Nederland nauwkeurig beschrijven als men deze niet weet te classificeren naar het Friese, Frankische, Saksische of binnenhoftype?

[4] Vgl. Jos. Winthuis, Die linguistisch-ethnologische Vorbildung des Missionars, in: Zeitschr. f. Missionswiss. IX (1919), 228 ff.

[5] „Ces études humaines élargies, tout au moins ces lectures, peuvent et doivent se faire d'avance, sans négliger en rien pour cela la formation habituelle. Une fois plongé dans le milieu, l'observation de choses locales restreintes, vécues, pourra déformer et borner votre jugement sur des aspects généraux qu'il faut d'abord connaître. De plus, une fois noyé dans les mille tracas quotidiens de la vie missionnaire, quel temps, quel goût peut-être vous restera-t-il pour ces études générales?" La vocation missionnaire. 1952, 112.

IV. HOE KAN MEN DE MODERNE EISEN WAT DE ETHNOLOGISCHE, GODSDIENSTWETENSCHAPPELIJKE EN LINGUISTISCHE SCHOLING BETREFT, VERWERKELIJKEN?

1) *Een universitaire opleiding.* — Aan het Missiologisch Instituut van de R.K. Universiteit te Nijmegen behoren, naast de missiologie, ook vergelijkende godsdienstwetenschap (met inbegrip van de Islamologie), ethnologie en algemene taalwetenschap tot de verplichte vakken. De opleidingsduur is 3 jaar; de opleiding wordt bekroond door academische graden; zij stelt de studenten in staat zich ook in een van de genoemde vakken te specialiseren.

2) M.O.-opleiding. Aan de R.K. Leergangen te Tilburg is de ethnologische en godsdienstwetenschappelijke opleiding opgenomen in de M.O. akte Aardrijkskunde; de studieduur is 4 jaar.

3) *Opleidingscursus voor missionarissen.* — Het is mogelijk een practische opleidingscursus voor missionarissen te organiseren naar de grote cultuurgebieden van b.v. Afrika, Indonesie, Zuid-zeegebied enz., geconcentreerd b.v. in een huis van een missionerende orde of congregatie, die in dat gebied werzaam is en over voldoende vakkundig opgeleide krachten beschikt. Naast de missiologische vakken komen natuurlijk de volkenkunde, de godsdienstwetenschap en de taalkunde van het betreffende cultuurgebied op het programma. Reeds 14 jaar ben ik directeur van een dergelijke opleidingscursus voor missionarissen, gericht op het Indonesische cultuurgebied. Volgens mijn ervaring, die steunt op de desiderata vanuit de practijk, acht ik het mogelijk, dat men in een studietijd van een jaar aan de missionarissen een voldoende practische oriënterende scholing op gebied van ethnologie, vgl. godsdienstwetenschap en taalkunde kan verstrekken.

4. Ten slotte kan men zich nog beperken tot een *vormingscursus met dag-programma van ca 6 weken.* Een gedeelte ervan behandelt algemene missiologische, ethnologische, godsdienstwetenschappelijke en linguistische problemen, het andere gedeelte de afzonderlijke cultuurgebieden. Deze cursus worde gehouden in de vorm van de medische cursus van Rotterdam en wel elk jaar b.v. in Aug.-Sept., zodat alle vertrekkende missionarissen tevoren in een zeer compact programma althans enige noodzakelijke oriëntering op gebied van missiemethode, ethnologie, godsdienstwetenschap en linguistiek kunnen meekrijgen. Het Instituut voor missionaire vorming aan de Fordham-Universiteit in Amerika heeft sinds twee jaren een dergelijke vormingscursus georganiseerd.

Tilburg.

DR. J. J. A. M. HOUBEN S.J.

THEOLOGIE EN „CULTURAL ANTHROPOLOGY" *

HET wetenschappelijke apparaat, dat ons tèn dienste staat, wanneer wij ons op de hoogte willen stellen van de buiten-Europese (= buiten-Westerse) cultuurwereld, is imposant en veelzijdig. Door al de takken van het Orientalisme, door ethnologie en ethnographie is een hoeveelheid van materiaal verzameld, die welhaast niet meer te overzien is. Dit alles is het resultaat van meer dan een eeuw gezette wetenschapsbeoefening, die door zelfbezinning en critiek, in steeds verder gaande specialisering, tot scherpere precisering der methodiek en der techniek kon komen. Door te grote specialisering echter werd men het synthetisch inzicht allengs bijster. Is het daarom te verwonderen, dat wij op het gebied der cultuurbeschrijvende wetenschap pogingen zien ondernomen worden, welke ordening willen brengen in het verzamelde materiaal?

Naast de descriptieve en historische studie der buiten-Europese culturen kwamen daarom in de laatste decennia andere gezichtspunten in de cultuurwetenschap naar voren.

Men tracht allereerst meer de eigenaard der huidige cultuurcomplexen (culture patterns) te karakteriseren.

Vervolgens probeert men meer universeel *alle* culturen (en niet alleen de „primitieve" culturen) in de wetmatigheid van ontstaan, ontwikkeling, groei en verval na te gaan.

Daarbij tracht men vooral aandacht te schenken aan de dynamiek der culturen, die immers niet onbewogen en afgezonderd van elkaar voortbestaan, maar die door onderling contact elkaar beïnvloeden; het zijn de zogenaamde culture-contacts en de processen van acculturatie.

Vanuit deze cultuurwetenschap tracht men tevens leiding te geven aan de verantwoordelijke koloniale gouvernementen — wij denken hierbij speciaal aan Londen met zijn African Institute, aan de *Unesco*, *Point four organisation*, *Relief for underdeveloped countries* en de strevingen naar veralgemenisering der Basic Education.

In de nu één geworden wereld, waar in de economisch-technische sector de Westerse invloed ongeremd tot in de verste uithoeken doordringt, wil men trachten de onafwendbare „clash of cultures" in zijn

* Referaat op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen, 20 April 1955.

ontredderende werking op de zwakkere maatschappij van de „under-developed countries" te verzachten.

Al deze strevingen en doelstellingen vindt men vervat in wat heden ten dage genoemd wordt de „Cultural Anthropology", die niet enkel, zoals de beschrijvende en historische richtingen van de vroegere volkenkunde het materiaal ordent en reeds tot respectabele resultaten kon komen in de precisering van een op het object accuraat aangepaste vakmethode, maar die nu ook functionele en sociale anthropologie is, d.w.z. dat zij de bestaande cultuur karakteriseert en het hedendaagse contact der culturen bestudeert, om zo leiding te geven aan het contact der beschavingskringen, dat in onze wereld van vandaag, eenmaal in gang gezet, ononderbroken voortgang heeft.

Dit alles betekent ten eerste vooruitgang in verantwoordelijkheidsbesef ten opzichte van de zwakkere volkeren en culturen. Vervolgens blijkt hierin door te breken grotere eerbied voor de eigen aard van de cultuurvolkeren dan in vroegere perioden door het toen alom heersende Westerse superioriteitsgevoel werd opgebracht. Ook louter wetenschappelijk gezien is de poging tot synthese van het massale apparaat, door de vroegere ethnographie en ethnologie samengebracht, een ontwijfelbaar teken van vooruitgang. En hierin moet speciaal het accent vallen op de noodzakelijke bezinning ten opzichte van de nieuwe wereld-samenleving, welke een dynamiek vertoont welke in staat kan zijn geheel nieuwe wereldverhoudingen te scheppen.

Welk een geweldige vooruitgang hierin gelegen kan zijn, zal eenieder voldoende onderkennen. Maar toch, toch resten er in dit werk desiderata, en zeer belangrijke desiderata, die alleen een *katholieke* visie op de cultuurverscheidenheid der mensen en de katholieke gedachte omtrent de verhouding van *godsdienst* en *cultuur* corrigeren kan en noodzakelijk corrigeren moet.

Als de voornaamste van deze desiderata zouden wij hier de volgende willen aanmerken en ook verduidelijken:

1. Het is opvallend te moeten constateren hoe critiekloos het feit aanvaard wordt van de materieel-economische wereld-invloed door de Westerse expansie bewerkt. Aan die invloed wordt in het geheel der cultuurvormende factoren een primaat toegekend, waaraan de niet-Westerse culturen zich zonder meer hebben aan te passen.

Hierbij verraadt zich een gebrek aan belangstelling voor de *geestelijke*

ondergrond van de volkscultuur, welke onheilspellend is. De oorzaak hiervan is, dat men nog te vaak vasthangt aan de opvattingen der „sociologiserende en psychologiserende richtingen" der oude ethnologie.

2. Het meest verwarrende in de beschouwingswijze der culturele anthropologie is, dat zij blijk geeft van een normenloos relativisme.

Deze bezwaren samenvattend, kunnen wij zeggen, dat het door de historische ethnologie onmiskenbaar vastgelegde verloop der *godsdienstige* cultuur schromelijk wordt miskend en ter zijde geschoven.

Wij willen eerst deze bezwarende punten en desiderata nader uitwerken en vervolgens bij wijze van conclusie aangeven welke het katholieke standpunt ten opzichte van deze verlangens moet zijn en welke houding de katholiek ten opzichte van deze Cultural Anthropology moet innemen.

De culturele anthropologie bezint zich met grote accribie en bewonderenswaardige nauwlettendheid op elk onderdeel van de beschavingsgegevens en tegelijker tijd brengt zij alle cultuurfactoren in onderling verband. Voor ieder milieu wordt de onderlinge afhankelijkheid van die factoren vastgelegd en belicht, doordat men vergelijkingen treft met andere cultuurmilieus, waar analoge structuren voorkomen.

De neiging bestaat echter bij deze wetenschap om datgene wat de materiele, de economische en de sociale structuur betreft op een eenzijdige wijze te beklemtonen of om critiekloos het feit te aanvaarden en er vrede mee te nemen, dat het een materieel-economische invloed is, die door de Westerse expansie wordt bewerkt. Aan deze Westerse expansie kennen zij in het geheel der cultuurvormende factoren een primaat toe, waaraan de niet-Westerse culturen zich zonder meer zouden hebben aan te passen. De methodes, die aangewend worden, om hun wil op te leggen, kunnen hier onbesproken blijven. De beoefenaars der culturele anthropologie zien vaak niet, of als zij het al zien, miskennen zij te gemakkelijk wat de katholieke ervaring van die buiten-Europese culturen altijd gemakkelijker geconstateerd heeft, namelijk, dat ook in die cultuur een geest aanwezig is, een geest, een levensbeschouwing, waaruit deze cultuurstructuren hun bezieling ontvangen. De ziel namelijk van die culturen is de godsdienst. Is het niet voorgekomen, dat men in de vroegere ethnologische en godsdienstwetenschappelijke beschouwingen van het Westen als een soort van folklore heeft beschouwd en als folklore daarom ook als interessant museumartikel heeft geregistreerd, hetgeen sociaal

gezien en in werkelijkheid de gemeenschapsvormende kracht uitmaakte en de religieuse band, die die cultuur samenbond? Al te dikwijls heeft de culturele anthropologie diezelfde instelling op het ogenblik nog steeds. Zij is te zeer geneigd om het godsdienstig verschijnsel met een verwereldlijkte of vermaterialiseerde mentaliteit als een museumstuk interessant te vinden, ondertussen schromelijk miskennend de cultuurvormende en cultuurschragende kracht, die er van de religieuse idee en de religieuse praktijk uitgaat. Of zij zal in zogenaamde impartialiteit en liberaliteit aan het religieuse voorbijgaan. Zij zal daarbij zelfs willen grootgaan op haar eerbied voor het religieuse en de religieuse overtuiging van de ander. De eenzijdigheid, waarmede de culturele anthropologie het godsdienstige in het maatschappelijk leven en in de hele culturele opbouw van een maatschappij miskent, komt voort uit die tolerantie omtrent het religieuse, die eigen is aan het gelaiciseerde wereldbeeld van ons ontheiligde Westen. Die tolerantie is echter in de grond niet eerbied voor eens anders geestelijke overtuiging, maar een miskenning van de wezenlijke en tegelijk van de maatschappelijke waarde van de godsdienst als zodanig. Die zogenaamde tolerantie is dus niet enkel een wetenschappelijk onjuiste houding, maar zelfs een volstrekt oneerbiedige houding ten opzichte van de cultuur en van de mensen, die die cultuur vertegenwoordigen, ten opzichte ook van datgene, wat aan die cultuur de eigen structuur gegeven heeft.

Wordt niet in de geest van deze onduldbare tolerantie ook de houding bepaald ten opzichte van de Oosterse studenten, die in ons land en elders in Europa aan Universiteiten studeren? Zorgvuldig wil men elke godsdienstige beschouwing in een geest van grote verdraagzaamheid vermijden, zoals het heet. Gesteld dat dit werkelijk het geval is, dan nog ziet men over het hoofd, dat de eigen maatschappij en de eigen cultuur van deze studenten geheel van de religie doordrongen is, en dat zij om later als leidinggevende mensen van hun land te kunnen optreden, onverdeeld zullen moeten uitgaan van de ware grondslagen waarop hun cultuur en het maatschappelijk leven van hun volk berust.

Wel wil men er op bedacht zijn in de Europese bestuurskringen en evenzeer in de kringen van de culturele anthropologie om de clash of cultures zo min mogelijk destructief te laten verlopen, maar men zal daarin zeker niet slagen door de religieuse ondergrond over het hoofd te zien. Achter elke cultuur staat de godsdienst, die samenhang geeft aan het menselijke leven van het hele cultuurmilieu. Deze centrale

plaats niet te willen erkennen betekent de fout te willen herhalen, welke voor elke onbevooroordeelde toeschouwer aan het oude koloniale systeem ten opzichte van dit ontmoetingsproces kleefde. De ontkerstende Westerse beschaving moge zich dan al in grote overschatting aan andere culturen willen opleggen, is het niet pedant om te menen, dat juist de materialistische perfectie van het Westen de enig-juiste cultuurevolutie voor die volkeren zou zijn? Blijkt het niet voortdurend hoe mensen van een Oosterse cultuur het als pedant aanmerken, wanneer het goddeloze Westen hen wil komen beleren in zaken, welke door henzelf als zuiver religieus worden aangevoeld? Is het niet waar, dat juist technische superioriteit — en niemand zal ontkennen dat het Westen technisch sterker is dan de rest van de wereld — zo gauw meent de echte superioriteit te zijn? Het ethnocentrisme, dat in elk volk leeft en dat een gevolg is van de inculturatie die ieder mens door opvoeding meegekregen heeft, bewerkt dat ieder mens zich gesterkt voelt door de appreciatie van de groep, die zijn eigen levenswijze stelt boven die van elk ander volk. Wanneer dit ethnocentrisme van de Westerse volkeren zich geroepen voelt om andere volkeren tot grotere cultuur te brengen, roept dat vanzelf des te groter weerstanden op, naarmate diepere snaren getroffen worden wat betreft de levensvisie van het volk. Het religieuse motief is van al die snaren de gevoeligste, ook al onderkent het Westen dit in zijn armoede dikwijls niet meer.

Het *andere desideratum*, dat wij hebben aangestipt, is het normenloos relativisme, waaraan de culturele anthropologie zich dikwijls schuldig maakt.

In de anthropologische beschouwingen heeft men morele appreciaties gegeven van de ethische principen, die het gedrag bepalen en het systeem van waarden aangeven, zoals die in verschillende mensengemeenschappen gangbaar zijn. De conclusie waartoe men in de culturele anthropologie komt, luidt, volgens Cassirer: „De waardeoordelen zijn gebaseerd op de experientie en elk individu interpreteert de experientie binnen de grenzen van zijn eigen inculturatie", of zoals Dewey hetzelfde zegt: „Welke ook de oorspronkelijke constituanten van de menselijke natuur mogen zijn, de cultuur van een periode en van een groep is de bepalende invloed voor hun instelling". Herskovits, die deze aanhalingen weergeeft (Cf. „Les bases de l'Anthropologie culturelle", Paris 1952, pag. 56 en 58), sluit zich hierbij aan en zegt het zelfs nog krasser: „Les réponses à ces

problèmes, dans les limites des faits connus qui permettent une position relativiste culturelle, représentent une des plus fécondes contributions de l'anthropologie . . . ." (ib. pag. 57); of zoals hij elders zegt: „Ces faits montrent que toute société a des valeurs et impose des contraintes qui sont dignes d'appréciation, même si elles diffèrent des nôtres" (ib. pag. 343).

Dat relativisme willen wij aanvaarden waar het gaat over categoriën van het practische leven en van techniek, als het gaat over een weefgetouw of mechanische weverijen en zelfs over categoriën van aesthetica, maar wij weigeren dit relativisme te aanvaarden wat betreft al die punten, die uit de gemeenschappelijke natuur van de mens de binding vormen met de eeuwige waarden of de met deze natuur samenhangende zedelijke wet, die de aan alle mensen gemeenzame natuurwet is. In deze punten kan er nooit van relativisme sprake zijn. Alles wat van die wet afwijkt, moet, in welke cultuur het ook gevonden en door welke sociale of economische of climatologische omstandigheden ook beïnvloed wordt, volledig afgekeurd worden.

Al te gemakkelijk echter bewondert de culturele anthropologie afwijkende standpunten en praktijken en durft, zoals wij reeds hoorden, dat aanvaarden van relatieve waarden zelfs de grote winst noemen, welke men in de culturele anthropologie gemaakt heeft. De eigen waarden en de dwangwetten, die in de verschillende gemeenschappen worden opgelegd, kunnen onze appreciatie slechts wegdragen voor zover ze geregeld zijn naar de algemeen menselijke natuurnormen.

Hoever de verblinding kan gaan, bewijst Herskovits, waar hij tenslotte zegt: „Reconnaître que le droit, la justice et la beauté peuvent revêtir autant de formes qu'il y a de cultures, c'est faire preuve de tolérance, non de nihilisme. Résultat suprême de l'anthropologie, ce principe fait progresser l'homme dans la recherche de ce qu'il devrait être, à la lumière des faits tels que nous les connaissons, qui montrent sa nature propre tant dans son unité que dans sa diversité" (ib. pag. 343). Over de tolerantie en de ondermijnde godsdienstige inzichten van deze geleerden behoeven wij geen woord toe te voegen aan hetgeen wij eerder reeds stelden.

In het *tweede deel* van deze uiteenzetting rest ons datgene te formuleren *wat wij als katholieken hiertegenover te stellen hebben.*

Op de eerste plaats moeten wij als positiefs hiertegenover stellen het

„katholieke" inzicht in alle cultuur en alle levensdynamiek, waar deze ook gevonden worde. Dit katholieke inzicht is zeer juist getypeerd door Dawson, waar hij zegt: „While a culture is essentially an organised way of life, it is never conceived as a purely man-made order. The social way of life is founded on a religious law of life, and this law in turn depends on non-human powers towards which man looks with hope and fear, powers which can be known in some fashion but which remain essentially mysterious, since they are superhuman and supernatural" (cf. „Religion and culture", London 1948, pag. 57). De geseculariseerde wereld, die een lichaam is zonder ziel, kon nog enigszins getolereerd worden zolang zij, zelfs al werd zij gedomineerd door de oude liberale humanistische ideologie, nog een tastbare band onderhield met de Westerse christelijke traditie. Nu die band voor een groot deel verbroken is, zijn de destructieve implicaties van een totaal geseculariseerde wereld en haar impact op andere culturen van een funeste invloed geworden, hetgeen ons plaatst tegenover een spiritueel conflict van het ergste soort.

De hele cultuurhistorie is een doorlopend bewijs van het feit, dat de mens van nature zoekt naar een godsdienstig fundament voor zijn levensvisie en dat als een cultuur haar spirituele basis verliest, die cultuur onhoudbaar wordt en vergaat. Het is niet nodig, dat het Westen zijn ondergang nabijsleept, omdat er een synthese mogelijk is tussen de godsdienst en elke ook een zeer technisch gekarakteriseerde maatschappij, maar hemeltergend zou het zijn als de verworden gelaiciseerde beschaving van het materialisme in haar ondergang andere culturen buiten de wereld van het Westen in haar val moet meeslepen.

Het is een eis van onze katholiciteit om dit te verhoeden. Onze taak en onze strijd tegenover de materialistische tendenzen in het Westen houden noodzakelijk tevens in, dat wij de nefaste invloed op andere culturen tegengaan. Om dit te kunnen doen, moeten wij grijpen naar het middel, dat als een der besten gegeven wordt: de studie van de culturele anthropologie van onzen kant te bevorderen, maar er tegelijk de theologische normen in aan te brengen, die de eenzijdigheid van het het vak, zoals het nu veelal beoefend wordt, corrigeren.

Het is voor onze missionarissen niet zozeer nodig, dat zij tot in alle details de accribie van de culturele anthropologie in sociologie en ethnologie navorsen, wat zij wel moeten leren doen is, dat zij vanuit hun katholieke theologische beginselen de normen hanteren, waaruit zij ieder sociologisch verschijnsel kunnen beoordelen en de hele opbouw van

de buitenchristelijke en buiteneuropese culturen kunnen benaderen. Het is inderdaad onjuist, als men voor de kerstening van een bepaald cultuurmilieu, een of ander element uit het geheel van de betreffende cultuur neemt en dat probeert te kerstenen. Wat ingezien moet worden en door studie verworven, is, dat het een bepaalde levensvisie is, of, zoals in de Islam een bepaalde theologie, welke de band vormt tussen al de verschillende sociale, juridische aesthetische elementen, waaruit een bepaald cultuurtype bestaat. Wij moeten met andere woorden, met de eruditie, die de culturele anthropologie ons op het ogenblik ter beschikking stelt, de buitenchristelijke culturen bestuderen en er het religieuse element in ontdekken en vervolgens tegenover de religieuse onderwaardering die hen nu van wetenschappelijke kant te beurt valt, een revalorisatie van het religieuse er in aanbrengen. Wij moeten er ons van bewust zijn, dat wij, juist als wij als christenen tegenover andere culturen staan, eerbied kunnen hebben voor de persoonlijke overtuiging, die de ander in zijn godsdienstige beschouwing en overlevering aanhangt. Dit is echter iets waarin elke onderwaardering voor het religieuse noodzakelijk te kort schiet. Immers, wanneer in welke cultuur dan ook het godsdienstige op de achtergrond raakt, of overwoekerd wordt door materialistische of rationalistische verschijnselen, door misbruiken of bijgeloof, juist dan zakt het culturele peil van dat volk, omdat door ongodsdienstigheid de sociale band door allerlei misvormingen wordt verkracht en daardoor noodzakelijk het culturele leven in zijn variëteit van vormen en uitingen wordt omlaag getrokken.

Wij moeten ons wel bewust zijn van het volgende, dat wel als een gemeenplaats kan klinken, maar dat toch onder de druk van de westerse verwording, ook bij ons misschien aan klaarheid heeft ingeboet: Geen andere godsdienst heeft ooit kunnen bereiken wat het Christendom in het wel betrekkelijk kleine maar centrale milieu van West-Europa heeft weten klaar te spelen aan cultuurontwikkeling. Dit heeft men nergens kunnen constateren zolang als de mensheid bestaat. Wat betreft niet-christelijke milieu's kan men wel zeggen, dat in bepaalde gemeenschappen de mensen zich zo ongeveer hebben gehandhaafd, maar zelfs daar waar de opportuniteit aanwezig was, waar er mogelijkheden gevonden werden voor grotere opbouw en uitdieping van cultuur, hebben zij die nooit naar waarde benut. Het Christendom alleen is in staat gebleken — en de tegenwoordige dreiging tegen zijn visie kan die verworvenheid niet te niet doen — om ten opzichte van de materiele

omgeving en ten opzichte van de maatschappij die principen tot leven te brengen, waardoor het maatschappelijk leven wordt verbeterd en tot ongekende hoogte opgevoerd. Wij willen dit illustreren aan de hand van twee alom bekende feiten.

Noch in China, dat reeds drie duizend jarèn lang perioden van grote culturele bloei heeft gekend, noch in India, noch in Assyrië of Babylonië of in Egypte is ooit gepresteerd wat het Christendom bereikt heeft door zijn opvatting van de heiligende en verlossende kracht van de arbeid. Daardoor kreeg de arbeid een creatieve kracht en konden de christelijke culturen van het Westen in korten tijd een cultuurpeil bereiken, dat elders nooit is bereikt. Door de dynamiek, geboren uit een arbeidsopvatting welke de mensen tot grotere arbeidsprestaties in staat stelde, werd godsdienst zowel als maatschappij beiden gediend, omdat in de arbeid zowel de verzoenende kracht tot grote stimulans was en tegelijk tot verinnerlijking en versterking van de persoonlijke waardering van ieder kind van God.

Een ander feit, dat helder naar voren springt uit het cultuurtype eigen aan het Christendom is de zorg voor het geheel en de onderlinge liefde en hulpvaardigheid, de dienstbaarheid, welke de mensen onderling verbindt. Zelfs op het toppunt van hun beschaving was de cultuur van India, van Syrië, Abessynië en Babylon een klassen- of zelfs een kastencultuur, waarvan de rendementen en verworvenheden nooit over het gehele volk waren uitgespreid. In geen van die culturen wordt de eis gesteld, zoals het Christendom dit doet, dat iedereen moet kunnen profiteren van de arbeid van het geheel en in persoonlijke toename van vermogen geroepen is een cultuurbouwende krachtbron te zijn voor het geheel.

Deze en dergelijke inzichten, die theologische inzichten zijn, als maatstaven aan te leggen aan andere dan christelijke culturen, betekent niet, dat men zich hautain tegenover het andere plaatst; het heeft ook niets gemeen met die zogenaamde tolerantie, maar het is de houding van de christen, die van uit zijn theologische rijkdom de gegevens van de culturele anthropologie omtrent andere culturen onderzoekt, naar waarde schat en de lacunes ontdekt, die de volledige uitbloei van de menselijke persoon in elk land en elke omgeving tegenhouden. Het waardevolle van de culturele anthropologie moet aangevuld worden door de theologische beoordeling van al datgene wat met het buiteneuropese cultuurleven en de daar geldende geestesgesteldheid te maken

heeft in zoverre als dit belangrijk is voor de H. Kerk en het katholieke apostolaat.

Het ersteningswerk van de H. Kerk is het kerstenen van culturen, zoals eens de Griekse en Romeinse cultuur gekerstend zijn, niet het vernietigen of het vervangen er van. De missionaris moet de gegevenheden van de diverse culturen en culturele onderscheiden met eerbied accepteren — en hij kan die leren kennen mede door het prachtige materiaal dat de culturele anthropologie hem in dit opzicht bieden kan — en juist uit de religieuse ondergrond, die de basis is van elke cultuur, die elementen weten te stimuleren en aan te spreken, welke die godsdienstige ondergrond bestendigen en versterken. Hij moet dit doen uit de overtuiging van zijn eigen diepste katholiciteit, een katholiciteit die immers betekent, dat de Kerk zich moet gaan vertonen en sieren in de meest geschakeerde culturele verscheidenheid.

Door het feit, dat de Kerk het Lichaam van Christus is en dat haar princiep van leven en bestaan in Christus de volheid van de goddelijke kracht tot heiliging en tot vereniging bevat, moet zij alles wat menselijk is en als menselijk in de mens werkt, de hele substantie, op oneindig vele wijzen gedifferentieerd, tot zich trekken. De katholiciteit maakt van de Kerk een levend beginsel, wiens levensvorm een volheid vertegenwoordigt en de mogelijkheid in zich draagt van een universele uitbreiding. Dat leven heeft echter nog niet haar volle mogelijkheden uitgeput, omdat in al de verschillende culturen nog elementen te wachten liggen, die eenmaal mede moeten dienen tot de tooi van de Bruid, die Gods H. Kerk is.

Dat is de reden, waarom de christen, die werkelijk katholiek is, de menselijke natuur aanvaardt in al haar verscheidenheid, en in die verscheidenheid en anders gerichte uitdrukking vol eerbied de roeping ziet om binnen het princiep van vereniging en eenheid, dat de H. Kerk en het Mystieke Lichaam van Christus is, tot volle wasdom te komen.

Niet in de geest van tolerantie, maar van eerbied, niet in hautaine Überlegenheit, maar in respectvolle dienstbaarheid en overgave, „parce que c'est cela aussi le sujet de l'Incarnation mystique du Christ et la membrure de son Corps" (Cf. de Lubac „Catholicisme" 1937, pag. 147-148).

Maastricht

DR. J. WILS

MISSIE EN MODERNE RESEARCH *

De negentiende eeuw wordt vaak „de eeuw van de missies" genoemd. Men kan deze benaming verstaan. In de vorige eeuw heeft het missiewerk zich, innerlijk en uiterlijk, sterk uitgebreid. En vooral na de stilstand, of zelfs de inzinking van de daaraan voorafgaande periode, viel deze vooruitgang sterk op.

Wie op het ogenblik echter, d.w.z. tien jaren ongeveer na het einde van de tweede wereldoorlog, het terrein overziet, zou geneigd kunnen zijn zich af te vragen, of de genoemde eretitel toch niet te snel is verleend? Is het beeld van de negentiende eeuw tenslotte wel iets meer geweest dan een aanloop of een inleiding tot wat thans de feiten te zien geven? Niet alleen is in onze dagen de uitbreiding en de verdieping van het missiewerk regelmatig en gestaag doorgegaan, maar de positie van het missiefeit als zodanig is ook hoe langer hoe meer dominant geworden. De verhouding tussen Oost en West, d.i. de concrete achtergrond waartegen voor de christen zich de missiebeweging onmiddellijk aftekent, mag hèt probleem van onze dagen heten. De berichten over Korea, Formosa en India, de industrialisatie van Afrika en de politieke houding van het vrij geworden Indonesia, vullen thans de eerste plaatsen in onze pers. En terecht! Ieder kent de oorzaken van deze grote verandering. In de laatste wereldoorlog koos Japan, de natuurlijke voorvechter van wat men globaal als het Oosten kan samenvatten, de zijde van de „have-nots". En zo kwam niet alleen de laatste phase op het krijgstoneel, maar ook veel van wat daarna geschiedde, geheel in het teken van de oppositie blank en niet-blank, of West en Oost, te staan. In eerste instantie werd het Oosten „verslagen". Maar het kolonialisme, de vorm dus waarin het Westen sedert eeuwen zijn verhouding tot dit gebied gekleed had, is toch in beginsel als met één slag gevallen. Thans trachten de United Nations, de Unesco, en een hele serie van „specialized agencies" leiding te geven aan een vernieuwd contact tussen het getechnificeerde Westen en het overige deel van de wereld, dat in globo als „underdeveloped" wordt gekarakteriseerd. Men spreekt van „Technical Assistance", van het Point Four Program, en „Community development". Wie missionaris wordt — màg worden — zo kan men

* Referaat op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen, 20 April 1955.

zonder overdrijving zeggen, kiest daarom het meest moderne, het meest aangepaste en actuele vak, dat er op dit ogenblik te vinden valt.

Natuurlijk, deze schone medaille heeft ook haar keerzijde. Wie zal het betwijfelen? Licht wekt altijd ook schaduw op. Naarmate de plaats van de missionaris in het oosters ontwikkelingsproces meer centraal is geworden, is ook diens verantwoordelijkheid enorm gestegen. Zijn werk dient thans meer veelzijdig te wezen, zijn positie is meer delicaat dan ooit. Misschien komt er een nationalistische stroming op in zijn gebied, of zijn er speciale vragen in de jonge inheemse staat waarmede hij rekening heeft te houden. Elders plaatst de tegenwerking van een heel of half vijandig gezinde, Europese of inheemse overheid hem voor allerlei pijnlijke decisies, of dringt de industrialisatie binnen met alle revolutionariserende gevolgen van dien. In ieder geval nemen thans overal de eisen toe, die aan het onderwijs en de opvoeding in de missielanden worden gesteld. Hoe hier aan de redelijke verlangens te voldoen?

En bij dit alles staat de missionaris daar als priester tussen het inheemse volk; d.i. hij dient er Christus tegenwoordig te stellen en tot Hem in te leiden. Hij mag zich dus bij zijn houding niet door de eigen spontane reacties en aanvoelingen laten leiden, omdat deze wellicht — in een of andere vorm — westers zijn gekleurd. Naar Paulus woord dient hij „alles voor allen" te zijn, maar — o, zonderlinge contradictie van het christendom! — hij mag daarbij toch niet geheel worden als één van, die „allen" die hij dient. Het tweede vaderland, dat hij in de missie vindt kan toch nooit geheel het zijne wezen.

Natuurlijk zijn het niet alleen de vele inter-gouvernementele organisaties, die zoëven reeds zijn opgesomd, en verder de missionarissen, die aldus te worstelen hebben met de gevolgen van het kantelend tijdsgewricht. Ditzelfde geldt, mutatis mutandis, ook van de kringen der wetenschap: de economen, de technici van allerlei type, de juristen, de psychologen, de medici, de paedagogen, de sociologen, de taalkundigen enz. Ook elk van deze groepen staat sinds een aantal jaren a.h.w. voor een nieuwe sector van problemen, die door het snelle ontwikkelingsrythme van het Oosten zijn opgeroepen. En hun oordeel telt daarbij des te meer, omdat zij — in deze eeuw van „planning" en „research" — niet enkel om een theoretische beschrijving der feiten worden verzocht, maar ook practische adviezen te geven hebben. Allerlei teams van deskundigen, meestal gemengd naar nationaliteit en voorafgaande scholing en ervaring der leden, zijn sinds de tweede

wereldoorlog uitgezonden. In hun rapporten en analyses ligt een enorm materiaal verzameld over het huidige spel der krachten in het Oosten, dat wellicht meer systematisch is opgebouwd en dieper is gebaseerd, dan ooit voor enige vroegere periode uit de wereldgeschiedenis werd bijeengebracht. Wat speciaal de sociologen aangaat, kan men zelfs zeggen, dat er in de laatste tien of vijftien jaren iets als een nieuwe zijtak aan hun terrein is ontstaan, de z.g. „sociology of social change", waarin met name Angelsaksische geleerden de leiding hebben genomen.

Uiteraard is het onvermijdelijk dat de sociologische werken van het laatste type, minstens indirect, ook raken aan allerlei zaken die men „missionair" kan noemen. De missionaris kan daarom niet nalaten, om — voor zijn doel — ook van de „sociology of social change" kennis te nemen. In de daarop betrekking hebbende boeken en studies zal hij gegevens en vooral ook problemen vinden, die langs de gewone weg voor hem niet, of niet in deze omvang, bereikbaar zijn, of die hem totnutoe zelfs geheel onbekend waren. Zeker maken bepaalde moderne, vooral amerikaanse methoden, naar de europese beoordeling, de indruk van weinig speculatief of zelfs oppervlakkig te zijn. Men wordt daardoor snel tot tegenspraak, of althans correctie gedrongen. Maar daartegenover staat, dat de traditie in de Nieuwe Wereld vrij is van de koloniale inslag, die in Europa — bewust of onbewust — de geesten, ook van goedwillenden, nog vaak gevangen houdt. En er is een gevoel voor het sociale element in de menselijke natuur en het menselijk gedrag, dat de europese geleerden, als erfelijk belast met een zeker individualisme, niet gemakkelijk opbrengen. De tijd, aan de studie van de oosterse sociologie gewijd, is daarom toch, ook voor een missionaris, goed besteed.

In kort tijdbestek een overzicht te geven van de moderne „sociology of social change", is uiteraard niet mogelijk. Een dergelijke veelomvattende taak zou ook ver buiten en boven mijn bevoegdheid liggen. Maar zelfs ook van het behandelen van enkele hoofdlijnen, of van enkele speciale problemen uit deze kring zou ik willen afzien, omdat ik mijn uiteenzetting gaarne zo positief mogelijk zou willen houden. En dit laatste wel om een dubbel motief. Vooreerst is er op deze missiedagen reeds zoveel gesproken over de gevaren die de missie bedreigen, over de eisen die aan de missionarissen moeten worden gesteld, en waaraan zeker — en eigenlijk: direct — moet worden voldaan, dat men aldus voortgaande t.a.v. de sociologie, misschien de jongeren zou ontmoedigen of althans een zekere scheve voorstelling van zaken zou geven. Ook

goede zaken mag men niet overdrijven. Het tweede motief om in dit verband zo voorzichtig mogelijk te zijn, ligt dieper. De sociologische analyse is bijzonder concreet en plastisch van aard. Zij geeft een zeer tastbaar beeld van de situatie, en de getrokken conclusies schijnen spoedig als een dwingend karakter te krijgen. Vertrouwt een niet-gewaarschuwd man daarom al te zeer op dit wapen, dan zou een zekere naturalisering van de beschouwing kunnen dreigen. In werkelijkheid is de missionaire activiteit echter in het geheel niet een zuiver natuurlijk proces. Het is, in wezen en in feite, de hand Gods die hier beslist, en niet wat men in eerste instantie gewoonlijk de „gegeven" werkelijkheid noemt. Tot de eigenlijke en laatste kern vermag de sociologische analyse in een dergelijk geval dus niet door te dringen. Men kan zelfs een stap verder gaan, en zeggen, dat de ontwikkeling van de Kerk in de loop van haar geschiedenis herhaaldelijk regelrecht tegen de z.g. „natuurlijk" gegeven lijn is ingegaan. De Belgische historicus G. Kürth heeft in een prachtige serie lezingen aangetoond, dat dit laatste karakteristieke verschijnsel zich vooral pleegt voor te doen in de diepere crisisphasen der kerkelijke geschiedenis. Men denke b.v. aan het eerste concilie van Jerusalem, de ondergang van het Romeinse Rijk, het einde der Middeleeuwen. Juist dezelfde typische trek heeft ook Newman opgemerkt bij zijn studie van de eerste christelijke eeuwen. Het boven-tijdelijk karakter van de Kerk, in deze zin opgevat, heeft hem zelfs zozeer getroffen, dat zich daaruit voor hem, naar men weet, één van de belangrijkste argumenten heeft ontwikkeld om te ontkomen aan de al te natuurlijke en zuiver pragmatische opvattingen die hem tot dan toe eigen waren. De Kerk lijdt in de crisisphasen geweld. Zij wordt diep geraakt; maar uit het leed en de nood weet een nieuwe generatie telkens ook weer nieuwe kracht en een nieuwe vorm van geloof te putten. „The Church its own witness", zo vatte Newman zijn conclusie samen. Welnu, in onze dagen beleeft de Kerk zeker opnieuw een crisisperiode. De oude verhoudingen worden allerwege door nieuwe structuren en opgaven vervangen. Maar waarom zou dan ook thans zich de zo juist beschreven wet niet opnieuw kunnen doen gelden? En waarom zou men hier dus enkel het woord moeten geven aan de wetenschap, terwijl het de H. Geest is, die leeft en werkt?

Liever dan naar de zuiver sociologische analyse hebben we daarom in de literatuur over de „social change" gezocht naar gedachten en principes, die meer algemeen van aard zijn en die aansluiten bij wat ons, als christenen, aanspreekt. Het zij mij vergund, drie van de aldus ge-

wonnen, en door de practische ervaring gestaafde gezichtspunten, beknopt voor U uiteen te zetten.

Het eerste punt betreft een reeds ietwat oudere gedachte, zo kan men zeggen, die enkel thans door veel meer feiten wordt bevestigd en in veel wijder kringen is doorgedrongen. De stelling luidt, dat iedere diepere ontmoeting met het oosterse volk, van welke aard deze verder ook is, een qualitatief en niet een quantitatief karakter draagt. Men kan het ook zo formuleren, dat het hier uit de aard der zaak steeds gaat over een totaal en een organisch proces. Of nog anders gesproken, en nu meer in de taal waaraan de christen door zijn opvoeding meer gewend is: Iedere dergelijke ontmoeting wordt door een zekere geestelijke achtergrond gedragen. Zij gaat noodzakelijk daarvan uit, en keert even onafwendbaar ook weer daartoe terug. De oosterling is nu eenmaal, althans oorspronkelijk, meer sociaal in zijn wezen dan de individualistische westerling. En de mensen hebben niet onderling contact met hun handen, hun ogen, hun corpus, hun werk als zodanig, maar in hun geestelijke persoonlijkheden, waarvan de handen, de ogen en het voltooide product slechts de uiterlijke instrumenten en vormen zijn.

Het is vooral de tragische mislukking van de z.g. „technical assistance" geweest, die de neutrale westerse kringen genoodzaakt heeft, het beschreven, in de grond toch zo eenvoudige en natuurlijke inzicht te aanvaarden. Honderden ingenieurs, economen, medici, onderwijsspecialisten, en experts op juridisch en administratief terrein, zijn sinds 1945 allerwege over de wereld uitgezworven. Zij zouden voor het Oosten een „era of prosperity" verzekeren, en daarmede de wereldvrede. Welvarende volkeren zouden immers immuun zijn voor de oorlogsbacil, naar het woord van Roosevelt. Welnu, op een recente studiebijeenkomst in UNO-verband te New York, waaraan een zeer groot aantal van dergelijke deskundigen heeft deelgenomen, heeft men ronduit het fiasco van deze methode moeten vaststellen. Een verbeterd en rationeel samengesteld dieet verzekert nog niet 's mensen geluk, zo was overal duidelijk gebleken, evenmin als de rust van het volk in ieder geval wordt beveiligd door een toenemende technificatie van het productieproces. Beter onderwijs en een vlotte lopende administratie kunnen de staat tot zegen strekken, maar de diepste orde waarop de eigenlijke welvaart tenslotte berust, is daarmede nog niet bereikt.

Gelukkig heeft men in New York tezelfdertijd ook de diepere oorzaken der mislukking ingezien. En men is daarbij zelfs zover gegaan,

dat werd voorgesteld de tot nu toe algemeen gebruikte term ,,technical assistance" als misleidend geheel af te schaffen, en die te vervangen door ,,community development" die beter de nieuwe idealen omschreef. Een figuur als Philip Ruopp, die zijn leven aan deze zaken gewijd heeft legt precies de vinger op de wond, als hij ter karakterisering van de nieuwe methode schrijft: ,,Community development, in which, reciprocity, intimacy and unanimity' are central, should be the beginning and end of all large-scale programmes of economic and technical assistance" ... It is in the nature of community development that it must come from within through the greatest participation of the people in accordance with needs determined by their values, relying on persuasion rather than compulsion, and mediating with the needs of region, nation and world". Men ziet en voelt het, dit is een citaat dat mag tellen, omdat ieder woord ervan duidelijk door bittere ervaring en een gevoel van diepe verantwoordelijkheid wordt onderstreept.

Aan de missie zal men natuurlijk niet verwijten, dat deze op ,,compulsion" zou berusten en niet ,,from within" zou komen. Integendeel! Dit ,,within" is juist de orde, die de missionaris hoopt te mogen bereiken, en waarvan hij steeds geheel afhankelijk blijft. Toch mag men aan de andere kant ook in missionaire kringen nog een ogenblik blijven staan bij het geciteerde methodologische gezichtspunt, omdat aldus duidelijk, en van geheel onverwachte zijde, allerlei zaken worden onderstreept, die men anders misschien in de missiologie zo scherp niet ziet.

Zo kan het doel van de missie, naar de theologen ons leren, als de ,,implantatio ecclesiae", het planten en vestigen van de Kerk, worden omschreven en gedefinieerd.

Men ziet uit het voorgaande, dat deze formulering dus in voldoende brede zin dient te worden verstaan. Natuurlijk schrijdt de missie onvermijdelijk voort door een reeks van individuele bekeringen, maar het is op het gehele volk en het gehele nationale leven, in al zijn facetten en sectoren, dat haar actie zich in beginsel richt. De missie staat of valt met het verweven en geworteld zijn in het volk. En men kan dus b.v. ook niet zeggen, zoals wel eens wordt gehoord, dat dit als totaal bedoelde proces reeds geëindigd zou zijn, indien er voor een bepaald volk althans een inheemse bisschop en inheemse priesters aanwezig zijn. De hiërarchische lijn is noodzakelijk en essentieel, maar deze dient steeds te kunnen steunen op de basis van een, in elk opzicht voldoende groep van leken. De leken constitueren zeker mede het nationale leven. In bepaalde

gebieden, zoals die van het gezin, de opvoeding, het beroepsleven, allerlei sociale en culturele sectoren, zijn zij daarbij onmisbaar. Mgr. Yu-Pin heeft ooit de taak van de reeds gedoopte christenen in een missiegebied, op chinees-praegnante wijze, omschreven als „le témoignage de la vie chrétienne". Maar hoe zou dit getuigen van en voor Christus ooit volledig en adaequaat kunnen wezen, als de genoemde aspecten daaraan ontbreken?

Niet elke bekering zo kan men dus ook zeggen, staat, sociologisch beschouwd, met een andere gelijk. De sociale positie, het persoonlijk gezag en de individuele waardigheid van de dopeling, tellen telkens beslissend mee. En het zou daarom ook oppervlakkig en misleidend zijn, de vooruitgang of het verval van een missie zuiver kwantitatief te willen bepalen. Een missie kan ook groeien, innerlijk en zeer diep, in een periode, dat er misschien slechts enkele kinderen uit reeds christelijke gezinnen, of misschien zelfs slechts enkele vondelingen, worden gedoopt.

Ziet men de zaken aldus, d.i. gemeten naar het doel waarop de missie zich tenslotte richt, dan is het ook duidelijk, waarom de christelijke groep, voor zoveel dat kan, steeds ook in contact dient te blijven met hun niet-christelijke landgenoten. Bij al te sterke isolatie zou anders, minstens in het oog der tegenover gestelde groep, de nationale basis onder hun bestaan, en daarmee hun propagandistische waarde, kunnen verdwijnen. Men denke b.v. aan het geisoleerde „village chrétien" van een oudere missie-methodiek. Hoe meer de christenen deelnemen aan het nationale leven, in elk opzicht, hoe zwaar hen dit wellicht in het begin ook moge vallen, hoe beter dit is.

Verder is er nog een practisch punt, dat in dit verband zijn plaats kan vinden. Behalve op het economisch-technische vlak hebben de grote westerse politieke machten de oosterse volkeren ook tegemoet willen komen op dat van het intellectuele leven, en met name het onderwijs. Tegenover het analphabetisme werd daartoe het program van de z.g. „fundamental" of „basic education" gesteld, dat vooral de drie grote R's omvatte („reading", „writing", „arithmetics"). Thans is veelal het het onderwijs in de missielanden in handen van de missie en de zending. Hoe zullen deze staan t.o.v. de nieuwe plannen? Men ziet het gevaar: Staat de „fundamental education" los van enige algemene geestelijke achtergrond (en dit is in een zuiver technische benadering snel het geval), dan zal deze niet opvoedend maar juist ontbindend werken op het inheemse nationale leven. Het risico is dus niet gering. Is hiermee het

critisch vermogen van de inheemse bevolking nu onderschat, zoals men wel zegt? Wordt aldus impliciet iets van een votum van wantrouwen in de oosterse bevolking gesteld? Wie zo mocht menen, denke aan wat op een zoveel hoger niveau vaak helaas met oosterse studenten geschied is, die aan westerse universitaire centra studeerden. Zij hebben zeker alle nodige kennis verworven, en slaagden voor hun examens. Waar het westers onderwijs echter te gespecialiseerd en te technisch was, en géén systematisch tegenwicht werd geboden aan het gemis in de ene, samenbindende achtergrond, hebben zij tezelfdertijd veelal aldus ook het contact verloren met het nationale leven waaruit zij stamden. Vele „evolués" keerden als „déracinés" naar hun land terug. Voor hun volk, en soms ook als voor zichzelf, waren zij verloren. Zelfs voor ouders, en meer critische geesten is dus blijkbaar de aanraking met het nuchtere, normenloze westerse intellectualisme niet zonder gevaar.

Een tweede groep van tendenzen uit de moderne research, waarmede men misschien ook in missiologicis zijn voordeel kan doen, betreft de aard en de waardering van de oosterse cultuur als zodanig. Een zeer oud vraagstuk dus, dat al heel wat pennen in beweging heeft gebracht! Zie ik het goed, dan is de nieuwere opvatting in de grond dubbel. Vooreerst neemt men thans algemeen aan, (en dit is, op zichzelf genomen, al een ietwat oudere opinie), dat alle elementen van een bepaalde cultuur onderling zeer nauw samenhangen. Deze vormen tezamen een „pattern", een vast patroon dus, een gesloten systeem dat in beginsel alle aspecten van het menselijk leven omvat. De gegeven biologische en de psychologische gesteldheid van het volk, de natuurlijke omgeving waarin dit leeft, de historische en practische ervaringen die dit heeft, — al deze factoren drukken hun stempel daarop en werken daaraan mee.

Het tweede punt echter is, dat blijkbaar ook al de aldus gevormde „patterns" onderling zeer nauw samen hangen. Het onderzoek van figuren als Linton, Kardiner, Marg. Mead, Ruth Benedict, Kluckhohn, Nathrop, Ridney e.a. heeft aangetoond, dat de analyse van de ene cultuur a.h.w. de andere oproept; zonder deze kan zij niet ten volle worden begrepen en verstaan. Ook zuiver in het culturele vlak gezien, bestaat er m.a.w. duidelijk iets van een algemene menselijke natuur, die zich overal ter wereld uit, en waarvan ieder volk, op eigen, geheel onverwisselbare wijze, weer een eigen aspect reflecteert.

Hoe bevrijdend en verruimend het zo juist gestelde methodologische beginsel werken kan bij de vergelijking van twee of meer culturen, is

duidelijk. De mogelijke angel wordt a.h.w. van tevoren uit de wonde weggenomen. De vergeleken eenheden — zeg voor ons doel: het westen en het oosten, het gebied waar de Kerk reeds gevestigd is en dat waar deze nog niet bestaat — worden niet zonder meer tegenover elkaar gesteld. Maar elk van deze wordt eerst zoveel mogelijk tot de wezenlijke waarden herleid, door haar te plaatsen tegen de algemene achtergrond die voor dergelijke typen kan gelden. Vooroordeel wordt aldus goeddeels voorkomen.

Ja, men kan misschien nog een stap verder gaan en zeggen, dat het besproken principe, zoals dit zo vaak met ontdekkingen in de moderne wetenschap het geval is, tenslotte een oeroude-christelijke gedachte verbergt. De eenheid van het menselijke geslacht, niet alleen in religiosis maar evenzeer in het vlak van de geestelijke cultuur, is vanaf de vroegste tijden door de christenen verdedigd, zoals Gilson in een klein maar kostelijk tractaatje heeft bewezen. Elk volk, ja iedere mens, zo zegt b.v. St. Thomas, heeft als geheel eigen en onverwisselbaar bezit iets van de oneindige volmaaktheid en de oneindige schoonheid Gods ontvangen. Telkens vielen de gaven weer enigszins anders uit, en werd het ideaal weer op andere wijze gesteld. En in God vindt het menselijk geslacht dus ook zijn eenheid en zijn natuurlijk sluitstuk weer terug. Latere onderzoekers als Newman, M. Scheler, en vooral moderne Fransen als Blondel en Marcel hebben deze gedachte nog verder uitgewerkt. De ware kennis van de ander, en de ware liefde tot hem, zo schrijft b.v. Marcel, begint pas daar waar de mens merkt dat deze van de eigen persoon afwijkt en verschilt, omdat aldus pas een weg ontdekt wordt tot de achtergrond die voor hen beiden tegelijk kan gelden en die waarlijk gemeenschappelijk is, of dat althans kan worden.

Ziet men de zaken zo, dan verstaat men misschien ook iets scherper, wat het precies zeggen wil, als de Kerk door de theologen als „supranationaal" wordt voorgesteld. „Supranationaal" wil hier volstrekt niet zeggen, dat de Kerk géén nationaliteit bezit, of dat zij als zodanig zonder meer boven het nationaliteitsbeginsel zou staan. De afzonderlijke leden van de Kerk bezitten allen hun eigen nationaliteit; hun natuurlijke staat brengt dit onafwendbaar met zich mede. In de Kerk echter, d.i. bij hun ontmoeting met Christus, komen zij, elk voor zich en elk op zijne wijze, tegenover het ongeschonden oerbeeld te staan, waarnaar hun eigen persoon, hun eigen natie of hun eigen cultuur oorspronkelijk is geconcipieerd en gesteld. En aldus kunnen dan, voor zoveel nodig, alle ge-

schonden en contingente trekken weer worden gezuiverd en gesublimeerd. Christus' laatste bede op aarde is geweest, dat al degenen, die de Vader hem gegeven had, één zouden zijn en één zouden blijven. Naarmate de kudde meer leeft met Hem, de ene herder, zal ook méér aan deze wens worden voldaan. „Met mij mogen zijn waar ik zelf ben", ziedaar de simpele formulering bij Johannes.

Er is dus ook volstrekt geen tegenstelling tussen, indien men enerzijds de Kerk „supranationaal" noemt, maar anderzijds van haar in de missie eist, dat zij zich zoveel mogelijk aanpast aan alle afzonderlijke nationale en culturele waarden, die zij daar aantreft, op welk terrein dan ook. In deze aanpassing, die in de grond een opheffen tot een hogere orde, een supranaturaliseren is, voldoet de Kerk immers juist aan de haar eigen taak. Men kan de noodzakelijke aanpassing van de missie daarom ook niet enkel zien als een zekere psychologische techniek, of een vorm van practische tactiek zoals die b.v. ook zou kunnen gelden van een handige verkoper of een slimme propagandist. Ook met het juridische argument, dat zoveel gehanteerd wordt, bereikt men hier tenslotte niet de diepste orde. Zeker heeft elk volk recht op zijn natuurlijke levenssfeer en op het eigen wereldbeeld, d.i. zijn eigen cultuur. En ook van de Kerk mag het respect vragen voor een dergelijk onmisbaar en kostelijke bezit. Hoger dan dit recht van het volk, en ook in het geheel niet in tegenspraak daarmee, zoals is uiteengezet, staat echter het plan Gods met de wereld, dat voltrokken en gerealiseerd moet worden. Welnu, zolang meer dan de helft der mensheid nog niet in de Kerk vertegenwoordigd is, blijft het Christusbeeld dat zij op aarde tegenwoordig stelt, noodzakelijk onvoltooid en onvolmaakt. En juist door de kerstening van het Oosten kan daarin verandering komen. De missie breidt de Kerk niet enkel uit in horizontale en quantitatieve zin, zij groeit aldus ook verder in diepte en totaliteit tot de gewenste volle wasdom. Zo heeft de Kerk dus ook niet enkel respect voor het niet-westerse wereldbeeld, maar zij richt zich daar bij voorkeur op. Het diepste motief voor de aanpassing in de missie ligt m.a.w. niet in de psychologische of de juridische orde, maar in het theologische vlak. Het is niet de natuurlijke sfeer der menselijke verhoudingen, of het menselijke recht dat hier beslist, maar het recht en de wil van God zelf.

Het derde en laatste punt uit de moderne sociologische research, dat hier vermelding verdient, is geheel van technische en organisatorische aard. Indien immers de inter-gouvernementele organisaties, waarover

gesproken is, en de universitaire instanties, die met hen hebben samengewerkt, op bepaalde punten belangrijke resultaten hebben kunnen behalen (wat men verder in bijzonderheden ook denkt van de geest waarin dit geschiedde), dan is dit allereerst te danken geweest aan het feit, dat de onderzoekers over een uitstekende vooropleiding konden beschikken. Vooral in de sector der sociologen is dit, naar het mij wil toeschijnen, het geval geweest. En de vraag rijst dus, of het niet goed zou zijn, ook onder de missionarissen, voor een aantal voorname vakken, althans enkele bijzondere experts te kweken?

De vraag is reeds eerder gesteld op deze bijeenkomst, naar men weet. En het antwoord is daarbij niet steeds gelijkluidend geweest. De practici hebben gewaarschuwd tegen overlading van het toch reeds zware missionaire studieprogram. Daartegenover is van niet minder gezaghebbende zijde met klem van redenen betoogd, dat de practische situatie op het missieterrein, op verscheidene punten, inderdaad dringend om regelmatige voorlichting en steun van specialisten vraagt. En tevens zijn daarbij de wegen aangegeven, waarlangs men zover zou kunnen komen. De kwestie zelf is dus zeker voldoende toegelicht; ieder kan thans vrij zijn mening bepalen.

Voor welke taalkundige eisen de missionaris op het veld komt te staan, is reeds uiteengezet in de voordracht van Dr. Gregorius O.F.M.Cap. Kortheidshalve kunnen we daarnaar dus verwijzen. Het is duidelijk, dat er een vrij langdurige specialistische training nodig is, voor men daaraan kan voldoen. De tijd, waarin een missionaris, enkel afgaande op de eigen practijk, een spellingsysteem, een taalbeschrijving, of een vertaling van liturgische teksten kon ontwerpen, is voorbij, zo deze al ooit heeft bestaan. Voorzover het gekozen studieterrein daartoe recht van spreken geeft, zouden we ons dus volmondig willen scharen aan de zijde dergenen, die pleiten voor een specialistische opleiding, ook voor een aantal missionarissen. Natuurlijk dient daarbij het eigenlijke doel der missionaire activiteit in het oog gehouden te worden. Het zou er bij de studie niet om moeten gaan, om een soort oriëntalistische taalkundigen te vormen, taalkundige vak-experts zonder meer, maar om *betere missionarissen*, d.w.z. figuren die door hun bijzondere scholing in een bredere omvang en in een diepere orde dan tot nu toe mogelijk was, de belangen kunnen dienen van het volk, waarbij zij werkzaam zijn.

In zendingskringen heeft men de noodzaak van speciale taalkundige scholing voor de zendelingen reeds lang ingezien. En vaak werd er ook

een bijzonder ruime oplossing gegeven aan de daarmee verbonden moeilijkheden. Zo heeft b.v. het Nederlandse Bijbelgenootschap reeds sinds meer dan een eeuw, de gewoonte gehad, om voor de Bijbelvertaling in Indonesië enkel volledig gevormde taalkundigen uit te zenden. De afgevaardigden werden daarenboven voor dit werk gereserveerd; ander werk werd niet van hen gevraagd. Het resultaat is niet uitgebleven: sommige protestantse bijbelvertalingen in Indonesische talen mogen waarlijk voortreffelijk heten. In Amerika geldt practisch dezelfde methode. De samenwerkende bijbelgenootschappen — meer dan honderd — organiseren er regelmatig z.g. Summer Courses, waar de zendelingen, aan de hand van een zeer exacte en pragmatische methode de techniek van het opnemen en het beschrijven van een taal wordt bijgebracht. De band met het Institute kan daarenboven behouden blijven. Op het zendingsterrein kunnen de nodige taalgegevens op een wire-recorder worden vastgelegd en daarna naar het moederland gezonden. De verlangde grammatica en het woordenboek komen dan tot stand, in samenwerking met de getrainde experts van het Institute. Nog sprekender is misschien het voorbeeld van de Bijbelvertaling, dit teerste en meest verantwoordelijke van alle taalkundige bedrijvigheden. Enige jaren geleden verscheen van Prof. Nida, een der leiders van het Summer Institute of Linguistics te Michigan en Secretary for Versions van de American Bible Society, een volledig practisch handboek, waarin alle moeilijkheden op dit terrein systematisch werden onderzocht. Meer dan vierhonderd bijbelvertalingen in allerlei talen van de wereld lagen daaraan ten grondslag. Hoe waardevol zou het zijn, ook een dergelijk werk van katholieke zijde te bezitten!

De Katholieke Kerk is één; zij bezit een straffe, centrale organisatie. Zou het dus niet mogelijk zijn, voor een dergelijk werk b.v. een internationaal team van theoretici en practici uit verschillende delen van de wereld te vormen? De zaak zelve, d.i. het bezit van een verantwoorde bijbelvertaling waarin rekening gehouden werd èn met allerlei bestaande katholieke tradities èn met de dwingende eisen van het ogenblik, zou daar zonder twijfel mee gediend worden. Caveant consules!

Nijmegen.

STATISTISCHE GEGEVENS PER 1 JANUARI 1955

I. PRIESTERORDEN EN CONGREGATIES

De Orden en Congregaties zijn geplaatst in de alphabetische volgorde der namen waarmede zij gewoonlijk genoemd worden.

Instituten en Missies	Totaal aantal Nederlandse leden				Missionarissen			
					in Prop. gebieden		in andere gebieden	
	Prs.	Frs.	Brs.	Nov.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
1. ASSUMPTIONISTEN (A.A.)	206	72	32	2				
Belg. Congo — *Vic. Beni*					20	7		
Nieuw Zeeland					6			
Brazilië — *Minas, Sao Paolo*							39	1
Libanon en Jerusalem							12	1
2. AUGUSTIJNEN (O.E.S.A.)	221	72	63	—				
Ned. Nw. Guinea — *Pref. Hollandia*					4			
Bolivia — *Aartsb. La Paz*							26	9
3. CAPUCIJNEN (O.F.M.CAP.)	416	70	184	8				
Indonesia — *Vic. Pontianak*					38	15		
,, — *Vic. Medan*					52	8		
India — *Bisd. Lahore*					1			
Belg. Congo — *Vic. Ubangi*						1		
Fr. O. Afrika — *Pref. Djibouti*						2		
4. CARMELIETEN (O.CARM.)	337	96	64	6				
Indonesia — *Vic. Malang*					37	a)		
Brazilië — *Rio, Bahia, Pernambuco* . .							122	1b)
5. CARMELIETEN-ONGESCH. (O.C.D.) . .	50	16	9	—				
Brazilië — *Bahia*							6	
6. CONVENTUELEN (O.F.M.CONV.)	82	31	8	—				
Indonesia — *Vic. Djakarta*					4			
Denemarken — *Bisd. Kopenhagen* . .					3			
7. DOMINICANEN (O.P.)	391	101	86	12				
Denemarken — *Bisd. Kopenhagen* . .					3			
Ned. Antillen — *Vic. Curacao*					62			
Zd. Afrika — *Bisd. Kroonstad*					25			
Indochina — *Vic. Langson*					2			
Belg. Congo — *Vic. Niangara*					1			
Porto Rico — *Bisd.*							31	
Brazilië							1	
Philippijnen — *Manilla*							1	
Zweden — *Bisd. Stockholm*							1	
8. FRANCISCANEN (O.F.M.)	954	203	234	37				
Ned. Nw. Guinea — *Vic. Hollandia* .					41	7		
Indonesia — *Vic. Djakarta*					10	6		
,, — *Pref. Sukabumi*					23	c)		
,, — *Flores*					2			
Pakistan — *Aartsb. Karachi*					45	6d)		
India — *Aartsb. Bangalore, Madras* . .					9			
China						1		
Japan — *Bisd. Sapporo*					4			

Instituten en Missies	Totaal aantal Nederlandse leden				Missionarissen in Prop. gebieden		Missionarissen in andere gebieden	
	Prs.	Frs.	Brs.	Nov.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Noorwegen — *Bisd. Oslo*					5	1		
Brazilië							153	8e)
Chili							3	1
H. Land							2	2
9. GEZELSCH. V. H. GODD. WOORD (S.V.D)	326	60	104	15				
Indonesia — *Vic. Djakarta*					3			
,, — *Vic. Endeh*					74	16		
,, — *Vic. Larantuka*					24	4		
,, — *Vic. Ruteng*					22	2		
,, — *Vic. Atambua*					30	6		
,, — *Pref. Den Pasar*					9	1		
Austr. Guinea — *Vic. Alexishafen* *Vic. Wewak*					14	2		
Japan					6			
India — *Bisd. Indore, Sambalpur* . . .					6			
Australië					2			
Goudkust — *Bisd. Accra*					7			
Belg. Congo — *Vic. Koango*					13	1		
Philippijnen							6	
Argentinië							4	
Brazilië							9	
10. JEZUIETEN (S.J.)	461	252	104	6				
Indonesia — *Vic. Djakarta* ,, — *Vic. Semarang*					105	7f)		
Denemarken — *Bisd Kopenhagen* . .					1	g)		
Japan					2			
Alaska					1			
Madagascar — *Vic. Tananarive*					7			
Zd. Rhodesia — *Vic. Salisbury* . . .						1		
11. KAN. VAN LATERANEN (C.R.L.) . . .	61	11	15	1				
Belg. Congo — *Vic. Stanleyville* . . .					13	3		
12. KRUISHEREN (O.S.CR.)	280	55	83	5				
Indonesia — *Vic. Bandung*					32			
Belg. Congo — *Vic. Bondo*					29	10		
Brazilië — *Para, Minas*							31	
13. LAZARISTEN (C.M.)	294	66	20	3				
Indonesia — *Vic. Surabaia*					59			
Denemarken — *Bisd. Kopenhagen* . .					4			
Madagascar — *Vic. Fort Dauphin* . .					1			
Columbia — *Pref. Arauca*					2			
Formosa					7			
Philippijnen							1	
Iran							2	
Algiers							4	
Abessinië							1	
Panama — *Aartsb.*							8	
Guatemala							2	

Instituten en Missies	Totaal aantal Nederlandse leden				Missionarissen			
					in Prop. gebieden		in andere gebieden	
	Prs.	Frs.	Brs.	Nov.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Brazilië — *Ceara, Rio Grande, Para, Maranhao, Pernambuco* . .							74	2
Peru							2	
Chili							2	
Ecuador							1	
Argentinië							1	
14. MISS. VAN MARIANNHILL (C.M.M.) .	25	34	34	13				
Zuid Afrika — *div. Bisdommen*					4	4		
15. MARISTEN (S.M.)	76	32	16	2				
Noorwegen — *Bisd. Oslo*					2			
Zd. Salomons eilanden — *Vic.*					15	1		
Nw. Caledonië — *Vic.*					2			
16. MISS. VAN MILL HILL	510	105	109	33				
Br. N. Borneo — *Vic. Jesselton* . .					18			
,, — *Vic. Kuching* . . .					22	1		
Nieuw Zeeland					15	2		
India — *Bisd. Nellore*					32	1		
Pakistan — *Bisd. Rawalpindi*					18			
Anglo-Egypt. Sudan — *Pref. Malakal*					4	3		
Br. Oost Afrika — *Bisd. Kampala* . .					36	7		
,, — *Bisd. Kisumu* . .					49	8		
,, — *Bisd. Tororo* . . .					57	9		
Br. West Afrika — *Bisd. Buea*					53	3		
Belg. Congo — *Vic. Basankusu* . . .					53	10		
Kashmir en Jammu — *Pref.*					3			
Falkland-eilanden — *Pref.*					1	1		
Philippijnen							30	
17. MISS. V. D. AFRIK. MISSIËN (S.M.A.)	227	34	24	—				
Br. West Afrika — *Aartsb. Cape Coast*					52	1		
,, — *Bisd. Keta*					29	2		
,, — *Bisd. Kumasi* . . .					30	1		
Togoland — *Pref. Sokodé*					4	1		
Dahomey — *Vic. Ouidah*					2			
Egypte — *Vic. Heliopolis*							5	2
Griekenland — *eil. Samos*								1
18. MISS. V. D. H. FAMILIE (M.S.F.) . . .	200	50	52	2				
Indonesia — *Vic. Bandjarmasin*					35	4		
,, — *Vic. Semarang*					12			
Noord Noorwegen — *Pref.*					1			
Chili							28	
Brazilië							6	
Argentinië - Aartsb. Buenos Aires							3	
19. MISS. VAN HET H. HART (M.S.C.) . .	456	82	158	5				
Ned. Nw. Guinea — *Vic. Merauke* .					29	9		
Indonesia — *Vic. Amboina*					25	7		
,, — *Vic. Menado*					32	4		
,, — *Vic. Purwokerto*					15	1		
,, — *Vic. Djakarta*					3			

Instituten en Missies	Totaal aantal Nederlandse leden				Missionarissen			
					in Prop. gebieden		in andere gebieden	
	Prs.	Frs.	Brs.	Nov.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Gilberts-eilanden — *Vic.*						1		
Belg. Congo — *Vic. Coquilhatville* . .						3		
Philippijnen — *Surigao, Cebu, N. Ecya*							72	7
Brazilië — *S. Paolo, Rio*							81	19
20. Montfortanen (S.M.M.)	308	63	79	12				
Indonesia — *Pref. Sintang*					19	4		
Denemarken — *Bisd. Kopenhagen* . .					8	1		
IJsland — *Vic.*					6	1		
Nyasaland — *Vic. Blantyre*					47	2		
Belg. Congo — *Pref. Isangi.*					21	2		
Columbia — *Vic. Villavicensio*					11			
Haiti — *Bisd. Port de Paix*							2	
Port. O. Afrika — *Bisd. Nampula* . .							27	2
21. Norbertijnen (O. Praem.)	245	57	60	9				
Denemarken — *Bisd. Kopenhagen* . .					1			
Belg. Congo — *Vic. Buta, Pref. Lolo*					13	10		
India — *Bisd. Jabalpur*					34	6		
Brazilië — *Bisd. Petropolis*							7	1
22. Oblaten v. St. Fr. v. Sales (O.S.F.S.)	41	17	24	1				
Zd. Afrika — *Bisd. Keimoes*					5	3		
Zd. W. Afrika — *Vic. Keetmanshoop*					7	1		
23. Oblaten van Maria (O.M.I.)	101	44	27	4				
Suriname — *Vic.*					6	1		
Canada — *div. Vicariaten*					5	1		
Zd. Afrika — *div. Vic.*					12			
Belg. Congo — *Vic. Ipamu*					3	1		
Ceylon					8			
Philippijnen							1	
Haiti							3	
24. Passionisten (C.P.)	104	28	37	1				
Indonesia — *Pref. Ketapang*					16	1		
Belg. Congo — *Vic. Tsumbé*					1			
25. Paters v. d. H. Geest (C.S.Sp.) . . .	377	94	156	7				
Fr. Guinea — *Vic. Konakry, Pref. Kanakan*					3	2		
Fr. W. Afrika — *Vic. Ziguinchor, Vic. Dakar*					1	2		
Fr. Cameroun — *Vic. Douala, Doumé, Yaoundé* . .					55	10		
Fr. Eq. Afrika — *Vic. Pointe Noire, Libreville, Brazzaville, Bangui, Ft. Rousset*					37	6		
Br. O. Afrika — *Bisd. Morogoro, Moshi, Nairobi* . . .					76	20		
Belg. Congo — *Vic. Kongolo*					4	11		
Brazilië — *Pref. Tefe*							39	10
Midden Am. — *Bisd. Martinique* . .					2			

Instituten en Missies	Totaal aantal Nederlandse leden				Missionarissen			
					in Prop. gebieden		in andere gebieden	
	Prs.	Frs.	Brs.	Nov.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Midden Am. — *Bisd. Guadeloupe* . .					5	2		
,, — *bisd. Haiti*							3	
Angola — *Aartsb. Loanda, Bisd. N. Lisboa, Silva Porto* . .							51	1
26. PATERS DER HH. HARTEN (S.S.C.C.) .	287	65	66	6				
Indonesia — *Vic. Pangkalpinang* . . .					20	2		
Centr. Noorwegen — *Vic.*					1			
Cook-eilanden — *Vic.*					11			
Nw. Zeeland — *Bisd. Christchurch* . .					4	1		
Hawai — *Bisd.*							11	
Brazilië							89	9
Chili							5	
Peru							1	
27. PATERS V. H. H. SACRAMENT (S.S.S.)	110	45	67	4				
Australië — *Aartsb. Melbourne*					1			
Port. O. Afrika — *Aartsb. L. Marques*							9	2
Brazilië							20	7
Argentinië — *Aartsb. B. Aires*							1	1
28. PRIESTERS V.H. H. HART (S.C.J.) . .	522	147	168	15				
Indonesia — *Vic. Palembang* — *Pref. Tandjungkarang* . .					31	7		
Finland — *Vic.*					11	4		
B. Congo — *Vic. Stanleyville, Vic. Wamba*					58	14		
Fr. Cameroun — *Vic. Foumban* . . .					1			
Argentinië							14	3
Chili							16	2
Uruguay							7	1
Brazilië							60	h)
29. REDEMPTORISTEN (C.SS.R.)	299	57	164	7				
Suriname — *Vic.*					42	18		
Brazilië							71	42
30. SALESIANEN VAN DON BOSCO (S.D.B.)	113	59	52	7				
Belg. Congo — *Vic. Sakania*					6	2		
India — *Aartsb. Madras, Bisd. Shillong, Krishnagar*					4	1		
Hongkong — *Bisd.*					6	1		
Siam						i)		
Australië						j)		
Vietnam					1			
Equador — *Vic. Mendez*						1		
Haiti							2	
Columbia							2	k)
Brazilië							2	
Chili							1	
Peru							1	
Vuurland							2	
Syrië — *Jordanië*							1	

Instituten en Missies	Totaal aantal Nederlandse leden				Missionarissen			
					in Prop. gebieden		in andere gebieden	
	Prs.	Frs.	Brs.	Nov.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Philippijnen							1	
Noord Afrika — *Tunis*							1	
1. MISS. VAN SCHEUT (C.I.C.M.)	151	50	57	7				
Indonesia — *Vic. Makassar*					34			
Belg. Congo — *Vic. Leopoldville, Boma, Lisala, Luluabourg*					27	36		
Philippijnen — *Vic. Montagnosa*					14	4		
2. WITTE PATERS (W.P.)	334	107	136	27				
Belg. Congo-Ruanda-Urundi — *Vic. Albertmeer, Kasongo, Boudewijnstad, Kitega, Ngozi, Costermansstad, Ruanda*					35	20		
Br. Oost en Centraal Afrika — *Bisd. Bukoba, Karema, Kigoma, Mbeya, Mwanza, Rwenzori, Tabora, Uganda, Maswa, Vic. Abercorn, Kasama, Likuni, Ft. Jameson, Pref. Ft. Rosebery, Nyasa*					208	41		
Brits-West-Afrika — *Bisd. Tamale, Pref. Oyo*					4	2		
Frans-West-Afrika — *Vic. Nouna, Ouagadougou, Bamako, Bobo-Dioulasso, Koudougou, Pref. Kayes, Gao, Nzérékoré*					4	20		
Fr. Noord-Afrika — *Vic. Ghardaia*					6	10		
3. BENEDICTIJNEN (O.S.B.)	20							
Trinidad — *Vic. Port of Spain*					18			
Zuid-Afrika					1			
Belg. Congo					1			
4. TRAPPISTEN (O.C.R.)	3		2					
Indonesia — *Vic. Semarang*					3	2		
5. AUMONIERS DU TRAVAIL	2							
Belg. Congo					2			
6. VREEMDE MISSIËN VAN PARIJS	2							
Korea					1			
India					1			
7. SECULIEREN	45							
Zweden					6			
Denemarken					6			
Noorwegen					7			
Finland					3			
Japan					1			
Formosa					1			
Malakka					1			
Zuid Afrika					2			
Suriname					1			
Trinidad					2			

Instituten en Missies	Totaal aantal Nederlandse leden				Missionarissen			
					in Prop. gebieden		in andere gebieden	
	Prs.	Frs.	Brs.	Nov.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Martinique					2			
Guadeloupe					1			
Noord Afrika							1	
Jerusalem							1	
Brazilië							5	
Venezuela							1	
Chili							4	
TOTAAL	8637	2275	2494	257	2518	464[l]	1232	135[m]

a) bovendien 3 fraters Carmelieten
b) ,, 22 ,, ,,
c) ,, 1 ,, Franciscanen
d) ,, 5 ,, ,,
e) ,, 8 ,, ,,
f) ,, 51 ,, Jezuieten
g) ,, 3 ,, ,,
h) ,, 5 ,, Prs. v. h. H. Hart
i) ,, 1 ,, Salesianen
j) ,, 3 ,, ,,
k) ,, 2 ,, ,,
l) ,, 67 ,, in Propaganda gebieden
m) ,, 37 ,, in andere gebieden

II. BROEDERCONGREGATIES

De Congregaties zijn geplaatst in de alphabetische volgorde van de plaatsen waar hun moederhuis is gevestigd.	Nederlandse			
	leden		missionarissen	
	Brs.	Nov. Post.	Prop. geb.	and. geb.
1. BAARLE NASSAU — BRS. V. D. CHR. SCHOLEN	202	12		
Ned. Antillen — *Vic. Curacao*			41	
Belg. Congo			4	
Egypte — *Vic. Heliopolis*			4	
Columbia — Bolivia — Brazilië				3
2. DONGEN — BRS. VAN O. L. VR. VAN LOURDES	512	56		
Indonesia — *Vic. Djakarta*			23	
,, — *Vic. Medan*			5	
,, — *Vic. Pangkalpinang*			12	
,, — *Pref. Sukabumi*			4	
Ned. Antillen — *Vic. Curacao*			19	
3. EINDHOVEN — BRS. VAN LIEFDE	350	15		
Indonesia — *Vic. Purwokerto*			16	
Belg. Congo — *Vic. Kwango, Kasai, Ruanda-Urundi*			4	
Zuid Afrika			2	
4. HUYBERGEN — BRS. V. D. ONB. ONTVANGENIS	289	9		
Indonesia — *Vic. Pontianak*			24	
,, — *Vic. Bandjarmasin*			8	
,, — *Vic. Semarang*			3	
5. MAASTRICHT — BRS. VAN DE ONB. ONTVANGENIS	906	45		
Indonesia — *Vic. Semarang*			79	
Chili — *Bisdom Talca*				10
6. OUDENBOSCH — BRS. VAN DE H. ALOYSIUS	398	15		
Indonesia — *Vic. Djakarta*			12	
,, — *Vic. Bandung*			9	
,, — *Vic. Semarang*			19	
,, — *Vic. Surabaia*			25	
,, — *Vic. Malang*			4	
,, — met verlof			7	
7. TILBURG — FRATERS VAN O. L. VROUW	984	26		
Indonesia — *Vic. Medan*			11	
,, — *Vic. Manado*			19	
,, — *Vic. Makassar*			7	
,, — *Pref. Padang*			8	
Ned. Antillen — *Vic. Curacao*			87	
Suriname — *Vic.*			33	
8. UTRECHT — FRATERS VAN O. L. VROUW	343	10		
Indonesia — *Vic. Malang*			16	
,, — *Vic. Surabaia*			6	
,, — *Vic. Palembang*			10	
,, — *Vic. Atambua*			2	
,, — *Vic. Endeh*			10	
,, — *Pref. Tandjungkarang*			1	
9. WARMOND — BRS. VAN O. L. VR. VAN VII-SMARTEN	240	15		
Ned. Nieuw Guinea — *Vic. Merauke*			10	
Indonesia — *Vic. Amboina*			4	
TOTAAL	4224	203	548	13

De Orden en Congregaties zijn geplaatst in de alphabetische volgorde der plaatsen waar de moederhuizen zijn gevestigd.	Nederlandse			
	leden		missionarissen	
	Zrs.	Nov. Post.	Prop. geb.	and. geb.
1. AERDENHOUT — ZRS. FRANCISCANESSEN	369	44		
Indonesia — *Vic. Medan*			17	
2. AMERSFOORT — ZRS. VAN O. L. VROUW	1126	45		
Indonesia — *Vic. Malang*			44	
,, — *Vic. Surabaia*			9	
3. AMERSFOORT — ZRS. V. D. H. JOZEF	439	17		
Indonesia — *Vic. Medan*			14	
4. AMSTERDAM — ARME ZRS. V. H. GODD. KIND	738	19		
Indonesia — *Vic. Pangkalpinang*			22	
5. AMSTERDAM — ZRS. FRANCISCANESSEN V. MARIA	280	12		
Indonesia — *Vic. Djakarta, Pref. Sukabumi*			18	
Belg. Congo — *Vic. Leo, Boma, Lisala, Stanleyville*			36	
Ysland — *Vic.*			4	
Faröer-eilanden — *Bisd. Kopenhagen*			8	
6. ASTEN — FRANCISCANESSEN V. D. H. ANTONIUS	209	9		
Indonesia — *Pref. Sintang*			40	
Noorwegen — *Bisd. Oslo*			7	
Belg. Congo — *Vic. Basankusu*			33	
7. BAARLO — ZRS. V. D. H. FAMILIE	55	7		
Indonesia — *Vic. Bandjarmasin*			9	
,, — *Vic. Semarang*			2	
Madagascar			2	
8. BAEXEM — DIENARESSEN V. D. H. GEEST	362	26		
Indonesia — *Vic. Endeh*			24	
,, — *Vic. Ruteng*			14	
,, — *Vic. Larantuka*			6	
,, — *Vic. Atambua*			16	
,, — *Vic. Surabaia*			34	
,, — *Pref. Den Pasar*			1	
Austr. Oost Nieuw Guinea — *Vic*			1	
Austr. Centraal Nieuw Guinea — *Vic.*			9	
India — *Bisd. Indore*			2	
Brits West Afrika			3	
9. BENNEBROEK — ZRS. FRANCISCANESSEN	695	23		
Indonesia — *Vic. Medan*			23	
10. BERGEN — ZRS. URSULINEN	492	20		
Brits Oost Afrika (Uganda) — *Bisd. Tororo*			18	
,, (Kenya) — *Bisd. Kisumu*			19	
11. BERGEN OP ZOOM — ZRS. FRANCISCANESSEN	144	8		
Indonesia — *Pref. Sukabumi*			16	
12. BOXMEER — ZRS. V. D. CHRISTELIJKE SCHOLEN	402	51		
Indonesia — *Vic. Malang*			24	
13. BOXTEL — WITTE ZUSTERS	294	28		
Noord Afrika en Sahara			51	
Frans West Afrika			7	
Belg. Congo + Ruanda-Urundi *Vic. Boudewijnstad, Kasongo, Bukavu, Albertmeer, Ngozi, Kabgayi, Nyundo*			21	

	Nederlandse			
	leden		missionarissen	
	Zrs.	Nov. Post.	Prop. geb.	and. geb.
Br. Oost Afrika en Centr. Afrika —				
Uganda — *Aartsb. Rubaga, Bisd. Mbarara, Masaka*			18	
Kenya — *Aartsb. Nairobi*			10	
Tanganyika — *Aartsb. Tabora, Bisd. Karema, Kigoma, Mwanza, Bukoba, Mbeya*			84	
Rhodesia — *Vic. Kasama, Abercorn, F. Jameson, Pref. Ft. Rosebery*			14	
Nyassa — *Vic. Likuni*			9	
14. BOXTEL — ZRS. URSULINEN V. D. ROM. UNIE	799	18		
Indonesia — *Vic. Djakarta*			87	
,, — *Vic. Bandung*			37	
,, — *Vic. Surabaia*			25	
,, — *Vic. Malang*			19	
,, — *Vic. Semarang*			3	
,, — *Pref. Sukabumi*			11	
,, — met verlof			8	
Thailand — *Vic. Bangkok*			3	
Zuid Afrika — *Bisd. Johannesburg*			2	
5. BREDA — FRANCISCANESSEN GASTHUISZUSTERS	585	13		
Ned. Antillen — *Vic. Curacao*			89	
6. BREDA — FRANCISCANESSEN V. D. H. ELISABETH	332	14		
Indonesia — *Vic. Medan*			25	
7. BROEK-SITTARD — MISSIEZRS. O. L. VR. KON. DER APOST. . .	45			
Frans West Afrika — *Dahomey, Togo, Ivoorkust*			6	
Brits West Afrika — *Beneden Volta*			2	
Frans Noord Afrika — *Tunis, Algiers, Marokko*				7
Egypte — *Vic. Heliopolis*				8
8. BUSSUM — ZRS. VAN ST. FRANC. XAVERIUS	88	4		
Noorwegen — *Bisd. Oslo*			84	
9. DENEKAMP — ZRS. FRANCISCANESSEN	306	44		
Indonesia — *Vic. Palembang, Tandjungkarang*			12	
0. DONGEN — ZRS. FRANCISCANESSEN	411	9		
Indonesia — *Vic. Medan*			17	
,, — *Vic. Bandjarmasin*			8	
1. ETTEN — ZRS. FRANCISCANESSEN	597	24		
Indonesia — *vic. Pontianak*			36	
2. HEEMSTEDE — ZRS. AUGUSTINESSEN	545	55		
Indonesia — *Vic. Pontianak*			8	
3. HEERLEN — KL. ZRS. VAN DE H. JOZEF	1939	49		
Ned. Nieuw Guinea — *Pref. Hollandia*			5	
Indonesia — *Vic. Amboina*			9	
4. HEERLEN — MEDISCHE MISSIEZUSTERS	112	42		
Indonesia — *Vic. Malang*			4	
,, — *Vic. Makassar*			17	
,, — *Vic. Semarang*			11	
India — *Aartsb. Bombay, Bisd. Patna, Poona, Kottayam*			5	
Pakistan — *Aartsb. Dacca, Bisd. Rawalpindi*			4	
Zuid-Afrika — *Bisd. Kroonstad*			15	
Brits West Afrika — *Bisd. Kumasi*			2	

	Nederlandse			
	leden		missionarissen	
	Zrs.	Nov. Post.	Prop. geb.	and. geb.
Venezuela — *Bisd. Maracaibo*				1
25. 's-Hertogenbosch — Dochters van Maria en Jozef	681	27		
Indonesia — *Vic. Purwokerto*			7	
26. 's-Hertogenbosch — Zusters van J.M.J.	2046	47		
Indonesia — *Vic. Manado*			53	
,, — *Vic. Makassar*			44	
India — *Bisd. Guntur*			17	
,, — *Bisd. Nellore*			20	
,, — *Bisd. Bangalore*			11	
27. Heythuizen — Zrs. Franciscanessen	1042	37		
Indonesia — *Vic. Semarang*			120	
28. Hulsberg — Zrs. Oblaten v. d. Assumptie	69	5		
Belg. Congo — *Vic. Beni*			12	
29. Keldonk-Erp — Missiezrs. v. d. H. Geest	17	13		
Frans Eq. Afrika — *Vic. Doumé, Yaoundé*			2	
30. Koningsbosch — Liefdezrs. v. h. Kostb. Bloed	153	12		
Indonesia — *Vic. Purwokerto*			5	
31. Lochem — Kanunnikessen v. h. H. Graf	60	6		
Brazilië — *Bisd. Campinas*				8
32. Maastricht — Zusters van het A.K.J.	332	10		
Indonesia — *Vic. Malang*			10	
33. Maastricht — Zrs. van de H. Carolus Borromeus	1644	69		
Indonesia — *Vic. Djakarta*			34	
,, — *Vic. Bandung*			33	
,, — *Vic. Semarang*			20	
,, — *Vic. Palembang*			9	
Noorwegen — *Bisd. Oslo*			12	
,, — *Vic. Centraal Noorwegen*			21	
34. Meerssen — Zrs. der HH. Harten	38	9		
Ecuador en Chili				2
35. Neerbosch — Zrs. Dominicanessen	489	21		
Indonesia — *Vic. Bandung*			22	
,, — *Vic. Purwokerto*			7	
36. Nuth — Dochters van Liefde	181	10		
Indonesia — *Vic. Surabaia*			23	
37. Oirschot — Zrs. Franciscanessen	655	23		
Brazilië — *Bisd. Campinas*				31
38. Oudenbosch — Zrs. Franciscanessen	506	17		
Suriname — *Vic.*			36	
39. Roosendaal — Zrs. Franciscanessen	905	25		
Ned. Antillen — *Vic. Curacao*			56	
Suriname — *Vic.*			66	
40. Roosendaal — Zrs. Franc. van Charitas	337	12		
Indonesia — *Vic. Palembang*			19	
41. Roosendaal — Zrs. Franc. v. d. H. Jozef	24	3		
Brits Borneo — *Vic. Kuching*			3	
Brits Oost Afrika (Kenya) — *Bisd. Kisumu*			3	
42. Schimmert — Dochteren der Wijsheid	224	8		
Denemarken — *Bisd. Kopenhagen*			17	

	Nederlandse leden Zrs.	Nov. Post.	missionarissen Prop. geb.	and. geb.
Belg. Congo — *Pref. Isangi*			9	
Haiti				1
43. SCHIJNDEL — ZUSTERS VAN LIEFDE	1095	32		
Indonesia — *Vic. Medan*			20	
Ned. Antillen — *Vic. Curacao*			47	
44. STEYL — ZRS. V. D. GODD. VOORZIENIGHEID	344	26		
Indonesia — *Vic. Semarang*			18	
Brazilië				1
45. TEGELEN — ZUSTERS VAN O. L. VROUW	170	20		
Indonesia — *Vic. Purwokerto*			14	
46. TIENRAY — ZRS. V. H. KOSTBAAR BLOED	134	28		
Ned. Nieuw Guinea — *Vic. Hollandia*			7	
Indonesia — *Vic. Malang*			2	
Belg. Congo — *Vic. Coquilhatville*			18	
Brits Oost Afrika — *Bisd. Morogoro*			4	
Zuid Afrika — *Bisd. Mariannhill*			7	
47. TILBURG — ZUSTERS VAN LIEFDE	3664	62		
Indonesia — *Vic. Medan*			22	
Suriname — *Vic.*			73	
48. TILBURG — DOCHTERS VAN O. L. VROUW	454	26		
Ned. Nieuw Guinea — *Vic. Merauke*			25	
Indonesia — *Vic. Amboina*			27	
,, — *Vic. Purwokerto*			28	
New Britain — *Vic. Rabaul*			15	
Brazilië				2
49. VALKENBURG — FRANCISCANESSEN V. D. H. JOZEF	145	11		
Brazilië — *Aartsb. Curitiba, Florianopolis*				6
50. VEGHEL — ZRS. FRANCISCANESSEN	995	24		
Indonesia — *Vic. Pontianak*			72	
Philippijnen — *Luzon*				18
51. VELDHOVEN — ZRS. VAN HET ALLERH. HART	431	23		
Indonesia — *Vic. Palembang*			26	
Finland — *Vic.*			13	
52. VENLO — ZUSTERS DOMINICANESSEN	58	5		
Zuid Afrika — *Bisd. Port Elisabeth*			38	
,, — *Bisd. Johannesburg*			11	
53. VOORSCHOTEN — ZRS. DOMINICANESSEN	777	20		
Ned. Antillen — *Vic. Curacao*			64	
54. ZOETERWOUDE — ZRS. V. D. GOEDE HERDER	205	8		
Indonesia — *Vic. Djakarta*			13	
Noord-Afrika			1	
	29239	1220	2499	85

	Nederlandse			
	leden		missionarisse	
	Zrs.	Nov. Post.	Prop. geb.	and. geb
GEEN OPLEIDINGSHUIS IN NEDERLAND				
ZUSTERS MARISTEN				
Nieuw Hebriden			1	
Nieuw Caledonië			2	
Zuid Salomons-eilanden			1	
IERSE DOMINICANESSEN (VOORHEEN NEERBOSCH)				
Zuid-Afrika — *Aartsb. Durban, Bisd. Johannesburg*			15	
Totaal der actieve Congregaties	29239	1220	2518	85
CONTEMPLATIEVEN				
Carmelitessen — Indonesia — Flores			7	
,, — ,, — *Vic. Manado*			5	
,, — Ysland			14	
,, — Brazilië				
Clarissen-Capucinessen — Indonesia — Borneo			11	
Clarissen — Indonesia — Java			9	
Norbertinessen — Brazilië				8
Redemptoristinnen — Japan			5	
TOTAAL DER ZUSTERS	29239	1220	2569	102

	in dienst van de missie		M.	Vr.	werkzaam in	
	dir.	ind.			Prop. geb.	and. geb.
KRUISVAARDERS VAN ST. JAN	22	—	22			
Ned. Antillen — *vic. Curacao*					15	
San Domingo						7
BRUIDEN VAN JEZUS	15	2		17		
Brazilië						17
VR. VAN NAZARETH EN MISSIESCHOOL	46	18		64		
Ned. Nieuw Guinea					14	
Indonesia					8	
Suriname					6	
Aruba					2	
Curacao					1	
Brits Oost Afrika					5	
Zuid Afrika					3	
Pakistan					3	
Hongkong					1	
Australië					1	
Brazilië						20
A.L.M.A.-BEWEGING	11	20	17	14		
Ned. Nieuw Guinea — *Vic. Hollandia*					4	
,, — *Vic. Merauke.*					2	
Indonesia — *Vic. Bandung*					2	
,, — *Vic. Makassar*					2	
,, — *Vic. Manado*					2	
,, — *Vic. Pontianak*					4	
,, — *Vic. Semarang*					2	
Nieuw Zeeland					2	
Australië					1	
Pakistan — *Bisd. Rawalpindi*					1	
Belg. Congo					2	
Brits Centraal Afrika					2	
Brits Oost Afrika					2	
Suriname					2	
Brazilië — Sao Paolo						1
TOTAAL DER LEKEN	94	40	39	95	89	45

HET NEDERLANDS MISSIEPERSONEEL 1927-1955

	1927		1930		1935		1940		1950		1955	
	Prop. geb.	and. geb.	Prop. geb.	and. geb.	Prop. geb.	and. geb.	Prop. geb.	and. geb.	Prop. geb.	and. geb.	Prop. geb.	and. geb.
I. PRIESTER ORDEN EN CONGR.												
Priesters	800	350	938	398	1256	473	1747	669	2292	874	2518	1232
Fraters	30	—	42	—	82	57	68	110	51	12	67	37
Broeders	300	75	311	97	424	134	409	205	404	101	464	135
II. BROEDER CONGREGATIES												
Broeders	193	1	251	1	357	—	519	1	489	3	548	13
III. ZUSTER CONGREGATIES												
Actief en contemplatief	1310	100	1554	142	2239	147	2331	154	2312	82	2569	102
IV. LEKEN-INSTITUTEN												
M. en vr	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	89	45
	2633	526	3096	638	4358	811	5074	1139	5595	1072	6255	1564
TOTAAL MISSIONARISSEN	3159		3734		5169		6213		6667		7819	
Aantal katholieken	2.700.000		2.850.000		3.100.000		3.300.000		3.850.000		4.100.000	
1 missionaris op	855 kath.		764 kath.		600 kath.		531 kath.		578 kath.		524 kath.	

DR. J. DELLEPOORT

AANTEKENINGEN BIJ DE STATISTISCHE GEGEVENS *

Bij het overzicht van het Nederlandse Missiepersoneel, dat in 1950 in dit tijdschrift gegeven werd, constateerde Mgr. Bekkers, dat er in vergelijking met vroegere vijf-jaarlijkse perioden een vertraging in de groei was ingetreden [1]. Wij zijn nu vijf jaar verder en kunnen een nieuwe periode overzien. De voornaamste indruk, die de bovenstaande cijfers ons geven, is, dat deze teruggang niet is opgeheven, doch op een veel lager niveau tot staan gekomen. Dit betekent, dat er nog groei te constateren valt in het missiepersoneel, doch veel minder dan vroeger het geval was. De gemiddelde jaarlijkse toeneming bedraagt slechts ongeveer de helft van die tussen 1925 en 1940.

Het totaal aantal missionarissen (priesters, broeders en zusters) is sinds 1950 met 6667 tot 7819 of met 1152 gestegen. Dit is een toeneming van bijna 12%. Behalve bij de lekeninstituten, waarbij het aantal missionerende leden van 47 tot 134 of met bijna 200% is gestegen, vallen er in de verschillende groepen geen significante verschillen waar te nemen: zowel het aantal priester-missionarissen als het missionerend personeel van broeders en zusters is in de laatste vijf jaar met omtrent 11.5% toegenomen.

In absolute aantallen uitgedrukt was de samenstelling van het Nederlandse missiepersoneel op beide peildata als volgt:

Groep	1 Jan. 1950	1 Jan. 1955	Toeneming
1. Priester-missionarissen	3166	3750	584
2. Fraters in pr. orden en congr. . . .	63	104	41
3. Broeders in pr. orden en congr. . .	505	599	94
4. Broeders in eigen congregaties . . .	492	561	69
5. Zusters	2394	2671	277
6. Leden van leken-instituten	47	134	87
Totaal aantal Ned. missionarissen . . .	6667	7819	1152

Vergelijken wij deze aantallen met die van 1940, zoals deze in de verzameltabel staan afgedrukt, dan blijkt dat het aantal broeders en zusters in de missie nu pas weer het niveau van vóór de oorlog heeft overschreden. Fraters zijn er zelfs nog belangrijk minder in de missie dan vóór de laatste oorlog. Het aantal priester-missionarissen echter bedroeg in 1940 nog maar 2416 en thans 3750.

De groei sinds 1940 is dus voornamelijk te danken aan het aantal priester-

* Deze werden verstrekt door het Nationaal Bureau van de Pauselijke Missieactie te 's-Gravenhage.

[1] Th. M. P. Bekkers, *Nederlands Bijdrage aan Missiepersoneel*, in Het Missiewerk 29 (1950) 166-180.

missionarissen. Men kan dit een gelukkig verschijnsel noemen — al is die groei dan ook gehalveerd, vergeleken bij het vóór-oorlogse tempo —, het doet toch ook het schrijnend tekort aan broeders en zusters voor de missie scherper uitkomen. Of de leken-instituten, die thans zo in opkomst zijn, deze tekorten in de toekomst zullen opvangen, is nog niet te zeggen.

Wij zouden eerder naast de bloei van de leken-instituten ook een nieuwe opbloei van de missiegedachte willen zien bij de Congregaties van broeders en zusters. Het uitzenden van meer krachten naar de missie, ten koste van de hoogst mogelijke offers, zou misschien ook er toe kunnen bijdragen, om een aantal Congregaties van broeders en zusters over het roepingenprobleem heen te helpen, waarmee zij thans te worstelen hebben. De missiegedachte leeft nog onder onze katholieken, en zal de meest edelmoedigen onder de jeugd kunnen boeien en bezielen tot het brengen van een levensoffer om Christus' Wil, wanneer het missionarisleven als een radicaal offer gekend wordt.

Het percentage missionerende broeders en zusters is, vergeleken bij hun totaal-aantal, veel kleiner dan het percentage missionerende krachten onder de priesters, met inbegrip van de seculieren. Is dit niet een laat overblijfsel van de emancipatie-periode, toen alles zich nog concentreerde op de opbouw van de Kerk in Nederland? Zouden wij structureel niet een gezonder toestand krijgen, wanneer meer broeders en zusters aan de missie konden worden afgestaan?

Deze en meer dergelijke vragen stellen zich, wanneer men een vluchtige blik werpt op bovenstaand overzicht. Het werkt als een gewetensonderzoek. Moge de missiegedachte de toekomstige generaties opnieuw bezielen tot grootse offers, om de plaats van Nederland in de wereldmissie te bewaren. Dit is ten slotte, waar het ogenblikkelijk om gaat.

Wij willen in dit verband wijzen op de werkzaamheden van het Katholiek Sociaal-Kerkelijk Instituut te 's-Gravenhage. Dit instituut wil ook het roepingen-probleem en de voorziening aan manpower in de Kerk wetenschappelijk bezien. Een studie over de priesterroepingen is voltooid. een eerste rapport over de vrouwelijke religieuzen verschenen. Aan de hand hiervan zouden uit de bovenstaande cijfers nog meer belangrijke dingen te halen zijn. Wij komen hierop mogelijk later terug.

Sem. Ypelaar, Breda.

Miscellanea

Mgr. C. Veerman C.M. — De Nederlandse Lazarist C. Veerman C.M. is benoemd tot apostolisch administrator van de beneden Tocantins. Dit gebied behoorde tot nu toe bij het aartsbisdom Belen in de Braziliaanse staat Para en mgr. Veerman bezat er alle volmachten van vicaris. Thans is dit gebied van het aartsbisdom afgescheiden. Vermoedelijk zal het onafhankelijk bisdom t.z.t. aan een Braziliaans bisschop worden toevertrouwd.

Journées d'Etudes: Ethnologie et Chrétienté. — Van 27 Juni tot 1 Juli 1955 werden te Parijs wederom de „Journées d'études, Ethnologie et Chrétienté" gehouden. In de voormiddagen behandelden verschillende sprekers: „La Conception de l'au-delà dans les diverses religions". In de namiddagen sprak o.a. Chan. Boulard over „la manière d'adapter les méthodes d'enquête de sociologie religieuse à des religions non-chrétiennes, en gaf prof. G. Le Bras een „initiation d'ensemble à la bibliographie comparée de la sociologie religieuse".

Missiologische Week te Burgos. — Van 7-13 Augustus 1955 zal te Burgos voor de zevende maal een Missiologische Week worden gehouden, ditmaal gewijd aan „La Vocacion Missionera".

Journées d'Etudes sur l'Education de base. — Van 7-9 September 1955 zullen te Rijssel studiedagen worden gehouden over de basis-opvoeding in de landen van overzee. Deze studiedagen hebben plaats onder de auspiciën van de Facultés Catholiques de Lille, le Centre international de coordination auprès de l'Unesco, le Secrétariat social outre-mer et le mouvement de l'Union fraternelle entre les races.

Tentoonstelling Missiekunst. — Als omlijsting van de eeuwfeest-viering der Missionarissen van het H. Hart werd van 3 tot 12 Juni 1955 in het Paleis-Raadhuis te Tilburg een tentoonstelling gehouden van inheemse religieuze kunst onder de titel: Missiekunst. De expositie omvatte ± 170 voorwerpen uit Aziatische en Afrikaanse gebieden.

Medisch-hygiënische cursus. — Van 12 September tot 22 October 1955 zal te Rotterdam de 23e medisch-hygiënische cursus voor missionarissen worden gegeven.

Summa Theologica in het Japans. — Het St. Thomas van Aquino-Instituut te Kyoto, opgericht en bestuurd door P. Pouliot O.P., heeft na tien jaar studie de eerste vertaling bezorgd van St. Thomas' Summa Theologica in de Japanse taal. Volgens de vertalers bestond de grootste moeilijkheid erin, om de begrippen van de Thomistische wijsbegeerte uit te drukken.

Missiebibliografie. — Enige fraters van het Theologicum der Paters Minderbroeders te Alverna hebben, zonder hierbij aanspraak te willen maken op wetenschappelijkheid, voor intern gebruik een voor hun doel praktische missiebibliographische handleiding samengesteld. Ofschoon deze keurige uitgave (164 blz.), waarmede we de naarstige samenstellers gaarne van harte gelukwensen, niet in de handel is, kunnen gegadigden desgewenst een exemplaar bestellen (f 2,50) bij de I.N.C.A., Minderbroedersklooster, Biest, Weert.

Boekbespreking

P. Dr. Ant.Freitag S.V.D.: *Dich preisen die Völker.* XVI + 422 S. Steyler Verlagsbuchhandlung, Kaldenkirchen, Rhld. o.J.

Tot dusver bestond er geen samenvattend werk over Maria en haar verering in de verschillende missiegebieden. De bekende missioloog P. Ant. Freitag S.V.D., die zich tevens in de Mariologie goed thuis gevoelt, was wel de aangewezen man om ons in het Mariale jaar 1954 zo'n welkom boek te bezorgen. Trouwens reeds vroeger had hij in het werk van P. Sträter S.J., Katholische Marienkunde, III Paderborn 1951 S. 106-184 een uitvoerige bijdrage aan ,,Maria und das Missionswerk'' gewijd; verschillende gedeelten hiervan had hij, opnieuw bewerkt en van aantekeningen voorzien, sinds 1950 in de ,,Standaard van Maria'' van de Paters Montfortanen gepubliceerd; en de hem gevraagde medewerking aan een in voorbereiding zijnde Lexikon der Marienkunde (Pustet, Regensburg) bracht hem er toe zich opnieuw in deze aantrekkelijke stof te verdiepen. Bovendien verrijkt met talrijke recente mededelingen, ingewonnen bij en verstrekt door missieoversten, missionarissen en missiologen, toog hij aan het werk met het prijzenswaardig resultaat, hetwelk thans voor ons ligt.

In het eerste gedeelte van zijn gedocumenteerd boek, waarvan overigens noch de delen worden aangeduid noch de hoofdstukken genummerd, handelt Sch. over de plaats van Maria in het heilsplan van God, haar aandeel in het verlossingswerk van Christus en de bijzondere wijze van Maria-verering in de missielanden in het algemeen. Misschien zou Sch. zich voor zijn theologische beschouwingen over de fundamentele betrekkingen tussen Maria en het missiewerk nog hebben kunnen inspireren bij enkele auteurs, die ik noch in zijn literatuurlijst noch in zijn aantekeningen vermeld vond, o.a.: F. X. Montalban S.J.: Maria en la Teología de las Misiones, El Siglo de las Misiones 251 (938) 193-198; A. Seumois O.M.I.: Les Aspects Marials de l'apostolat Missionnaire, Prêtre et Missions 27(1952)349-365; R. Laurentin: Lettre sur le problème de la Maternité à l'égard des infidèles, U.M.C.F. 29 (1953) 148-155.

Bij de historische missiographische schets van de Maria-verering in de missiegebieden der verschillende werelddelen komt Sch. pas voorgoed op dreef. Deze uitvoerige beschrijving: Die Marienverehrung in den Missionen Amerikas (blz. 107-172); Die Marienverehrung in Afrika (blz. 173-230); Die Marienverehrung in den Asiatischen Missionen (blz. 231-319); Maria in Australien (blz. 320-348), vormt m.i. het best geslaagde en het meest interessante gedeelte van dit aanbevelenswaardig boek. Hier ontrolt zich als het ware de geschiedenis van de missionering onder de banier van Maria, tevens de vervulling van haar profetisch woord: ,,Zie, van nu af prijzen alle geslachten mij zalig'', waaraan ook de titel van het boek werd ontleend. De talrijke kleine en grote genadebeelden en pelgrimsoorden en de zinvolle Mariafeesten bij de verschillende volken bewijzen, hoezeer de Moeder Gods ook de harten van de jonge christelijke volken heeft veroverd en hoezeer het geloofsleven door haar verering gestimuleerd en verrijkt wordt.

Een slothoofdstuk over ,,Maria und das Missionspersonal" (blz. 349-390) leert ons de innige band en grote betekenis van de Mariale instelling van verschillende missionerende Orden en Congregaties nader kennen.

Overvloedig en ten dele zeldzaam foto-materiaal, ook met betrekking tot de inheemse kunst, illustreert dit keurig uitgegeven boek — enkele drukfouten betreffen hoofdzakelijk de spelling van eigennamen — en draagt niet weinig bij tot begrip en waardering voor hetgeen Sch. met zoveel toewijding en bezonnenheid wilde betogen: ,,Die Marienverehrung gehört in die gesamte Missionspädagogik als Missionsmittel in der Hinführung zu Christus und zum Gesamtziel der Missionstätigkeit".

Nijmegen A.M.

Les Missions et le Prolétariat. Rapports et compte rendu de la XXIIIe Semaine de Missiologie de Louvain 1953. Museum Lessianum Desclée de Brouwer, Bruxelles-Bruges-Paris, 250 pp.

Het onderwerp van de 23e Missiologische Week te Leuven in 1953, waaraan ongeveer 300 personen (missionarissen, missiebroeders, missiezusters en leken) deelnamen, hield verband met de totaal gewijzigde toestand in verschillende missiegebieden en werd geïnspireerd door enkele uitspraken van de encycliek Evangelii Praecones (1951).

Het verslagboek wordt geopend met een tweevoudig In Memoriam van de inmiddels overleden en betreurde P. Pierre Charles S.J., die gedurende meer dan een kwarteeuw (1925-1953) secretaris en bezieler van deze missiologische weken geweest is. Het ene, van de hand van Z. Exc. Mgr. L. Raymond, bisschop van Allahabad, behelsde ,,l'hommage des missions"; het andere, van de hand van Dom Th. Nève O.S.B., abt van St. André te Brugge, bracht ,,l'hommage des semainiers".

Een hele reeks van voordrachten, waarvan sommige slechts bij résumé worden weergegeven, toonde aan, dat er in de missiegebieden van Afrika en Azië momenteel een drama zich afspeelt. Het platteland ondergaat de aantrekkingskracht van de steden; de industrialisatie neemt in razend tempo toe; de vroegere ethnische en maatschappelijken banden worden verbroken; op sociaal-economisch terrein rijzen tal van problemen.

Verschillende inleiders hebben zich niet alleen beijverd de feitelijke sociale toestand in een of ander missiegebied naar waarheid te schetsen, maar velen hebben ook getracht een oplossing aan de hand te doen en uitdrukkelijk gewezen op de taak van de missie ter deze. Zo hoorde men een van de inleiders verklaren: ,,Indien het probleem niet op de meest modern-wetenschappelijke wijze wordt aangepakt — een pad dat de Kerk zelfs in Europa en Amerika nog nauwelijks betreden heeft —, dan zal de achterstand met de ongodsdienstige stromingen steeds vergroot worden en zullen dezelfde factoren die in het Westen een enorme geloofsafval hebben veroorzaakt, het jonggeboren leven der Kerk in de missiegebieden te naastenbij versmoren" (blz. 120). Een ander, toevalligerwijze ook een Nederlander, wees op datgene wat ook in Europa in dit opzicht te doen valt: ,,Wij zouden in Europa de economen, ingenieurs, technici en andere deskundigen nog meer op de hoogte moeten brengen van de toestanden in de missiegebieden,

die samenvallen met de zgn. minder ontwikkelde gebieden. Zij moeten zich verantwoordelijk voelen voor de situatie aldaar. Wij zouden hun die grootse sociaal-apostolische taak moeten voorhouden, en waar dat mogelijk is, gaarne de hulp aanvaarden indien edelmoedige leken zich voor maatschappelijk werk in missiegebieden aanbieden". In dit verband kan het zijn nut hebben aan een passage uit de encycliek Evangelii Praecones te herinneren: ,,Vele onrechtvaardige toestanden in de sociale betrekkingen kunnen weliswaar door de naastenliefde enigermate verholpen worden; doch dit is niet genoeg. Voor alles moet de rechtvaardigheid bloeien, heersen en werkelijkheid worden".

Wie zich in betrekkelijk kort bestek wil oriënteren omtrent de veranderde sociale toestanden in de missies en suggesties vernemen in welke richting de oplossing van een en ander dient te worden gezocht, neme dit verslagboek ter hand, waarin men ongetwijfeld veel van zijn gading zal vinden.

Nijmegen A.M.

FERNAND JETTÉ O.M.I.: *La Voie de la Sainteté d'après Marie de l'Incarnation, fondatrice des Ursulines de Québec.* 219 pp. Editions de l'Université d'Ottawa 1954.

Marie Guyart werd in 1599 te Tours geboren. Op 17-jarige leeftijd werd zij door haar ouders aan Claude Martin uitgehuwelijkt; zij schonk het leven aan een zoon, doch werd reeds na twee jaar weduwe. In 1631 ingetreden bij de Ursulinen te Tours kreeg ze de naam van Marie de l'Incarnation, vertrok in 1639 als missionaris naar Canada en wijdde zich tot aan haar dood in 1672 onvermoeid en totaal aan de vestiging en groei van de jeugdige Kerk aldaar.

Nadat zij eeuwenlang vrijwel onbekend was gebleven, betitelde Dom. J. Huyben O.S.B. haar als ,,La Thérèse de la Nouvelle-France" (La Vie Spirituelle, supplément, mars 1930, p. 97-128) en wijdde Henri Bremond in zijn Histoire littéraire du Sentiment religieux en France, tome VI, La Conquête mystique. Marie de l'Incarnation. Turba magna. Paris 1932 p. 1-226 sympathieke bladzijden aan deze heldhaftige vrouw. Intussen was Dom Albert Jamet O.S.B. reeds begonnen met de uitgave van haar geschriften: Marie de l'Incarnation. Ecrits spirituels et historiques, 4 vol. Québec 1929-1939, en nog: Le Témoignage de Marie de l'Incarnation, Ursuline de Tours et de Québec, Paris 1932. In 1946 promoveerde Sr. Marie-Emmanuel O.S.U. in de literaire faculteit der Universiteit van Ottawa op een proefschrift, getiteld: Marie de l'Incarnation d'après ses Lettres.

Volgens het oordeel van sommigen ontbrak er echter nog een synthese van haar geestelijke leer, waarin meer de nadruk zou worden gelegd op de wezenlijke elementen dan op de buitengewone genaden. Fernand Jetté O.M.I. heeft gemeend deze lacune te moeten aanvullen met boven vermeld boek, waarvoor hij vooral heeft gebruik gemaakt van haar ,,Relations autobiographiques" (de eerste te Tours in 1633 op verzoek van haar geestelijke leider; de tweede te Québec in 1654 op verzoek van haar zoon, maar met toestemming van haar geestelijke leider) en van haar ,,lettres de direction"; van haar 225 bewaard gebleven brieven kunnen er ongeveer 70 gelden als ,,lettres de direction". Aan laatstgenoemde bron geeft Sch. intussen de voorkeur, omdat Marie de l'Incarnation hierbij niet haar buitengewone gunsten behoefde te vermelden, doch zich kon beperken tot het aanwijzen van de kortste weg naar de volmaaktheid.

In het eerste hoofdstuk (blz. 13-48) leert Sch. ons het uitgangspunt van het volmaakte leven volgens Marie de l'Incarnation kennen. De drie volgende hoofdstukken beschrijven de middelen om vooruitgang te maken: de geestelijke leiding (blz. 49-88), de innerlijke omgang met Jesus Christus (blz. 89-124), de uitwendige beoefening der ,,Maximes de l'Evangile'' of ,,Maximes de Jésus-Christ'' (blz. 125-162). Het laatste hoofdstuk handelt over de volmaaktheid van het geestelijk leven (blz. 163-214). Tegen een mogelijk verwijt, dat Sch. een te druk gebruik maakt van aanhalingen uit de geschriften van Marie de l'Incarnation, verweert hij zich bij voorbaat met een citaat uit de eerste beschrijving van het leven dezer apostolische vrouw: ,,Que si l'on a sur cela quelque reproche a me faire, ce sera de ce que je n'ai point encore plus laissé parler une personne qui parle si bien''.

Gaarne bevelen we dit overzichtelijk boekje de missionarissen en hun medehelpers als geestelijke lezing aan; men zal eruit van Marie de l'Incarnation de mogelijkheid leren van ,,l'union mystique dans la vie apostolique'', zoals J. Lebreton S.J. het uitdrukt en in zijn boek: Tu solus Sanctus. Jésus-Christ vivant dans les Saints, Paris 1946 p. 169-206, uiteenzet.

Nijmegen A.M.

Espiritualidad Misionera, colleccion de trabajos presentados a la VI semana intensiva de orientaciones misioneras celebradas en Burgos, del 9 al 14 de Agosto de 1953. 230 bl., 1954 — Instituto espanol de san Francisco Javier para Misiones extranjeras, Burgos.

In 1945 werd Z. Exc. Mgr. Pérez Platero aartsbisschop van Burgos. Sinds 1899 bestond in zijn diocees een soort college voor geloofsuitbreiding, dat in 1919 omgevormd was tot een Nationaal seminarie voor de vreemde Missies en waaraan in 1924 missies in Columbia waren toevertrouwd. Op aanwijzing van de H. Congr. de Propaganda Fide ging de nieuwe aartsbisschop een geheel bijzondere aandacht besteden aan dit seminarie en dit werd aanleiding tot een geheel vernieuwde missiebeweging vanuit Burgos. Bedoeld seminarie werd omgezet in het Spaans instituut voor Vreemde Missies (IEME), het werd gereorganiseerd en verkreeg verschillende nieuwe missiegebieden in Afrika en Japan. Bovendien werd in verbinding daarmee een missiologische cursus gehouden (1947) en vervolgens van 1948-1952 elk jaar een missiologische week. In 1953 verkregen de missiologische weken een vaste basis Genoemde cursus en missiologische weken werden niet als zodanig gepubliceerd. In 1948 werd echter het wetenschappelijk tijdschrift gesticht ,,Misiones Extranjeras'' en daarin werden sindsdien de referaten der missiologische weken opgenomen. In verband met het zilveren bisschopsjubilé van de generaal overste van genoemd Spaans Instituut, de aartsbisschop Pérez Platero (in 1929 bisschop van Segovia), gaf men de missiologische week van 1953 uit in een afzonderlijke bundel, waarvan de titel hierboven staat.

Genoemde missiologische week, die bijgewoond werd door een groot aantal bisschoppen en een internationale vertegenwoordiging van verschillende landen, werd gehouden in de kartuize van Miraflores en ingeleid door de prior, een oud missiebisschop van China. Haar onderwerp was de missionaire spiritualiteit. Na de inleiding volgden niet minder dan vijftien referaten over dit onderwerp.

We volstaan met het noemen der titels, nl. de verlossingsleer en de missionaire spiritualiteit, de catholiciteit der Kerk en de missionaire spiritualiteit, de leer over het Mystiek Lichaam en de missionaire spiritualiteit. Na deze drie dogmatische inleidingen volgden een reeks historische: de missionaire spiritualiteit van Sint Paulus als gevolg van zijn opvatting van de kerstening van het heidendom; de missionaire ziel van sint Frans van Assisië en zijn orde; de uitstraling van de missionaire spiritualiteit in de missionarissen en schrijvers der dominicanerorde; de missionaire spiritualiteit van sint Franciscus Xaverius gevormd door de geest der ignatiaanse oefeningen; de carmelitaanse spiritualiteit (H. Teresa en H. Joannes van het Kruis) in de missiegeest van de H. kleine Theresia; de benedictijnse spiritualiteit en de missionaire spiritualiteit. De daarop volgende besprekingen bekeken de missionaire spiritualiteit weer van een geheel ander standpunt, nl. de missionaire spiritualiteit en het kloosterleven; de missionaire spiritualiteit van aspiranten (roeping) en missionarissen; de karakteristieke spiritualiteit van priesters, seminaristen en gelovigen, die de missies bij de ongelovigen steunen. Ten slotte nog een drietal onderwerpen, die min of meer in een andere lijn lagen: de missionaire spiritualiteit volgens de documenten van de H. Stoel; het Onbevlekt Hart van Maria en het Mystiek Lichaam; de priesterlijke missionaire spiritualiteit. Deze referaten werden gehouden door een drietal bisschoppen, vele professoren en missionarissen, leden van reguliere en seculiere clerus.

Deze opsomming spreekt voor zichzelf en een ieder zal begrijpen, dat een nadere ontleding onmogelijk is. Enkel bemerken we dat het begrip missionaire spiritualiteit aansluit bij het traditionele begrip dat men vindt in de geschiedenis van het geestelijk leven. Het is die bijzondere nuance, die maakt dat men in het geestelijk leven meer universalistisch en katholiek denkt en in zijn vereniging met God Gods belangen bij het heil der ongelovigen indachtig is of in het inwendig leven steun vindt tot een vollediger toewijding aan het heil der zielen in de missielanden. Dat is een begrip, dat bijzondere waarde bezit voor geheel de Kerk. Wel zijn er ook afwijkende beschouwingen. Zo heeft Mgr. Paventi, die de documenten van de H. Stoel onderzoekt, zich bepaald tot een begrip dat zoveel is als: de vereiste hoedanigheden en gesteltenissen van een missionaris, enz.

Dit boekwerk met portret van de aartsbisschop, inleidingen en uitvoerig register vormt een waardevolle bijdrage voor de missiewetenschap en voor de bevordering van de missiegeest in de Kerk. Het moge veel goed doen door een ruime verspreiding te vinden!

Stein, L. A. MUNSTERS M.S.C.

R. L. MELLEMA, *Wayang puppets. Carving, colouring and symbolism.* Koninklijk Instituut voor de Tropen. Amsterdam. No. CVIII. Departement of Cultural and Physical Anthropology. No. 48. 1954. 82 ps.

Javanisches Schattenspiel sagt man gewöhnlich für Wayang. Demgegenüber beginnt Mellema sein Buch mit dem Satze:Wayang is not a shadow play. Wayang sind die Puppen, die in einer Theatervorführung mit diesen Puppen als Schauspielern verwendet werden. Dabei stellt jede Wayang-Puppe die materialisierte Silhuette des Geistes eines Vorfahren dar. Daraus geht schon hervor, dass es sich

bei diesem Theater keineswegs ursprünglich um ein profanes Vergnügen handelt. Das populärste Wayangspiel basiert in seiner Handlung auf dem hinduistischen Mahabharata und Ramayana. Mit diesem allein hat es das vorliegende Buch zu tun.

Wir erfahren sehr genaue Einzelheiten über die Technik der Anfertigung der aus Leder hergestellten Puppen, die ganz bestimmten Traditionen unterliegen. Diese sind enthalten in der Ubersetzung der javanischen Aufzeichnungen eines geschickten Wayang-Schnitzers, die zuerst 1920, zum zweitenmal 1935 erschienen sind. Da diese Publikation schwer einzusehen ist, muss man es dem Verfasser ebenso wie dem Kon. Instituut voor de Tropen zum Verdienst anrechnen, dass sie diese einem grösseren Publikum hiermit zugänglich machen und zwar zugleich mit den originalen Zeichnungen.

Wertvoller noch als die einfachen technischen Daten ist das, was Mellema im Anschluss an die bei den Figuren auftretenden Farben über den Symbolismus des Wayang sagt. In der Tat kommt im Wayang das javanische Weltbild zur Darstellung. Dieses basiert im Grunde genommen auf dem Zusammenspiel von zwei Prinzipien, die offenbar für die Entstehung des Lebens verantwortlich sind, und nach denen das Invertar der Welt und des menschlichen Lebens klassifiziert wird.

Von hier aus gewinnen wir den Ausgangspunkt für den Anschluss des Wayang und der javanischen Weltanschauung an die anderer Völker, die ein ähnliches Weltbild haben. Mellema weist z.B. auf nordamerikanische, siamesische und europäische Parallelen hin. Aber dieses Weltbild ist noch viel weiter verbreitet. Und erst eine auf breitester Basis angestellte Untersuchung über diese Verbreitung und die verschiedenen hierher gehörenden Phänomene könnte uns dem Verständnis der eigentlichen und tiefsten Bedeutung des Wayang näher bringen. Diese hängt zweifellos, wie auch der Verfasser im Anschluss an Dr. W. H. Rassers annimmt, mit den Ideen zusammen, die auch in den Initiationsriten und den „rites de passage" wirksam sind.

Nijmegen R. J. Mohr

Josef Leo Seifert, *Sinndeutung des Mythos. Die Trinität in den Mythen der Urvolker.* 356 S. Wien 1954. Verlag Herold.

Dieses Buch hat der bekannte Pygmäenforscher Prof. P. Paul Schebesta SVD aus dem Nachlass des im Jahre 1950 verstorbenen Verfassers in verkürzter Form herausgegeben. Seifert ist Schüler von P. Wilhelm Schmidt SVD und baut seine Gedankengänge auf den Grundzügen der Kulturkreislehre auf, wie sie Wilhelm Schmidt in genialer Weise zu Beginn dieses Jahrhunderts konzipiert und dann fast unverändert bis zum Ende seines arbeitsreichen Forscherlebens vertreten hat. Zu diesen Grundzügen rechne ich auf dem Gebiete, das hier in Frage steht: 1. Die Auffassung, dass sich in einer heute noch fassbaren „Urkultur" das religiöse Urgut der Menschheit in einer idealen Weise konserviert habe ohne einer wesentlichen Veränderung, Verarmung oder Weiterentwicklung unterworfen gewesen zu sein. 2. Die Ansicht, dass Totemismus, Mutterrecht und Hirtennomadismus je einen eigenen Kulturkreis begründet hätten und wesentlich bestimmten, und dass jeder von diesen drei Kulturkreisen unmittelbar aus der Urkultur hervorgegangen sei. 3. Die Meinung, dass diese jüngeren Kulturen, mit Ausnahme der Hirtennomaden,

das religiöse Urgut der Menschheit durchaus zum Verfall geführt hätten, und dass erst in den Hochkulturen eine Renaissance desselben erfolgt sei. Diese mehr oder weniger deutlich ausgesprochenen Grundauffassungen von W. Schmidt haben zweifellos der kulturhistorischen Forschung in Ethnologie und Religionsgeschichte seinerzeit einen wertvollen Antrieb gegeben, können aber in dieser Form heute nicht mehr gehalten werden. Es ist darum eine Schwäche des Buches von Seifert, dass es darauf aufbaut als auf gesicherten Erkenntnissen.

Seifert muss aus diesem Grunde den Tatsachen vielfach eine geschraubte und unwahrscheinliche Exegese zuteil werden lassen, wobei immer noch die Ausnahmen die aufgestellten Regeln gefährlich zu überwuchern drohen. Der Umstand, dass bei der Festlegung und Umschreibung der alten Kulturkreise wirtschaftliche und soziologische Gesichtspunkte im Vordergrund standen, versperrt Seifert den Weg zur klaren Erkenntnis der zwei kulturgeschichtlich so bedeutsamen Tatsachen, dass die weltanschaulichen Ideen unabhängig von Wirtschaft und Soziologie sich entwickeln und verbreiten, und dass die weltanschaulichen Grundideen das Bild der Kulturen ganz entscheidend formen. Schliesslich macht es sich Seifert durch die Annahme des Axioms, dass wahre religiöse Werte nur bei den Völkern der sogen. Urkultur und in den Hochkulturen zu finden seien, unmöglich, die grossen religiösen Grundwerte zu erkennen und zu würdigen, die ihren Ausdruck gefunden haben im Totemismus und in den religiösen Erscheinungen, die gewöhnlich mit Mutterrecht oder Pflanzenbau in Verbindung gebracht werden.

Der Hinweis auf diese aus seinen Voraussetzungen stammenden Mängel de vorliegenden Buches soll allerdings nicht das grosse Verdienst des Verfassers verkleinern, in der Mythologie einen mutigen Vorstoss gemacht zu haben, der heute oder morgen erfolgen musste. Das Wesentliche an diesem Buche ist nämlich nicht nur, dass hier mit einem erstaunlichen Bienenfleiss ein sehr grosses Material zusammengetragen ist, sondern dass Seifert dieses spröde und verstümmelte Material so dargestellt und geordnet hat, dass ein einziger Grundgedanke sichtbar wird, der sich durch die gesamte Mythologie der Völker hindurchzieht. Auch andere religionsgeschichtliche Untersuchungen der jüngsten Zeit zeigen mit steigender Klarheit, dass es hier wirklich um ein einziges Grundthema geht. Ob es Seifert allerdings geglückt ist, mit dem Terminus „Trinität" dieses Grundthema prägnant und richtig zu kennzeichnen, das kann in allem Ernste bezweifelt werden. Gerade die positive Heranziehung und Würdigung der reichen religiösen Formen der von Wilh. Schmidt so genannten Primärkulturen, ferner eine konsequentere Scheidung von magischen und religiösen Phänomenen hätte gezeigt, dass es hier letzten Endes um nichts anderes geht, als um das, was auch das Zentralgeheimnis des Christentums ist, das Heilswerk Gottes an den Menschen. So ordnen sich in der Tat alle religiösen Erscheinungen innerhalb der Menschheit in einen Komplex ein, den wir die Menschheitsreligion nennen können, wovon auch das Christentum nur ein Teil, und zwar die letzte Erfüllung ist.

Ob für die Entstehung dieser äusserst interessanten religiösen Auffassungen und damit zusammenhängenden Riten bei den ethnologischen Völkern eine Uroffenbarung Gottes gefordert werden muss, wie es Wilhelm Schmidt für den Monotheismus und wie es der Verfasser für das annimmt, was er „die Trinität in den

Mythen der Urvölker" nennt, das ist eine Frage, über die sich wohl die Theologen die Köpfe zerbrechen müssen. Absolut ist wohl anzunehmen, dass Gott auch ohne direkte und positive Offenbarung im strengen Sinne den Menschengeist auf Wege führen konnte, die auch ausserhalb des Judentums die Menschen vorbereiteten auf die Annahme der Offenbarung Gottes in Jesus Christus und jedem Menschen die Möglichkeit gaben. im Glauben an den kommenden Erlöser gerettet zu werden.

Von besonderem Werte ist es, dass diese neben den Weg gestreuten Samenkörner des Logos auch geeignet sind, uns eine tiefere Einsicht in das Mysterium Christi zu vermitteln. Ausserdem sollen sie in uns die Ehrfurcht wecken gegenüber den religiösen Auffassungen und oft sehr opferfreudigen Praktiken auch „primitiver" Völker, eine Ehrfurcht, die unbedingt notwendig ist, um die christlichen Gedanken den nichteuropäischen Völkern so weitergeben zu können, dass sie mit ihrer Kultur lebendig und darum lebenweckend zusammenwachsen und nicht nur ein unorganisch umgelegtes Kleid sind, das man jederzeit wieder abwerfen kann, um kulturell und religiös ein Nihilist zu werden. Wenn das Buch von Seifert nur den Erfolg hätte, dass es den einen oder anderen Missionar anleitete, einmal allen Ernstes über diese allerernstesten Probleme der Missionierung nachzudenken und nach besseren praktischen Lösungen als den bisherigen zu suchen, dann hätte es gewiss eine grosse Aufgabe erfüllt.

Nijmegen R. J. Mohr

Oskar Eberle, *Cenalora. Leben, Glaube, Tanz und Theater der Urvölker.* 575 S. Mit XXXII Tafeln, zahlreichen Karten, Plänen und Zeichnungen. Olten und Freiburg i. Br. 1954. Walter Verlag.

Seitdem die Völkerkunde, besonders durch die Arbeiten der Wiener kulturhistorischen Schule, die Anfänge der menschlichen Kultur und Gesittung in den Brennpunkt ihres Forschens gerückt hat, versuchen andere Wissenschaften, ihr spezielles Objekt in diese Anfänge hinein zu verfolgen und von da aus neue Gesichtspunkte für die Behandlung desselben zu gewinnen. Dabei besteht die Gefahr, dass der Wissenschaftler, der nicht Fach-Ethnologe ist, die Probleme zu einfach sieht, dass er ethnologische Theorien für gesicherte wissenschaftliche Ergebnisse nimmt und daraus Schlussfolgerungen zieht, die dann notwendigerweise nur auf schwachen Füssen stehen können.

Der Verfasser des vorliegenden Buches kommt von der Theaterwissenschaft und Theaterkunde her und versucht, diese seine Interessengebiete in das Licht der Ethnologie zu rücken, so zu den Uranfängen des Theaters vorzustossen und daraus seine Grundbegriffe neu abzuleiten und neu zu begründen. Entsprechend gliedert sich der umfangreiche Band in zwei Teile. Der erste ungleich grössere Teil legt in der Hauptsache das in Betracht kommende ethnologische Material vor, wie es in der Literatur enthalten ist. Der zweite Teil leitet daraus die theaterwissenschaftliche Theorie ab.

Der erste Teil ist insofern von unschätzbarem Werte, als hier in verdienstlicher Weise einmal all die entsprechenden Tatsachen zusammengestellt und geordnet dargestellt werden, die auf das „Theater der Urvölker" Bezug haben. Es handelt sich um die Pygmäen in Afrika, die Negritos in Asien, die Feuerlandindianer und

die Australier. Das Theater wird in den Zusammenhang der ganzen Kultur dieser Stamme so hineingestellt, dass ein lebendiges und eindrucksvolles Bild entsteht. Die Vorzüge dieser Darstellung des ersten Teiles müssen anerkannt werden, auch wenn man mit den Schlussfolgerungen des Verfassers nicht durchaus übereinstimmt.

Diese Schlussfolgerungen sind nämlich nur dann richtig, wenn die Prämissen richtig sind, die Eberle macht. Diese Prämissen sind die folgenden: 1. Dass es für uns heute noch möglich ist, die Urkultur der Menschheit zu erfassen, und dass diese einen einheitlichen Komplex darstellt, 2. Dass die Völker, die hier herangezogen werden, wirklich ursprüngliche Vertreter dieser Urkultur sind, 3. Dass sich bei den Urvölkern wenigstens in wesentlichen Dingen kein Kulturwandel vollzogen hat.

Zu diesen Prämissen ist zu sagen: 1. In den sogen. Rückzugsgebieten der Erde können wir zwar sehr alte Kulturen erfassen, aber keineswegs können wir sicher beweisen, dass wir hier irgendwo absolut den Anfang vor uns hätten. Am wenigsten aber handelt es sich bei diesen sehr alten Kulturen um einen einheitlichen Komplex. 2. Ein Teil der vom Verfasser als ,,Urvölker" bezeichneten Stämme ist durch die Zurückdrängung in unwirtliche Gebiete und damit zusammenhängenden Kulturverlust erst sekundär primitiv geworden. 3. Auch die Urvölker sind der — anscheinend gesetzmässigen — Entwicklung nicht entgangen, dass sie die Einsicht in den Sinn ihres zeremoniellen Lebens verloren und dieses darum vielfach umgedeutet oder jeder Bedeutung entkleidet haben. Wenn wir darum auch heute bei einem originalen Urvolke, das wir als solches mit Sicherheit erweisen könnten, Theater ohne religiöse, oder sagen wir besser weltanschauliche Funktion fänden, so könnten wir daraus noch lange nicht den Schluss ziehen, dass das, was wir jetzt als Theater vorfinden, von allem Anfang an frei von einer mythologisch-religiösen oder von einer magisch-zweckbestimmten Funktion gewesen wäre.

Wenn also Eberle auch nicht nachweisen kann, dass das Theater in seiner spezifischen Funktion als Theater am Anfang der Menschheit steht, so zeigt er doch die psychologischen Wurzeln auf, denen das Theater seinen Ursprung verdankt, und wie sich daraus die Formen des zivilisierten Theaters mit Leichtigkeit ableiten lassen. Dadurch werden die Fragen nach den Elementen des Theaters allerdings von der Ethnologie her in ein neues Licht gestellt.

Das Buch ist mit ausgezeichneten Abbildungen und einem guten wissenschaftlichen Apparat versehen. Für die vorzügliche Ausstattung gebührt dem Verlag alles Lob.

Nijmegen R. J. Mohr

MGR. PROF. DR. ALPH. MULDERS

Directeur van het Missiologisch Instituut

DR. ALPH. MULDERS

NA VIJF EN TWINTIG JAAR

In 1930 werd op 3 oktober, feestdag van de H. Theresia van Lisieux, patrones van de missiën, de missiologische leerstoel aan de r.-k. Universiteit onder grote belangstelling geïnaugureerd door het geven van een openbare les, getiteld: „Kerk en Missie in theologische en historische belichting"; kort daarop werd aan deszelfs titularis tevens de redactie van „Het Missiewerk" toevertrouwd.

Na vijf en twintig jaar bestaat er gerede aanleiding een terugblik te werpen op de afgelopen periode en de balans op te maken van deze kwarteeuw dienstbaarheid aan de missie; het kan tevens gelden als een zakelijke verantwoording aan de Nationale Raad van de Priestermissiebond, die door zijn financiële bijdrage de oprichting en instandhouding van de missiologische leerstoel heeft bevorderd en in zijn vergadering van 27 november 1930, onder voorzitterschap van Z.H. Exc. Mgr. J. H. G. Jansen, aartsbisschop van Utrecht, ondergetekende tot hoofdredacteur van „Het Missiewerk" benoemd.

MISSIOLOGISCHE LEERSTOEL, RESP. INSTITUUT

De voorgeschiedenis van de missiologische leerstoel hebben we bij gelegenheid van het vijfde lustrum der r.-k. Universiteit in 1949 vastgelegd in een korte schets, gepubliceerd in dit tijdschrift, waarnaar we belangstellenden wel mogen verwijzen;[1] we kunnen ons derhalve thans bepalen tot enkele grepen uit de geschiedenis ervan.

Met de oprichting van een missiologische leerstoel aan de katholieke universiteit van Nijmegen in 1930 was Nederland verschillende andere landen vooruit. Ofschoon immers aan het Institut Catholique van Parijs sinds 1923 en aan de Universiteit van Leuven sinds 1927 jaarlijks enkele conferenties werden gegeven over missievraagstukken, bestond een eigenlijke missiologische leerstoel toen nog slechts aan het College van de Propaganda te Rome en aan de Universiteiten van Münster en München; later zijn Ottawa (1931), de Gregoriana te Rome (1932), Wenen (1933), Parijs (1935), Fribourg (1938) gevolgd.

[1] ALPH. MULDERS: *Bij het Vijfde Lustrum der R.-K. Universiteit. Een fragment uit haar geschiedenis.* H.M. 28 (1949) 102-109.

Met ingang van het studiejaar 1936-1937 werd de lector in de missiologie, in verband met de uitbreiding van zijn leeropdracht, bevorderd tot gewoon hoogleraar, hetgeen ook aan de beoefening van de missiewetenschap ten goede kwam. Toen nl. in 1937 de reorganisatie van de theologische faculteit te Nijmegen, in aansluiting bij de apostolische constitutie „Deus scientiarum Dominus" ter hand werd genomen, kon hij, die voortaan stem in het kapittel had, ervoor pleiten, dat de missiologische colleges de hun toekomende plaats zouden krijgen in de studieregeling van hen, die de academische graden in de theologie wensten te behalen.

Sinds 1930 werden aan onze universiteit wekelijks minstens twee missiologische *colleges* gegeven, nl. een in missietheologie en een in missiegeschiedenis, waaraan sinds 1939 nog een derde, nl. in missierecht, werd toegevoegd.

Het aantal *studenten*, dat in de loop der jaren deze missiologische colleges gedurende minstens één studiejaar volgde, beliep in totaal 434; gespecificeerd volgens de gedoceerde onderdelen van de missiewetenschap, krijgt men het volgend beeld: missietheologie 228, missiegeschiedenis 172, missierecht 34. Afgezien van enkele wereldgeestelijken en leken, behoorden deze studenten tot 26 verschillende missionerende orden en congregaties. Men mag het zich intussen niet zo voorstellen, alsof al deze studenten de missiologische studierichting in de theologische faculteit hebben gekozen; immers volgens de bepalingen van genoemde faculteit, welke sinds de reorganisatie in 1938 in werking traden, zijn ook de dogmatici verplicht gedurende twee jaar missietheologie en de kerkhistorici gedurende twee jaar missiegeschiedenis te volgen.

Zoals vanzelf spreekt, werden op de missiologische colleges verschillende onderwerpen in behandeling genomen; ik doe slechts een greep uit de *behandelde stoffen*, waarover telkens gedurende minstens een jaar gedoceerd werd. In de *missietheologische* colleges kwamen aan de orde: inleiding tot de missiewetenschap; inleiding tot de missietheologie; theologie en missiologie; de missiegedachte in Schriftuur en Overlevering; grondslagen, wezen en eigenschappen van de missie; missietheologische beschouwingen; het heil der heidenen als missieprobleem; theologische vraagstukken in verband met de missie, enz. Op de *missiegeschiedkundige* colleges werden behandeld o.a.: de missiegeschiedenis van de christelijke oudheid en van de middeleeuwen; de missiege-

schiedenis ten tijde van het Padroado; de missiegeschiedenis sinds de oprichting van de S. Congregatio de Propaganda Fide; de missiegeschiedenis van de 19e en 20e eeuw; de geschiedenis van de inheemse clerus; de missiegeschiedenis van Indonesië, de Nederlandse Antillen en Suriname; de geschiedenis en methode van de protestantse zending, enz. In de colleges van *missierecht* kwamen o.a. in behandeling: inleiding tot het missierecht; gezagsdragers bij en uitvoerders van het missiewerk; de apostolische faculteiten; het beheer van de tijdelijke goederen, enz. Ten slotte werden colleges gegeven over *missiografie* en hoofdstukken uit de *missiemethodiek*, o.a. het aanpassingsvraagstuk, behandeld.

De neerslag van sommige dezer missiologische colleges kan men vinden in de volgende *boeken*: „Inleiding tot de Missiewetenschap", 's-Hertogenbosch 1937; tweede om- en bijgewerkte druk, Bussum 1950. — „De Missie in tropisch Nederland", 's-Hertogenbosch 1940, uitverkocht; een tweede uitgave, onder gewijzigde titel en met geheel omgewerkte inhoud kwam in handschrift gereed, terwijl we hopen binnenkort een uitvoerig „Handboek der Missiegeschiedenis", het eerste in het Nederlands, ter perse te kunnen leggen. Helaas heeft, nog afgezien van andere besognes, een overmatige leeropdracht — aanvankelijk (1930-1936) moest ondergetekende naast verschillende onderdelen der missiologie nog aan het Groot Seminarie van het bisdom Breda dogmatiek en kerkgeschiedenis doceren, terwijl ik later aan de universiteit met fundamentele theologie, missiologie en Oosterse theologie werd belast — mij niet voldoende gelegenheid gelaten om andere traktaten persklaar te maken; zo bleef een missietheologie, intussen reeds meermalen opnieuw opgezet en in handschrift uitgewerkt, tot dusver onuitgegeven. Ik troost me met de gedachte, dat mijn overleden collega P. Charles s.j. mij reeds in 1930, bij gelegenheid van het academisch missiecongres te Ljubljana, meedeelde, dat zijn „missietheologie" binnenkort zou verschijnen; bij zijn overlijden in 1954 was echter zulks nog steeds niet geschied en ik zal de laatste zijn hem hiervan een verwijt te maken. Trouwens, wie zich jarenlang in missietheologische vraagstukken heeft verdiept, staat wel eens verbaasd over het lichtvaardig en onbezonnen oordeel, dat sommigen zich over de beoefening van de missietheologie schijnen te hebben gevormd, terwijl ter zake kundigen uit ervaring weten, hoe bij dit pionierswerk, hetwelk uiteraard slechts even langzaam als moeizaam vordert, bescheidenheid past en een gerijpt oordeel vereist wordt.

Niet alleen door het geregeld geven van onderwijs, maar ook door het herhaaldelijk uitschrijven van prijsvragen, doorgaans daartoe in staat gesteld door het Ariëns-Missiefonds, stimuleerde men aan de r.-k. universiteit de interesse voor de missie. Bij de beantwoording van dergelijke prijsvragen, hetzij door de Faculteit der Godgeleerdheid, hetzij door de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte uitgeschreven, lieten onze studenten zich niet onbetuigd en meer dan één van hen, die de missiologische colleges hadden gevolgd, verwierf een bekroning of eervolle vermelding.

Intussen rijpte aldoor meer het plan om het onderwijs in en de beoefening van de wetenschappen, die voor de missie van belang zijn, aan onze universiteit op bredere basis te organiseren, m.a.w. naast de eigenlijke missiologie, ook de vergelijkende godsdienstwetenschap, etnologie en algemene taalwetenschap in dienst te stellen van het wereldapostolaat. In die richting stuwde ook de cursus, welke gedurende de oorlog te Nijmegen werd gegeven aan de toekomstige missionarissen, die toch niet konden vertrekken, de gedachten van andere geïnteresseerden. In het jaar van zijn rectoraat achtte de Nijmeegse titularis het ogenblik gekomen om de desbetreffende idee in het openbaar te lanceren. Zijn diës-rede op 17 oktober 1946 over de wederzijdse betrekkingen tussen „Missie en Wetenschap", bedoelde een pleidooi in te leiden voor de aan het slot, onder algemene bijval, geformuleerde wens om aan onze universiteit een missiewetenschappelijk instituut op te richten. Met de oprichting van dit instituut — zo werd betoogd — zou de katholieke universiteit van Nederland, hetwelk jaarlijks zo'n groot contingent geloofsboden naar alle windstreken uitzendt, zowel haar katholiciteit als haar universaliteit demonstreren en haar invloedsfeer in de letterlijke zin kunnen uitbreiden tot aan de uiteinden der aarde. Indien er van taakverdeling tussen de universiteiten sprake moest zijn, dan kon aan de katholieke universiteit — en aan deze alleen — geen meer bijzondere taak worden toegedacht dan de behartiging van Christus' woord, waaraan zij ten slotte haar bestaansrecht ontleent: „Gaat en onderwijst alle volken" (Matth. 28,19). Door aldus haar bijdrage te leveren aan het wereldapostolaat, zou de katholieke universiteit haar eigen weg gaan en haar ontwikkeling niet zoeken in een min of meer geslaagde kopie van andere universiteiten; daardoor zou zij ook, naast de innerlijke beginselen, die haar schragen, in de uiterlijke vorm iets eigens kunnen bieden, dat op velen zijn aantrekkingskracht niet zou missen.

Nadat de gelanceerde idee, in een concreet voorstel uitgewerkt,

aan de verschillende universitaire instanties voorgelegd en op haar mérites beoordeeld was, viel het bezonnen besluit tot oprichting van een *Missiologisch Instituut*, hetwelk in de geest van het apostolisch schrijven Maximum illud van paus Benedictus XV (30 nov. 1919): de fide catholica per orbem terrarum propaganda, van de encycliek Rerum Ecclesiae van paus Pius XI (28 febr. 1926): de sacris missionibus provehendis en van de encycliek Evangelii Praecones van paus Pius XII (2 juni 1951) : de sacris missionibus provehendis — het onderwijs in en de beoefening van de wetenschappen, die voor de missionering van belang zijn, wil bevorderen. De wetenschappen, die voor de missionering van belang zijn: terwijl missiologie en vergelijkende godsdienstwetenschap reeds vroeger aan onze universiteit door een afzonderlijke titularis werden gedoceerd, was zulks met Islamologie, volkenkunde en vergelijkende taalwetenschap pas sinds de oprichting van het Missiologisch Instituut het geval.

Met de opening van het Missiologisch Instituut, die zonder enige plechtigheid geschiedde, eenvoudig door met ingang van het academisch jaar 1948-1949 met de colleges te beginnen, werd een nieuwe fase ingeluid voor de missiologische sector van onze universiteit, die met deze instelling verschillende andere en veel oudere katholieke universiteiten voorbijstreefde; nog slechts Münster, Rome en Freiburg bezaten toen iets dergelijks en te Ottawa kwam ongeveer terzelfdertijd zo'n instituut tot stand.

Om zich voorspoedig te kunnen ontwikkelen en daardoor aan de gestelde verwachtingen te voldoen, is het Missiologisch Instituut aangewezen op de daadwerkelijke medewerking van degenen, voor wie het op de eerste plaats bestemd is; van de talrijke missionerende orden en congregaties in Nederland mag redelijkerwijze worden verwacht, dat zij, althans van tijd tot tijd, een of ander van hun leden in de gelegenheid zullen stellen van het missiologisch instituut te profiteren. Het kordate voorbeeld van een oud-provinciaal, die zich onlangs liet inschrijven als student van ons Missiologisch Instituut, moge ten deze stimulerend werken. In verband met de opzet en bedoeling — de meer speciale vorming van wetenschappelijk-onderlegde missionarissen, aan wie zowel in de missiegebieden als in het vaderland leidende en lerende functies kunnen worden toevertrouwd — zal overigens het aantal studenten uiteraard beperkt blijven.

Het *studieprogram* vermeldt onder de verplichte vakken datgene, waarin de hier bedoelde selecte opleiding dient te voorzien: missiolo-

gie in haar verschillende vertakkingen, o.a. missietheologie, missiegeschiedenis, missierecht; vergelijkende godsdienstwetenschap, met inbegrip van de Islamologie; etnologie en de grondbeginselen van de algemene taalwetenschap. Het zou niet ondenkbaar zijn, dat missionarissen met praktische ervaring een dergelijke scholing als te theoretisch beschouwen, zodat de missiearbeid er weinig of niet mee gebaat lijkt; omgekeerd zouden beoefenaars van de wetenschap beducht kunnen zijn, dat een opleiding van toekomstige missionarissen te eenzijdig op de praktijk wordt ingesteld, zodat zij inboet aan wetenschappelijk peil. Inderdaad wordt stuurmanskunst vereist om tussen deze beide klippen, als tussen Scylla en Charibdis, door te zeilen. Maar dezerzijds wordt gaarne de verzekering gegeven, dat de docenten trachten deze universitaire opleiding, met volledig behoud van haar wetenschappelijk karakter, tevens dienstbaar te maken aan de praktijk. Het zou intussen onredelijk zijn te verlangen, dat men de wetenschappelijke behandeling van elk afzonderlijk vraagstuk op missiologisch, godsdienstwetenschappelijk, etnologisch en liturgisch gebied aanstonds zou kunnen omzetten in praktische munt; op de duur zal echter ook hier blijken, dat „les ideés gouvernent le monde".

Ook aan de inrichting van een uitstekend-geoutilleerde *instituutsboekerij*, waarmede geruime tijd en veel geld gemoeid is, werd voortdurend de nodige aandacht besteed; zo'n vakbibliotheek is immers niet alleen noodzakelijk voor het onderwijs en de wetenschapsbeoefening van het instituut zelf, doch kan als universitair studiecentrum bovendien onberekenbare diensten bewijzen aan al degenen, die op dit gebied wetenschappelijk werkzaam willen zijn.

Onder de *resultaten* van de introductie der missiewetenschap aan onze universiteit mogen we vooreerst rekenen de promoties op een missiologisch onderwerp, die te Nijmegen reeds plaatsvonden. We vermelden hier de volgende *proefschriften*: A. van den Eerenbeemt c.i.c.m., De Missieactie in Nederland (± 1600-1940), Nijmegen 1945; Th. Tangelder m.s.c., Sacramenten en Volksgebruiken. Een proeve van praktische missie-aanpassing, Bussum 1950; M. J. Jochems c.m., De Missie in de Litteratuur. I Van de Middeleeuwen tot de Franse revolutie, Bussum 1952; G. van Winsen c.m., Meelevend Begrijpen. Een studie over het verband tussen de godsdienstwetenschap en de missiologie, Nijmegen 1954, terwijl Ed. Loffeld c.s.sp., binnenkort hoopt te promoveren op een proefschrift, getiteld: Le problème cardinal de la missiologie et des

missions catholiques. Enkele van de genoemde proefschriften werden opgenomen in de in 1950 geïnaugureerde reeks: *Bijdragen aan het Missiologisch Instituut der r.-k. Universiteit te Nijmegen.*

Vervolgens valt een meer positieve waardering en meer intensieve beoefening van de missiologie te constateren, zoals o.a. blijkt uit talrijke sympathieke reacties op de uitgave van het aan ondergetekende aangeboden Donum Natalicium bij gelegenheid van zijn zestigste verjaardag, getiteld: „Scientia Missionum Ancilla", alsmede uit herhaalde verzoeken om inlichtingen op missiologisch gebied, die ons ook uit het buitenland bereiken. Bovendien mag het als een winstpunt worden beschouwd, dat ook strikt theologische tijdschriften en boeken beschouwingen beginnen te wijden aan missiologische vraagstukken.

Ten slotte kreeg het Missiologisch Instituut zijn aandeel in de organisatie van de tweejaarlijkse Nederlandse Missiologische Week, die zich voorstelt te zijn: een gemeenschappelijk beraad tussen missionarissen en beoefenaars van de wetenschap omtrent vraagstukken, die voor de missiearbeid van belang zijn.

Volledigheidshalve moge ik aan het gezegde nog het volgende toevoegen. Van een *wetenschappelijke oriëntatie- en studiereis* naar de missiegebieden is, helaas, nooit iets gekomen. Wel heeft een zodanige reis, die in verband met het gestelde doel verschillende missiegebieden zou hebben moeten bestrijken en derhalve minstens een jaar duren, geruime tijd op mijn program gestaan. Maar de oorlog verstoorde die lang-gekoesterde wens en dat reeds beraamde plan. Sindsdien maakten de omstandigheden zo'n langdurige afwezigheid praktisch onmogelijk. Vooreerst immers waren vlak na de oorlog de reisgelegenheden beperkt en stond ik voor de taak om op mijn beurt het rectoraat van de Universiteit te bekleden; daarna legde de organisatorische voorbereiding van het Missiologisch Instituut beslag op al mijn beschikbare tijd. Vervolgens zou ik met het oog op mijn uitgebreide leeropdracht voor meer dan één plaatsvervanger hebben moeten zorgen om tijdens mijn afwezigheid althans de colleges niet te stagneren. Ten slotte deed ook langzamerhand de leeftijd zich gelden en verzette zich advies van deskundige zijde tegen de fysieke inspanningen van zo'n langdurige en vermoeiende reis. Intussen hoop ik van harte, dat mijn toekomstige opvolger, alvorens zijn ambt te aanvaarden, ruimschoots de gelegenheid zal krijgen om zich persoonlijk van het missiewerk op de hoogte te stellen.

HET MISSIEWERK

Kort na de inauguratie van de missiologische leerstoel aan onze universiteit werd, zoals gezegd, aan deszelfs titularis tevens de hoofdredactie van „Het Missiewerk" toevertrouwd. Weliswaar fungeerde tot aan de splitsing van dit orgaan van de Priestermissiebond in twee tijdschriften mgr. Th. Bekkers nog als mede-hoofdredacteur, doch deze liet het redactioneel beleid en werk, met uitzondering van datgene wat de eigenlijke missieactie betrof, geheel en gaarne aan ondergetekende over.

Ofschoon het overdreven zou zijn te beweren, dat er sindsdien geen dag voorbijging, waarop de *redactionele verzorging* van ons tijdschrift niet op een of andere wijze moest worden behartigd, vroeg toch alleen reeds de desbetreffende correspondentie veel meer werk dan buitenstaanders zich vermoedelijk kunnen voorstellen. De last van deze drukke briefwisseling met leden van de redactieraad, met schrijvers of verhoopte schrijvers van artikelen, met recensenten van boeken, met uitgevers, drukker e.a. — alles tezamen enkele honderden uitgaande en inkomende brieven per jaar — zou niet zo zwaar vallen, als er niet zoveel onnodig geschrijf bij was, hetwelk door ietwat meer activiteit, nauwkeurigheid en soepelheid te voorkomen ware geweest. Een en ander hangt uiteraard samen met de taak van de redactie om te zorgen, dat elke aflevering van het tijdschrift de gewenste afwisseling biedt, een bepaald aantal bladzijden beslaat en niet overschrijdt en op tijd verschijnt; het telkens opnieuw voldoen aan al deze eisen vordert heel wat meer beleid en arbeid dan naar buiten blijkt. Hoe onopvallend dit werk geschiedt, zou met treffende voorbeelden geïllustreerd kunnen worden. Daarbij komt, dat, terwijl het accuraat bijhouden van het register der ingekomen boeken, waarin o.a. worden genoteerd: schrijver, titel, formaat, bladzijden, uitgever, plaats, jaartal, prijs, datum van ontvangst, datum van verzending ter bespreking aan, aflevering van aankondiging, bladzijde van bespreking, bewijsnummers, opmerkingen, — misschien aan een administratieve hulp zou kunnen worden overgelaten, al het overige van zo'n persoonlijke en vaak delicate aard is, dat de redacteur het zelf dient te behandelen. Men denke slechts aan het keuren, resp. laten keuren van de toegezonden bijdragen om over de aanvaarding of afwijzing ervan te kunnen beslissen. Eerlijk wil ik bekennen, dat mijn hart mij nu en dan wel eens verleid heeft een artikel te aanvaarden,

hetwelk mijn verstand wegens omvang, inhoud of vorm eigenlijk had moeten afwijzen; maar het valt uitermate zwaar onderdak te weigeren aan mannen, die de hitte van de dag gedragen hebben. Overigens mocht ik bij de vervulling van deze ondankbare taak soms ontroerend begrip aantreffen bij degenen, die in dit opzicht bijzondere égards verdienden. Zo herinner ik mij het ongeveinsd antwoord van een missiebisschop, aan wie ik met de nodige verontschuldigingen het door hem toegezonden artikel had geretourneerd: „U behoeft zich geen zorg te maken, dat U mij onaangenaam hebt bejegend; ik ben mij bewust voor dergelijk werk niet voldoende geschoold te zijn".

Dit bewustzijn van gemis aan missiologische scholing schijnt ook tot uiting te komen in de negatieve reactie van de meeste missionarissen, aan wie bij tijd en wijl om een artikel uit de missiepastorale sector werd gevraagd; ofschoon hieraan dringend behoefte bestaat en de missionarissen daarvoor de eerst-aangewezenen zijn, komen zij er niet of slechts ternauwernood toe om dergelijke artikelen ter publikatie in te zenden.

In verband met de eis, dat ons tijdschrift telkens op tijd moet verschijnen, heb ik, door de ervaring geleerd, nooit het risico aangedurfd om een gehele aflevering aan een bepaald onderwerp te wijden, waarvoor dan verschillende medewerkers hun bijdragen tijdig zouden hebben moeten inleveren. Slechts eenmaal werd een gehele aflevering aan hetzelfde onderwerp gewijd, nl. aan de nagedachtenis van de missiepaus, Z.H. Paus Pius XI; maar voor die aflevering had dan ook de redactie op geen enkele medewerker een beroep gedaan. Overigens verdient de talrijke schare veelzijdig-georiënteerde *medewerkers*, gerekruteerd uit bijna alle missionerende orden en congregaties, lof en dank voor hun zeer gewaardeerde medewerking aan ons tijdschrift, dat alle beschikbare krachten wil bundelen tot één sterk geheel.

Met een vluchtig doorbladeren van het „Register op Het Missiewerk, tijdschrift voor missiekennis en missieactie. I-XXIV (1919-1943)" kan men volstaan om zich te overtuigen, hoe gedurende al die jaren ons tijdschrift zich heeft beijverd om onder priesters, religieuzen en ontwikkelde leken de missiekennis te verspreiden en de missieactie te bevorderen. Dit register werd samengesteld tijdens de bezetting, toen ons tijdschrift bevel had gekregen zijn uitgave te staken; aan de samenstelling ervan besteedde ik een gedeelte van de tijd, die ik bij de herovering van Nijmegen elders moest doorbrengen, van alle studiemateriaal vrijwel verstoken.

Intussen was de redactie langzamerhand tot de overtuiging gekomen, dat het aanbeveling verdiende voor elk gedeelte van deze tweeledige taak over een afzonderlijk tijdschrift te beschikken: het ene zou de missieactie verzorgen, het andere zou gewijd zijn aan het bevorderen van de missiekennis, waarbij nog meer dan voorheen het wetenschappelijke karakter zou kunnen worden geaccentueerd. En zo verschijnt sinds 1946 een nieuwe reeks van „Het Missiewerk" met de verklarende ondertitel: „*Nederlands tijdschrift voor Missiewetenschap*". Het tijdschrift wil een vaktijdschrift zijn, niet in die zin, dat het voortaan bij zijn lezers een speciale vertrouwdheid met missievraagstukken veronderstelt, maar wel in die zin, dat specialisten in hun vak de lezers van voorlichting dienen op al die gebieden, die de missie raken. In verband hiermede voltrok zich ook een wijziging in de redactie; de hoofdredactie berust sindsdien uitsluitend bij ondergetekende, die door een raad van redactie bestaande uit een staf van deskundigen op verschillend gebied, als adviescollege wordt terzijde gestaan.

Wanneer men zich de moeite wil getroosten na te gaan, welke onderwerpen en vraagstukken in de laatste tien jaargangen van „Het Missiewerk" — om ons te beperken tot de periode sinds de reorganisatie van het tijdschrift, hetwelk door de nieuwe typografische uitvoering in 1952 geen innerlijke verandering onderging — werden behandeld, zal men misschien de inhoud ervan nog beter leren waarderen. De hoofdschotel van elke aflevering vormen de artikelen en kleinere bijdragen, die verantwoorde voorlichting en geregelde documentatie verschaffen. De wetenschappelijke en praktische waarde van verschillende van die artikelen was van dien aard, dat tot oordelen bevoegden niet zelden betreurden, dat de Nederlandse taal, waarin zij waren gepubliceerd, voor zovelen een handicap vormde om ervan kennis te nemen; nog onlangs werd mij verzocht om een der voordrachten gehouden op de jongste Nederlandse Missiologische Week en in ons tijdschrift verschenen, in het Frans te mogen publiceren. En tot de geregelde documentatie wil het jaarlijks overzicht van de „Romeinse documenten en bestuursmaatregelen betreffende de missie" een blijkbaar welkome bijdrage leveren. Trouwens van officiële missiedocumenten wordt zoveel mogelijk tekst of vertaling met aantekeningen of beschouwingen gepubliceerd, terwijl de „Miscellanea" een kroniek met missiewetenschappelijk nieuws vormen. Het streven om de talrijke boeken, die voortdurend ter bespreking worden toegezonden, zoveel mogelijk door

deskundigen, onder wie verschillende hoogleraren van de universiteit, te laten beoordelen, heeft de redactie de voldoening bezorgd, dat ook buitenlandse uitgevers van belangrijke werken op missiologisch, godsdienstwetenschappelijk, volkenkundig en linguistisch gebied er prijs op blijken te stellen hun uitgaven in ons tijdschrift besproken te zien. Ten slotte hebben we gegadigden, die zich wensten te oriënteren omtrent belangrijke missieliteratuur herhaaldelijk kunnen verwijzen naar het bibliografisch overzicht van de jongste missiewetenschappelijke literatuur, hetwelk sinds 1946 telken jare in „Het Missiewerk" verschijnt.

Weliswaar deelt „Het Missiewerk" met andere wetenschappelijke tijdschriften het lot, dat de belangstelling van de kant der lezers zich niet zo vaak uit in een woord van waardering of opbouwende kritiek; gaarne wil ik echter hier melding maken van een desbetreffende en veelzeggende daad. Toen de Nationale Raad van de Priestermissiebond in Nederland zich door de stijging der kosten meende genoodzaakt te zien in 1952 te breken met de bestaande gewoonte om „Het Missiewerk" aan zijn leden gratis ter beschikking te stellen om daardoor hun „educatio missionaria" te bevorderen, hebben zeer vele leden van de Priestermissiebond zich een kleine extra-uitgave willen getroosten om ook voortaan „Het Missiewerk" te blijven ontvangen. De redactie heeft zulks ten zeerste gewaardeerd en er een aanmoediging in gevonden om haar verantwoordelijke taak naar best vermogen te blijven vervullen, gedachtig aan het woord van St.-Paulus, waaraan een bescheiden priester van fijne beschaving en grote verdienste voor de missie, mij in dit verband eens herinnerde: „Gij weet, dat uw arbeid niet vergeefs is in den Heer" (1 Cor. 15,58).

Ondanks de feilen en tekortkomingen, die aan dit evenals aan alle mensenwerk ongetwijfeld kleven, hebben we gemeend met dit zakelijk relaas de positieve balans te mogen opmaken van een vijf en twintig jarige onverdroten arbeid ten bate van de missie. Een openhartige bespreking van mogelijke tekorten en desiderata kan eventueel beter binnenskamers geschieden, omdat zulks minder gevaar voor misverstand oplevert en meer kans op succes biedt; is het immers niet zo, dat de insiders doorgaans niet alleen de mogelijkheden even goed zien als de buitenstaanders, maar bovendien de moeilijkheden waarop de realisering van bepaalde wensen afstuit, op haar juiste waarde weten te schatten: „la critique est aisée, l'art est difficile". Intussen geven we gaarne de verzekering, dat wij, ons bewust van de plicht voortdurend op ver-

betering bedacht te zijn, zullen trachten het peil van ons tijdschrift te handhaven en aan redelijke verlangens te voldoen; moge een steeds toenemende en belangstellende lezerskring ons daarbij inspireren en animeren.

Bij de inauguratie van de missiologische leerstoel op 3 oktober 1930 heb ik te kennen gegeven, dat ik liever dan bij de aanvaarding van mijn ambt aan de universiteit een program te ontvouwen, zou trachten bij de vervulling ervan een program te realiseren; of en in hoever ik hierin na een kwarteeuw geslaagd ben, staat uiteraard niet aan ondergetekende ter beoordeling.

Wat hiervan ook zij, ik moge bij deze gelegenheid mijn oprechte dank betuigen aan al degenen, die in de loop der jaren daadwerkelijk begrip hebben getoond voor de weinig spectaculaire beoefening van de missiewetenschap op academisch niveau; die echte medewerking of sympathieke steun hebben verleend bij dit stille en stage streven naar een levensideaal; die dit zilveren jubilé niet wilden laten voorbijgaan zonder ondubbelzinnig uiting te hebben gegeven aan hun warme waardering voor de wijze waarop de wetenschap in dienst werd gesteld van het wereldapostolaat. Dit hartelijk en spontaan medeleven heeft mij diep getroffen, vooral waar het kwam van de zijde dergenen, die hiertoe op generlei wijze verplicht waren. Mag ik mij veroorloven te zeggen — en hiermede wil ik eindigen — dat in deze dagen mijn gedachten meer dan ooit verwijlden bij de woorden van St.-Paulus, de apostel der heidenen: „Nooit is het onder vroegere geslachten aan de kinderen der mensen bekend gemaakt, zoals het thans in de Geest door zijn heilige Apostelen en Profeten is geopenbaard: dat namelijk de heidenen door het Evangelie medeërfgenamen zijn, medeleden en deelgenoten aan de Belofte in Christus Jesus. Daarvan ben ik de bedienaar geworden krachtens de genadegaven, die God door zijn machtige werking mij heeft verleend. Aan mij, den geringste van alle heiligen, is deze genade geschonken: aan de heidenen de ondoorgrondelijke rijkdom van Christus te verkondigen, en het Bestel te doen zien van het heilsgeheim, dat van eeuwigheid verborgen was in God, den Schepper aller dingen". (Efes. 3,5-9).

Nijmegen

C. J. NEVEN C.S.SP.

DE CATECHETISCHE OPLEIDING VAN DE MISSIONARIS*

De belangrijkheid van de catechese voor de missionaris springt vooral in het oog, wanneer we haar eigen plaats bestuderen in de pastoraal van de Kerk. Omdat deze beschouwing tevens de oriëntatie inhoudt voor de geest waarin de missionaire catechese zou moeten worden gedoceerd, veroorloven wij ons daar allereerst enige aandacht aan te besteden.

DE PLAATS VAN DE CATECHESE IN DE PASTORAAL VAN DE KERK

Toen de apostelen de wereld introkken was dat om de taak van Christus Zelf voort te zetten: Ik ben gekomen opdat ze het leven hebben en overvloed hebben (Joh. 10,10) en, Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. (Joh. 14,6) Daarin ligt de hele pastorele taak van de Kerk besloten. Het Leven van Christus uitdragen, mededelen door de sacramenten, opwekken door het woord. Het is Christus Zelf brengen aan de mensen, opdat zij leven in verbondenheid met Hem, dat zij niet meer leven maar Christus in hen. Dat leven van Christus in heel de Kerk en elk van haar ledematen voortdurend voeden en stuwen, opdat het uit kan groeien naar de volle mannenmaat van de Christus, dat is de veelomvattende taak van de Kerk, die wij samennemen in dit ene woord: Pastoraal.

In die pastorele taak van de Kerk kunnen we echter verschillende aspecten onderscheiden: de catechetische pastoraal, de liturgische pastoraal en de pastoraal der incarnatie.

Onder catechetische pastoraal verstaan we de verkondiging van het Woord Gods, het uitdragen van de Blijde Boodschap. Gaat en onderwijst en wie u hoort Mij. Door haar bedienaren onderricht de Kerk, doet zij het geloofsleven ontwaken, geeft het voedsel om tot volle ontplooiing te komen, stuwt vooral naar een daadwerkelijke beleving van hetgeen zij leert en getuigt.

De catechetische pastoraal is veel meer omvattend dan sommigen steeds nog willen suggereren. Het is het mondeling onderricht van de Kerk in al zijn vormen, individueel en collectief. Het is de verkondiging van de geopenbaarde waarheden aan de mensen van alle leeftijden (niet alleen

* Referaat op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen, 21 april 1955.

aan kinderen) van de meest gedifferentieerde culturele ontwikkeling en in iedere sociale situatie. Maar een onderricht dat er steeds op gericht moet zijn de mensen te brengen tot het beleven van hetgeen zij vernemen.

In haar *liturgische pastoraal* schenkt en onderhoudt de Kerk het Leven daadwerkelijk. De leer over het mystieke Lichaam van Christus en de cultische beleving daarvan in de eredienst, door paus Pius XII in twee meesterlijke encyclieken uiteengezet[1], hebben aan de zielzorg onmisbaar duidelijk gewezen, waarheen het christenvolk gevoerd moet worden, om hun vereniging met God in Christus Jesus op authentieke wijze te beleven. De liturgische pastoraal voert de gelovige tot een „actieve deelname" aan de Heilige Geheimen. Zij is gericht op het creëren van christelijke communiteiten, verzameld rondom de Heilige Eucharistie, het Liefdemaal met Christus dat tegelijkertijd en teken is van de mystieke vereniging in Christus en bron van Goddelijk Leven.

De liturgische beweging heeft zich ten doel gesteld, om door actieve deelname der gelovigen aan de Heilige Geheimen de dreigende ontkerstening van binnenuit te bestrijden, daarbij steunend op de Openbaringsgegevens de cultus betreffende en op de noodzakelijke voorarbeid der liturgische wetenschap[2].

Volgens pater dr. J. Hofinger wordt de liturgie nog te weinig in dienst van het katholieke missiewerk gesteld[3].

Nochtans staat meer dan in Europa of Amerika het volk in de missiegebieden open voor actieve deelname aan de liturgie. Wanneer men Afrika doorreist, ontmoet men een volk dat begerig is naar actieve deelname, dat spontaan en in koor het gewone der mis zou meezingen. Er leeft werkelijk een gemeenschapszin en een nood aan contact met het heilige, die ons in Europa onbekend zijn. We staan hier voor een natuurlijke predispositie van deze rassen voor een intens liturgisch leven ... maar tot op heden heeft de Kerk bijna nog niets gedaan om er partij voor te trekken[4].

In de missionering is men nog te uitsluitend geoccupeerd met het bekeren van heidenen, met de moraaltheologische en juridische complicaties, die het leven van neo-christenen in een niet christelijke omgeving

[1] Mystici Corporis Christi 29 juni 1943. Mediator Dei 20 nov. 1947.
[2] „Mediator Dei" uit. E.D. p. 200.
[3] J. Hofinger s.j., Aanpassing v.d. Liturgie voor missielanden. T. v. L. 1954 no. 5.
[4] Ambrosius Verheul o.s.b., Ter verantwoording. T. v. L. 1954 no. 5.

meebrengen. De zielzorg onder de christenen van de missielanden draagt hoofdzakelijk (vaak uitsluitend nog) een casuïstisch stempel, waarin meer de situatie van het gekerstende individu dan van de gemeenschap is getekend[1].

Deze enkele citaten waartoe ik mij wil beperken tonen m.i. duidelijk aan dat onze toekomstige missionarissen degelijk georiënteerd behoren te zijn omtrent de geest van de liturgische beweging en vooral dat zij hebben geleerd de liturgie te zien als een onontbeerlijke factor van hun pastorele taak.

Onder pastoraal der incarnatie versta ik de geestelijke bezieling die uitgaat van katholieken, die zich geheel willen inzetten om ter plaatse waar hun levenspositie hen gesteld heeft het levensmilieu te hervormen in christelijke zin, door hun levende getuigenis. Dit aspect van de pastoraal der Kerk heeft tot doel de mensen op te voeden tot een bovennatuurlijk realisme. Het is de confrontatie van het geloofsleven met de gewone menselijke realiteiten. Het geloof is niet iets dat buiten het leven staat, is niet een aangelegenheid voor 's zondags in de kerk, maar moet daar worden beleden waar men is gesteld.

Dit is een grove schets van de drie dimensies van de pastorele taak van de Kerk, die we echter nooit gescheiden mogen zien. Zij zijn onderling zo nauw verbonden door extrinsieke en intrinsieke banden dat het niet mogelijk is één aspect achterwege te laten zonder het geheel van de pastorele taak van de Kerk te kort te doen.

DE VERHOUDING VAN DE CATECHETISCHE PASTORAAL EN DE LITURGISCHE PASTORAAL

De bedoeling van de catechetische pastoraal is het Woord Gods aan de mensen te brengen, een ontmoeting tot stand te brengen tussen de mens en Christus Zelf. Daarom geen geïsoleerd catechetisch onderricht maar altijd gericht op en samen met de liturgie, waarin de Mystieke Christus ons levend tegemoet treedt. De liturgie is veel te weinig op de voorgrond geplaatst in de pastoraal. Het is voor de meeste gelovigen zelfs een mysterieus iets gebleven waarvan zij weinig of niets begrijpen, laat staan waarvan zij daadwerkelijk leven. Men heeft te veel vergeten dat de liturgie juist de beleving is van de waarheden van ons geloof. Een

[1] R. DIJKER S.M.M., Missie en Liturgie. Een reeks artikelen in de volgende jaargang van H.M.

diepe kloof is ontstaan tussen de waarheid die wordt onderwezen en de waarheid die wordt beleefd. Zodoende kan er in vele gevallen geen sprake meer zijn van opvoeding in het geloof, of tot geloofsbeleving, maar hoogstens van een intellectuele assimilatie van de leer. De pastorele taak van de Kerk is echter niet afgesloten wanneer de christenen, kinderen of volwassenen, de catechismus van buiten kennen, maar het is ook haar taak om hen die zij onderwezen heeft, te doen overgaan van het bestuderen en beschouwen van de waarheden naar het daadwerkelijk beleven ervan. Daarvoor is het nodig de catechese te plaatsen in een levende wereld. De christelijke waarheid die wordt onderwezen vindt haar beleving in de liturgie van de Kerk. Ik geloof werkelijk in de noodzakelijkheid dat onze toekomstige missionarissen steeds meer doordrongen moeten worden van het noodzakelijk samengaan van catechese en liturgie om die ontmoeting tot stand te brengen tussen de mensen en de Levende Christus, een ontmoeting die haar hoogtepunt zal bereiken in de Eucharistie. Dit is ten slotte het allereerste doel van de missionaris een levende christelijke gemeenschap te stichten rond de Eucharistie, die leeft in onderlinge liefde van de Eucharistie. Dit is terugkeren naar het wezen van het christendom. Maar dit brengt meteen een grote verantwoordelijkheid mee voor de volwasssen katholieke leken en hier zien we meteen een eerste contactpunt van de catechetische pastoraal, de liturgische pastoraal en de pastoraal der incarnatie. Het is nl. van belang dat de volwassen katholieken zich bewust worden — en onze dure plicht hen daar op te wijzen — dat geen catechese mogelijk is zonder die christelijke gemeenschappen die ons tot „tekenen" strekken voor onze prediking. Ieder woord van God immers door de mensen verkondigd heeft een teken nodig, een teken van geloofwaardigheid. Heel dikwijls zullen de zielzorgers, catecheten en predikanten, dit teken alleen hierin laten bestaan dat zij iets met kracht en overtuiging verkondigen, geheel steunend op hun eigen menselijke invloed en persoonlijke sympathie. Het is niet moeilijk om de fragiliteit van een dergelijk teken te doorzien. Het enige teken echter dat werkelijk kan gelden als authentiek is de Levende Gemeenschap in liefde verenigd rondom de Eucharistie . . . Christus zeide: Hieraan zal men erkennen dat gij mijn leerlingen zijt dat gij elkander liefhebt, (Joh. 13,55) wat tot de hoogste uitdrukking komt in de Eucharistie. Het gemis van de tegenwoordige catechese is niet zozeer de techniek of methodiek, die onder invloed van de ontwikkeling in psychologie en pedagogie steeds meer

wordt geperfectioneerd, maar het is juist het gemis aan de essentiële vereisten van een organische pastoraal, in de geest van de Kerk. Werken de volwassen christenen daaraan niet mee, dan verhinderen zij de voortgang van de evangelisatie. Ieder volwassen christen is op deze wijze enigermate catecheet, verantwoordelijk voor de zielzorg. Samen met de persoonlijke geloofsovertuiging van de catecheet zelf moeten zij die duidelijke tekenen verschaffen zonder welke de pastoraal pijnlijk belemmerd is[1].

De pastoraal van de Kerk moet erop gericht zijn de mensen te voeren tot de volledige incorporatie in de Eucharistische Gemeenschap, iets waartoe de catechetische pastoraal alleen zeker niet in staat is, maar dat het samengaan eist met de liturgische pastoraal.

In het achterwege blijven van dit samengaan moeten we de oorzaak zoeken van het tragische verschijnsel dat er katholieken zijn die deelnemen aan de Eucharistie, maar in feite niet behoren tot de Eucharistische Gemeenschap, zij zijn in feite nooit binnengetreden. Zij praktiseren een individueel christendom. Zij zijn gedoopt, onderricht, ontvangen de sacramenten, maar beleven niet hun deelname aan het Mystieke Lichaam van Christus. Deze oriëntatie van de pastoraal van de Kerk op de Eucharistie dwingt de missionarissen zich te bezinnen op de liturgische beweging en de liturgische vernieuwing, alsook op haar aanpassingsmogelijkheden voor de Missie, om zo van haar het grootst mogelijke profijt te trekken voor de evangelisatie. Ein Missionar musz die unerschöpflichen missionarischen Möglichkeiten der pastoralen Katechese ausnützen, die in der Liturgie verborgen liegen. Die Früchte aus ihr kann man in der ersten Missionsgeschichte betrachten. Aus der Liturgie nämlich steigt eine solide lebendige und religiöse Weisheit der Christen der ersten Jahrhunderte empor[2]. Wij zullen hier nu niet langer bij stil blijven staan maar ik meen toch dat voldoende naar voren gekomen is dat de toekomstige missionarissen in hun pastorele opleiding de gelegenheid moet worden geboden zich te bezinnen op het samengaan van catechetische pastoraal en liturgische pastoraal en over de mogelijkheden daarvan in de missie.

Dan moesten we ten slotte nog zien hoe de catechetische pastoraal zich verhoudt ten opzichte van de pastoraal der incarnatie.

[1] A. Brien, Les petites Communautés qui soutiennent la foi. Etudes.

[2] J. Hofinger op het congres van Lugano, gecit. Pastoralia p. 84. Andere artikelen interessant in dit verband: Tijdschrift voor Liturgie 1954 no. 5.

DE VERHOUDING VAN DE CATECHETISCHE PASTORAAL EN DE PASTORAAL DER INCARNATIE

De pastorele taak van de Kerk is niet alleen het geloof verkondigen maar het doen beleven. Een christen is niet iemand die gedoopt is en aan wie de nodige godsdienstige kennis is bijgebracht. Een christen is iemand die werkelijk God gevonden heeft; die Jesus Christus erkent als zijn Heer en Meester en Verlosser en die leeft in verbondenheid met Hem, niet individueel maar in de gemeenschap der Kerk. Een goed christen is iemand die zich voedt met de sacramenten en het Woord Gods leest en overweegt, die zich afkeert van de zonde en steeds meer richt naar God. Maar we moeten het helaas bekennen, dat zowel hier als in de missie, de Kerk er niet gemakkelijk in slaagt de thans levende mensen in die mate te bereiken, dat zij komen tot een daadwerkelijke geloofsbeleving. De massa voelt zich niet geïnteresseerd bij, noch getroffen of bedoeld door het Woord van God. Het verlossingswerk dat eens met zoveel frisse en jonge kracht door de wereld ging schijnt vastgelopen. De Goddelijke krachten die op de wereld inwerken stuiten af. Alles zou getransfigureerd moeten zijn door de Goddelijke genaden, alles zou moeten uitlopen op een nieuwe existentie in Jesus Christus. Dit is de tragische impasse waarvoor het hedendaagse apostolaat zich ziet geplaatst.
De oorzaak wordt geweten aan de volkomen scheiding die ontstaan is tussen leer en leven, tengevolge van de cartesiaanse en rationalistische invloeden. De leer is verworden tot een statisch schema zonder levensvatbaarheid. Daarom wordt het hoog tijd dat we afstappen van een koude catechese die alleen beoogt om gehoord te worden en de bestaande orde te doen voortduren, om over te gaan naar een verkondiging van het Woord van God dat de inzet vraagt van de hele persoon, die een appèl doet op de hele mens en niet alleen op het verstand. We moeten naar een kerygmatische catechese, die zelf de dynamische draagster is van de Liefde van God. Om dit te realiseren heeft de catechetische pastoraal werkelijk dringend behoefte aan de liturgische pastoraal, maar daarnaast ook aan de pastoraal der incarnatie.
De Blijde Boodschap moet licht gaan werpen op het menselijk bestaan. L'évangelisation c'est un éclairage de l'homme en situation[1].
De verkondiging van het Woord Gods moet zin en betekenis geven aan

[1] Cours polycopiés van André Brien Prof. Institut Cath. Paris.

hun leven van nu, aan hun ellende en miserie, aan hun hoop op verlossing en bevrijding. Het is niet altijd de priester die tot de mensen kan doordringen, maar daar ligt ook een belangrijke taak voor militante leken die zelf werkelijk leven van het geloof. Een van de grote verantwoordelijke taken van de catechese is het: aan de wereld „getuigen" te schenken van de waarheid. Getuigen die waarlijk heiligen zijn, die in staat zijn ruptures te veroorzaken, die 'n shock kunnen te weeg brengen door hun simpele tegenwoordigheid. Dat opent de massa en bereidt haar voor op het ontvangen en gaan beleven van het Woord van God.
Wat een verantwoordelijke taak ook voor de missionaire catechese dergelijke militante leken te vormen die in staat zijn te getuigen in hun eigen milieu. Dat is heiligen vormen waarlangs God komt tot hen die behoefte hebben aan Hem.
M.i. is het een noodlottige dwaling te zeggen we hebben wel geen invloed op de volwassenen, maar de kinderen komen trouw op catechismus, de toekomst is aan ons. Het gevaar is altijd groot en de geschiedenis van de missie heeft het maar al te vaak bewezen, dat de opgroeiende kinderen weer ontsnappen aan de pastorele zorgen van de Kerk en terugvallen in hun eigen milieu met alle gevolgen van dien. We zien overigens hetzelfde gebeuren in de landen van West-Europa. Geen geïsoleerde catechese, maar gelijktijdig aan kinderen en volwassenen onze pastorele aandacht besteden, aan deze laatsten vooral door hun getuigen te verschaffen die leven van Christus.

Door dit alles hebben we dus getracht enigszins de catechese te situeren in de pastoraal van de Kerk. Zij maakt een werkelijk vitaal onderdeel uit van die pastoraal en is bovendien onafscheidelijk verbonden met de andere aspecten van die pastoraal.

Ik heb het nodig geoordeeld zodanig hierover uit te weiden op de eerste plaats om de noodzakelijkheid te onderstrepen van een missionaire catechese en dus ook van een degelijke opleiding daarin, vervolgens om tegelijkertijd reeds aan te geven hoe de catechese moet worden georiënteerd wil zij werkelijk zijn in de lijn van de pastoraal van de Kerk. De tijd mag wel voorbij genoemd worden dat iedere missionaris er een particuliere pastoraal op nahield. Men gaf catechismus, men spoorde de gelovigen aan deel te nemen aan de H. Mis, maar bij het één profiteerde men niet van het ander, hield men geen contact met het ander.

Men stond niet in dienst van de ene grote organische pastoraal van de Kerk.

MISSIONAIRE CATECHESE

ONDANKS de dringende behoefte die zich hoe langer hoe meer intens doet gevoelen kan men toch niet zeggen dat de missionarissen over het al-

gemeen voldoende zijn voorbereid op hun pastoraal-catechetische taak. Dit is zeker gedeeltelijk te wijten aan de enorme complexiteit en eigen aard van de missionaire catechese. Zij richt zich immers tot mensen die volkomen buiten het christendom staan, en in niets vertrouwdheid bezitten met haar ideeën en gewoonten. Mensen ook van een volstrekt andere wereldbeschouwing, met een eigen wijze van denken, een religieuze levensovertuiging volkomen geopponeerd vaak aan het christendom. Dit alles nog geaccentueerd door een ingewikkelde linguistische problematiek[1].

Van dit alles moet de missionaris-catecheet een grondige kennis bezitten om te kunnen komen tot een effectieve catechese.

Van de andere kant echter meen ik dat men het uitzonderlijke karakter van de missionaire catechese niet in die mate moet doorvoeren alsof er geen enkele affiniteit bestaat met de catechese in Europa.

„Die Theologischen und didaktischen Grundgesetze solider Glaubensverkündigung sind natürlich immer und überall dieselben, ganz gleich ob das Wort Gottes christlichen Kindern inmitten einer durchaus Christlichen Umgebung oder erwachsenen Taufbewerbern im Heidenland verkündet wird. Es würde der Missionskatechese wahrhaftig ein schlechter Dienst erwiesen werden, wollte man ihre besondere Eigenart unnötig übertreiben, als ob in der Mission alles ganz anders wäre, womöglich noch mit der unheilvollen Folgerung, der Missionar brauche sich deshalb um den katechetischen Fortschritt in den sogenannten christlichen Ländern auch nicht all zu sehr zu kümmern, „denn das gelte ja alles für ganz andere Verhältnisse" [2].

Hier ligt m.i. een van de oorzaken dat de missionaire catechese niet die ontwikkeling bereikt heeft die men mocht verwachten na zoveel jaren missiewerk. Zeker de praktijk is de beste leermeesteres, maar zij kan de noodzakelijke voorafgaande oriëntatie niet vervangen, wel moet in de praktijk de adaptatie worden gevonden aan de concrete plaatselijke omstandigheden. Paus Pius XII, toenmaals nog staatssecretaris, schreef in 1935 in opdracht van Z.H. Paus Pius XI aan het Oostenrijkse Leogesellschaft „De hedendaagse toestand in de heidense landen eist in steeds dringender mate, dat de missionarissen de verworvenheden en de eigentijdse methoden van de catechetiek kennen en proberen, om datgene wat er bruikbaar in is, in dienst te stellen van het missiewerk[3].

[1] J. Hofinger s.j., Um Wesen und Eigenart der Missionskatechese. Lumen vitae VIII (1953) 563-572. — N.Z.M. 10 (1954) 35.

[2] Hofinger s.j. N.Z.M. 10 (1954) 35.

[3] Schrijven van 1 aug. 1935 aan kard. Innitzer als Erevoorzitter van het Leogesellschaft te Wenen. Tekst in de Bl.f.Mk. 1935, 2 f. geciteerd: Z.M.R. 1952 p 26.

Wil men komen tot een handboek voor missionaire catechese waar zozeer vraag naar is, dan zal men dat ook alleen kunnen bereiken wanneer er een nauwe samenwerking tot stand zal komen tussen de vakcatecheten en „catechetisch geschoolde missionarissen", die in staat zijn met hun ervaring aan te geven in welke richting de bestaande catechese moet worden aangepast of gemodifieerd, wil zij werkelijk bruikbaar zijn voor de missie.

Gezien echter de eigen aard van de missionaire catechese alsook de verschillende omstandigheden, zoals b.v. de vele volkomen onderscheiden missies die aan één congregatie zijn toevertrouwd, blijkt dat het vrijwel ondoenlijk zal zijn de toekomstige missionarissen een volkomen uitgebouwde pasklare missionaire catechese mee te geven. Het is echter wel mogelijk en m.i. dringend noodzakelijk hun een „*Catechetische Cultuur*" bij te brengen, die hen in staat zal stellen met de nodige en goed georiënteerde adaptatie een efficiënte catechese op te bouwen.

CATECHETISCHE CULTUUR

DIE catechetische cultuur omvat elementen van velerlei aard. Immers de catechese stelt zich tot taak de mensen de Goddelijke Openbaring te brengen, d.w.z. alle geopenbaarde waarheden volkomen en ongeschonden te onderrichten en hun tevens te leren hoe hun leven in concreto daarnaar in te richten.

Dat veronderstelt dat de catecheet op de eerste plaats theoloog is. Hij moet dus om te spreken in de geest van „Menti Nostrae" een „grondige" studie gemaakt hebben van de onveranderlijke beginselen van de katholieke Godgeleerdheid, om beschouwd te kunnen worden als „het zout der aarde" en als „het Licht der wereld" [1].

Maar dat wil niet zeggen dat wij in de catechese de theologie door moeten geven aan de bekeerlingen of aan de gelovigen. Wat wij aan de mensen moeten verkondigen dat is de Openbaring, niet de theologie. De theologie is een bezinning op, een bestudering van de Openbaring. Zij geeft ons persoonlijk een meer overtuigde katholieke levenshouding en pastorele oriëntatie, waardoor wij in staat zijn te getuigen in woorden en daden. Zij is een vruchtbare voedingsbron, een veilig geleide bij het verkondigen van de Blijde Boodschap. Maar, zegt Z.H. Paus Pius XII,

[1] Menti Nostrae. Vert St.-Paulus-Abdij te Oosterhout p. 46.

nooit hoort men zo te werk te gaan in de theologie alsof de stof voor de predikaties en het onderwijs in de godsdienst hiervan afhankelijk zijn[1]. Neen de stof daarvoor vinden wij in de Openbaring zelf, waarvan we nu na deze intensieve bezinning en persoonlijke integratie beter de onderlinge samenhang doorzien, de mens-omvormende kracht begrijpen, de uitstralende Goddelijke Liefde smaken en de hoopvolle eschatologische perspectieven ontdekken die alle menselijke tragiek te niet doen.

Een degelijke theologie is onontbeerlijk voor de catecheet, maar dan een theologie, die werkelijk is „Een bezinning op de Openbaring", die naar de zin zoekt van het Mysterie, en die in heel haar structuur veel meer synthetisch is dan analytisch.

Veel missionarissen stonden na vier jaar theologische scholing volkomen hulpeloos in de praktijk. Zij wisten de verbinding niet te vinden tussen hetgeen zij in de studie hadden verworven en waarvoor zij in de praktijk werden gesteld. Het is heus niets gefingeerds als ik zeg dat ze gedesillusioneerd uit de missie terugkomen, tenminste wat dit punt betreft, en dat zij nog maar een medelijdende waardering kunnen manifesteren voor de intense theologische interesse van jongeren. Bij wijze van compensatie gaat hun bijna exclusieve belangstelling uit naar de materiële kant van het missiewerk, waarvan ik geenszins de portie wil kleineren, maar die toch altijd ondergeschikt moet blijven aan het eerste grote doel waarvoor wij ons hebben ingezet, Christus te brengen aan de mensen, hen deelachtig te maken aan Zijn universele verlossing. Kerken bouwen is nog niet de Kerk planten...

Voor de vorming van de toekomstige geloofsverkondigers zijn op de allereerste plaats de gedoceerde hoofdvakken verantwoordelijk.

„Ohne tiefgreifende Erneuerung des theologischen Unterrichtes besteht wenig Hofnung auf eine nachhaltige Erneuerung der Glaubensverkündigung. Mehr als der Unterricht in der Katechetik bildet der Unterricht in den theologischen Hauptfächern der Dogmatik, Moraltheologie und Exegese den künftigen Glaubensboten"[2]. Jungmann richt zich hier ook heel in het bijzonder tot de professoren van missieseminaria, want zo zegt hij, hier wordt een punt aangeraakt dat van beslissende betekenis is voor de geloofsverkondiging zowel in de missie als in eigen land. En zeker wat de missie betreft is daar tot nu toe nog veel te weinig aandacht aan besteed[3].

Het eerste element van de catechetische cultuur waarvan wij hebben

[1] Toespraak van Z.H. Paus Pius XII 17 okt. 1953. K.A. 1953 Kl. 1030-1031.

[2] J. A. Jungmann s.j., Aufgabe und Methode der religiösen Unterweisung. Katechetik. Herder Freiburg Br. 1953.

[3] Joh. Hofinger s.j., Bausteine zu einer Missionskatechetik, Z.M.R. 1954 p. 343-353.

gesproken is ongetwijfeld een degelijke theologische scholing, die de missionarissen in staat stelt de Openbaring zo mee te delen aan de mensen, dat heel hun existentie ervan doortrokken wordt. Heel hun persoon en heel hun leven, en alle evenementen in dit leven moeten een nieuwe inhoud en betekenis krijgen in het Licht van de Goddelijke Openbaring. Hierin zouden wij niet slagen, wanneer wij volstaan met het laten leren en doen reciteren van de catechismus. De catechismus is theologie, een compendium van de theologie, dat uiterst belangrijk is om de gelovigen een juiste formulering te verschaffen voor hetgeen zij geloven en beleven, maar wat op zich niet kan volstaan.

De Openbaring echter, dat is het Woord van God, waardoor God Zichzelf openbaart aan de mensen, Zichzelf mededeelt aan de mensen. De Openbaring dat is God Zelf die Zich neerbuigt over de schepping om aan haar en in haar Zijn Glorie te manifesteren en mee te delen. Zijn Glorie d.i. Zijn Goedheid, Zijn Liefde, Zijn Barmhartigheid, Zijn Licht, Zijn Vitaliteit, Zijn Leven, Alles.

De Volheid van die Openbaring is Jesus Christus. Het Woord van God, dat wij zonder ophouden moeten verkondigen, is een *Persoon*, (geen lesstof), is Emmanuël, God met ons, Christus Jesus. Coll. 1,25-29: „Ik ben bedienaar geworden van de Kerk door de beschikking van God; zij werd mij verleend om U Gods Woord in al zijn volheid te brengen: het heilsgeheim, dat sinds de aanvang der eeuwen en geslachten verborgen is geweest, maar thans aan zijn heiligen is geopenbaard. Aan hen heeft God bekend willen maken, hoe rijk aan glorie dit heilsgeheim onder de heidenen is; hoe Christus nl. onder U is de hoop op de Glorie. Hem verkondigen wij; en alle mensen vermanen wij; en alle mensen onderrichten wij met alle wijsheid, om alle mensen tot de volmaaktheid in Christus te brengen. Daarvoor zwoeg ik en strijd ik met Zijn Kracht die machtig in mij werkt".

Dit is een uit de vele teksten waaruit duidelijk blijkt dat de taak van de catechese is Christus voor te stellen aan de mensen, een ontmoeting tot stand te brengen tussen de mens en Christus. Met een „kennis"-making alleen is onze taak niet volledig, wat wel overduidelijk blijkt uit de zo juist geciteerde tekst van St.-Paulus: Hem verkondigen wij en alle mensen vermanen wij en alle mensen onderrichten wij met alle wijsheid om alle mensen tot de volmaaktheid in Christus te brengen. Een dialoog moet zich ontwikkelen tussen de mens en Christus, een liefdesband moet ontstaan die heel zijn levenshouding bepaalt. Het moet een volkomen

vrij en blijmoedig accepteren zijn van het Woord Gods, wat zijn uitdrukking vindt in een christelijk leven, geheel doortrokken van dit zuurdeeg en geheel doorschenen van dit Goddelijk Licht, een leven dat een positief antwoord inhoudt op het Woord Gods.

De verkondiging van het Woord Gods richt zich dus niet alleen tot het verstand, is niet alleen onderricht, maar richt zich tot de gehele persoon. De Blijde Boodschap doet een appèl op de hele mens, met verstand en vrije wil, met zijn eigen psychische structuur, in zijn persoonlijke situatie. De catecheet als authentiek zielzorger moet het mede mogelijk maken, met de Kracht Gods die machtig in hem werkt (St.-Paulus) de mens te voeren naar de definitieve metanoia, tot een leven in Christus dat steeds verder uitgroeit, tot een christelijk leven in zijn eigen situatie.

„Die Missionskatechese wird also die religiösen Werte des Christentums möglichst herauszuarbeiten haben; sie wird trachten, die Christen des Missionslandes um diese Werte nicht blosz „theoretisch wissen", sondern sie möglichst tief „erleben" zu lassen. Darum wird sie sich nie und nimmer mit einem Religionsunterricht zufrieden geben können, der sich allzu sehr auf mechanische Gedächtnisarbeit stützt oder allzu einseitig den Verstand anspricht. Vielmehr gilt es von Anfang an nicht blosz den Verstand von der Wahrheit der Christlichen Religion zu überzeugen, sondern vor allem auch das „Herz" dafür zu gewinnen" [1].

Catechese is dus veel meer dan alleen onderricht, zij is een „*opvoeding tot liefde*", tot zelfstandig christelijk leven. Een opvoeding die geldend blijft, zij het dan sterk genuanceerd en met grote variëteit van godsdienst-pedagogische middelen voor alle fasen van ontwikkeling van de mens, kindsheid, adolescentie en volwassenheid, omdat niemand nog de volle mannenmaat van Christus heeft bereikt.

Als „opvoeding" veronderstelt de catechese, en dat is het tweede belangrijke element van de catechetische cultuur, een degelijke kennis van de individuele en sociale psychologie van de mens. Zonder deze kennis is geen opvoeding mogelijk, want iedere pedagogie steunt op de gegevens verstrekt door de psychologie.

A la base de toute éducation, il y a un fondement sur lequel elle repose sans lequel elle s'écroule. Ce fondement c'est „une vision juste de l'enfant" [2].

Deze stelling is de wetenschappelijke vrucht, pas vastgelegd na 70 à 80

[1] Joh. Hofinger s.j., Um Wesen und Eigenart der Missionskatechese.
[2] Les Principes de l'éducation nouvelle. François Châtelain. (Les Presses d'Ile de France).

jaar van omvangrijke en ontelbare onderzoekingen door geniale figuren in bijna alle landen van de wereld.

Men is geneigd op te werpen dat de catechese zich niet richt tot de natuurlijke faculteiten en eigenschappen van de mens. Het object van de catechese is transcendenteel en richt zich tot het geloof. Waarom dan psychologische kennis? Maar de theologie leert ons ook dat het bovennatuurlijk organisme ligt geïncarneerd in de natuur. Er is geen dissociatie mogelijk tussen natuur en bovennatuur. Er zijn geen twee persoonlijkheden in de mensen die aan onze pastorele zorgen zijn toevertrouwd. Daarom respectvolle adaptatie aan hun individuele psychologie. De mens wordt behalve door zijn eigen psychische structuur ook geconditioneerd door zijn sociaal environnement. Hij is voor een deel produkt van een familiaal, sociaal, religieus, historisch, geografisch etc. milieu. Wanneer wij ons in de catechetische pastoraal zouden richten tot de mensen gecoupeerd van deze sociale omstandigheden, waaruit zij voortkomen, waarvan zij de invloeden hebben ondergaan en waarin zij hun geloof zullen moeten beleven, wordt onze catechese een échec. We creëren dan een „Kanselsituation" waarbij van bovenaf wordt gesproken, wat onder niet te begrijpen is, aldus dr. Ringel op het Congres van Geestelijke Volksgezondheid[1].

De catecheet zal op de hoogte moeten zijn van de verschillende methoden die hem in staat stellen om de diverse milieus met hun invloeden te leren kennen. Misschien ligt hier meer een taak voor specialisten op dit gebied (Godsdienst-sociologen en sociografen), waaraan m.i. de missie dringend behoefte heeft. Maar deze zullen toch bij hun onderzoekingen moeten kunnen rekenen op de steun en de daadwerkelijke medewerking van de missionarissen die daarvoor minstens enigszins op de hoogte moeten zijn met deze wetenschap en haar belangrijkheid voor het apostolaat. Bovendien willen de missionarissen vruchtbaar profiteren van de gegevens door specialisten verstrekt, dan veronderstelt dat meer dan alleen maar waardering voor deze wetenschap in betrekking tot het missiewerk, maar een serieuze initiatie in deze nieuwe wetenschap, waar Pius XII zo'n grote waarde aan hecht voor het Apostolaat[2].

Bij deze psychologische en sociologische vorming, hoe dringend noodzakelijk ook voor de catecheet, zou ik toch willen opmerken dat er grote openheid en respect moet worden aangekweekt voor het volkomen eigene in andere volken, als basis voor adaptatie. De psychologie is een positieve wetenschap en een wetenschappelijke weergave van een Westerse ervaring. Als men bij deze wetenschap

[1] Prof. Dr. RINGEL van de psychiatrische en neurologische kliniek te Weenen op het Congres voor Geestelijke Volksgezondheid 7 april 1954 te Utrecht.

[2] Toespraken tot de zieleherders van Rome bij het begin van de grote Vasten in 1954 en eveneens in 1955. K.A. maart 1955.

echter in staat is enigszins afstand te nemen en niets te verabsoluteren, is deze vorming heilzaam. Hier ligt ook een belangrijke taak voor een antropologie die leert zien dat er ook nog een andere verwezenlijking mogelijk is van het mens-zijn dan alleen de Westerse en tevens voor de etnologie die het goede en waardevolle helpt ontdekken en respecteren bij hen die wij willen evangeliseren. Van de andere kant echter acht ik het ook weer niet mogelijk deze basis-vorming in psychologie en sociologie zonder meer over te slaan en onmiddellijk over te gaan tot b.v. de psychologie van de Chinees.

Het doel van de catechese is, dat degene die aan onze pastorele zorgen zijn toevertrouwd, kinderen, adolescenten, of volwassenen bewust christelijk gaan leven, dat zij hun eigen eeuwigheidsbestemming in eigen hand gaan nemen. Het christelijk leven dat Liefde is, bestaat essentieel in de wederkerige liefdevolle relaties tussen God en de mensen. Dit zijn persoonlijke relaties of moeten het althans zijn. Dus volgt daaruit de verantwoordelijkheid voor de catecheet de mensen in persoonlijke relatie te brengen met God langs de weg van de Liefde. Het kind of wie dan ook moet komen tot persoonlijke geloofsakten. Dit impliceert de dringende behoefte aan een pedagogie die een actualisatie bewerkt van het geloof dat door het doopsel gestort is in de harten van de mensen, een bewust maken van de ingestorte Goddelijke deugden en een initiëren aan het daadwerkelijk beleven ervan. Het moet een actualisatie zijn van het theologale leven.

De taak van de catechese is het dus het geloof bij het kind te doen ontwaken, te doen uitgroeien en uitlopen op persoonlijke geloofsakten. We moeten het kind trachten te brengen van de dispositie tot het geloof naar een leven van het geloof. Hierbij kunnen we niet volstaan met louter onderricht waar het kind maar weinig ontvankelijk voor is, maar naast het onderricht ook door het kind te helpen die eerste schreden te zetten op de weg van het geloofsleven, door een initiatie. Dit „doen" en „beleven" zal hun veel meer dan welk onderricht ook het geloofsleven bewust doen worden. La psychologie nous révèle que l'enfant, comme tout être vivant, se développe surtout *par son activité personnelle*. Dans chaque activité adaptée à l'enfant, c'est tout l'enfant, qui grandit et qui progresse[1]. Het onderricht moet het door de activiteiten bewust-geworden geloofsleven komen voeden en steeds meer inhoud geven, maar geleidelijk aan. Er moet een evenwicht bewaard worden tussen hetgeen zij geloven en hetgeen zij beleven. Dit wil niet zeggen dat wij de initiatie en het onderricht volkomen successievelijk moeten zien. Het is veel meer een

[1] Les principes de l'éducation nouvelle. Fr. Châtelain. (Prof. Inst. Cath. Paris) p. 6 en p. 11. (Les presses d'Ile de France)

wisselwerking van wederkerige beïnvloeding. Het zelf doen en stellen van persoonlijke geloofsakten beïnvloedt de geloofskennis, maakt die kennis meer bewust en omgekeerd de kennis beïnvloedt het doen.

We hebben dus behoefte aan een pedagogie die een ruime plaats geeft aan de persoonlijke activiteit om zo in samenwerking met het onderricht te komen tot een bewuste geloofsbeleving.

We weten dat de profane pedagogie de laatste dertig jaar, juist in die zin een gunstige ontwikkeling heeft doorgemaakt en het zou niet verantwoord zijn als wij mutatis mutandis, daar niet van zouden profiteren in de mate als mogelijk is voor de pastoraal.

Vooral juist van de volkomen nieuwe oriëntatie in de pedagogie de zgn. actieve methode. Steunend op de nieuwste gegevens van de kinderpsychologie, hecht zij maar weinig waarde aan het exclusieve bijbrengen van kennis, maar insisteert ten zeerste op het „zelf doen" om te komen tot een integrale assimilatie van een bepaalde leerstof en tevens ziet zij daarin de belangrijkste ontwikkelingsfactor van de persoonlijkheid. De actieve pedagogie weet de activiteit van het kind te mobiliseren door als hefboom gebruik te maken van de vitale interessen en behoeften van het kind. Zij benut de creatieve faculteiten van het kind in talloze wijzen van expressie voor het bewust maken en interioriseren van eèn realiteit. Zij is niet alleen gericht op intellectuele verrijking maar respecteert evenzeer de affectiviteit van het kind.
Zij biedt ons ongetwijfeld rijke mogelijkheden voor het bewustmaken van het geloofsleven, het interioriseren van de geloofskennis en het initiëren aan het christelijk leven.

Toch kunnen wij deze profane actieve pedagogie niet zo maar zonder meer overnemen als godsdienstpedagogie. De nieuwe pedagogie is gebaseerd op een degelijke psychologische kennis van het kind en de adolescent, maar de psychologie is voor ons niet de enigste kenbron van de mens. Ook de theologie is medebepalend voor de godsdienstpedagogie. De theologie leert ons o.a. dat het gedoopte kind het theologale leven reeds bezit en in grote intimiteit staat tot God. Dat betekent voor de pedagoog dat hij dit dus niet geeft, maar dat hij die Goddelijke gave moet respecteren, moet helpen bewust maken, helpen groeien en beleven. Zo leert de theologie ons ook dat de mens een geweten bezit, een persoonlijke roeping, een eigen plaats in het Mystieke Lichaam van Christus, genaden van bijstand, gaven van de H. Geest etc.

Al deze gegevens maken ons rijker dan de psycholoog, die slechts een

natuurlijke kenbron heeft, maar het wordt daardoor ook moeilijker, beter gezegd delicater. We hebben dus in de catechetische pastoraal niet alleen rekening te houden met de psychologie, maar ook met de gegevens over de mens uit de theologie en dan kunnen we pas spreken van „Godsdienstpedagogie". Om te komen tot een juiste godsdienstpedagogische-houding is een voortdurende confrontatie vereist van de theologische en psychologische gegevens over de mens en het respecteren van beiden. Het lijkt mij dringend noodzakelijk de toekomstige missionarissen daar diep van te doordringen, en hen daarin te oriënteren, zowel voor hun eigen catechetische pastoraal alsook voor de leiding die zij aan anderen zullen moeten geven, anders is het gevaar niet denkbeeldig dat de theologie vaak wordt opgeofferd aan de pedagogie. Iemand die zonder hierop ernstig geattendeerd te zijn overgaat tot de actieve methode, en dit is bijna algemeen op de dag vandaag, zal er buitengewoon in slagen de kinderen te amuseren, maar is niet in staat hen bovennatuurlijk op te voeden. Het is ook gebleken dat waar de catechese veel te veel of uitsluitend werd overgelaten aan leken, die wel goed geschoold waren in psychologie en pedagogie, maar te weinig in de theologie om met haar imperatieven rekening te houden, men er toekwam een zuivere profane pedagogie te gebruiken voor het godsdienstonderricht. De constituerende elementen voor een godsdienstpedagogie ontbraken. Men appelleerde op de natuurlijke behoeften en interessen van het kind, maar de transitie naar het bovennatuurlijk bleef achterwege.

Deze actieve methode beperkt zich niet alleen tot kinderen maar biedt zeker ook mogelijkheden voor de adolescent, alleen de activiteiten en wijzen van expressie zullen verschillen en het onderricht krijgt meer accent. De Liturgie krijgt hier natuurlijk vooral als de hoogste expressie van de Kerk de nadruk en dit geldt eveneens voor adulten voor wie de liturgie het sacramentele leven en de daadwerkelijke Caritas de activiteiten bij uitstek zijn.

Er zou hierover nog veel te zeggen zijn, vooral wat betreft de applicatie in concreto van de actieve methode in de catechese en de mogelijkheden hiervan voor de missie. We moeten ons nu eenmaal beperken tot het constateren van het feit dat de eigentijdse pedagogie veel mogelijkheden biedt voor de catechese en dat een grondige bestudering daarvan nodig is voor het verwerven van een catechetische cultuur.

Naast de theologie, de psychologie en de pedagogie neemt ook de geschiedenis van de catechese een belangrijke plaats in voor het verwerven van een catecheti-

sche cultuur. We moeten rekening houden met en leren van wat de Kerk in twintig eeuwen tijd ondernomen heeft voor de evangelisatie. Het woord van Nietsche mag niet op ons van toepassing zijn: Die Geschichte lehrt dass der Mensch nichts lernt von der Geschichte. Het zou onverantwoord zijn in zo'n belangrijke aangelegenheid als de catechetische pastoraal niet te profiteren van de rijke ervaring van de Kerk. Vooral de vier eerste eeuwen christendom met hun beroemde catecheten die tot Kerkvaders zijn uitgeroepen, hebben ons in menig opzicht veel te leren. Natuurlijk veronderstelt dit alles weer een gezonde aanpassing aan onze tijd en onze omstandigheden. In dit kader zou ik ook willen plaatsen de bestudering van de verschillende eigentijdse catechetische methoden, die ons ongetwijfeld veel bruikbare elementen zullen bieden voor de opbouw van een missionaire catechese die aan de moderne eisen voldoet, zonder daardoor te vervallen in een krampachtig hangen aan een bepaalde methode.

St.-Paulus zeide: om de mensen tot de volmaaktheid in Christus te brengen, daarvoor zwoeg ik en strijd ik met zijn Kracht die machtig in mij werkt. Wij zijn het die moeten onderrichten en vermanen, met alle wijsheid. Wij zijn het die planten en sproeien, maar God is het die wasdom schenkt. Ik geloof dat de missionarissen in staat zijn met een dergelijke vorming als wij omschreven hebben, mits deze vorming in de lessen van de catechetische pastoraal goed wordt gecoördineerd en georiënteerd, en zo mogelijk onder bekwame leiding enige tijd wordt getoetst aan de praktijk, een catechetische cultuur te verwerven die een waarborg biedt voor hun missionaire catechese in het apostolaat zelf. Zij zullen in staat zijn na enige adaptatie, die nu mogelijk is gemaakt, de Blijde Boodschap te verkondigen in het vertrouwen dat God de wasdom schenken zal.

Gemert N.B.

L. BROUWER, S.M.A.

MAGIE IN HET ZUIDEN VAN BENEDEN-VOLTA (1)

In het Zuiden van Beneden-Volta zou men twee vormen van magie kunnen onderscheiden: 1) de zuiver inlandse magie; 2) wat ik zou willen noemen de gemengde magie, omdat er allerlei Europese elementen in optreden.

1. De zuiver inlandse magie duidt men aan met de termen: — edzo — het eten van een tovermiddel; — dzokawo — magiemateriaal, of met de vrijwel algemene benaming — dzo — in de betekenis van — vuur —, terwijl de bezitter van het magisch vuur de — dzotọ — of goede tovenaar wordt genoemd. De gangbare term voor deze inlandse magie is — juju —, een woord, dat naar sommigen gissen afkomstig is van het Franse — joujou — een speelding.

Om een begripsbeschrijving van — dzo — of — juju — te kunnen geven zou men zelf tovenaar moeten zijn, wel niet te ontkennen is, dat zij een vorm is van het fetisjisme, hoewel de inlander zelf de twee onderscheidt. Op zovele punten dekken zij elkaar, dat men de grenslijn vaak niet kan trekken. Inderdaad verklaart de bewoner van het Volta-gebied, de Eweër, dat een magisch voorwerp of een magische medicijn — dzoka — verheven kan worden tot aardse godheid, terwijl de bezitter ervan — de trọnua — een godsspreker wordt. Doch het voorwerp moet het bewijs leveren een ongekende kracht te bezitten, waardoor duidelijk wordt, dat een bepaalde hogere macht het als haar vaste woonplaats heeft gekozen. Deze magische godheden worden — dzozutrọwo — genoemd, van magisch iets god geworden.

Dzo of juju kan zijn: een misdadig werken met dood- en krankzinnigheid- of ander onheil-veroorzakende vergiften; een eeuwenoude, streng geheimgehouden wetenschap van het bereiden en toepassen van krachtige medicijnen en tegengiften; een reeks van pretentieuze, overigens weinig om het lijf hebbende toverkunstjes.

[1] Onder het Zuiden van Beneden-Volta is te verstaan het gebied, dat zich uitstrekt ten Zuiden van Ho tot aan de kust van Keta. Het is de kerkelijke benaming die beter dan de administratieve (= Z.O. van Goudkust) het in dit artikel bedoelde district aangeeft. De hier volgende gegevens berusten voornamelijk op persoonlijke observatie, terwijl ter aanvulling en verduidelijking werden geraadpleegd: Jacob Spieth: Die Ewe-Stämme; D. Westermann: Wörterbuch der Ewe-Sprache en enige aantekeningen en artikels van wijlen mgr. Augustin Hermann, apostolis vicaris van Beneden-Volta.

De tovenaar in ruime zin is hij, die als middelaar optreedt tussen de mens en het mysterieus machtige. Hij weet de vuurmacht — dzo — in allerlei voorwerpen in te sluiten, zijn voorname positie dankt hij aan het feit, dat de inlander koste wat kost met die geheimzinnige macht in contact wil komen. De tovenaar is bijgevolg de mediator en hij werkt met allerlei gebeden en ceremonies, met kippeveren, beenderen, grillig gevormde stenen, bloed van dieren (soms van mensen), met planten en kruiden.

Naargelang de magie wordt aangewend ten voordele of ten nadele van de gemeenschap, spreekt men van goede of van kwade tovenaars. Zo is de — dzotọ — de goede, de — amegasi — de boze tovenaar. Beiden kunnen nog met andere titels worden aangeduid.
De tovenaars, zowel de goede als de boze, ontvangen bij hun initiatie tot het vak de vuurmacht — dzosasa — hetgeen wil zeggen: het ingaan in of het ontvangen van het magisch vuur. — Sa — betekent „verbinding” en wel van dzo met de dzotọ.

De grote tovenaar — dzotọga — verbindt zijn magische macht met het wezen van zijn leerlingen, de — dzosalawo — door wat speeksel van hemzelf over te brengen in de mond van zijn afgestudeerde leerlingen. Het speeksel, dat uit het diepste innerlijk van de mens komt, heeft als zodanig grote magische kracht, de machtige regen bijvoorbeeld wordt door de Eweër beschouwd als het speeksel (ta) van het opperwezen: Mawu.

De tovenaars spuwen op de medicijnen, brengen hun speeksel over op amuletten of zegenen er onheilspellende plaatsen of huizen mee.
Bovendien worden de aspirant-tovenaars voorzien van een grote amulet, een koord met schelpen, veren en kralen, nadat zij hebben beloofd, niets van hun occulte wetenschap te zullen verraden.

Iedere Eweër heeft een ingeboren overtuiging, dat er een mysterieuze macht bestaat, die in alles doordringt en die door de mens door middel van tovermiddelen kan worden aangewend. Daarom is het de hoogste levensopgave in het bezit te komen en het opvoeren van de magische macht — dzo —, welke in meerdere of mindere mate, zowel kwantitatief als kwalitatief, in goden, mensen en dieren schuil gaat. Een gestadig accumuleren van dit goed is absolute levenswet.

Daarom ook worden vooral oude mensen geëerd en gerespecteerd, zij toch hebben de magische macht bij hun geboorte niet alleen van de voorvader overgeërfd, zij hebben in een lang leven ruimschoots ervan

opgespaard. De door hen vervaardigde toverdingen vinden een groter afzetgebied, dan die gemaakt door jongere handen.

Als ieder andere mens heeft ook de Eweër de hang naar kennis en geluk; geluk is voor hem een welvarend leven en zijn kennis staat in rechtstreekse betrekking tot dat soort geluk. Het is bijgevolg geen kennis, die naar het wezen der dingen speurt, het is een kennis gericht op rijkdom en een rijk man is zonder meer een geliefd kind van de goden; kennis is het antwoord op de hem tiranniserende vragen: Wat kan ik krijgen? — Hoe kan ik het veroveren? — Hoe bescherm ik het? — Vanwaar dreigt gevaar? — Hoe kan ik het overwinnen? Omdat het wezen der dingen hem onaangeroerd laat en omdat hij het wezenlijke van het bijkomstige niet weet te onderscheiden, schrijft hij alles wat er passeert gemakshalve maar toe aan een of andere buitennatuurlijke kracht.

Springt er een oogadertje, hetzij door een goedgemikte voltreffer van een voetballer, het zij door een rake klap, dan is het gezwollen en bloedig oog toch het werk van de boze macht Adze. Alle voor de Eweër vreemde ziekten worden aan deze geest toegeschreven, zoals: stuiptrekkingen, zwerende of met bloed doorlopen ogen, zesvingerige handen, scheelheid, maagkrampen, nekkramp, langdurige scherpe hoest en vallende ziekte. Geen twee Eweërs zullen dan ook een gelijkluidende omschrijving van juju kunnen geven, hun definitie is gebaseerd op de manier, waarmede zij met juju in aanraking kwamen: Juju is vergiftigd voedsel; een kwade geest; een geestelijke medicijn; een goede geest van Mawu; iets wat pijn en dood brengt; een kracht, welke iemand krankzinnig maakt; iets dat je dwingt te doen, wat je niet wilt doen; een macht, waarmede men weerspannige vrouwen lokt; iets, waarmede je wonderen kunt doen enz. enz.

Juju, hoewel het in de mentaliteit van de Eweër werkt met beperkte en veranderlijke krachten en volgens hem los staat van godsdienst, niets heeft uit te staan met het onaantastbare, absolute wezen Mawu; hoewel het berust op een onkunde van de natuurlijke causaliteit, heeft het toch iets van religie en van wetenschap en zal er vaak de perversie van zijn. Zowel de tovenaar als zijn cliënt liggen in de ban van deze magie gevangen en doen geen moeite zich eruit los te rukken, omdat de magie hen de beste zelfverdediging toeschijnt.

Vele juju's (de juju-voorwerpen dragen de naam van de magie) bestaan uit medicijnen, uit stokken, waaromheen kruiden, bladeren of

vuile lappen zijn gebonden, uit in dieren- of mensenbloed gedoopte kleifiguren en houten popjes, uit lederen amuletten, uit vallen opgebouwd met beenderen en schedels, enz.

Iedere juju heeft zijn aparte uitwerking; de — kakaka — is tegen een scherpe hoest; de — axọlọ — tegen dronkenschap; de — axọtọxọli — tegen stotteren; de — alọ́kpo — veroorzaakt de slaapziekte; de — kọliade — is een middel tegen nekkramp; — aza — is een juju om vijanden te verslaan; de — tukpui — is een val gemaakt uit mensenbeenderen, die de geest van een aanvallende vijand omkneld houdt en zo zijn lichaam doet sterven; de — adudọvi — brengt uitkomst (en dikwijls „uitvaart") in geval twee mannen dezelfde vrouw begeren; — negba-negba — en — sibisaba — zijn juju's om weerspannige meisjes te betoveren; de — godo — is een kostbare juju, want hij kan iemand onzichtbaar maken, waarom dieven er veel gebruik van maken.

Zo zijn er tienduizenden juju's in de magische groothandel.

Men vindt ze in iedere hut of boerderij, op de kruisingen van de boswegen en aan de ingangen van familieverblijfplaatsen en van dorpen.

De — dzuduamewo — de misdadige juju-mannen zijn niet alleen geslepen gifmengers doch ook gewiekste brandstichters. Het volk maken zij wijs, dat zij over een bepaald soort bliksem- en dondergras beschikken. Dat gras, geplaatst op de nok van een dak, zal bliksem en donder aantrekken en de hut spoedig verwoesten. Zij zijn ook de bezitters van het gevreesde — zwarte poeder —, dat, gestrooid op het pad van een vijand, slangen oproept of het slachtoffer gezwollen voeten en benen bezorgt.

Het inbrekersgilde is in het bezit van bedwelmende gras- en plantensoorten, welke worden gelegd op de slapende hutbewoners, die eerst zullen ontwaken, wanneer de inbraak is gepleegd.

Wanneer iemand ziek is, raadpleegt de Eweër de dokter-tovenaar, die zijn diagnose stelt en daarna zijn magisch-geneeskundige behandeling toepast. Veelal schrijven die tovenaars de ziekteoorzaken toe aan zonden van de patiënt of aan misdaden door diens familiegroep bedreven. Is echter een vijand in het spel, hetgeen geen zeldzaamheid is, dan zal de doktertovenaar dezelfde soort juju toepassen als die welke de tegenpartij heeft uitgezẹt. De magische kracht van de sterkere tovenaar beslist dan de strijd.

Ook in het rechtsleven worden tovenaars geraadpleegd, die dan soms een godsoordeel of een orakel forceren.

Een orakel — nudzidzidzi — is een godsspraak door priesters gedaan in de fetisj-heiligdommen, waar de fetisjen antwoord geven op de tot hen gerichte vragen.

De ordaliën — akadakpo — of — akanyinyi — zijn godsgerichten, waarbij vaak de vuurproef als bewijsmiddel dienst doet.

De — yikpoka — is een proef, waarbij men de verdachte een gloeiend stuk ijzer over zijn scheenbenen haalt; de — aka — is er een, waarbij men de handen van de beschuldigde in de kokende palmolie houdt en de — nyade — is een godsgericht, waarbij men de verdachte vergif in de ogen wrijft.

Op verdere praktijken van goede en slechte dokter-tovenaars zullen wij hier verder niet op ingaan, zij horen thuis in een hoofdstuk over de artsenij.

2. De „gemengde" magie, de — yevudzo [1] — is die magie, welke met allerlei Europese elementen is doorweven. Is zij „witte" magie, en strekt zij de gemeenschap dus tot voordeel, dan wordt zij vaak beoefend door inlanders, die bij de blanken „book" hebben geleerd, die haar aanprijzen als de beschaafde vorm van inlandse magie, en die door deze semi-opgevoede en alles wat Europees is nabootsende Eweërs wordt beoefend met behulp van de goede geesten. Het is volgens hen een onschuldige, witte kunst, welke vele christenen en heidenen onder de Eweërs toegepast denken in het Heilig Misoffer van de katholieke missionaris, vooral in de geheimzinnige consecratiewoorden en in de wonderen door heiligen gewrocht. De blanke en de door hem opgeleide zwarte priester zijn dan de kundige beoefenaars van deze kunst, met dien verstande, dat men de blanke priester meer waardeert en meer vertrouwt dan de zwarte.

Ook de goede dokter-tovenaars, de regenmakers, zij die vruchtbaarheid opwekken en in het algemeen diegenen die hun magische kennis niet gebruiken voor misdadige doeleinden worden tot dit soort beoefenaars van witte magie gerekend.

Tot deze „gemengde" magie behoren volgens de Eweërs ook de „zwarte" magie, nigromantie, en de hekserij. Deze vormen van magie worden door hen onderscheiden van de zuivere inlandse juju, omdat

[1] Met deze naam duidt de inlander de Europese magie aan: ik gebruik hem dus om de niet-zuivere, met buiten-Afrikaanse elementen vermengde magie aan te geven.

zij steeds een benadeling zijn van de gemeenschap, terwijl juju kan worden aangewend voor goede en voor slechte doeleinden.

De zwarte magie, nigromantie bestaat in het oproepen van boze geesten, wier hulp men inroept voor het welslagen van misdadige ondernemingen.

De hekserij heeft de reeds genoemde geest Adze tot haar patrones. (In het Noorden van de Volta duidt men Adze ook wel aan met het Twi-woord: Baifo).

De adze-praktijk is er een van dood- en onheil-zaaiende krachten, welke veelal door vrouwen worden gehanteerd, die zonder stoffelijke hulpmiddelen, via visioenen en wilsacten zowel de levende als de levenloze (?) stof kunnen beheersen.

Volgens de Eweërs is de afgunst, de misdadige nijd, het wezen van de heks, waarin de boze geest Adze leeft en tiert. Het is de Adze-in-de-heks, die als een bloedzuiger al het levenssap onttrekt aan zijn slachtoffers, het levenssap, dat allereerst het leven zelf is met zijn synoniemen: rijkdom, geluk, gezondheid, vreugde, vruchtbaarheid enz.

De heksen, die als zodanig worden geboren, zijn zelf de speelbal van Adze, want de ingeboren adze-krachten blijven superieur aan haar eigen wil.

Men staat volkomen machteloos tegenover de heks, ondanks het feit, dat de — adzeka — een amulet tegen de hekserij overal wordt gebruikt en dat men zich inwrijft met — ademi — de befaamde heksenolie.

De Anlo's, een sub-stam van de Eweërs, verhalen dat de heksen — adzetọwo — met haar heksenmeesters — adzewọlawo — vanuit Gba, een stad in het Oostelijk gelegen Yoruba, naar hun land zijn gekomen. Hoewel men haar verafschuwt, is de bevolking met zulk een schrik voor die heksen bevangen, dat men haar niet openlijk durft vervolgen. De Eweërs zijn ervan overtuigd, dat de blanken dezelfde krachten bezitten als de heksen, doch die krachten weten te beheersen en ze dienstbaar weten te maken aan het welzijn van de blanke wereld.

Bij de ontleding van voorkomende hekserij-gevallen moet men vaak tot de slotsom komen, dat de beruchte heksen ofwel helderzienden zijn, ofwel haar slachtoffers in staat van hypnose brengen, of door telepathie haar slachtoffers op afstand kunnen beïnvloeden. Omdat de angst een beslissende factor is in het zieleleven van de Eweër, wordt hij een gemakkelijke prooi van dergelijke heksen, die de angst tot zulk een graad weten op te voeren, dat de denkkracht van het slachtoffer totaal wordt verlamd. Het geringste gevoel van pijn, waar dan ook in het

lichaam, het verlies van een of ander goed, bevestigt de geheime en dodelijke achtervolging van de losgebroken adze-kracht, de behekste weet zich hulpeloos, een ter dood veroordeelde. Hij is lusteloos en bedroefd, zijn slaap wordt onrustig, zijn eetlust neemt af, zijn lichaam verzwakt en vaak sterft hij aan totale uitputting.

Tenslotte zou men tot de — yevudzo — nog kunnen rekenen de waarzeggerij door middel van dodenbezwering en dodenwichelarij. Aangezien die vormen van magie worden bedreven door aanhangers van moderne fetisjbonden, zoals de beruchte Kunde-bond en de Amidzefa, kan men dit soort magie beter bespreken in een verhandeling over de geheimzinnige fetisjbonden.

Bij dit alles moeten wij wel bedenken, dat de magie het substratum is van de ziel van de Eweër, dat men er, voor praktische missionering, niet spottend en laatdunkend tegenover moet staan, dat men vooral hier het valse van het eventueel ware moet weten te onderscheiden, dat men dus, om een voorbeeld te geven, niet moet beginnen de medicijnman zijn brouwseltjes en amuletten af te nemen, maar dat men eerst en vooral een goed medisch front moet opbouwen. En zelfs, wanneer de zwarte zich op de duur in vertrouwen aan het geloof en de wetenschap van de blanke zal overgeven, dan diene men te bedenken, dat men hem nog niet van zijn „magie" zal hebben genezen. De magie zit de zwarte eeuwen in het bloed, een bloedtransfusie zal eeuwen vergen.

Hoe waar dit is moge tenovervloede blijken uit het volgende krasse voorbeeld van magische mentaliteit.

De christen-Ewëer houdt ervan zelf gebedenboekjes op te stellen, waarbij Sint-Antonius, de grote wonderdoener en vooral de profeten en de psalmen het meest in trek zijn. Het Oude Testament zegt de zwarte nu eenmaal meer dan het Nieuwe. De inhoud van de psalmen past bij zijn naar mysteries hunkerende ziel en verschaft hem bovendien uitkomst in talrijke moeilijkheden. De psalmen zijn de bevestiging van het: Vraagt en gij zult verkrijgen. De zwarten trachten hun creaties heimelijk onder de altaarsteen te werken, opdat de Heilige Offerande ze zal zegenen en vruchtbaar maken. Hier volgen enige uittreksels uit zulke magische gebedenboekjes.

SLEUTEL DER PSALMEN

WIEROOK worde gebrand, wanneer men de volgende psalmen zegt

in ziekten en gevaren, bij aanslagen of bij het vragen van voorspoed en het winnen van huisvrouwen.

Psalm 1:

Wanneer een zwangere vrouw bevreesd is voor een pijnlijke baring, dan moet zij zelf of een ander voor haar een stuk perkament uit het vel van een antiloop bereiden en er de drie eerste verzen van deze psalm op schrijven.

Vervolgens moet zij dit alles in een klein doosje verpakken, met een koord rond haar hals hangen, maar zo, dat het doosje rust tegen de naakte buikwand. Daarna de heilige namen aanroepen van Eelchad, de Grote, Sterke God.

Gebed:

Moge het U behagen, o Eelchad, aan deze vrouw N., dochter van N., een te vroege baring te onthouden, doch geef haar en haar vrucht een goede gezondheid. Amen, Selah.

Psalm 3:

Wie ook het slachtoffer is van een zware hoofd- kies of rugpijn, laat hem deze psalm reciteren met vermelding van de heilige naam over een kleine hoeveelheid olijfolie, waarmede hij de zieke plaatsen moet inwrijven. Dit zal de pijn onmiddellijk doen ophouden. De heilige naam is Adon.

Gebed:

Adon van de wereld, moge het U behagen mijn dokter te zijn en helper. Genees en bevrijd mij van de zware pijn, want Amen, Selah.

Psalm 4:

Indien men, ondanks alle krachtsinspanningen ongelukkig blijft, moet men deze psalm driemaal reciteren voor de zon opgaat en dat met devotie, terwijl men zich de heilige naam moet herinneren. De heilige naam is Jeheje.

Gebed:

Jeheje moge het U behagen mijn wegen in voorspoed te leiden. Geef dat mijn verlangens in vervulling mogen gaan en werkelijkheid mogen worden, nu reeds op deze dag en dat om Uw Amen, Selah.

Op dergelijke wijze is in dit gebedenboekje elk van de honderd en vijftig psalmen dienstbaar gemaakt aan het ,,eigen ik'', de fetisj bij uitstek.

Ziehier nog een uittreksel van een St.-Antonius-gebedenboekje met tekeningen verlucht en gebruikt door jongens, die voor het laatste examen van de lagere school staan:

DE KLEINODIËN VAN SINT-ANTONIUS

De volgende mysterieuze figuur moet men met gewijd krijt tekenen in het midden van de altaartrap:

Links
13 × de namen Gaspar Melchior Balthasar opzeggen.

Rechts
375 × de naam van de H. Antonius opzeggen.

Daarna ervoor neerknielen en met het gewijde krijt de volgende figuur er links van tekenen.

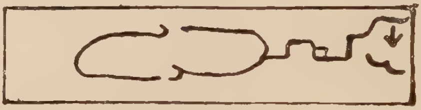

Dan rechts van de middenfiguur met gewijd krijt de volgende figuur tekenen.

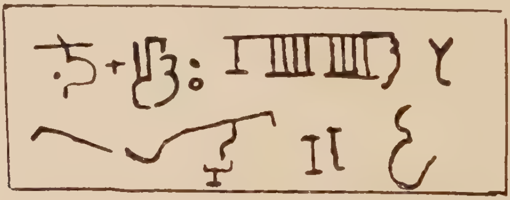

Nu zegt men de litanie van St.-Antonius, vervolgens:
„Gij kunt Pontius niet overtroeven, want Pontius is groter dan Pilatus".
Wanneer men deze onbegrijpelijke tekst opzegt, wordt men verondersteld met de rechter grote teen op de grond te stampen.

Aanroeping van St.-Antonius:
O, gij machtige geest van Antonius, die op muren vertoeft, ik beveel U in de naam van Job te verschijnen.

Instructies:
Teken de volgende figuur op papier, dompel het in water en laat het op de grond vallen.

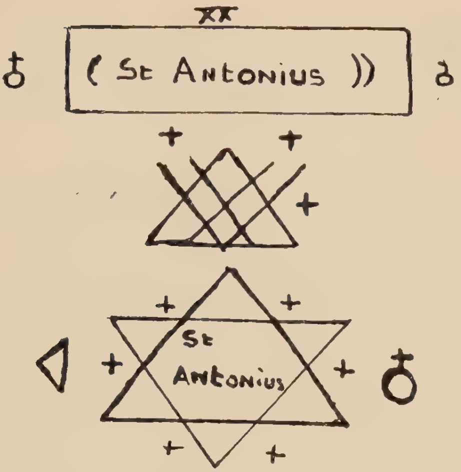

Terwijl men wierook brandt reciteert men psalmen 6 en 13.

Meng in een kalebas parfum met water en plaats haar op de middelste figuur.

Aanroeping:

Ik bezweer u St.-Antonius in dit water te verschijnen, bij Alpha en Omega.

Instructie:

Lees boek 1 en 3 dagelijks om 5 uur voormiddag en om 6.30 uur namiddag de gebeden van St.-Antonius.

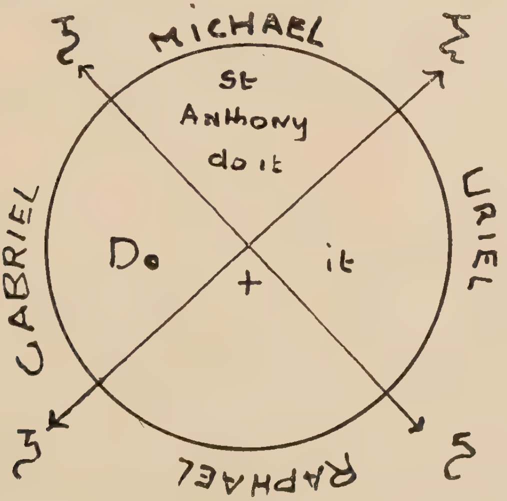

Keer het gelaat naar het Oosten. Psalm 100 zeven maal.

J. MOUS M.H.F.

DE TECHNISCHE VORMING VAN DE MISSIEBROEDERS*

HAD ik mogen spreken over de roeping en de plaats van de missiebroeder als mede-arbeider en mede-bouwer van de Kerk, daar waar zij nog niet gebouwd of gevestigd is, ik zou het gaarne hebben gedaan. In de 10 jaar dat ik vlak naast en onder de broeders heb mogen werken, leerde ik ze kennen en werd hun leven van eenvoudige en blije plichtsbetrachting mij een openbaring, waarvan ik mededeling zou willen doen.

Of als ik iets had mogen zeggen over hun aantal en over de noodklok nu, omwille van dat veel te geringe aantal, reeds meerdere malen geluid, het zou een dankbaar onderwerp zijn geweest:. er ligt ter inzage een rijke documentatie van brieven, noodkreten, verklaringen van generale oversten, vicarissen en prefecten, en een niet te tellen aantal missionarissen, allen wijzend op en uitroepend de grote nood in de missie aan broeders.

Maar nu U mij vraagt iets te zeggen over hun technische vorming, ben ik huiverig en doe het slechts met de grootste aarzeling. Ik weet er zo weinig aantrekkelijks over te zeggen en wat ik er dan toch over naar voren breng, is de bekentenis van een toestand die niet bevredigt en waar toch ook geen direct uitvoerbare verbetering voor gereed ligt. En dat is het probleem. En het is U kennelijk om het stellen van dat probleem te doen geweest. U zult het mij te goede willen houden dat ik bij het stellen mij voornamelijk richt naar de toestand in eigen congregatie, ofschoon ik vertrouw dat het gezegde of beweerde ook bij de anderen zijn toepassing vindt.

HET PROBLEEM

WIJ hebben nu sinds enkele jaren tussen de 50 en 60 broeders in opleiding (postulanten, novicen, tijdelijke leden), allen met zeer uiteenlopende vooropleiding. Meer dan de helft komt zonder enig diploma of vakbekwaamheid. Wij hebben priester-studenten die hun studies niet konden maken, jongens die nooit anders deden dan het gewone boerenwerk, jongens die in een fabriek gestaan hebben, in een tuinderij hebben gewerkt, in het bouwbedrijf, op het land, die jongste bedienden geweest zijn, dezer dagen meldde zich een stratenmaker („bereid de weg des

* Referaat op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen, 21 april 1955.

Heren") en zo verder. Daarnaast hebben we ook enkele anderen met diploma's ambachtsschool of elders gevolgde cursussen. Dan zijn er de leeftijdsverschillen die de technische vorming in groepsverband zeer bemoeilijken. Broeder-kandidaten mogen worden aangenomen vanaf 16 en tot aan en soms over de 30 jaar. Congregaties als de onze kampen bovendien met het niet geringe bezwaar van samenvoeging in één opleidingshuis van verschillende nationaliteiten. En, last not least, komt nog de moeilijkheid, een constitutie moeilijkheid, van het soms slecht samengaan (gelijktijdig) van eigenlijke religieuze vorming (zoals dat gebruikelijk in het noviciaat gebeurt en veelal in een geheel apart huis) en technische vorming.

Rijst de vraag: Hoe moeten toch al die jongens of jongemannen technisch worden klaargemaakt voor de speciale taak waarvoor zij kwamen: mede-arbeider en mede-bouwer te zijn van de Kerk, daar waar zij nog niet is gevestigd; natuurlijk altijd onder gezag van en in volledige gehoorzaamheid aan hun oversten.

Hoe kan men aan zo'n in vele opzichten uiteenlopende groep dát geven waardoor ze zich voor het eerst of voor hun verdere ontwikkeling, theoretisch en praktisch, kunnen bekwamen in het een of andere vak: bouwkunde, metaalbewerking, motoren-kennis, elektrotechniek, land- en tuinbouw?

Want het is toch geen kwestie van bezighouden tijdens de trainingsjaren, zoals sommigen nog menen, ook niet tijdens het noviciaat. Ook is het geen kwestie van min of meer profiteren van hun nuttige en „goedkope" arbeid ten behoeve van het eigen huis of ten behoeve van hun eigen onderhoud. Althans mag dit niet op de voorgrond worden gesteld.

Zoals voor hun geestelijke vorming, hun karaktervorming het vanzelfsprekend wordt geacht, dat zij een ascetische scholing doormaken van minstens 3 of 4 jaar (niet bij alle congregaties gelijk) volgens een door de geestelijke leidsman vastgesteld program, zo lijkt het even vanzelfsprekend, dat zij een technische cursus doormaken, speciaal gericht op hun toekomstig werk in de Missie of voor de Missie. En dat is nu juist de moeilijkheid. Hoe kan dat en hoe moet dat?

OPINIES

1. Er zijn er die menen, dat de nu overal gestichte of zich stichtende „juvenaten" (leeftijd 12-16) de oplossing geven. De juvenisten volgen

het uitgewerkte leerplan van de dagambachtsschool (liefst katholieke) in de dichtstbije plaats; volgen zo nodig na twee jaar de avondschool er nog bij en wat wil men eigenlijk nog meer. Tevens zien zij in het juvenaat een prachtige gelegenheid om roepingen te kweken.

Alles is met de juvenaten in een zo onbetreden en onbeproefd stadium, dat het niet past reeds conclusies te trekken. Wel mag, meen ik, worden opgemerkt, dat, zo het juvenaat al een oplossing biedt, dit nooit een volledige kan zijn. Het vangt immers lang niet alle kandidaten op; niet eens alle tussen de leeftijd 12 en 16 (men kan toch moeilijk een jongen geheel tegen z'n zin of buiten z'n aanleg om naar de ambachtsschool sturen). En dan heeft de dagambachtsschool, die deze juvenisten buiten volgen, ook zijn bezwaren: morele, praktische, technische.

2. Er zijn anderen die volhouden dat de vroeger min of meer algemeen gevolgde methode in de Nederl. opleidingshuizen toch nog maar de beste is. Daarmee bedoelen ze dan een methode, die op de een of andere wondere wijze, in ieder geval zonder dat er noemenswaardige aandacht aan de technische opleiding werd besteed, een broeder-missionaris voortbracht, die voor hen de ideale werd. 'n Man die toen hij naar de Missie ging eigenlijk niet veel kende, maar die met zijn tot alles klaar staande handen, zijn wilskracht, zijn eenvoud en apostolische geest, zijn optimisme, onderdanigheid en blije zin presteerde wat geen moderne jongeman hem nadoet. Die, zoals ik lees bij Enoch Arden zijn handen zette, waar z'n hart ze wilde hebben . . . „to do the thing he willed and bear it through". Zij zijn trots op de boerenjongen die kathedralen bouwde, zonder geleerd te hebben hoe men dat doet. Trots op hen die dingen deden, die werken uitvoerden, waar ze hier geen hand naar zouden uitsteken . . . En die nu rusten onder een eenvoudig houten kruis, symbool van hun werken zonder vertoon, van hun apostolische geest en van het bewustzijn, dat zij onder het gezag van hun Overste in alle eenvoud en stilte meebouwden aan de Kerk, zoals de Kerk het wilde.

Deze opinie zou dan eigenlijk inhouden, dat het met de techniek en de toepassing ervan wel in orde komt, als het karakter, de wilskracht en de apostolische geest maar goed is.

3. Er zijn weer anderen die menen, dat aan alle kandidaten algemeen vormende vakken gegeven zouden kunnen worden, zoals Ned. taal, Engels, meetkunde, natuur- en werktuigkunde, en dat de studie van de technische vakken kan worden voorbehouden voor die daar geschiktheid voor tonen. En die technische vakken zouden dan in avondscholen gevolgd

kunnen worden of men zou daartoe geschikte leraren kunnen uitnodigen die lessen te geven in het opleidingshuis zelf.

Hierbij dient opgemerkt dat dit in het verleden zeker wel geprobeerd is, maar vanwege de daaraan verbonden bezwaren, als b.v. de moeilijkheid van het vinden van geschikte leraren die op geregelde tijden de lessen konden geven en er ook werkelijk wat voor over hadden, weer tot onvruchtbaarheid was gedoemd.

4. Er zijn er ook altijd nog die menen dat het mogelijk moest zijn dit technische probleem op te lossen samen met de andere missiecongregaties. Dat men moest kunnen komen tot een gezamenlijk gedreven en gedragen technisch opleidingscentrum. De pogingen echter die tot nog toe in deze richting zijn gedaan hebben niet tot resultaten geleid.

5. De Duitse paters van het Goddelijk Woord, die in Steyl een grote drukkerij exploiteren en alle broeder-kandidaten in die drukkerij of in de daartoe bestemde werkplaatsen en ateliers opnemen, zijn ervan overtuigd, dat zij op die manier aan alle kandidaten de nodige technische vaardigheid kunnen bijbrengen die ze in de missie of elders nodig mogen hebben. Zij kennen nog en brengen in praktijk het opleidingssysteem tot gezel en tot meester en laten daartoe officieel erkende „Prüfungen" afnemen. Een enkeling die de Prüfung niet zou kunnen maken wordt, zeggen zij, gemakkelijk opgenomen in een of ander ondergeschikt werk in tuin of boerderij.

Dit systeem, hoe goed het ook moge zijn, is in een Nederl. opleidingshuis, als zodanig, totaal onnavolgbaar.

6. Gezien de ervaringen van de laatste 20 jaar, en het mislukken van gezamenlijke pogingen, geloof ik, dat er krachtdadig gestreefd zal moeten worden naar een weluitgedacht eigen leerplan, met geschikte apparatuur en minstens een kern van bekwame zoal niet bevoegde (liefst bevoegde) leerkrachten. Zonder dat zullen wij er, meen ik, nooit komen. Zullen wij nooit op degelijke basis het onmisbaar technisch onderwijs kunnen geven. Natuurlijk zal dit veel, heel veel moeite kosten en zweet en op niet weinig tegenstand stuiten; het zal veel studie en organisatie-talent voor zich opeisen (om van financiën nog maar niet eens te spreken). Maar we mogen dan ook eens iets blijvends tegemoet zien en mogen wij ook eens ooit hopen op de voor dit dure onderwijs zo noodzakelijke en onmisbare subsidie van hogerhand. Bij aanwezigheid van een voldoend aantal leerlingen (minimum 18) en twee leerkrachten waarvan één met dubbele bevoegdheid (b.v. akte N III plus akte N b;

N III geeft bevoegdheid tot het geven van onderwijs in de bouwkunde, bouwkundig tekenen en de materialenkennis — N b geeft bevoegdheid tot het geven van onderwijs in het timmeren en de bijbehorende materialen en gereedschapkennis) zijn alle termen aanwezig om voor één klas die subsidie te verwezenlijken. Bij aanwezigheid van meer leerlingen en, in evenredigheid, meer leerkrachten zou men kunnen openen met twee klassen. Het krachtdadige streven zou dan van nu af vooral gericht moeten zijn op het verkrijgen van bevoegde leerkrachten, ook al zou de subsidie lange tijd uitblijven of nooit komen.

Op die manier kan een gezonde accent-verschuiving worden doorgevoerd van alleen maar nuttige arbeid naar geheel verantwoorde technische studie, afgewisseld met gezonde praktijk. Op die manier kan het euvel worden voorkomen dat sommige broeders te zeer opgaan in technische studies en zich zouden laten verleiden tot minachting van de arbeid die door ongeschoolden kan worden gedaan. Het is niet gewenst, dat een missie-broeder specialist wordt en daarom kan het nooit kwaad, dat hij van tijd tot tijd ook aan gezonde arbeid wordt gezet om overheersing van de techniek en alles wat daarmee samenhangt te voorkomen.

Zo'n eigen weluitgedacht leerplan heeft nog de volgende voordelen:

a. De broeders kunnen hun werkstukken zoveel mogelijk maken ten behoeve van het opleidingshuis.

b. Er bestaat zo een grotere mogelijkheid zich te interesseren voor elkaars vak, iets wat zeer belangrijk is. Interesse verbreden, niet versnipperen.

c. Als aan iedere kandidaat-broeder een minimum van technische studies wordt opgelegd, is het gevaar van klassevorming en van jaloersheid veel geringer.

d. Het eigen leerplan stimuleert op gezonde wijze de kader-vorming onder de broeders. Het geeft kansen aan hen die eerlijk streven naar grotere vakbekwaamheid.

e. In bepaalde gevallen kan men gemakkelijker de studie, zo nodig, verlengen en aan een zwakke leerling bijlessen geven.

f. De mogelijkheid van overgang van het ene vak naar het andere is bij een doorvoeren van eigen leerplan gemakkelijker, als een leerling-broeder werkelijk minder geschikt blijkt te zijn voor het eerst gekozene.

g. Studies volgens een eigen leerplan kunnen ook doorgang vinden tijdens het noviciaat. Men kan het eigen plan aanpassen aan alle geestelijke oefeningen, wat in geval van een buiten-school precies andersom is en zeer hinderlijk.

h. Als het een goed en vooruitstrevend program is kan het, althans indirect, de roepingen gunstig beïnvloeden. Het kan de gehele publieke opinie, nu nog vaak zo ongunstig en minderwaardig oordelend over de broeder en zijn opleiding (helaas!), langzamerhand een zwenking geven. Ouders zullen bij het zien en ervaren van krachtige aanpak minder hoofdschuddend gebaren.

i. Het eigen leerplan kan ook veel beter worden aangepast aan de missiebehoeften. Van tijd tot tijd zouden cursussen gegeven kunnen worden in bedrijfsleiding, in tropische bouw-techniek, eigen lichtinstallaties etc. Een veel nauwer contact zou kunnen ontstaan tussen het werk van de broeders in de missies en in de huizen van Europa en Amerika enerzijds en het opleidingshuis anderzijds. Het moet toch in de toekomst mogelijk zijn dat de broeders plannen of tekeningen of details opvragen in het opleidingshuis en omgekeerd. Trouwens voor welke technische adviezen ook, moesten zij toch van of via het opleidingshuis een en ander kunnen betrekken?

Ik ben mij bewust slechts enkele punten van het probleem te hebben aangestipt. Alles is met de technische vorming van de broeders nog in een beginstadium. Ongetwijfeld is de voorbije oorlog daar ook schuld aan. Dat wat vóór die oorlog zo mooi in opbouw was, werd in korte tijd wreed te niet gedaan; zo verging het althans ons op „Vrijland". Wij zijn nu in een nieuw beginstadium en het probleem van de technische vorming is groter dan ooit. In verbazingwekkend tempo is de moderne techniek gegroeid en heeft reeds in alle delen van de wereld, ook in de missielanden, zijn veelzijdige toepassing gevonden.

Meer dan ooit vraagt de missie om technisch goed geschoolden.

Maar ook meer dan ooit drukt de zorg op hen die met die vorming belast zijn.

Conclusies vallen uit boven aangehaalde opinies nog niet te trekken.

Zeker is het echter, dat door krachtige aanpak van dit zo actuele probleem, door eensgezindheid in de eigen congregatie omtrent dit probleem, en ook door grotere eensgezindheid tussen de congregaties onderling, veel kan worden bereikt om de missiebroeder de hem toekomende plaats te geven, om een betere verstandhouding te verkrijgen tussen priesters en broeders, en om aan de missie te kunnen geven de bekwaamste en voor hun taak het best berekende mannen.

Oosterbeek

DR. J. B. STOLTE

DE ZORG VOOR DE FYSIEKE CONDITIE VAN DE MISSIONARIS*

De zorg voor een goede fysieke conditie van de missionaris is een eis van efficiency. Met het kostbare mensenmateriaal dat een der meest essentiële taken van de Kerk op zich heeft genomen, moeten we zuinig zijn.

Reeds tijdens de opleiding moet daarmee rekening gehouden worden. Aan de lichamelijke opvoeding — op de lagere scholen in Nederland nog onvoldoende verzorgd — behoort op de klein- en groot-seminaria een flinke plaats ingeruimd te worden. Sport en spel zijn zeer belangrijk maar ook een goed gerichte ochtendgymnastiek — die later onderhouden moet worden — kan de fysieke conditie bevorderen en in goede toestand houden. Zwemmen is een uitmuntende vorm van lichamelijke training en menig missionaris heeft na zijn eerste rit de verzuchting geslaakt, dat enige ervaring in het paardrijden hem erg welkom geweest zou zijn. In de internaten moet men ook oog hebben voor het feit, dat woon- en slaapgelegenheid evenals de voeding aan de hygiënische behoeften van opgroeiend kind en adolescent aangepast moeten zijn. Dat een snel gegroeide jongen in een veel te klein bed moet blijven slapen omdat dit bij zijn groep gebruikelijk is, moet onverstandig genoemd worden.

Geldt dit alles voor de mannelijke aspirant-missionaris, voor de vrouwelijke is het mutatis mutandis niet minder waar.

Ook na het beëindigen van de studies moet veel gedaan worden om de fysieke conditie op peil te houden. Niet belaste spiergroepen gaan snel achteruit in conditie en bij een meer of minder sedentair leven worden, ook wanneer af en toe een wandeling of een fietstocht gemaakt wordt, vele spiergroepen niet of onvoldoende gebruikt. Regelmatige, gerichte training is nodig om werkelijk in conditie te blijven. De daaraan bestede tijd komt volop terug in de vorm van een groter uithoudingsvermogen en een sneller reactievermogen, niet alleen fysiek, maar ook psychisch.

Tijdens de studie moet naar het mij toelijkt veel aandacht besteed worden aan de algemene hygiëne. Vooral zij, die naar de tropen gaan, moeten zich de zorg voor de eigen lichamelijke hygiëne tot een tweede natuur maken. Ook aan de hygiëne onder moeilijke omstandigheden — op tournee! — dient de aandacht gevestigd te worden. Het spel van verkennen zou hierop een goede voorbereiding kunnen zijn, vooral wanneer het — door voorlichting van ervaren missionarissen — op de werkelijk te verwachten situaties toegespitst zou worden. Ook de psychische hygiëne is belangrijk. Met name zou ik een lans willen breken voor een opvoeding die de roekeloosheid tegengaat. Te veel nog gebeurt het, dat roekeloosheid onherstelbare schade tengevolge heeft bij missionarissen ,,te velde'', die onvoldoende besef bijgebracht kregen, dat het een dure plicht is om *zuinig* te zijn op gezondheid en werkvermogen. De efficiency eist dat, al zal het de ,,dwazen Gods'' veel moeite kosten.

Het verdient wellicht overweging de medische opleiding vroeger te beginnen, dan nu gebruikelijk is. In het kader van vakken als menskunde en biologie kan

* Referaat op de Nederlandse Missiologische Week te Nijmegen, 21 april 1955.

heel wat praktische kennis bijgebracht worden, waarop men na de eigenlijke studie kan voortbouwen. De genoemde vakken zouden bovendien aan interesse winnen.

Hoewel menig missionaris er bezwaar tegen maakt, lijkt het mij buitengemeen nuttig om het periodieke verlof algemeen in te voeren. Er zijn psychologisch misschien nadelen aan verbonden. Het ,,Javaan worden met de Javanen" van ,,Pastoor" van Lith duidt het ideaal aan, waarmede het periodiek verlof in conflict schijnt te zijn. Ik geloof echter, dat dit ideaal een romantische fictie is, die men niet moet nastreven, maar ik besef, dat dit niet mijn terrein is en zou dan ook liever als argument voor het periodieke verlof weer de efficiency willen aanvoeren. Het lijdt m.i. geen twijfel of in veruit de meeste gevallen brengt een periodiek verlof een zodanige recuperatie naar lichaam en geest mee, dat de uiteindelijke totale prestatie groter zal zijn, terwijl ik daarbij heel goed besef, dat deze prestatie zich in werkelijkheid niet laat meten. Wat in de natuurlijke orde juist is, zal in de bovennatuurlijke orde niet gauw verkeerd zijn. Maar dan moet het ook een werkelijk verlof zijn. Het heeft geen zin om iemand de verloftijd te laten doorbrengen op missietentoonstellingen en op bedeltournee. ,,Stuur hem of haar de wei in", heb ik menigmaal moeten schrijven. Ook ,,haar"! Missiezusters zijn gewend aan een veel vrijer leven, dan in de Nederlandse vrouwenkloosters gebruikelijk is. ,,Opsluiting" is zeker geen recuperatie-verlof in zo'n geval.

Een belangrijke maatregel in het belang van de fysieke conditie van de missionaris is de medische keuring. Gewoonlijk wordt de kandidaat gekeurd voor hij of zij de studie begint of het klooster binnentreedt en voordat uitzending naar de Missie plaatsvindt. Daarbij wordt door sommige artsen een onjuiste maatstaf aangelegd. Het mag niet zo zijn, dat het vinden van enige meer of minder belangrijke afwijking tot de conclusie leidt, dat de betrokkene ongeschikt zou zijn om priester, broeder of missiezuster te worden. De meeste lichamelijke afwijkingen zijn zelfs géén tegen-aanwijzing. Eerder is dat het geval met psychische onevenwichtigheid, doch deze valt buiten het bestek van mijn betoog. Eigenlijk kan het als een economisch probleem gesteld worden. Is de hoeveelheid actieve manjaren (of vrouwjaren), die de gekeurde schattenderwijs in zijn (of haar) toekomstige functie kan opbrengen, het door de congregatie te besteden bedrag voor de opleiding waard, rekening houdend met de eventuele extra-kosten van de periode van invaliditeit, die vermoedelijk op de actieve periode zal volgen als gevolg van de bij de keuring vastgestelde aandoening? Ik weet wel, dat dit alles in het natuurlijke vlak gehouden is, maar ik geloof toch niet, dat dit standpunt met de bovennatuur gemakkelijk in conflict zal komen, vooral wanneer de keurende arts de betrekkelijkheid van zijn medische conclusies goed voor ogen houdt — geen onderdeel is zo moeilijk in ons ,,vak" als de prognose! — en zijn maatstaven niet aan andere keuringen (voor levensverzekering b.v.) ontleent.

Bijna nog sterker geldt dit voor de latere keuring (-en). Men spreekt nogal eens van ,,tropenkeuring". Het is echter m.i. zeer aan twijfel onderhevig, of de tropen als zodanig, het klimaat, belangrijke betekenis toekomen bij de beoordeling van de gezondheidstoestand van de kandidaat. Zeker, men zal in menig geval rekening moeten houden met het feit, dat zware lichamelijke inspanning gevergd kan worden en dat de hygiënische omstandigheden te wensen over kunnen laten, maar andere

factoren kunnen nauwelijks betekenis hebben. Iemand, die hier dergelijke moeilijkheden lichamelijk kan overwinnen, kan dat in principe in de tropen ook. De geestelijke weerstand is veel belangrijker ! Te veel worden normen van „gouvernementskeuring" e.d. aangelegd, welke normen voor heel andere categorieën gelden. Duidelijk blijkt dit, wanneer men let op de leeftijd van de kandidaat. Deze zal voor de keuring van de missionaris slechts geringe betekenis behoeven te hebben, evenals b.v. een wat verhoogde bloeddruk, e.d. Er is geen pensioen in het spel ! Ook hier is het probleem veeleer economisch en moeten de uitzendingskosten tegenover het aantal manjaren geplaatst worden bij de beoordeling, een kwestie dus, die een bespreking van het probleem vraagt tussen de keurende arts en de oversten.

Het bovenstaande bevat een aantal overwegingen, geboren uit een ruim contact — zowel op medisch terrein als anderszins — met vele missionarissen en uit waarnemingen in de medische praktijk zowel in Nederland als in de tropen. Ik heb het gewaagd ze te uiten, hoewel ik me bewust ben, dat ze zozeer in het praktische vlak gehouden zijn, dat de idealist er zich wellicht aan zal stoten. Hij moge zich ervan overtuigd houden, dat slechts bezorgdheid voor het bewonderenswaardige mensenmateriaal, dat in de Missie werkt, mij tot spreken gebracht heeft.

Tilburg

Miscellanea

Studiereis van prof. Mohr. — Prof. dr. R. J. Mohr, hoogleraar in de volkenkunde aan de r.-k. Universiteit en het Missiologisch Instituut te Nijmegen, heeft in de afgelopen zomer een studiereis van drie en een halve maand naar Afrika gemaakt. Na op 31 mei 1955 met het vliegtuig te Accra (Goudkust) te zijn geland, heeft hij in gezelschap van de Zwitserse missionaris-etnoloog, P. Huber s.v.d., vooreerst enige kleinere uittochten gemaakt naar de dorpen van de Krobo in het achterland van Accra. Daarna ging hij naar Kpandu in Brits Togoland, een centrum van de Ewe-stam. Hier verbleef hij bijna vier weken, en kon door de bijzondere bereidwilligheid van de missionarissen en van de inlanders zeer waardevolle kennis opdoen, vooral over de oude godsdienst van de Ewe.

Van Kpandu reisde hij verder over Kete Kratchi en Yendi naar Tamale, de hoofdstad van de noordelijke gebieden der Goudkust; tevens is Tamale een belangrijk centrum van de Dagomba-stam. De volgende etappe van de reis naar het noorden was Navrongo, waar de dubbelstam der Kassena en Nankanna woont, onmiddellijk voor de noordgrens van de Goudkust in de Franse kolonie Haute Volta. Na een verblijf van twee weken ging het verder naar Ouagadougou (Haute Volta), de hoofdstad van de grote Mossi-stam. Tengevolge van het regeseizoen, dat dit jaar zeer veel neerslag bracht, was het hem niet mogelijk, zijn oorspronkelijk plan ten uitvoer te leggen en van Ouagadougou in zuidoostelijke richting naar Frans Togo-land te trekken. Derhalve reisde hij per trein naar het westen, naar Bobo-Diulasso. Daardoor kreeg hij gelegenheid, de interessante stam van de Bobo te leren kennen. Van daaruit leidde zijn weg naar het zuiden

door het gebied van de Ivoorkunst naar Abidjan aan de kust. Hier nam hij het vliegtuig naar Lomé, de hoofdstad van Frans Togo. Van Lomé uit was het mogelijk naar het noorden in dit gebied op te trekken; hier leerde hij de nog zeer primitieve stammen van de Bassari, Losso en Kabre kennen. Na een oponthoud van ongeveer drie weken in deze gebieden keerde hij over Lomé naar Accra terug, vanwaar uit hij per vliegtuig naar Londen vertrok, waar hij op 13 september aankwam.

Bij deze studiereis was het prof. Mohr vooral erom te doen een vergelijkend overzicht te krijgen van bepaalde sociologische, morele en godsdienstige verschijnselen, die hem persoonlijk bijzonder interesseren en die genoemde stammen tot de meest interessante van heel Afrika stempelen. Methodisch ging hij daarbij als volgt te werk: hij verbleef op de verschillende missiestaties en bezocht vandaar uit met een goede tolk de omliggende hoeven en dorpen.

Op sociologisch gebied stelde hij vooral belang in de verhouding van de hier nog bestaande meestal paternale groot-familie tot de clan en tot de klein-familie, in de wijze en aard van deze samenleving, alsmede in de wijze waarop een en ander op de binnendringende beschaving reageert.

In moreel opzicht waren deze stammen vooral interessant, omdat zij bekend zijn wegens haar hoogstaande moraal op seksueel gebied en omdat men bij haar de praktijk van zonden te biechten aantreft. Omtrent een en ander kon prof. Mohr waardevolle inlichtingen inwinnen, doch moest, helaas tevens constateren, dat ook op dit gebied de Europese invloed zich nadelig doet gelden.

Op godsdienstig gebied was het hem vooral te doen om iets te weten te komen over de voorstelling van het Opperwezen en de samenhang van het hier heersende zgn. fetisjisme met godsdienst en magie; ook hierin mocht hij op bevredigende wijze slagen.

Uit genoemd onderzoek van prof. Mohr volgen belangrijke en urgente conclusies voor de missiearbeid, vraagstukken ten opzichte waarvan de missie duidelijk en spoedig haar standpunt zal dienen te bepalen. De onderzoeker hoopt, dat hij door zijn studiereis niet alleen aan de culturele antropologie, maar ook aan de missie een dienst heeft kunnen bewijzen, door voor deze bepaalde richtlijnen uit te stippelen, waarlangs men verder kan komen onder samenwerking van wetenschap en praktische missiearbied. Op deze wijze zou prof. Mohr gaarne zijn oprechte dank willen betuigen aan de missionarissen, die, zonder onderscheid van nationaliteit, hem overal een hartelijke en hulpvaardige ontvangst hebben bereid.

Nederlandse Missieprelaten. — Z.H. Paus Pius XII heeft pater Jac. Romeyn m.s.f., benoemd tot apost. vicaris van Samarinda en titulair-bisschop van Zenopolis in Isauria. Z.H. Exc. Mgr. Jac. Romeyn ontving op de feestdag van O.L. Vrouw van Smarten (15 september 1955) de bisschopswijding te Wassenaar uit de handen van Z.H. Exc. Mgr. J. P. Huibers, bisschop van Haarlem, terwijl Z.H. Exc. Mgr. Tarcisius H. J. van Valenberg o.f.m.cap., apost. vicaris van Pontianak, en Z.H. Exc. Mgr. Nic. Verhoeven m.s.c., apost. vicaris van Manado, als mede-consecratoren optraden.

Institute for Mission Apologetics. — Te Manila op de Philippijnen is een instituut voor missionaire geloofsverkondiging opgericht door een werkgenootschap van jezuïeten, die in China gearbeid hebben. Directeur ervan is P. Fr. Burkhardt s.j.,

visitator der jezuïetenmissies in China en rector van het Chinese seminarie te Manila.

Missiologische Week te Leuven. — Van 23-26 augustus 1955 werd voor de 25ste maal de Missiologische Week van Leuven gehouden. De Missiologische Week van Leuven is ten nauwste verbonden met de overleden missioloog P. Charles s.j., die er jarenlang de bezieler van was. Toch werd deze week in 1923 voor de eerste maal georganiseerd door een andere jezuïet nl. P. Lallemand. Van 1939 tot 1946 werden er geen Missiologische Weken gehouden, zodat zij thans pas aan de 25ste is. Deze was gewijd aan het vraagstuk der catechese.

Jaarverslag St.-Franciscus Xaverius te Hoeven. — Het keurig jaarverslag 1955 van de missievereniging St.-Franciscus Xaverius op het Groot-Seminarie te Hoeven behelst een woord ten geleide van de voorzitter, een algemene jaarverslag over het verenigingsjaar 1954-1955 van de secretaris, een verslag over het diocesaan brokkenwerk en een verslag over de missie-boeken-actie door de resp. leiders. Een en ander getuigt op verheugende wijze van een missionaire geestesinstelling.

De Ursulinen op Java. — Op 19 september 1955 was het honderd jaar geleden, dat zeven Ursulinen uit Nederland vertrokken om na een gevaarvolle reis van 140 dagen te Batavia voet aan wal te zetten en spoedig aldaar een van haar vermaarde pensionaten voor meisjes te openen. Momenteel werken er 400 Ursulinen over 12 kloosters verspreid; ze bedienen 8 internaten en meer dan 60 scholen met in totaal 11435 leerlingen, van wie 4528 katholiek.

Zusters Franciscanessen op Curaçao. — Een eeuw geleden vestigden zich de zusters Franciscanessen uit het Gasthuis te Breda voor de ziekenverpleging op Curaçao. Thans bedienen 88 zusters, onder wie 5 inheemse, bijgestaan door lekenverpleegsters, er het goed-geoutilleerde St. Elisabeth-Gasthuis, het zwakzinnigengesticht Rustoord Groot Kwartier en de gemoderniseerde melaatsen-inrichting Zaquito.

S.A.M.A. — De groep van katholieke Indonesische studenten in Europa, die haar zetel heeft in Nederland (I.M.K.I.), organiseerde van 7 tot 18 augustus 1955 de *S.A.M.A.* (Students of Asia Meet Abroad). Deze eerste ontmoeting was opgezet als een vriendschappelijk samenleven tijdens een reis door Nederland, waarbij door excursies, contacten en ontmoetingen bepaalde aspecten van katholiek Nederland naar voren zouden treden, om daardoor problemen op te roepen en mogelijkheden aan te geven. Enkele lezingen vormden het bindende kader. Ongeveer 60 studenten uit Ceylon, Pakistan, Indonesia, Birma, China, Vietnam, de Philippijnen, Japan en Korea namen eraan deel.

Derde katholieke universiteit in Afrika. — De katholieken van de Verenigde Staten hebben zich garant gesteld voor de oprichting van een katholieke universiteit in Nigeria; aldus verklaarde P. Jordan C.S.Sp., nadat hij in opdracht van de apostolische delegaat en het episcopaat naar de V.S. was geweest om zich van financiële steun te verzekeren. Het episcopaat heeft nu een studiecommissie opgedragen rapport uit te brengen over de concrete vragen, welke met de oprichting gepaard gaan: plaats, inrichting en financiering. In Afrika bestaan thans twee katholieke universiteiten, nl. de Pius X-Universiteit in Noord-Rhodesia en de Kinwenza-Universiteit nabij Leopoldstad (Congo).

DR. ALPH. MULDERS

BIBLIOGRAFISCH OVERZICHT VAN DE MISSIEWETENSCHAPPELIJKE LITERATUUR 1955

In deze missiewetenschappelijke bibliografie vermelden we de in het jaar 1955 verschenen boeken, artikelen enz., alsmede enkele reeds vroeger verschenen geschriften, die in het vorig bibliografisch overzicht (H.M. 33, blz. 237-256) nog niet werden vermeld.

We gebruiken de volgende afkortingen: Anthr. = Anthropos; B.U.M.C. = Bulletin de l'Union Missionnaire du Clergé (Bruxelles); D.K.M. = Die Kath. Missionen; E.D. = Euntes docete; E.M.M. = Evangelisch Missions-Magazin; E.M.Z. = Evangelische Missions-Zeitschrift; E.V. = Eglise Vivante; G.L. = Grands Lacs; H.M. = Het Missiewerk; I.M. = Indisch Missietijdschrift; I.R.M. = International Review of Missions; K.M. = De Kath. Missiën; K. en M. = Kerk en Missie; K.M.J. = Kath. Missionsjahrbuch der Schweiz; M.B. = Mission Bulletin; M.E. = Misiones Extranjeras; M.N. = Monumenta Nipponica; M.N.S.J. = Missienieuws der Nederl. Jezuïeten; N.Z.M. = Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft; R.M. = Rythmes du Monde; T.v.L. = Tijdschrift voor Liturgie; U.M.C.F. = Union Missionnaire du Clergé de France; Z.M.R. = Zeitschrift für Missionswissenschaft und Religionswissenschaft. De overige afkortingen zijn zonder meer duidelijk.

De namen der schrijvers van boeken en brochures zijn klein kapitaal, die van artikelen en kleinere bijdragen cursief gedrukt.

I. MISSIEWETENSCHAP IN HET ALGEMEEN

Bibliografische en Algemene Geschriften

BIBLIOTHECA MISSIONUM begonnen von P. Robert Streit O.M.I., fortgeführt von P. Johannes Dindinger O.M.I.

Bd. XIX: *Afrikanische Missionsliteratur 1910-1940.* Erster Teil, no. 9754-9843; Veröffentlichungen des Instituts für Missionswissenschaftliche Forschung, 19* +995 S. Verlag Herder, Freiburg i.Br. 1954.

Bd. XX: *Afrikanische Missionsliteratur 1910-1940.* Zweiter Teil, no. 9844-10818; Veröffentlichungen des Instituts für Missionswissenschaftliche Forschung, 19*+874 S. Verlag Herder, Freiburg i.Br. 1954.

Dumont O.P., C.J.: Le conseil oecuménique des Eglises et ses préoccupations missionnaires. U.M.C.F. 31(1955)9-15.

Gregorius O.F.M.Cap.: De ethnologische, godsdienstwetenschappelijke en linguistische scholing van de missionarissen. H.M. 34 (1955) 129-143.

—: Die Niederländische Missiologische Woche. Z.M.R. 35 (1955) 219-221.

Houben S.J., J.: Theologie en „Cultural Anthropology". H.M. 34 (1955) 144-153.

KATHOLISCHES MISSIONSJAHRBUCH DER SCHWEIZ 1955, 22. Jahrgang, 34. Jahrbuch des Akademischen Missionsbundes Universität Freiburg (Schweiz), 96 S. Messis, Das Schweizerische Missionswerk. Freiburg i.d. Schw. 1955.

LES MISSIONS ET LE PROLETARIAT. — Rapports et compte rendu de la XXIIIe Semaine de Missiologie de Louvain 1953. 250 pp. Bruxelles-Bruges-Paris 1954.

LOCAL LEADERSHIP IN MISSION LANDS. Proceedings of the Fordham University Conference of Mission Specialists. Second annual meeting, January 23-24, 1954. VIII, 152 pp. New York 1954.

Mulders, Alph.: Romeinse Documenten en Bestuursmaatregelen betreffende de missie uit het jaar 1954. H.M. 34 (1955) 2-11.

—*:* Missiologische scholing van de Missionarissen. H.M. 34 (1955) 97-121.

—*:* De Nederlandse Missiologische Week 1955. H.M. 34 (1955) 122-124.

—*:* Na vijf en twintig Jaar. H.M. 34 (1955) 193-204.

—*:* Bibliografisch overzicht van de missiewetenschappelijke literatuur 1955. H.M. 34 (1955) 243-262.

QUESTIONS SCOLAIRES AUX MISSIONS. Rapports et compte rendu de la XXIVe Semaine de Missiologie de Louvain 1954. 242 pp. Desclée de Brouwer & Cie, Bruges 1955.

ROMMERSKIRCHEN O.M.I.,G. — DINDINGER O.M.I., G. — KOWALSKY O.M.I., N.: Bibliografia Missionaria. Anno XVIII: 1954. 131 pp. Roma 1955.

ROP M.S.C., ALB. DE — VLAMYNCK M.S.C., J.: Proeve van Bibliografie van de Belgische Provincie M.S.C. 50 blz. z.p. 1954.

Schütte S.V.D., J.: „Ein Viertel der Menschheit". Z.M.R. 35 (1955)225-228.

Wils, J.: Missie en moderne Research. H.M. 34 (1955) 154-165.

II

LEERSTELLIGE EN ZEDEKUNDIGE MISSIETHEOLOGIE

Armas O.E.S.A., G.: Las Virtudes y la salvación de los infieles según San Agustín. M.E. 4 no. 4 (1954) 100-110.

Bertrangs, A.: La vocation des Gentils chez Saint Paul. Ephem. theol. Lov. 30 (1954) 391-415.

Bulcke, M.: Le Psaume LXVII (LXVIII), psaume de la Pentecôte. Rev. du Clergé afric. Nov. 1954 pp. 569-582.

Cilleruelo O.E.S.A., L.: El misterio de la conversión del Africa al Catolicismo. M.E. 4 no. 15 (1955) 19-25.

COURTOIS S. J., V.: The christian doctrine. An exposition. 198 pp. Calcutta 1954.

Couturier S.J., C.: Oecuménisme et Missions. U.M.C.F. 31 (1955) 147-154.

Ducattillon O.P., J. V.: L'accomplissement missionnaire de l'Eglise. Missions Cath. Janv. 1955 pp. 321-326.

—*:* Théologie de la Colonisation. Rev. de l'action populaire no. 90 (1955) 769-785.

—*:* Missionarische Vollendung der Kirche. D.K.M. 74 (1955) 131-134.

Flórez O.E.S.A., Ram.: Condiciones y sentido de la teología misionera de San Augustín. M.E. 4 no. 15 (1955) 26-37.

Freitag S.V.D., A.: Missietheologie voor leken. K.M. 75 (1954) 226; 285; 347; 373; 76 (1955) 50-52; 108-109; 180.

Frisque S.A.M., J.: La place de l'évêque dans la vie chrétienne. E.V. 6 (1954) 275-291.

—: Hors de l'Eglise, il n'y a pas de salut. E.V. 7 (1955) 98-107.

Gilson, E.: Révélation et unité des hommes. La Vie int. févr. 1955 p. 6-24.

Graf O.S.B., O: Theologie und Mission. N.Z.M. 11 (1955) 226-231.

Haustrate, R.: Marie et l'Apostolat Missionnaire. B.U.M.C. 35 (1955) 2-7.

HITZ C.SS.R., P.: L'Annonce missionnaire de l'Evangile. 267 pp. Paris 1955.

HOFINGER S.J., J.: Notre Message. Thèmes principaux de la prédication chrétienne élaborées spécialement pour les Missions. Traduction adaptée par J. Seffer S.J. 184 pp. Bruxelles 1955.

Hofinger S.J., J.: Der Symbolwert des Herzens in der Chinesischen Sprache (Herz-Jesu Verehrung). N.Z.M. 11 (1955) 56-62.

Humbertclaude P.M., P.: La Morale au Japon. R.M. 29 (1955) 112-124.

IZQUIERDO, CESAR R.: Contribución Española a una Missionología Agustiniana. 206 pp. Burgos 1955.

Kaelin O.P., J.: Perspectives théologiques sur les valeurs morales dans les diverses religions. R.M. 2 (1954) 210-221.

Laurent, M.: Marie et les Missions. Prêtre et Missions 30 (1955) 97-101.

Lefebvre C.I.C.M., P.: A propos de quelques déviations de l'idée missionnaire. E.V. 6 (1954) 339-343.

—: La théologie missionnaire de Gustav Warneck. N.Z.M. 11 (1955) 15-29.

Le Guillou O.P., M. J.: La vocation missionnaire de l'Eglise et la recherche de l'Unité. Istina 1 (1954) 408-440; 2 (1955) 107-121.

Loffeld C.S.Sp., Ed.: De Missionaris-roeping als basis voor de missionaire vorming. H.M. 34 (1955) 65-81.

Martínez, Nic. Lop.: Sobre el destino eterno de los Niños. Posición del problema. Intentos de solución en España. M.E. 4 no. 15 (1955) 109-121.

Meinertz, M.: Die Kirche und das Jüdische Volk. Z.M.R. 39 (1955) 44-49.

Munsters M.S.C., A.: De Spiritualiteit van de Missionaris. H.M. 34 (1955) 82-96.

Ohm O.S.B., Th.: Die Katholische Weltmission — gestern und heute. Z.M.R. 39 (1955) 161-176.

Poschmann, B.: Die Kirchengliedschaft. Z.M.R. 39 (1955) 177-194, 257-268.

Prado, fr. Seraf.: El tema missional en la predicación de San Agustín. M.E. 4 no. 15 (1955) 45-54.

Raguin S.J., Y.: Le Missionnaire. Christus. no. 8 (1955) 435-455.

Schmidt, M. A.: Thomas von Aquino und die Mohammedanermission. Zur Einleitung der ,,Summa contra gentiles''. E.M.M. 99 (1955) 70-79.

Seynaeve W.P., J.: Maria's essentiële plaats in het Missiewerk. K. en M. 35 (1955) 3-10.

Vitoria, F. de.: Le De Indis de François de Vitoria. Extraits. U.M.C.F. Edit. documentaire no. 12 (1955) 1-16.

Walter O.F.M.Cap., G.: Ordens- und Missionsberuf im Missionsorden. N.Z.M. 11 (1955) 63-68.

Zambeza S.J., J.: St. Augustine and the infidel world. Worldmission 6 (1955) 70-79.

Zameza S.J., J.: En la galería de grandes Misionologos. Autorretrato Epistolar (San Agustín). M.E. 4 no. 15 (1955) 55-62.

Zarranz, J. P.: Las luchas donatistas, ofrecieron a San Agustín coyuntura magnifica para sentar las bases de su Teología Misionera. M.E. 4 no. 15 (1955) 10-18.

III
MISSIERECHT EN MISSIEMETHODE

Actes de la Première Rencontre des Dirigeants d'Apostolat des Laics en terre Africaine. (Kasubi 8-13 décembre 1953). 170 pp. Rome 1955.

Ballon S.J., R.: Soziale Gerechtigkeit in Asien und Afrika. D.K.M. 74 (1955) 109-110.

Blanc, M.: Au service des lépreux. R.M. 2 (1954) 244-255.

Boisseleau, L.: Missiehulp der leken. K. en M. 35 (1955) 93-97.

Bours, Th.: Missionaire vorming van de leiders der missieactie. Missieactie 10 (1955) 506-515.

Bretaudeau, P.: L'Unesco et les Missions. E.V. 6 (1954) 412-437.

—: Problèmes d'Afrique du Nord. E.V. 7 (1955) 16-25.

Brockmöller S.V.D., A.: Praktische Akkommodation in China. Z.M.R. 35 (1955) 228-233.

Bruls S.A.M., J.: Jeunes Eglises et Laïcat. E.V. 6 (1954) 397-411.

Bühlmann O.F.M.Cap., W.: Die Predigtweise in Afrika. N.Z.M. 11 (1955) 204-220.

Dijker S.M.M., R.: Kalendarium in de Missie. H.M. 34 (1955) 22-31.

Dupont, Jos.: Social adaptations on the Missions. Worldmission 6 (1955) 199-209.

Elenjimittans S.J., A.: Spiritual maturity for India. Worldmission 6 (1955) 80-89.

Gehberger S.V.D., J.: Zur praktischen Anwendung der Constitutio S. Pii PP. V „Romani Pontificis", can. 1125. Th. prakt. Q. 103 (1955) 227-231.

—: Kirchenbussen, ein missionsmethodischer Versuch in Neuguinea. Z.M.R. 39 (1955) 330-334.

Geldorp S.J., Th.: Failliet der Missie? I.M. 1954 blz. 141-151.

Gregorius O.F.M.Cap.: Enige beschouwingen over het aanpassingsvraagstuk. H.M. 34 (1955) 47-50.

Hall M.H.F., G. van: School en Missie. H.M. 34 (1955) 44-46.

Heidrich S.J., P.: Liturgie in Japan. Z.M.R. 39 (1955) 62-65.

Hofinger S.J., J.: Ist das missionsliturgische Anliegen wirklich so wichtig D.K.M. 74 (1955) 38-40.

—: Liturgy and the winning of the nations. Worldmission 6 (1955) 25-33; 173-184.

—: Der priesterlose Gemeindegottesdienst in der Mission. N.Z.M. 11 (1955) 122-141.

Karrer, O.: Die Weltreligionen im Licht des Christentums. Theol. Quartalschr. 135 (1955) 295-319.

Kleine, R.: Die Mission im Religionsunterricht der Höheren Schulen. Z.M.R. 39 (1955) 25-34.

Köster S.V.D., H.: Der Missionar in der neuen Zeit. N.Z.M. 11 (1955) 161-168.

La preghiera e il lavoro apostolico nelle missioni (Anal. Greg. t. LXXII. Ser. fac. theol., sect. A no. 2.) 159 pp. Roma 1954.

Leroi-Gourhan, A.: Christianisme, sociologie et social. R.M. 2 (1954) 201-209.

Licinius O.F.M.Cap.: Het sociale probleem in Azië en Afrika. H.M. 34 (1955) 32-43.

Loffeld C.S.Sp., Ed.: Vorming en taak der missiezusters in modern perspectief. Missieleven 31 (1955) 33-57.

Macheiner S.V.D., A.: Die „Kirchensteuer" in der Mission. N.Z.M. 10 (1954) 279-287.

Marie-Franciscus, D.: La Religieuse Missionnaire. L'aspect social de sa vie. B.U.M.C. 35 (1955) 57-65.

5 MASON, PH.: An Essay on Racial Tension. X-150 pp. London 1954.

Menasce O.P., P. de: Nationalism in Missionary Countries. Worldmission (1954) 267-278.

MERCES DE MÊLO S.J., C.: The Recruitment and Formation of the Native Clergy in India (16th-19th Century). 358 pp. Lisboa 1955.

Mols S.J., R.: Croissance et limites de la sociologie religieuse. N.R.Th. 77 (1955) 144-162.

Mondreganes O.F.M. Cap.: Tres formidables enemigos de las misiones: comunismo, Islamismo y Nacionalismo. E.D. 8 (1955) 96-114.

Mous M.H.F., J.: Technische opleiding van de broeders. H.M. 34 (1955) 232-237.

Neven C.S.Sp., C.: Katechetische opleiding van de missionaris. H.M. 34 (1955) 205-221.

OHM O.S.B., TH.: Ruhe und Frömmigkeit. Ein Beitrag zur Lehre von der Missionsmethode. 121 S. Münster i.W., 1955.

Paventi, Gav.: La actividad misional en los Seminarios. Normas y orientaciones de la Sagrada Congregación de Propaganda Fide. M.E. 4 no. 15 (1955) 90-104.

Prévost, M.H.: Le Laïcat missionnaire. N.Z.M. 10 (1954) 241-251.

Queguiner, M.: Aspects du nationalisme indien. Etudes 286 (1955) 78-84.

Reeper M.H.F., J. de: De Missionaris en de Priestermissiebond. H.M. 34 (1955) 12-21.

RICHMOND, A.H.: The Colour Problem. 372 pp. Harmondsworth, Middlesex (England) 1955.

Rodriguez O.E.S.A., Is.: El catecumenado en la disciplina de Africa según S. Agustín. M.E. 4 no. 15 (1955) 63-77.

Schlette, H.R.: Zum Problem des zirkularen Denkens. Z.M.R. 39 (1955) 83-91.

Sheen, Mgr. Fulton J.: No dialogue with Communism. Worldmission 5 (1954) 259-266.

Smith M.M., A. E.: Ways to win men in Japan. Worldmission 6 (1955) 157-167.

Snijders S.V.D., A.: Liturgische aanpassing in de Missie. K.M. 75 (1955) 308-311.

Steltenpool S.V.D., Th.: India-problemen. K.M. 75 (1955) 381-385.

Stolte, J.B.: Zorg voor de fysieke conditie van de missionarissen. H.M. 34 (1955) 238-240.

Straelen S.V.D., H. van: L'Eglise et les problèmes sociaux au Japon. R.M. 3 (1955) 13-31.

—*:* Het aanpassingsprobleem in de missie. Kerkenbouw in Japan. K.M. 75 (1955) 350-353.

Ting Pong Lee C.M.F., Ign.: De influxu S. Congregationis de Propaganda Fide in jus ecclesiasticum condendum. E.D. 7 (1954) 52-73.

—*:* De jejunio eucharistico in formulis facultatum S.C. de Prop. Fide et in Const. Apost. „Christus Dominus". Comment. pro relig. 35 (1954) 98-101.

Vromant C.I.C.M., G.: — Bongaerts C.I.C.M., L.: De Fidelium Associationibus. De actione catholica. De Legione Mariae. Ad usum utriusque Cleri, praesertin Missionariorum. X-176 pp. Desclée de Brouwer, Bruges 1955.

Walter O.F.M.Cap, Gonsalvus: Künftige Missionsmethode in China. Z.M.R. 39 (1955) 316-322.

IV

MISSIOGRAFIE EN MISSIEGESCHIEDENIS

Anasagasti O.F.M., P. de.: El alma misionera de San Francisco de Asís. 104 pp. Bilbao 1955.

Aster O.F.M. Cap., Gentilis: Morgen is mijn eiland rijk. Vijftig jaar Capucijnenmissie op Borneo. 175 blz. Tilburg 1955.

Aster O.F.M. Cap., Gentilis: Vijftig Jaren Capucijnenmissie op Borneo. I.M. 1954 blz. 128-140.

Barassin, J.: Naissance d'une Chrétienté. Bourbon, Des origines jusqu'en 1714. XX, 448 pp. Saint-Denis Réunion 1953.

Baud M.S.F.S., Mgr. J. A.: Les missionnaires étrangers dans l'Inde. U.M.C.F. 31 (1955) 83-85.

Beaudevin M.E.P., E.: De Kerk in Zuid-Korea. K. en M. 35 (1955) 98-102.

Beckmann S.M.B., J.: Einheimischer Klerus und Rassenfrage. N.Z.M. 11 (1955) 1-14.

Berden O.F.M., E.: The Carmel in Sind. N.Z.M. 11 (1955) 169-178.

Bernard-Maitre S.J., H.: Le „siècle chrétien" de l'ancien Japon. R.M. 2 (1954) 256-262.

—*:* Saint François-Xavier. La Vie Spir. déc. 1954 pp. 475-486.

Bettray S.V.D., Joh.: Die Akkommodationsmethode des P. Matteo Ricci S.J. in China. VII-300. S. Romae 1955.

Bettray S.V.D., J.: Der einheimische Klerus in Afrika. Theol.-prakt.Q. 103 (1955) 136-141.

—: Das katholische Missionswerk. Laienapostolat im schwarzen Afrika. Theol.-prakt. Q. 103 (1955) 329-337.

Biermann O.P., B.: War Martin Martini chinesischer Mandarin? N.Z.M. 11 (1955) 221-225.

Blanc, J.: Les Missions de Colombie. U.M.C.F. 31 (1955) 32-38.

—: Enseignements de la hiérarchie en pays de mission. U.M.C.F. Edit. documentaire no. 9, 1955.

—: Les statiques des missions d'Afrique française en 1954. U M.C.F. 31 (1955) 174-183.

Boelaert M.S.C., E.: De Missionarissen van het H. Hart in Kongo. Het Vikariaat Coquilhatstad. K. en M. 35 (1955) 202-207.

Bolshakoff, S.: Les missions étrangères dans l'Eglise orthodoxe russe. Irénikon 28 (1955) 159-175.

Bornemann S.V.D., Fr.: Verzeichnis der Schriften von P. W. Schmidt S.V.D. (1868-1954). Anthr. 49 (1954) 385-432.

—: P. W. Schmidts Aufsätze und Vorträge. Anthr. 49 (1954) 663-668.

—: P. W. Schmidts Vorlesungen über den Entwicklungsgedanken in der ältesten Religion Anthr. 49 (1954) 669-682.

BOUDENS O.M.I., R.: Ritter Christi. Das Leben des Eugen von Mazenod, Stifter der Oblaten der Unbefleckten Jungfrau Maria. 241 S. Würzburg 1954.

Boudens O.M.I., R.: Negombo, un centre de résistance catholique a Ceylan sous l'occupation hollandaise (1658-1796). N.Z.M. 11(1955) 81-91

Bouffard e.a., A.: L'Octave de l'Unité chrétienne. Prêtre et Missions 13 (1955) 1-64.

—: „Naya" Pelagie. Une fleur des neiges. l.c. 71-78.

BRADA O.P., W.: Brion 1782-1821. 91 blz. Willemstad 1954.

BRASIO C.S., Sp. ANT.: Monumenta Missionaria Africana. Africa Occidental (1469-1599). Suplemento dos séculos XV e XVI. XXXIX+684 pp. Lisboa 1954.

Braunmandl S.J., K.: Wat leert de Chinees in Djakarta? M.N.S.J. 63 (1955) 130-138.

Brunner W.V., J.: Stand der Missionen der Weiszen Väter. N.Z.M. 10 (1954) 252-263.

BURRUS S.J., E.: Kino Reports to Headquarters. Correspondence of Eusebio F. Kino S.J. from New Spain with Rome. 135 pp. Roma 1954.

Burrus S.J., E. J.: Was Pedro Caltzontzin († 1576), grandson of the last Tarascan king, a Jesuit? A.H.S.J. 24 (1955) 211-220.

Carrière O.M.I., G.: L'Honorable Compagnie de la Baie d'Hudson et les Missions des Oblats, 1844-1861. Rev. de l'Univ. d'Ottowa 25 (1955) 330-364.

CARROUGES, M.: Charles de Foucauld, explorateur mystique. 298 pp. Paris 1954.

Castonon O.P., F.: The faith survives in Babuyan. Worldmission 6 (1955) 34-40.

Ceccherelli O.F.M., Cl.: El Bautismo y los Franciscanos en México (1524-1539). Miss. Hisp. 12 (1955) 209-289.

Ceuppens C.I.C.M., *J.:* Jaarboek voor de Katholieke Missiën van België. Annuaire des Missions Catholiques de Belgique 1955. 185 blz. Brussel 1955.

Cellard, J. B.: Chrétientés du Viet-Nam. U.M.C.F. 31 (1955) 22-27.

Cieslik S.J., H.: Die Heilige Schrift in der alten Japanmission. N.Z.M. 11 (1955) 30-41.

—: The Great Martyrdom in Edo 1623. M.N. 10 (1954) 1-44.

Collins M.M., W. J.: Church schools in British Africa. Worldmission 6 (1955) 41-52.

Combaluzier C.M., F.: François-Marie Halnat (14 novembre 1760 - 31 juillet 1808), Lazariste, Paccanariste, Missions-Etrangères de Paris. Documents (2). N.Z.M. 10 (1954) 264-278; 11 (1955) 42-55.

Considine, J.: Africa, world of new men. 407 pp. Washington 1954.

Costermans O.P., J.: De lijdende Kerk van Indo-China. K.M. 75 (1955) 337-340.

—: De Dominikanen in Kongo. Het vicariaat Niangara. K. en M. 35 (1955) 134-141.

Coyos M.E.P., Const.: Arrest of a Missionary in Korea. Worldmission 6 (1955) 136-150.

Cuvelier, Mgr. J. & Jadin, J.: L'ancien Congo d'après les archives romaines (1518-1640). Académie royale des sciences coloniales, Sect, sciences mor. et polit., Mém. in 8°. Tom. XXXVI, F. 2. Série historique. Bruxelles 1954. 600 pp.

Decker P.B., e.a. V. de: Afrique britannique. L'Uganda. G. L. no. 177 (1955) 1-48.

—: Organisation d'une grande paroisse missionnaire (Ruanda-Urundi). G. L. no. 178 (1955) 1-48.

—: Soeurs Africaines. G. L. Mai 1955.

—: Baudouinville 1905-1955. Le plus ancien des grands séminaires du Congo. l.c.

D'Elia S.J., Pasquale: Una Storia di Filosofia Cinese. Stud. Patavina 3 (1954) 425-460.

Dellepoort, J.: Aantekeningen bij de statistische gegevens betreffende het Nederlands missiepersoneel per 1 Januari 1955. H.M. 34 (1955) 181-182.

Dequae, A.: Problemen in Belgisch Kongo. Streven 8 (1954) 203-210.

Derumeaux, P.: SaintBernard et les infidèles. Missions Cath., févr. 1955 pp. 327-337.

Domenico da Naarda O.F.M. Cap., Le catholicisme dans l'Ethiopie d'aujourd'hui. U.M.C.F. 31 (1955) 75-82.

Dresse, R.E.: Sommes-nous responsables? Etudiants catholiques d'outre-mer en Angleterre. E. V. 7 (1955) 115-126.

Dufay M.E.P., F.: En Chine l'Etoile contra la Croix. 9e ed. 238 pp. Tournai 1954.

Duperray, J.: La littérature chrétienne chinoise. E.V. 6 (1954) 302-314.

—: L'Asie porte un défi a l'Eglise. E.V. 7 (1955) 108-114.

Dussercle C.S.Sp., R.: Du Kilima-Ndjaro au Cameroun. Monseigneur F.X. Vogt (1870-1943) 208 pp. Paris 1954.

Dvornik, F.: Les Bénédictins et la christianisation de la Russie. 1054-1954. L'Eglise et les Eglises. I Chevetogne, 1954 p. 323-349.

Echanove S.J., A: Origen y evolución de la idea jesuítica de "Reducciones" en las Misiones del Virreinato del Perú. Miss. Hisp. 12 (1955) 95-144.

EGANA S.J., ANT. DE: Monumenta Peruana 1 (1565-1575). (Monumenta Hist. S.J., vol. 75). XX+800 pp. Romae 1954.

Emmerich S.V.D., H.: Die ,,Steyler Missionsgesellschaft" in den Stürmen der jüngsten Vergangenheit. D.K.M. 74 (1955) 46-48.

Ennis, A.: Fray Alonso de la Vera Cruz O.S.A. (1507-1584). A study of his life and his contribution to the religious and intellectual affairs of early Mexico. Augustiniana 5 (1955) 52-124.

Ernst S.J., P.: Katholische Schule am Kongo bedroht. D.K.M. 74 (1955) 78-82.

E. V.: Le monde missionnaire en 1954. Ensemble et détail des événements de l'année sous l'angle missionnaire. E.V. 7 (1955) 163-320.

FORRESTAL, P.: Benavides' Memorial of 1630. Translated by ... with an historical introduction and notes by Cyprian J. Lynch O.F.M. 96 pp. Washington D.C. 1954.

FREITAG S.V.D., ANT.: Dich preisen die Völker. 422 S. Kaldenkirchen, Rhld., 1954.

FREITAG S.V.D., ANT.: Kerend Missiegetij. Hedendaagse missieproblemen. 208 blz. Deurne 1955.

Freitag S.V.D., A.: Maria in Zuid-Amerika. K.M. 75 (1954) 249-250.

Geerts, F.: De Kerk in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi. K. en M. 35 (1955) 71-85.

—: De Kerk in Mexico. K. en M. 35 (1955) 193-201.

GEIGER O.F.M., M.: Palou's Life of Fray Junipero Serra. Translated and annotated by ... Academy of American Franciscan History. XXX — 547 pp. Washington 1955.

Glazik M.S.C., J.: Die Missionare vom Hlst. Herzen Jesu und die Mission. Z.M.R. 38 (1954) 270-280.

GONÇALVES S.J., DIOGO: História do Malavar (Hs. Goa 58 des arch. Rom. S.J.) Hrsg. und erläutert von Josef Wicki S.J. (Missionswissenschaftliche Abhandlungen und Texte. Heft 20). XVIII u. 142 S. Münster i.W. 1955.

Gracias, Valerian Card.: Catholic and Indian. Worldmission 5 (1954) 393-408.

Grivec, F.: Das Verhältnis Cyrills und Methods zu Bayern. Münch. Theol. Zt. 6 (1955) 167-176.

Haest C.M., J.: Les Chinois dans le Vicariat Apostolique de Surabaia. M.B. 7 (1955) 291-295.

Hagel O.M.I., J.: Zum Schulkampf in Südafrika. D.K.M. 74 (1955) 138-140.

—: Schulsturm in Südafrika. Z.M.R. 39 (1955) 283-296.

Hammerschmidt, E.: Die Anfänge des Christentums in Aethiopien. Z.M.R. 38 (1954) 281-294.

Hecken C.I.C.M., Jos. van: Les réductions catholiques du pays des Ordos. Une méthode d'apostolat des missionnaires de Scheut. N.Z.M. 11 (1955) 105-121; 191-203.

Herget C.ss.R., Ch.: The tragedy of Paraguay. Worldmission 6 (1955) 53-61.

Holterman O.P., M.: 50 Años en la Lucha 1904-1954. Los Padres Dominicos en Puerto Rico. 56 blz. Catano 1954.

Huber, G.: Kreuze über Nagasaki. Den sechsundzwanzig Erstlingsmartyrern Japans zum Gedächtnis. 212 S. Werl. i.W. 1954.

Hunger S.J., W.: Woher die Fülle kirchlicher Berufe in Japan? D.K.M. 73 (1954) 173-176.

—: Blutzeuge der Südsee. D.K.M. 74 (1955) 41-45.

Kerkers O.F.M. Cap., Aurelius: Apostolisch Vicariaat van Medan. I.M.blz. 160-166.

Keuppens W.P., J.: Het gehalte van de zwarte Klerus. K. en M. 35 (1955) 122-124.

Kleinlercher, J.: Ein Kernpunkt der Missionsfrage. Theol.-prakt. Q. 103 (1955) 320-325.

Koenen, G.: Evolutie en missioneringstempo in Centraal Afrika. K.M. 75 (1954) 241-243; 288-291; 313-314; 348-349.

Kowalsky O.M.I., N.: Stand der katholischen Missionen um das Jahr 1765 an Hand der Uebersicht des Propagandasekretärs Stefano Borgia aus dem Jahre 1773. N.Z.M. 11 (1955) 92-104; 179-190.

Lacerda S.J., A. G. de: The Church in Portuguese Africa. Worldmission 6 (1955) 225-232.

Laroche, J. L.: Mentalité chrétienne des jeunes Congolais. E.V. 6 (1954) 317-327.

Laures S.J., Joh.: Takayama Ukon und die Anfänge der Kirche in Japan. Missionswissenschaftliche Abhandlungen und Texte. Heft 18. XV. 397 S. Münster 1954.

Laures S.J., Joh.: The Catholic Church in Japan. 252 pp. Tokyo 1954.

Laures S.J., J.: Geschichte der Kirche von Echizen (Japan). Z.M.R. 39 (1955) 92-105.

Leclercq, J.: Vie du Père Lebbe. 353 pp. Tournai 1955.

Leippert C.M.P., Schw. M. Bas.: 60 Jahre Congregatio Missionaria Pallottinarum (C.M.P.). Z.M.R. 39 (1955) 326-328.

Lejeune, L.: Avec Jérôme Becker en Afrique Orientale. 292 pp. Namur 1955.

Lelong O.P., M.H.: Témoignage sur une grande figure missionnaire: Mgr. Alain de Boismenu, évêque des Papous. Missions cath. juillet 1954, pp. 210-218.

Levie S.J., J.: In Memoriam. Le Père Pierre Charles S.J. (1883-1954). N.R.Th. 76 (1954) 254-273.

Linssen C.I.C.M., G.: De Kerk op de Philippijnen. K. en M. 35 (1955) 33-41.

Liu Ho-peh, M: Ich male für Gott. D.K.M. 74 (1955) 135-138.

Lokuang, St.: Le culte de Notre-Dame en Chine. U.M.C.F. 31 (1955) 3-8.

Loogman C.S.Sp., A.: Het raadsel van de Mau Mau. K.M. 76 (1955) 68-70; 105-107; 140-141; 146-147; 176-178.

Lougnon, Alb.: 1. L'Ile Bourbon pendant la Régence. Desforges-Boucher, les débuts du café. 472 pp. dactylographiées.

2. Classement et Inventaire de la serie Co (fonds de la Compagnie des Indes) des Archives départementales de la Réunion 334 pp. Dactylographiées. Thèses en Sorbonne (22 janvier 1955).

Marie-Ludovic, Frere: Le Père Léon Lejeune, missionnaire et lépreux. 246 pp. Mont-St.-Guibert et Differt 1954.

Mason F.S. C.J., E.: The Sudan and catholic life. Worldmission 6 (1955) 216-224.

Merten Th.: L'exil s'achève dans la gloire. La vie de Mère Berchmans, Trappistine Missionnaire. 216 pp. Bruges 1955.

Metzler O.M.I., J.: Die Aufnahme des Apostolischen Breves ,,Multa praeclare'' in Indien. Nach den Akten des Propagandaarchivs. Z.M.R. 38 (1954) 295-309.

Meuleman, J.: Un grand missionnaire contemporain: Mgr. Henri Streicher (1863-1952). Revue du clergé africain, juillet 1954 pp. 370-392.

Missie-Academie van het Groot-Seminarie te Roermond: Ontmoeting met Maria. Maria in de ,,Nederlandse'' Missiegebieden. 147 blz. Roermond 1954.

Molitor, J.: Die Wirksamkeit des georgischen Mönchtums auszerhalb der Landesgrenzen. Z.M.R. 39 (1955) 2-17.

Monchanin S.A.M., J.: L'Heure de l'Inde. E.V. 7 (1955) 30-38.

— Le malentendu. E.V. 7 (1955) 86-97.

Nagae, L.S.: Wie ich die Lage in Japan sehe. D.K.M. 74 (1955) 99-100.

Nederlands Missiepersoneel. Statistische gegevens per 1 Januari 1955. H.M. 34 (1955) 166-180.

—: Nederlandse missionarissen over de gehele missiewereld. Missie-Actie 10 (1955) 462-477.

Neuner S.J., J.: Maria in Indien. D.K.M. 73 (1954) 168-172.

—: Indien huldigt Maria. D.K.M. 74 (1955) 35-37.

—: Altes und neues Ceylon. D.K.M. 74 (1955) 101-105.

Nevins, J.: The Meaning of Maryknoll. 344 pp. New York 1954.

Norberta, Zr. M.: De opleiding van inheemse Zusters in Afrika. K. en M. 35 (1955) 125-133.

O'Connor, P.: Vietnam, a ravaged vineyard. Worldmission 6 (1955) 10-20.

Omaechevarria O.F.M., Ign.: Mártires Franciscanos de Georgia. Miss Hisp. 12 (1955) 5-93; 291-370.

Otto S.J., J. A.: Amerika holt auf. D.K.M. 74 (1955) 9-12.

—: Kalter Krieg um Goa. D.K.M. 74 (1955) 141-144.

Palou O.F.M., Fr.: Life of Fray Junípero Serra. Translated and annotated by Maynard J. Geiger O.F.M. XXX + 547 pp. Washington 1955.

Palmqvist, A.: Die römisch-katholische Kirche in Schweden nach 1781. I Das apostolische Vikariat 1783-1820. 508 S. Upsala-Stockholm 1954.

Petech, L.: I Missionari Italiani nel Tibet e nel Nepal. I-V. Roma 1952-1954.

Peters, Jos.: Hoe benaderen wij de hogere standen in India. K.M. 75 (1954) 245-248.

—: Om de eenheid en de groei der Malabaarse christenheid. Ibid. 281-283.

—: De groei van de Kerk in de Centraal-Afrikaanse Unie. Ibid. 321-323.

—: De Katholieke Kerk in Pakistan. Ibid. 344-346.

—: De Katholieke Kerk in de Boeddhistische landen. Ibid. 377-380.

—: Te weinig priesters. Kernprobleem van de Kerk op de Philippijnen. K.M. 76 (1955) 14-19.

—: De Chinese jeugd bedreigd. Vijf en een half millioen kinderen op communistische scholen. Ibid. 41-43.

—: Het welslagen van het moderne missiewerk is in hoge mate afhankelijk van de leek. Ibid. 75-76.

—: Kerstening van het huwelijksleven in Azië. Ibid. 102-104.

—: Samenwerking met de Unesco. Ibid. 136-138.

—: De Kerk in Afrika bedreigd. Ibid. 168-170.

—: Moedig pionierswerk onder de negers en Indianen in Zuid-Amerika. Ibid. 204-206.

Pflaum O.F.M., Bischof Kilian: Nathanael Burger und die Mission von Shansi und Shensi 1765-1780. (Quellenschriften für Franziskanische Missionsarbeit 1). 196 S. München 1954.

Plattner, F. A.: Quand l'Europe cherchait l'Asie. L'incroyable Odyssée des Jésuites missionnaires, 1541-1785. 304 pp. Tournai 1954.

Pothacamury, Th.: What prospects has the Church of India? M.B. 7 (1955) 370-376.

Prévost M.E.P., G.: L'Eglise du Silence. Rev. de l'Univ. d'Ottawa 25 (1955) 257-272.

Rath C.S.Sp., J.: Mau Mau. Das warnende Zeichen. Z.M.R. 39 (1955) 297-316.

Rennard, J.: Histoire religieuse des Antilles françaises des origines à 1914. 450 pp. Paris 1954.

Rétif S.J., A.: Missionnaires du XX siècle. Christus, no. 5 pp. 120-130.

—: Les Missions catholiques dans le monde. Cahiers Charles de Foucauld 9 (1955) 33-40.

Rijckmans, P. — e.a.: Congo. G.L. no. 180 juillet 1955.

Robert S.V.D., L.: Die Legio Mariä in Einsatz und Bewährung. Ein Tatsachenbericht. 104 S. Kaldenkirchen (Rhld.) 1955.

Rondelez C.I.C.M., V.: Scheut getuigt in China. 289 blz. Scheut-edities, Brussel z.j. (1954).

Rutges, J. F.: La „Pantja Sila" et la liberté religieuse en Indonésie. R.M. 3 (1955) 32-51.

Sa, Art. Bas. de.: Documentaçâo para a História das Missoes do Padroado Português do Oriente. Insulíndia, Vol. I: 1506-1549. Coligida e anotada por . . . XXXIX + 654 pp. Lisboa 1954.

Schaefer S.V.D., A.: Het Maria-legioen doet wonderen in Nieuw-Guinea. K.M. 75 (1954) 220-223.

Schenk, Joh.: Der Apostel einer groszen Stadt, Petrus Claver. 242 S. Regensburg 1954.

Schurhammer S.J., G.: Franz Xaver. Sein Leben und seine Zeit. Erster Band: Europa 1506-1541. XXXII u. 744 S. Freiburg i. Br. 1955.

Schurhammer S.J., G.: Die Königstaufen des H. Franz Xaver. Analecta Gregor. 72 (1954) 89-108.

Schütte S.V.D., J.: Die christliche Maske des Chinesischen Kommunismus. Z.M.R. 39 (1955) 17-25.

Seumois O.M.I., A.: Etapes historiques de la mission Esquimaude. Prêtre et Missions 29 (1954) 290-296.

SMIT, MGR. J. O.: Wilhelmus Marinus Kardinaal van Rossum. Een groot mens en wijs bestuurder. 38 blz. Roermond 1955.

Smyth S.S.C., B.: The Barangay of the Virgin. World mission 5 (1954) 469-489.

Sorre, M.: Géographie des activités religieuses. R.M. 29 (1955) 85-92.

Spellman, Franc. Card.: Red China Prisoners. M.B. 7 (1955) 183-188.

TALBOT, C. H.: The Anglo-Saxon Missionaries in Germany. Being the lifes of SS. Willibrord, Boniface, Sturm, Leoba and Lebuin, together with the Hodeoporicon of St. Willibald and a selection from the correspondence of St. Boniface. Translated and edited by ... XVII, 234 pp. London 1954.

THOMAS, P.: Christians and Christianity in India and Pakistan. 260 pp. London 1954.

Trivière M.E.P., L.: The first Japanese Congregation. Worldmission 5 (1954) 425-434.

Turquetil O.M.I., Mgr. *A.:* Sainte Thérèse et le miracle de la conversion des Esquimaux. Mémoires inédits de l'évêque des Esquimaux. Prêtre et Missions 29 (1954) 312-338.

VALTIERRA, A.: Pedro Claver S.J. 908 pp. Bogota 1954.

Vandenberghe O.P., F.: Mgr. Gregorius Lo, de eerste Chinese bisschop (1617-1691). K. en M. 35 (1955) 86-92.

Verwilghen, A. F.: Punis par où nous avons péché. M.B. 7 (1955) 302-309.

Walchars S.J., J.: Die letzten Stunden. Zur Seligsprechung von 56 Märtyrern Chinas am 17 April 1955. D.K.M. 74 (1955) 105-109.

WICKI S.J., J.: Documenta Indica. Vol. III. (1553-1557) (Momumenta historica Societatis Jesu vol. 74. Monumenta Missionum vol. 6). XXVIII, 58, 872 pp. Romae 1954.

Wicki S.J., J.: Zum Humanismus in Portugiesisch Indien des 16. Jahrhunderts. In: Studi sulla Chiesa antica e sull' Umanesimo. Roma 1954 p. 193-246.

Worms S.A.C., E.: Bei den Australiern. D.K.M. 74 (1955) 145-147.

WU, JOHN: Par delà l'Est et l'Ouest. 272 pp. Tournai 1955.

V

LAND- EN VOLKENKUNDE, GODSDIENSTWETENSCHAP EN TAALWETENSCHAP

A. LAND- EN VOLKENKUNDE

Beckmann S.M.B., J.: Mission und Ethnologie. Zum Tode von P. Wilhelm Schmidt S.V.D. (1868-1954). N.Z.M. 10 (1954) 293-296.

Berndt, R.M.: Contemporary significance of pre-historic stone objects in the Eastern Central Highlands of New Guinea. Anthr. 49 (1954) 553-587.

Boelaert, E.: Faut-il créer des réserves pour les indigènes? Zaïre 9 (1955) 133-142.

—: Dernières données sur la démographie Mongo. Zaïre 9 (1955) 741-748.

Braasem, W. A.: De pantun, het Indonesische volkskwatrijn en zijn varianten over de wereld. Kongo-Overzee 11 (1955) 193-211.

Brouwer S.M.A., L.: Magie in het Zuiden van Beneden-Volta. H.M. 34 (1955) 222-231.

Bulck S.J., G. van: Le problème du mal chez quelques populations d'Afrique noire. R.M. 29 (1955) 93-111.

Caeneghem, R. van.: Hekserij bij de Baluba van Kasai. 280 blz. Brussel 1955.

Camp, Ch. M. and *Nettl, Br.:* The Musical Bow in Southern Africa. Anthr. 50 (1955) 65-80.

Carroll, L. K.: Art from the soul of Nigeria. Worldmission 5 (1954) 307-319.

Charles S.J., V.: Familles ouvrières et évolution sociale a Thysville. Zaïre 9 (1955) 731-740.

Comhaire, J.: Sociétés secrètes et mouvements prophétiques au Congo Belge. Africa 25 (1955) 54-59.

Costa S.D.B., G.: The Garo Code of Law. Anthr. 49 (1954) 1041-1066.

Crazzolora J.: Gesellschaftliche und religiöse Anschauungen und Gebräuche der Nueer. 222 S. Wien-Mödling 1955.

Denolf C.I.C.M., P.: Aan de Rand van de Dibese. (Kon. Belg. Kol. Instituut. Afd. zedek. en polit. wetenschappen. XXXIV) 846 blz. Brussel 1954.

Dschu Hsi: Djin-Si Lu. Die sungkonfuzianische Summa mit dem Kommentar des Ya Tsai, übersetzt und erläutert von Olaf Graf O.S.B. (Monumenta Nipponica Monographs, no. 12). Bd. I. 297 S.; Bd. II 768 S.; Bd. III. 595 S. Tokio 1953.

Eberle, O.: Cenalora. Leben, Glaube, Tanz und Theater der Urvölker. 350 S. Olten 1954.

Frick, Joh.: Märchen aus Ch'ing-hai. Anthr. 49 (1954) 511-552.

—: Mutter und Kind bei den Chinesen in Tsinghai. Anthr. 50 (1955) 337-374.

Galis, K. W.: Papoea's van de Humboldtbaai. Bijdrage ener ethnografie. 312 blz. 's Gravenhage 1955.

Gerstner S.V.D., A.: Die glaubensmäszige Einstellung der Wewäk-Boikin-Leute zu den Krankheiten and deren Heilung (Nordost-Neuguinea). Anthr. 49 (1954) 460-480; 50 (1955) 319-336.

Gusinde S.V.D., M.: Godsdienstig besef van de primitief in het houten tijdperk. K.M. 75 (1954) 211-214; 251-253.

—: Pygmies and Pygmoids: Twides of Tropical Africa. Anthr. Quaterly 28 (1955) 3-61.

—: Meine Forschungsreise zu den Yupa-Indianern im westlichen Venezuela. Anthr. 50 (1955) 418-427.

Haan, R. den —: Het Varkensfeest zoals het plaatsvindt in het gebied van de rivieren Kao, Mujn en Mandobo (Ned. Nieuw Guinea). Bijdr. tot de taal-, land en volkenkunde. 111 (1955) 92-106; 162-190.

Heinisch, H. H.: Südost-Asien. Menschen, Wirtschaft und Kultur der Staaten und Einzelräume. 480 S. mit 72 Fotos und 19 Textkarten. Berlin 1954.

Hermanns, M.: The Indo-Tibetans. The Indo-Tibetans and Mongoloid

Problem in the Southern Himalaya and North-Northeast India. With 74 Illustrations and one Map. 159 pp. Bombay 1954.

HERSKOVITS, M. J.: Cultural Anthropology. An abridged revision of Man and his Works. XVI, 569 pp. New York 1955.

Hilber S.M.B., J.: Bei den Ureinwohnern auf Formosa. D.K.M. 74 (1955) 75-77.

Hsiao, P.S.Y.: Dschündz, das Menschenideal der Chinesen. Z.M.R. 39 (1955) 269-283.

ITTMANN, JOH.: Volkskundliche und religiöse Begriffe im nördlichen Waldland von Kamerun. Afrika and Uebersee. Beiheft 26. II + 68 S. Berlin 1953.

Jacobs, J.: La vannerie, la poterie et le tissage dans les proverbes tetela. Kongo-Overzee 21 (1955) 272-288.

Karow, O.: Das Daidôruijuhô und die Kokugaku. M.N. 10 (1954) 45-64.

Koehn, A.: Harbingers of Happiness. The Door Gods of China. M.N. 10 (1954) 81-106.

Kruse O.F.M., A.: Purá, das Höchste Wesen der Arikéna. Anthr. 50 (1955) 404-416.

Lamal S.J., Fr.: La densité de la population rurale au Congo Belge. Zaïre 9 (1955) 723-730.

Leeden, A. C. van der: Inheemse arbitrage in het binnenland van Sarmi. Bijdr. tot de taal-, land- en volkenkunde. 111 (1955) 202-215.

LINDSKOG, BIRGER: African Leopard Men. (Studia Ethnographica Upsaliensia, VII). XII + 219 pp. Uppsala 1954.

MAQUET, J. J.: Le Système des relations sociales dans le Ruanda ancien. (Annales du Musée Royal du Congo Belge, Tervuren. Sciences de l'Homme, Ethnologie Vol. I.) 221 pp. Tervuren 1954.

Maranta, E. A.: Social evolution in Africa. Worldmission 5 (1954) 409-424.

Meggitt, Merv.: Djanba among the Walbiri, Central Australia. Anthr. 50 (1955) 375-403.

Meiser S.V.D., L.: The "Platform" Phenomenon along the Northern Coast of New Guinea. Anthr. 50 (1955) 265-272.

NAGAI, TAKASHI: Notizen auf einem Sterbebett. Autorisierte Uebersetzung aus dem Japanischen von Olav Graf O.S.B. 343 S. St. Ottilien 1954.

Nicolas P.B., F. J.: Enigmes des L'éla de la Haute-Volta (A.O.F.). Anthr. 49 (1954) 1013-1040.

PAUL, A.: A History of the Beja Tribes of the Sudan. VII + 164 pp. Cambridge 1954.

Pauwels P.B., M.: Le symbolisme du tabouret Munyarwanda. Kongo-Overzee 21 (1955) 144-156.

PRICE, TH.: African Marriage. 56 pp. London 1954.

Prins, A.: Shungwaya, die Urheimat der Nordost-Bantu. Eine stammesgeschichtliche Untersuchung. Anthr. 50 (1955) 273-281.

Respondek C.M.M., Th.: The husband pays in Africa. Worldmission 5 (1954) 350-360.

Rock, J. F.: The [1]Dă [3]Nv Funeral Ceremony with special reference to the origin of [1]Na-[2]khi weapons. Anthr. 50 (1955) 1-31.

SCHEBESTA, P.: Die Negrito Asiens. Bd. II. Ethnographie der Negrito. 1 Halbband. Wirtschaft und Soziologie. Stud. Inst. Anthr. Vol. XII. XVI und 340 S. mit 27 Erläuterungsskizzen im Text und 42 Bildtafeln. Mödling-Wien 1954.

SCHMIDT S.V.D., H.: Das Mutterrecht. Mit einem Vorwort von F. Bornemann. (Studia Instituti Anthropos, Vol. 10). 186 S. Mödling bei Wien 1954.

SCHMIDT WILH.: Gebräuche des Ehemannes bei Schwangerschaft und Geburt, mit Richtigstellung des Begriffs der Couvade. Mit einem Vorwort von W. Koppers (Wiener Beitrage zur Kulturgeschichte und Linguistik, Bd. X). 337 S. Wien 1954.

SEIFERT, J. L.: Sinndeutung des Mythos. 350 S. Wien 1954.

Serjeant, R. B.: Star-Calendars and an Almanac from South-West Arabia. Anthr. 49 (1954) 433-459.

Sölken, H.: Innerafrikanische Wege nach Benin. Anthr. 49 (1954) 809-933.

Sousberghe, L. de: L'étude du droit coutumier indigène. Méthode et obstacles. Zaïre 9 (1955) 339-358.

Szczesniak, Bol.: The Sumu-Sanu Myth. Notes and Remarks on the Jimmu Tennô Myth. M.N. 10 (1954) 107-126.

VANSINA, J.: Les Tribus Ba-Kuba et les peuplades apparentées. (Annales du Musée Royal du Congo Belge, Tervuren. Sciences de l'Homme, Monographies ethnographiques. Vol. I). 64 pp. Tervuren 1954.

Vansina, J.: Initiation rituals of the Bushong. Africa 25 (1955) 138-153.

Veldhuis, L.: The pygmies and their religion. Worldmission 6 (1955) 90-102.

Verly, R.: Le „Roi divin" chez les Ovinbundu et les Kimbundu de l'Angola. Etude des rites d'inhumation, de momification du cadavre, de vénération des cranes des grands chefs. Zaïre 9 (1955) 675-704.

Viaene, L.: Coup d'œil sur la littérature orale des Bahunde (Kivu)-Kongo-Overzee 21 (1955) 212-240.

WIRZ, P.: Exorcism and the art of healing in Ceylon. IX + 255 p. Leiden 1954.

WIRZ, P.: Die Ainu. Sterbende Menschen im Fernen Osten. 64 pp. München-Basel 1955.

Wortelboer S.V.D., W.: Zur Sprache und Kultur der Belu (Timor). Anthr. 50 (1955) 155-200.

B. GODSDIENSTWETENSCHAP

ABD-EL-JALIL O.F.M., J. M.: Maria im Islam. 104 S. Werl i.W. 1954.

Baljon, J.: De moderne Moslimse Koranexegese. Ned. Theol. Tijdschr. 9 (1954) 65-78.

Bulck S.J., G. van: VIII Internationaler Kongress für Religionsgeschichte Rom, 17-23.4.1955. Z.M.R. 35 (1955) 215-219.

BUNCE, W. K.: Religions in Japan: Buddhism, Shinto, Christianity. XI, 194 pp. Tokyo 1955.

CONZE, E.: Der Buddhismus, Wesen und Entwicklung. 215 S. Stuttgart 1953.

COURTOIS S.J., V.: Mary in Islam. 79 pp. Calcutta 1954.

Dumoulin S.J., H.: Mystik im Urbuddhismus und Hinayana. Z.M.R. 39 (1955) 115-126.

Estermann C.S.Sp., Ch.: Divers rites de purification du sud-ouest de l'Angola. Anthr. 50 (1955) 201-211.

EVANS, I.H.N.: The Religion of the Tempasuk Dusuns of North Borneo. XVIII + 579 pp. London 1953.

Frank, E.: Das Problem des Yoga in abändländischer Sicht. Z.M.R. 39 (1955) 34-43.

Fürer-Haimendorf, Chr. von: Religious Beliefs and Ritual Practices of the Minyong Abors of Assam, India. Anhtr. 49 (1954) 588-604.

GLASENAPP, H. VON: Die Religionen der Menschheit. Ihre Gegensätze und ihre Uebereinstimmungen. 150 S. Wien 1954.

Grillou P.B., P.: Islam et Chrétienté. U.M.C.F. 31 (1955) 111-115; 164-168.

Hammerschmidt, E.: Die Polemik des Islam gegen das Christentum dargestellt auf Grund der neuen Qur'anausgabe der Ahmadiyya-Bewegung. Z.M.R. 35 (1955) 194-214.

Henninger S.V.D., J.: Mariä Himmelfahrt im Koran. N.Z.M. 10 (1954) 288-292.

—: Ist der sogenannte Nilus-Bericht eine brauchbare religionsgeschichtliche Quelle? Anthr. 50 (1955) 81-148.

Hsiang, Paul S.: Confucianism, raw material for Christianity. Worldmission 5 (1954) 320-331.

Ittmann, J.: Gottesvorstellung und Gottesnamen im nördlichen Waldland von Kamerun. Anthr. 50 (1955) 241-264.

Jordens S.J., J: De godsidee en de verlossingsleer van de Bhagavadgîtâ. Bijdragen S.J. 16 (1955) 31-51.

Laufer M.S.C., C.: Aus Geschichte und Religion der Sulka. Anthr. 50 (1955) 32-64.

Liebenthal, W.: Chinese Buddhism during the 4th and 5th Centuries. M.N. 9 (April 1955) 44-83.

LUBAC S.J., H. DE: Aspects du Bouddhisme. Amida. 359 pp. Paris 1955.

Lubac S.J., H. de: La notion du bien et du mal moral dans le bouddhisme, et spécialement dans l'amidisme. R.M. 2 (1954) 222-243.

Lussy O.F.M. Cap., Kunibert und Engelberger O.F.M. Cap., Aquilin: Religiöse Anschauungen und Bräuche bei den Wapogoro. Anthr. 49 (1954) 605-626.

Ohm O.S.B., Th.: Das Christusportrait eines modernen Hindu. Z.M.R. 39 (1955) 106-114.

PARRINDER, E.G.: African Traditional Religion. 160 pp. London 1954.

Pauwels P.B., M.: La divination au Ruanda. Kongo-Overzee 20 (1954) 293-368.

Schiffer S.J., W.: New Religions in Postwar Japan. M.N. 9(April 1955) 1-14.

SCHMIDT S.V.D., W.: Der Ursprung der Gottesidee. Bd. XI (3. Abt.: Die Religionen der Hirtenvölker V): Die asiatischen Hirtenvölker: Die primär-sekundären Hirtenvölker der Jakuten und der Sojoten-Karagassen sowie der Jenisseier und die Synthese der benachbarten Nicht-Hirtenvölker. XXVII + 734 S. Münster i.W. 1954.

SCHMIDT S.V.D., W.: Der Ursprung der Gottesidee. Bd. XII (3. Abt.: Die Religionen der Hirtenvölker VI): Endsynthese der Religionen der asiatischen und afrikanischen Hirtenvölker. Mit einem Vorwort von F. Bornemann, 950 S. Münster i.W. 1955.

Soegyapranata, Mgr. A.: The Javanese Mohammedan. M.B. 7 (1955) 280-285.

STRAELEN, H. VAN: The Religion of Divine Wisdom (Tenrikyo). Folklore Studies Vol. XIII. 164 pp. Tokyo 1954.

Vanoverbergh C.I.C.M., M.: Religion and Magic among the Isneg. Part. IV: Other observances. Anthr. 49 (1954) 1004-1012. — Part V: Samples of Pakkáw. Anthr. 50 (1955) 212-240.

Wirth Roeper Bosch, H.: Die symbolhistorische Methode. Z.M.R. 39 (1955) 127-139.

C. TAALWETENSCHAP

Asamoa, E. A.: The problem of language in education in the Gold Coast. Africa 25 (1955) 60-78.

AVERMAET O.F.M., E. VAN: Dictionnaire Kihuba-Français. Ann. v.h. Kon. Museum van Belgisch-Kongo. Reeks: Wetenschappen van de Mens; afd. Linguistiek, Deel VII. XVI + 838 blz. Tervuren 1954.

Bervoets, St.: Hina-Pay. Enige spreekwoorden van bij de Zande. Zaïre 9 (1955) 279-292.

Blok, H. P.: Kanttekeningen bij de jongste Luganda-spraakkunst. Kongo-Overzee 21 (1955) 306-317.

BULCK S.J., G. VAN: Mission Linguistique 1949-1951. (Institut Royal Colonial Belge. Section des sciences morales et politiques. Mémoires. Tom. XXXI, fasc. 5.) 77 pp. Bruxelles 1954.

—: Orthographie des noms ethniques au Congo Belge, suivie de la nomenclature des principales tribus et langues du Congo Belge. (Inst. Royal Colonial Belge. Section des sciences morales et politiques. Mémoires. Tom. XXVIII, fasc. 2). 146 pp. Bruxelles 1954.

Burgmann S.V.D., A.: P. W. Schmidt als Linguist. Anthr. 49 (1954) 627-658.

—: Karl Neuhaus' Grammatik des Lir (Melanesien). Anthr. 49 (1954) 1089-1093.

Burrus S.J., E. J.: Sanvitores' Grammar and Catechism in the Mariana (or Chamorro) Language (1668). Anthr. 49 (1954) 934-960.

BURSSENS, A.: Inleiding tot de studie van de Kongolese Bantoetalen. XXII + 151 blz. Antwerpen 1954.

Costermans O.P., B.: Logo-Avokaya als taalgroep. Kongo-Overzee 21 (1955) 1-27.

Coupez, A.: La linguistique et le statut des langues africaines. Zaïre 9 (1955) 705-722.

Delanaye, P.: De l'emploi des langues dans l'enseignement des Africains du Congo Belge. Zaïre 9 (1955) 227-260.

DRABBE M.S.C., P.: Spraakkunst van het Marind. (Studia Instituti Anthropos, Vol. 11). 190 blz. Mödling bei Wien 1955.

Emeis, M. G.: Vocaal-harmonie in de Maleise kern van de Indonesische vocabulaire. Bijdr. tot de taal-, land- en volkenkunde. 111 (1955) 191-201.

EVERBROECK, R. VAN: Om Lingála te leren. 208 blz. Scheut-Edities, Brussel 1955.

Favre O.F.M. Cap., B: La grammaire de la langue ménomonie du P. Antoine-Marie Gachet. Anthr. 49 (1954) 1094-1100.

FORTUNE S.J., G.: An Análytical Grammar of Shona. 443 pp. London 1955.

HOIJER, H: Language in Culture. Proceedings of a Conference on the Interrelations of Language and other aspects of Culture. XII + 286 pp. Chicago 1954.

HULSTAERT M.S.C., G.: Au sujet de deux cartes linguistiques du Congo Belge. (Inst. Royal Colonial Belge. Section de sciences morales et politiques. Mémoires. Tom. XXXVIII, fasc. 1) 55 pp. Bruxelles 1954.

HULSTAERT M.S.C., G. EN DE ROP M.S.C., A.: Rechtspraakfabels van de Nkundo (Annales du Musée Royal du Congo Belge, Tervuren. Sciences de l'Homme, Linguistique. Vol. 8). 170 pp. Tervuren 1954.

Jacobs, J.: Nkumi-zang, Tekela. Kongo-Overzee 21 (1955) 42-53.

Lecoste, B.: Le Ngwana, variété congolaise du Swahili. Kongo-Overzee 20 (1954) 391-408.

—: Vocabulaire Ngwana. Kongo-Overzee 21 (1955) 289-297.

Locker, E.: Etre et avoir. Leurs expressions dans les langues. Anthr. 49 (1954) 481-510.

Meeussen, A. E.: Les phonèmes du Ganda et du Bantou commun. Africa 25 (1955) 170-180.

Richardson, I.: Some problems of language classification with particular reference to the Nord-West Bantu Borderland. Africa 25 (1955) 161-169.

Rombouts C.I.C.M., H.: Tonétique du Lokonda. Kongo-Overzee 20 (1954) 376-390.

Rop M.S.C., A. de: Het Lomongo als cultuurtaal. Kongo-Overzee 21 (1955) 265-271.

Stappers C.I.C.M., L.: Een ruund dialekt: de taal der Beena Tubeya. Kongo-Overzee 20 (1954) 369-375.

—: Schets van het Budya. Kongo-Overzee 21 (1955) 97-143.

Thibert O.M.I., A.: La langue esquimaude. Prêtre et Missions 30 (1955) 65-69.

Verri, S.: Il linguaggio degli Ingassana nell' Africa Orientale. Anthr. 50 (1955) 282-318.

VI

PROTESTANTSE ZENDINGSWETENSCHAP

BOER, H. R.: Pentecost and the Missionary Witness of the Church. 235 pp. Franeker 1955.

Doeve, J. W.: L'Evangile de Luc; un moyen de prédication de la mission chrétienne primitive. Ned. Theol. Tijdschr. 9 (1955) 332-337.

GILHUIS, J. C.: Ecclesiocentrische Aspecten van het Zendingswerk met name

bij de ontwikkeling daarvan in Indonesië, bijzonder op Midden-Java. 227 blz. Kampen 1955.

Golterman, W. F.: De betekenis van Evanston voor de Zending. De Heerbaan 7 (1954) 221-231.

Hasselaar, J. M.: Opmerkingen over de éénheid van Israël en de Kerk onder missionaire en eschatologische belichting. Ned. Theol. Tijdschr. 9 (1955) 193-229.

HOGG, W. R.: Mission und Oekumene. Geschichte des Internationalen Missionsrats. Aus dem Engl. übers. v. H. Bolewski und M. Schlunk. 458 S. 1954.

Jansen Schoonhoven, E.: Apostolaat en Eschatologie. De Heerbaan 8 (1955) 89-108.

KAMFER, P.: Die volksorganiese sendingsmetode by Bruno Gutmann. 207 bldz. Amsterdam 1955.

KAMMA, F. C.: De Messiaanse Koréri-bewegingen in het Biaks-Noemfoorse cultuurgebied 250 bldz. Leiden 1954.

Keller, C. A.: Der Pfarrer als Guru seiner Gemeinde. E.M.M. 99 (1955) 79-92.

KOSKINEN, A.: Missionary Influence as a Political Factor in the Pacific Islands. 163 pp. Helsinki 1955.

KRIGE, W. A.: Die probleem van eiesoortige Kerkvorming bij Christian Keysser. 151 blz. Franeker 1954.

Kijne, I. S.: Mythe of Kruis in Nieuw Guinea. De Heerbaan 8 (1955) 1-15.

Prins, A.: Mau-Mau als ontspoord réveil. Nederl. Theol. Tijdschr. 9 (1955) 129-136.

Raaflaub, Fr.: Probleme von Kirche und Mission im heutigen Westafrika. E.M.M. 99 (1955) 5-17.

SWIGCHEM, D. VAN: Het missionair karakter van de christelijke gemeente volgens de brieven van Paulus en Petrus. 276 blz. Kampen 1955.

WIERSINGA, H. A.: Bijbel en Zending. 32 blz. Kampen 1955.

Witschi, H.: Rückblick auf die Nachkriegsjahre der Basler Mission im Osten. E.M.M. 99 (1955) 103-114; 147-150.

WYDER, H.: Die Heidenpredigt. Beiträge zur Missionswissenschaft und evangelische Religionskunde. 104 S. 1954.

Zielhuis, L.: Het begrip ,,Zendende Kerk" in het Nieuwe Testament. De Heerbaan. 8 (1955) 16-23.

Boekbespreking

G. Vromant C.I.C.M., L. Bongaerts C.I.C.M.: *De Fidelium Associationibus. De Actione catholica. De Legione Mariae.* Ad usum utriusque Cleri, praesertim Missionariorum. Editio altera aucta et emendata. X-176 pp. Desclée De Brouwer 1955.

Bij de tweede vermeerderde en verbeterde druk van dit werk hebben de schrijvers de nieuwe decreten van de H. Stoel en de ontwikkeling van het canoniek recht gedurende de laatste jaren verwerkt. Zij leveren niet slechts een commentaar op de canones 682-725 van het kerkelijk wetboek, die handelen over de leken en het eigenlijk onderwerp van deze studie uitmaken; maar ook alle andere canones van het kerkelijk wetboek, Romeinse decreten en apostolische faculteiten, die op enigerlei wijze verband houden met het onderwerp, worden behandeld volgens de bekende methode van P. Vromant, die uitmunt door duidelijkheid, nauwkeurigheid, volledigheid en betrouwbaarheid.

Na een korte inleiding over de juridische status van de leken in de Kerk (blz. 1-6), observeren de schrijvers bij hun uiteenzettingen de volgorde van het kerkelijk wetboek. In de eerste titel handelen zij ,,de fidelium associationibus in genere'' (blz. 7-70), waarbij haar oprichting en opheffing, goedkeuring en afhankelijkheid van de kerkelijke overheid, bestuur en lidmaatschap ter sprake komen. In de tweede titel: ,,de fidelium associationibus in specie'', handelen zij achtereenvolgens in drie hoofdstukken: ,,de tertiis Ordinibus saecularibus'' (blz. 74-98), ,,de confraternitatibus et piis unionibus'' (blz. 99-115), ,,de archiconfraternitatibus et primariis unionibus'' (blz. 116-125). Het laatste en vierde hoofdstuk handelt ,,de quibusdam associationibus nominatim'' (blz. 126-169), waarbij o.a. aan de pauselijke missiegenootschappen de Katholieke Actie en het Marialegioen — beide laatste worden zelfs uitdrukkelijk in de titel van het werk vermeld —beschouwingen worden gewijd. Omtrent het lidmaatschap der missionarissen van de Priestermissiebond zijn de schrijvers van mening: ,,Vi art. 13 Statutorum Generalium Piae Unionis Cleri pro Missionibus, missionarii non eo ipso, uti videtur, sunt *membra* Piae Unionis, sed *privilegium* ipsis conceditur, ita ut *omnibus* favoribus spiritualibus Piae Unioni concessis fruantur, non exceptis iis quae post decretum S. Paenitentiariae, Consilium suum prosequens, 20 mart. 1933, conceduntur tantum sodalibus qui ante diem 1 aprilis 1933 adscripti sunt''.

Het consulteren van dit praktisch werk wordt vergemakkelijkt door een toegevoegde lijst van aangehaalde canones en door een alfabetisch zaakregister.

Ofschoon het boek als derde deel is opgenomen in de reeks: Jus Missionariorum, draagt het geen specifiek missionair karakter; het zal dan ook niet slechts aan de missionarissen, maar aan de gehele clerus goede diensten kunnen bewijzen.

Nijmegen A.M.

F. A. PLATTNER: *Quand l'Europe cherchait l'Asie.* 304 pp. Paris-Tournai 1954.

ONDER bovenstaande titel, geïnspireerd door die van het ongeveer gelijknamige boek van Sir Percy Sykes, heeft de auteur een oorspronkelijk in het Duits geschreven boek samengesteld, hetwelk een bundel historisch-geografische beschrijvingen bevat van missionaire pionierstochten van enkele jezuïeten-missionarissen, die vanaf het midden der zestiende tot het einde der achttiende eeuw de weg hebben gebaand voor de evangelieverkondiging in onbekende streken van Azië en van het Ethiopisch koninkrijk.

De Portugezen hadden zich tevreden gesteld met aldaar aan de kust handelsfactorijen op te richten; maar zij waagden zich niet in het binnenland. Dit lieten zij over aan de missionarissen, die zich als ontdekkingsreizigers ontpopten en aan het hof van Peking als beoefenaars van de wiskunde, natuurkunde en sterrenkunde gedurende anderhalve eeuw wisten te handhaven. Sch. laat zijn helden zoveel mogelijk zelf aan het woord; wij beschikken nl. over geschriften en brieven waarin zij hun ervaringen hebben geboekstaafd. En uit die documenten leert de gespannen lezer langzamerhand de concrete omstandigheden kennen, waaronder het missiewerk zich toen voltrok. De missionarissen waren verplicht zich te Lisboa in te schepen en te Goa of te Macao aan wal te gaan; en Portugal verzette zich, toen men over land wilde gaan reizen. Maar Goa en Macao waren slechts uitgangspunten van de evangelie-verkondiging, die daar geschiedde, waar de Europese kooplieden geen invloed meer konden doen gelden.

Tussen deze jezuïeten-missionarissen en ons ligt een gehele periode, waarin het moeilijk viel een compromis tussen missionering en kolonialisme te vermijden. Maar het koloniale tijdperk loopt thans ten einde. En daarom stimuleert dit boek, boeiend als een roman en stichtend als een heiligenleven, tevens tot een gewetensonderzoek.

Aan het einde van zijn verantwoord werk verwijst sch. naar enkele algemene werken en voor de inleiding en elk van de vijf hoofdstukken naar afzonderlijke boeken, resp. artikelen, die hij heeft geraadpleegd. De daarop volgende ,,table onomastique'' zou waardevoller geweest zijn, als hierbij tevens de bladzijden zouden zijn vermeld, waarop die personen worden genoemd. Het leesbaar en leerzaam boek verscheen in de reeks ,,Eglise Vivante''.

Nijmegen A.M.

J. CEUPPENS C.I.C.M.: *Jaarboek voor de Katholieke Missiën van België 1955. Annuaire des Missions Catholiques de Belgique.* Uitgave Pauselijke Missiewerken, Brussel 1955, 180 blz.

IN dit tweetalig boekje kan men gegevens vinden over de missieorganisatie van de Katholieke Kerk (blz. 3-11), over de missiegebieden waar Belgische missionarissen werkzaam zijn (blz. 12-55), over de Belgische missie-ordinarissen, de missionerende orden en congregaties van priesters, broeders en zusters, de leken-instituten en de organisaties ten dienste van de missies (blz. 56-87), over de Belgische missietijdschriften (blz. 88-92), over de missiepropaganda (blz. 93-97), over de katholieke instellingen in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi: de onderwijsinrichtingen

(blz. 98-115), de aalmoezeniersdienst van de weermacht, de pers, de sociale centra, de sport- en filmactie (blz. 116-123), de missieposten van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi (blz. 124-129) en ten slotte een alfabetische naamlijst van de priesters in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi (blz. 130-185). Uit deze inhoudsopgave blijkt voldoende het praktisch karakter van dit consultatie-geschrift, samengesteld met de bedoeling om bij voorkomende gelegenheden goede diensten te bewijzen.

Nijmegen A.M.

G. Rommerskirchen O.M.I. - G. Dindinger O.M.I. - N. Kowalsky O.M.I.: *Bibliografia Missionaria. Anno XVIII*: 1954, 131 pp., Unione Missionaria del Clero in Italia, Roma 1955.

De bibliothecarissen van de Pontificia Biblioteca Missionaria di Prop. Fide bezorgen in broederlijke samenwerking ons telken jare een overzicht van de jongste missieliteratuur, gerangschikt onder verschillende rubrieken, waaraan sinds enkele jaren een aanhangsel met korte inhoudsopgave van boeken wordt toegevoegd. Ook de missiebibliografie van 1954, met aanvullingen over de vorige jaren, bevattend 1126 nummers en 118 boekaankondigingen, werd met grote nauwkeurigheid samengesteld, zodat de vervaardigers velen hierdoor wederom tot dank hebben verplicht.

Nijmegen A.M.

Mgr. Dr. Jan Olav Smit: *Wilhelmus Marinus Kardinaal van Rossum. Een groot mens en wijs bestuurder.* Roermond 1955.

In deze feestrede, in verkorte vorm uitgesproken op 5 september 1954 te Zwolle in de schouwburg Odeon ter gelegenheid van de nationale herdenking van het eeuwfeest van kardinaal van Rossum's geboorte, heeft de gewijde redenaar een piëteitvolle schets geleverd. In kort bestek krijgen we hier een overzicht van de levensloop en het werk van een groot landgenoot, voorbeeldig religieus, krachtig bestuurder en eminent prefect der Propaganda. Het boekje lijkt zeer geschikt ter eerste kennismaking met degene, wiens werkzaamheid aan de S. Congregatio de Propaganda Fide onuitwisbare sporen in de missiegeschiedenis heeft nagelaten.

Nijmegen A.M.

Mr. W. J. A. J. Duynstee C.ss.R.: *Zonde en Herstel.* Gods rechtvaardigheid en liefde in het verlossingswerk. 47 bldz. J. J. Romen en Zonen, Roermond 1955.

De vraag, die de aanleiding werd tot deze brochure, was er een, die sch. bij zijn studies over het wezen der straf — reeds in zijn intree-rede als hoogleraar aan de r.-k. Universiteit in 1928 behandelde hij de strafleer van de H. Thomas — telkens opnieuw bezig hield: hoe is in de straf, die aan het mensdom gegeven is om de

zonde van de eerste mens, de rechtvaardigheid van God vervuld; hoe is de ellende, die over alle mensen gekomen is om een daad, waar zij persoonlijk geen schuld aan hebben, in waarheid een eis van gerechtigheid geweest?

Nadenkende over deze vraag, die het diepste wezen van 's mensen leven raakt, meende sch. alleen een oplossing te kunnen vinden in een doordringen in de betekenis van Adams zonde, en in de straf, die daarom door hem was verdiend. Hij greep daarbij terug op de vraag, waarin het wezen der straf, het wezen der vergelding bestaat, en naar het antwoord, dat hij daarop in zijn diës-rede aan de r.-k. Universiteit in 1940 heeft gegeven. Dit bracht hem inderdaad verder; maar toen rees onmiddellijk een nieuwe vraag: hoe aan die rechtvaardigheid Gods voldaan was door het lijden van Christus, en hoe door dat lijden van Christus de straf van ons kon worden weggenomen; hoe het woord van Paulus waarheid bevat: zodat God zelf rechtvaardig blijft als Hij hem rechtvaardigt, die in Jesus gelooft (Rom. 3,26)?

Sch. meende goed te doen, datgene, wat hem zelf inzicht en rust des geestes gaf, ook aan anderen kenbaar te maken, omdat het ook hen mogelijk tot een dieper begrip en van Gods rechtvaardigheid, en nog meer van Gods liefde en barmhartigheid voor de mens brengen zou.

Achtereenvolgens handelt sch. over de zonde van Adam en haar straf; over het herstel van Adams zonde, waarbij het voortbestaan van het menselijk geslacht en de verlossing van de zonde door Christus ter sprake komen; over de omvorming der menselijke natuur in Christus, waarbij de verschillende wijzen van Christus' werking en de toestand van de mens onder de werking van Christus worden geschetst.

Bij het lezen van deze gerijpte beschouwingen over de rechtvaardigheid van God en het verlossingswerk krijgt men eerbied voor het scherp inzicht, het rustig oordeel en de bescheiden voorstelling van zaken. De inspanning, die deze studie vordert, wordt overvloedig beloond en bevredigd zal men instemmen met de conclusie van de sch.: God is rechtvaardig geweest; Hij heeft aan het menselijk geslacht volledig doen toekomen, wat het om de zonde had verdiend; maar tegelijkertijd heeft Hij, door het mysterie van Christus, toch het menselijk geslacht weten te rechtvaardigen, en heilig te maken, en weten te bereiken, wat Hij in Zijn liefde van eeuwigheid had besloten: dat menselijk geslacht deelachtig te maken aan Zijn goddelijk leven, en het Zijn oneindig geluk te schenken.

Nijmegen A.M.

LOCAL LEADERSHIP IN MISSION LANDS. Proceeding of the Fordham University Conference of Mission Specialists. Second Annual Meeting January 23-24, 1954. Edited by J. Franklin Ewing S.J. New York Fordham University Press 1954. 151 blz.

HET is een verslagboek van de tweede Missiologische Week van de Fordham University, waar vertegenwoordigers van 38 missionerende orden en congregaties bijeen waren om zich te bezinnen over het hoofdthema „de leidende rol van de inheemsen in de missielanden": het was erg omvattend. Het hoofdthema werd in

zeven referaten, meestal gevolgd door twee co-referaten, behandeld, soms meer historisch, dan wederom meer methodisch; het laatste gezichtspunt overheerste wel, omdat het meer met de praktijk rekening houdt. Men gebruikte de term „local leadership" voor de leidende rol van de inheemsen om het woord „native" te vermijden, omdat het minder fraai zou klinken of althans in de missielanden zelf afkeuring zou ondervinden; uit de discussie bleek echter, dat meerdere deelnemers bezwaar hadden tegen de term „local leadership"; hieronder worden immers ook de buitenlandse missionarissen ter plaatse gerekend; van de andere kant schijnt de term „native" in Amerika helemaal geen ongunstige betekenis te hebben; wel enigszins is dit in Engeland het geval.

Bij de bespreking van het inheemse leidersbeginsel komen de problemen van de eigen geestelijkheid, van het kloosterleven en ook de verschillende vormen van Kath. Actie aan bod. P. R. Lawlor s.j. fundeerde het leiderschap in de missie op de traditie en het tegenwoordige beleid van de Kerk. J. J. Considine m.m. gaf een contemporain overzicht van het vraagstuk in Afrika en Azië, uitgaande van de concrete situatie in de diverse gebieden. De Witte Pater A. Coolen uit Eindhoven behandelde aanwezige en ontbrekende eigenschappen van de Afrikaanse seminaristen voor de leiding van hun volk; daarbij deed hij uit eigen ervaring een zeer concrete methode van vorming aan de hand. Een zeer principieel onderwerp had P. James T. Griffin s.j., nl. de aanpassing van de kerkelijke studies, vooral van de theologie, aan de inheemse cultuur op de missie-seminaries; hij spoorde de professoren in de theologie aan om de inheemse beschavingsvormen in studie te nemen met het doel de filosofische en theologische kernen van waarheid daaruit te benutten of minstens bij de uiteenzetting van de christelijke openbaring daarmee rekening te houden; daardoor zal men de Aziatische en Afrikaanse theologie-studenten meer voor de theologie interesseren en aan de theologie als wetenschap een grotere vitaliteit verlenen. P. John F. McConnel m.m. attendeerde sterk op het gebruik van de H. Schrift bij de uitleg van de geloofswaarheden. Bij de discussie werd ook de kwestie uitvoerig belicht in hoeverre de Oosterse en Afrikaanse studenten het discursieve denken van de scholastiek kunnen volgen of niet. De Witte Zuster John Fisher besprak het vraagstuk van de leidende rol bij de vrouw in de missie en het aankweken van verantwoordelijkheid door Maria-Legioen en Kath. Actie, daarbij hoofdzakelijk rekening houdend met de verhoudingen in Afrika; het probleem van de inheemse kloosterzusters kwam speciaal ter sprake. Mgr. T. Gilligan behandelde de voorbereiding van de inheemse leken voor een leidende functie in de missielanden; op enige specifieke vormingsinstituten ging de inleider verder in. De richtlijnen bij deze vorming gaf in een co-referaat P. John V. McGuire c.ss.p. Vele malen en uitvoerig ging men in dit verband in op het Maria-Legioen, dat niet alleen in Europa maar ook in de missielanden steeds meer de meest geschikte vorm van Kath. Actie blijkt te zijn. Mgr. J. Holmes-Siedle w.p. belichtte allereerst de kwestie van de overdracht van missiestaties en missiegebieden aan de inheemse clerus in Afrika en vervolgens de vorming van leiders in de handel, die in Afrika nog grotendeels in handen is van Indiërs en Arabieren. Ten slotte gaf het comité zelf in de persoon van P. Joseph Austin Devenny s.j. een eindrapport, waarin hij de diverse ideeën, die rond het hoofdthema

waren gelanceerd, trachtte te rangschikken tot een overzicht: uiteraard een zeer moeilijke opgave.

Deze Amerikaanse Missiologische Week mogen we ongetwijfeld in zijn opzet geslaagd heten, niet alleen om de goede inleidingen die er zijn gehouden, maar ook om het feit dat vele ervaren en vakkundige mensen aan de discussie hebben deelgenomen, want de discussies hebben dikwijls verhelderend en verdiepend op de behandeling van de onderwerpen ingewerkt en het was m.i. een goed idee om ook de voornaamste discussies in het verslagboek te publiceren.

Tilburg P. DR. GREGORIUS O.F.M.CAP.

P. LEO ROBERT S.V.D.: *Die Legio Mariä in Einsatz und Bewährung.* 104 S. Steyler Verlagsbuchhandlung, Kaldenkirchen 1955.

HET boekje geeft het ontstaan en de groei van het Maria-Legioen in China. Men vindt er echter geen historische documenten of theoretische beschouwingen, maar a.h.w. moment-opnamen van de legionairen tijdens hun werk; ze zijn verzameld uit de brieven van China-missionarissen van de Congregatie van het Goddelijk Woord. In hun eenvoud zijn deze brieven spannend en stichtend tegelijk. Degene, die nog zou twijfelen aan het nut van het Maria-Legioen in de missie, wordt bij de lezing van dit boekje heel zeker ervan overtuigd.

Tilburg P. DR. GREGORIUS O.F.M.CAP.

DR. ANT. FREITAG S.V.D.: *Kerend Missiegetij. Hedendaagse Missieproblemen.* 208 blz. Boekhandel St.-Willibrordus, Deurne 1955.

DR. Th. Dams geeft ons hier een Nederlandse vertaling van het belangrijke boek van P. dr. A. Freitag s.v.d. „Die neue Missionsära" in een handig formaat. Het biedt een uitstekende oriëntering omtrent de voornaamste actuele missieproblemen aan elke priester en ontwikkelde leek; op geen enkele missiebibliotheek mag het ontbreken en voor de missionarissen is de lezing van dit boek een middel om zich te verdiepen in de mondiale problematiek van hun missiewerk. Vgl. verder mijn bespreking van de Duitse uitgave in: Het Missiewerk 32e jrg. (1953), 265-266.

Tilburg P. DR. GREGORIUS O.F.M.CAP.

GRETTA PALMER, *Chinas grosze Prüfung. Tatsachenberichte über die rote Christenverfolgung.* Übersetzt und bearbeitet von P. Anton Loescher S.M.B. 406 blz. Luzern 1954.

Menigeen, die de vele losse berichten over de christenvervolging in het huidige China heeft trachten bij te houden, zal de wenselijkheid hebben ondervonden van een systematische uiteenzetting van de oorsprong, het verloop en de methode ervan. Om zich beter op de hoogte te stellen van de werkelijke toestand is de Amerikaanse schrijfster naar Hong Kong gegaan om daar uit de mond van de uitgewezen missionarissen zoveel mogelijk feiten te vernemen. Het resultaat hiervan werd neergelegd in haar boek *God's Underground in Asia.* Pater Loescher heeft het in het Duits vertaald, de gegevens controlerend aan de hand van ver-

schenen boeken en ze aanvulllend tot begin 1954. Het boek grijpt terug naar het eerste optreden van de communisten in 1927 en volgende jaren, maar houdt zich vooral bezig met de eerste periode 1946-'48 in de door de communisten bezette provincies, waar zij een echte terreur voerden. Na de verovering van heel China in de loop van 1949 volgde een korte periode van rust, waarvan men gebruik gemaakt heeft om priesters en christenen op de komende dingen voor te bereiden. Einde 1950 begon de algemene vervolging, die — men houde dit goed in het oog— een *moderne* vervolging is. Hiervan worden de verschillende aspecten beschreven in afzonderlijke hoofdstukken. Het is de bedoeling van de schrijvers authentieke feiten te geven, tezamen met documenten, waarin de mentaliteit en de methode van de communisten tot uiting komen. Dat iemand, die met sommige feiten meer gedetailleerd op de hoogte is, in deze „umfassendste Darstellung der groszen chinesischen Christenverfolgung" fouten ontdekt, is wel onvermijdelijk. Daarnaast schiet er ruim voldoende over, dat met de algehele waarheid overeenstemt en onze aandacht verdient. Niet zelden hoort men priesters en leken wat verveeld over de „gruwelverhalen" van missionarissen spreken. Daar heeft men al zoveel over gehoord! In Frankrijk schijnt deze lichtvaardigheid nog meer verbreid te zijn. De grote politiek trekt er zich helemaal niets van aan en is tevreden met een leefbare coëxistentie voor deze generatie. Wij kunnen dat niet anders als kortzichtigheid noemen. Wij hopen niet, dat het nodig zal zijn, maar anders zouden wij met de bewerker de wens uiten, dat dit „aufschluszreiche Buch viele wecken und zum Bestehen ähnlicher Prüfungen bereiten" moge.

Nijmegen M. VAN OSS C.I.C.M.

JOHN WU, *Par-dela l'Est et l'Ouest*, traduit de l'anglais par Franz Weyergans. Casterman Tournai-Paris; collection „Eglise Vivante". 2e édition 1955. 271 p.

Een van de meest bekende Chinese katholieken van de laatste tijd is John Wu. Geboren 28 maart 1899 te Ningpo studeerde hij te Tientsin en Shanghai en voltooide zijn rechtsstudie in Amerika. In Shanghai was hij onder invloed gekomen van de methodist Ch. L. Halkin en had hij zich in 1917 laten dopen. Aanvankelijk gelukkig met zijn geloof dwaalde hij met de jaren meer en meer af, totdat hij radicale modernistische opvattingen aanhing. Hierin en in zijn ongebonden leven vond hij echter geen voldoening. Rust vond hij eerst, na het lezen van ernstige werken, bij zijn opname in de katholieke Kerk in 1937. Zijn Sturm-und-Drang-periode had twintig jaar geduurd. Na zijn bekering vertaalde hij o.a. het Nieuwe Testament in literair Chinees, dat veel lof verwierf. Hij was van 1947 tot de communistische machtsovername in 1949 Chinees gezant bij het Vaticaan. Daarna gaf hij conferenties in de christelijke mystiek aan de universiteit van Honolulu op Hawaii, een centrum van ontmoetingen tussen Oost en West.

Zijn boek is een eerlijk getuigenis van zijn geestelijke omdolingen. Het treft echter bijzonder door zijn blijmoedige, optimistische geest. Hij schijnt de sensus catholicus onmiddellijk te pakken te hebben gehad. Met groot gemak citeert hij christelijke schrijvers van wereldnaam en vertelt tussendoor van zijn ontmoetingen met bekende figuren uit de Chinese literaire, politieke en missionaire wereld.

Reeds in 1935 had hij met enige vrienden het tijdschrift T'ien Hsia Monthly gesticht om de Chinese literatuur meer bekend te maken in het Westen. In zijn boek maakt hij ook meermalen vergelijkingen tussen christelijke en Chinese opvattingen. Deze zijn echter niet erg diepgaand, evenmin als zijn beschrijving van de Chinese godsdiensten, die nu eenmaal in een bekeringsboek moet voorkomen, maar gebaseerd is op westerse schrijvers. De verdiensten van Wu liggen meer op het literaire vlak en als beschrijving van zijn belevenissen, vooral ook zijn christelijke, is het buitengewoon interessant. Voor westerlingen brengt het bovendien wederom het bewijs, dat een Chinees even goed als wie ook zich in het katholicisme kan thuis gevoelen.

Nijmegen M. VAN OSS C.I.C.M.

F. DUFAY M. E. P., *En Chine l'Etoile contre la Croix*. Casterman, Tournai-Paris. 9e édition revue et augmentée 1954. 238 p.

Van dit boek verschenen binnen een jaar (1952-'53) acht ongewijzigde uitgaven bij de Nazareth-Press te Hong Kong. Na het sluiten van deze oude en beroemde drukkerij werd de negende uitgave verzorgd door Casterman, verrijkt met een actueel hoofdstuk *Catholiques occidentaux et persécution* en enige kleinere toevoegingen. Het succes van dit boek is des te opmerkelijker, omdat het geen sensatie biedt met verhalen over volksgerecht, gevangenissenen en verbanningen. Het is zoals het Bulletin des Missions-Etrangères de Paris het aankondigde, een „Essai sur la persécution antireligieuse communiste d'après l'expérience vécue en Chine". Deze studie is gebaseerd op de eigen ondervinding van de schrijver, een jong Frans missionaris, en die van meer dan honderd vijftig anderen, die hij over hun belevenissen heeft kunnen spreken of van wie hij rapporten en documenten heeft ontvangen. Hieruit bleek, dat er een nauw verband bestaat tussen de taktiek van de communisten ten opzichte van de Kerk en hun ideologie en daarom besloot de schrijver bij zijn studie uit te gaan van de leer en aan te tonen, hoe deze in de feiten gerealiseerd werd. Hij plaatst zich daarbij op religieus standpunt maar wijst meermalen op de eenheid van de leer op sociaal en politiek gebied en de praktische consequenties ervan. In China werd de Kerk verzwakt door de klassenstrijd, de zogenaamde agrarische hervorming, en de aanvankelijke poging haar los te maken van Rome door de drie „autonomieën" en het actuele benadrukken van de vaderlandsliefde, welke speciaal van de katholieken geëist werd. In het derde deel handelt de schrijver over de nieuwe mens, die uit het communisme geboren moet worden, en de middelen welke ons ten dienste staan om communisten te bekeren. Niet in het onderschatten van de communisten noch in het meedoen met hen, noch in de gewapende bestrijding, maar alleen in de beleving van een integraal christendom ligt de redding.

Niet slechts om het succes van het boek in het buitenland maar ook om kennis te nemen van de communistische taktiek en de bestrijding ervan zou het voor de Nederlandse clerus heilzaam zijn dit boek te lezen ten einde verschijnselen in eigen omgeving te kunnen begrijpen.

Nijmegen M. VAN OSS C.I.C.M.

Inhoudsopgave van de vier en dertigste jaargang

ARTIKELEN

Blz.

BROUWER S.M.A., L.: *Magie in het Zuiden van Beneden-Volta* 222
DELLEPOORT, DR. J.: *Aantekeningen bij de statistische gegevens* 181
DIJKER S.M.M., R.: *Kalendarium in de Missie* 22
GREGORIUS O.F.M.CAP., P. DR.: *De ethnologische, godsdienstwetenschappelijke en linguistische scholing van de missionarissen* 129
HOUBEN S.J., DR. J.: *Theologie en „cultural anthopology"* 144
LICINIUS O.F.M.CAP., FR.: *Het Sociale Probleem in Azië en Afrika* 32
LOFFELD C.S.SP., DRS. Ed.: *De Missionaris-roeping als basis voor de missionaire vorming* 65
MOUS M.H.F., J.: *De technische vorming van de Missiebroeders* 232
MULDERS, DR. ALPH.: *Romeinse Documenten en Bestuursmaatregelen betreffende de missie uit het jaar 1954* 2
MULDERS, DR. ALPH.: *Missiologische Scholing van de Missionarissen* 97
MULDERS, DR. ALPH.: *Na vijf en twintig Jaar* 193
MUNSTERS M.S.C., A.: *De Spiritualiteit van de Missionaris* 82
NEVEN C.S.SP., C.: *De catechetische opleiding van de Missionaris* 205
REEPER M.H.F., J. DE: *De Missionaris en de Priestermissiebond* 12
Statistische gegevens per 1 januari 1955 166
WILS, DR. J.: *Missie en moderne Research* 154

KLEINERE BIJDRAGEN

GREGORIUS O.F.M.CAP., P. DR.: *Enige beschouwingen over het aanpassingsvraagstuk* 47
HALL M.H.F., DR. G. VAN: *School en Missie* 44
MULDERS, DR. ALPH.: *De Nederlandse Missiologische Week 1955* 122
STOLTE, DR. J. B.: *De zorg voor de fysieke conditie van de missionaris* . . 238

MISSIEBIBLIOGRAFIE

MULDERS, DR. ALPH.: *Bibliografisch overzicht van de missiewetenschappelijke literatuur 1955* 243

MISCELLANEA

Missiewetenschappelijk nieuws 51, 125, 183, 240

BOEKBESPREKING

Arndt S.V.D., P.: Gesellschaftliche Verhältnisse der Ngadha (R. J. Mohr) 58
Ceuppens C.I.C.M., J.: Jaarboek voor de Katholieke Missiën van België 1955 (A.M.) 264

Dindinger C.I.C.M., Joh.: Bibliotheca Missionum, Bd. XIX, Afrikanische Missionsliteratur 1910-1940. Erster Teil. — Bd. XX. Afrikanische Missionsliteratur 1910-1940. Zweiter Teil. (Alph. Mulders) 126
Dufay, F.: En Chine l'Etoile contre la Croix (M. van Oss c.i.c.m.) . . . 270
Duynstee C.SS.R. W.: Zonde en Herstel (A.M.) 265
Eberle, O.: Cenalora. Leben, Glaube, Tanz und Theater der Urvölker (R. J. Mohr) 191
Eechoud, J. van: Woudloper Gods (P. Gregorius o.f.m.cap.) 59
Espiritualidad Misionera (A. Munsters m.s.c.) 187
Freitag .S.VD., Ant.: Dich preisen die Völker (A.M.) 184
Freitag S.V.D., Ant.: Kerend Missiegetij (P. Dr. Gregorius o.f.m.cap.) . . 268
Jetté O.M.I., F.: La Voie de la Sainteté d'après Marie de l'Incarnation (A.M.) 186
Klages, J.: Navrongo. Ein Afrikabuch mit 108 Aufnahmen (R. J. Mohr) 62
Les Missions et le Prolétariat Rapports de XXIIIe Sem. de Miss. de Louvain (A.M.) 185
Local Leadership in Mission Lands (P. Dr. Gregorius o.f.m.cap.) 266
Mellema, R.: Wayang Puppets (R. J. Mohr) 188
Müller, W.: Die blaue Hütte. Zum Sinnbild der Perle bei Nordamerikanischen Indianen (R. J. Mohr) 61
Ontmoeting met Maria, Maria in de „Nederlanse" missiegebieden (P. Gregorius o.f.m.cap.) 63
Palmer, G.: Chinas grosze Prüfung (M. van Oss c.i.c.m.) 268
Papali C.D., Cyr.: Hinduismus. Vol. I. Aetas Vedarum, Aetas Scholarum, Jainismus et Buddhismus (S.) 57
Plattner, F. A.: Quand l'Europe cherchait l'Asie (A.M.) 264
Prénat, P.: Espérance pour les lépreux (P. Gregorius o.f.m.cap.) 64
Robert S.V.D., L.: Die Legio Mariä in Einsatz und Bewährung (P. Dr. Gregorius o.f.m.cap.) 268
Rommerskirchen O.M.I., G.: Bibliografia Missionaria XVIII, 1954 (A.M.) 265
Seifert, J. L.: Sinndeutung des Mythos (R. J. Mohr) 189
Smit, J. O.: W. M. Kard. van Rossum (A.M.) 265
Stiphout S.V.D., M. van: De efformando clero indigena in terris missionum (J. de Reeper m.h.f.) 56
Sugranyes de Franch, R.: Raymond Lulle, Docteur des Missions (A.M.) . 54
Theologisch Woordenboek, afl. 4 (A.M.) 55
Vromant C.I.C.M., G. - Bongaerts C.I.C.M., L.: De Fidelium associationibus (A.M.) 263
Wu, J.: Par delà l'Est et l'Ouest (M. van Oss c.i.c.m.) 269
Zerriës, O.: Wild- und Buchgeister in Südamerika (R. J. Mohr) 59